

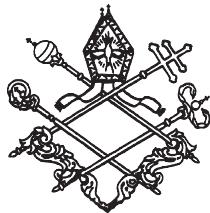
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ՊԱՏՐԻԱՐքՈՒԹԵԱՆ

2013

ՅՈՒՆՈՒԱՐ - ԱՊՐԻԼ

ԹԻՒ 1-4

Ա Ւ Ե Տ Տ Ի Ք

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ

«ԱՐԵՏԻՔ» ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ՊԱՏՐԻԱՐքՈՒԹԵԱՆ, ՀԻՄՆՈՒԱԾ՝ 1932-ԻՆ
“AVEDIK” REVUE DU PATRIARCAT ARMENIEN CATHOLIQUE, FONDEE EN 1932
«أفيديك» مجلة بطريركية للأرمن الكاثوليك الرسمية، منذ ١٩٣٢
« AVEDIK » ARMENIAN CATHOLIC PATRIARcate PERIODICAL, SINCE 1932

Comité de rédaction (Editorial board):

P. Vartan Kazanjian
P. Sebouh Garabedian
Hampy Elmadjian

Adresse (Address):

Patriarcat Arménien Catholique
Rue de l'hôpital orthodoxe, Getawi 2078-5605
Beyrouth, Liban
www.armeniancatholic.org
e-mail : info@armeniancatholic.org

Edition (published by):

Patriarcat Arménien Catholique

Imprimerie (printed by):

Pomigravure (Beyrouth, Liban)

February 2014

Կողմի նկար՝
Ն. Ս. Ֆրանչիսկոս Սրբազն Բահանայապետը

Photo de couverture, cover picture:
S.S. le Pape François.

«ՎԵՐԱՊՐԻՆՔ ՄԵՐ ԾԵՍԸ»

ԾԵՍԸ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԵԶ

Ի՞նչ է Ծեսը

Մարդկութիւնը իր գոյութեան առաջին օրերէն իսկ պահանջքը զգացած է իր Արարչին պաշտամունք մատուցանելու, Աստուած փառաբանելու ու չարին դէմ անոր պաշտպանութիւնը հայցելու:

Աշխարհի բոլոր կրօնները Աստուծոյ պաշտամունք մատուցած են, իւրաքանչիւրը՝ իր նուածած զարգացումին, մշակոյթին ու միջավայրին համեմատ: Այս պաշտամունքը արտայայտուած է զանազան արարողութիւններով, երգերով ու պարերով, ինչպէս նաև զոհեր մատուցանելով:

Այս պաշտամունքային արարքները կազմած են մարդուս առաջին Ծէսը:

Քրիստոնեայ Ծիսակատարութիւնը

Քրիստոնեայ Կրօնը եւս ունի իր պաշտամունքը, զոր սուրբ Եկեղեցին ժառանգած է Յիսուսի առաքեալներէն ու դարերու ընթացքին՝ զայն զարգացուցած է ըստ քրիստոնեայ ժողովուրդներուն լեզուներուն, մտայնութեան, մշակոյթին եւ աւանդութիւններուն:

Ծէսը կամ քրիստոնեայ պաշտամունքը Աստուած բաժնեկից կը դարձնէ քրիստոնեայ մարդուն կեանքին յաջորդական հանգրուաններուն, յատկապէս Եկեղեցւոյ 7 Խորհուրդներուն ընդմէջէն: Այսպէս՝ կերպով մը Աստուծոյ մասնակցութիւնն են մարդուն ծնունդին՝ սուրբ Մկրտութիւնն ու Դրոշմը, սուրբ Հաղորդութիւնը՝ մարդուն պատանեկութեան, Խոստովանանքը՝ անոր կեանքին հոգեկան գժուարութիւններուն, սուրբ Պատակը՝ անոր չափահաս տարիքին, իսկ Վերջին Օծումը՝ անոր կեանքին վախճանին:

Քրիստոնեան իր Աստուծոյն երկու՝ տեսակ աղօթք կը մատուցանէ. մին՝ անձնական, միսը ծիսական: Անձնական աղօթքով՝ քրիստոնեան իր անձնական զանազան կարիքները կը ներկայացնէ իր Արարչին: Իսկ ծիսական աղօթքով՝ քրիստոնեան կը միանայ աղօթքին ու պաշտամունքին ա'յն

Եկեղեցւոյ, որուն կը պատկանի:

Ծիսական աղօթք ըսելով՝ մենք ի՞նչ կը հասկնանք:

Ծիսական աղօթքը սուրբ Եկեղեցւոյ Աստուծոյ մատուցած հաւաքառական պաշտամունքին աղօթքն է: Այսպէս՝ ծիսական աղօթք է նա՛խ՝ սուրբ Պատարագը, ապա Ժամասացութիւնը, ապա 7 սուրբ Խորհուրդներու մատակարարութիւնը, եւ վերջապէս՝ Եկեղեցւոյ զանազան տօնակատարութիւնները, ինչպէս՝ սուրբ Ծնունդը, սուրբ Զատիկը, սուրբ Խաչը, Պայծառակատարութիւնը, Վերափոխումը, եւն:

Ծիսական կեանք - Հաւատացեալներուն սուրբ Եկեղեցւոյ հետ միատեղ կատարած այս զանազան հանդիսակատարութիւնները կը ստեղծեն ծիսական կեանքը, որուն կը մասնակցին քրիստոնեայ հաւատացեալները՝ յաճախելով յատուկ կերպով իրենց ժողովրդապետական եկեղեցինները:

Սրբազան Պապին Խօսքը

Այժմ կարդ մը մէջբերումներ կատարենք Պօղոս Զ. Պապին «Տիեզերական Սուրբ Ժողովի Սահմանադրութեան» մէջն: Սուրբ Պապը հետեւեալ կ'ըսէ ծիսական կեանքին մասին.

«Ծիսական կեանքը կը կեդրոնանայ Պատարագին եւ սուրբ Խորհուրդներուն վրայ: Առաջին քրիստոնեայ հաւատացեալները կը յարատեւէին Առաքեալներուն ուսուցումին մէջ՝ եղբայրական հաղորդութեան, հացի բեկանումին եւ միատեղ աղօթքներու ընդմէջէն» (**Գործք 2, 41-47**) (**Թիւ 5**):

«Ծիսական կեանքը անհատական արարք մը չէ, այլ նոյնինքն Եկեղեցւոյ հանդիսակատարումն է» (**Թիւ 26**): «Ամէն ծիսակատարում կ'ենթադրէ յանախում ու գործօն մասնակցութիւն հաւատացեալներուն կողմէ, եւ ասիկա՝ գերազանց նկատուելու է, բարդատած՝ միւս անհատական ու կէս-առանձնական հանդիսակատարումներուն հետ: Այս գերազանցութիւնը յատկապէս կը զօրէ Պատարագի մատուցման եւ սուրբ Խորհուրդներուն մատակարարման համար» (**Թիւ 27**):

Սրբազան Պապը յատկապէս կը շեշտէ ժողովուրդին կողմէ ծիսական կեանքին լրիւ մասնակցութեան անհրաժեշտութեան վրայ: «Ծէսի կամ Ծիսակատարումի վերանորոգումին պարագային՝ թող մեծ կարեւորութեամբ նկատի առնուի ժողովուրդին լրիւ ու գործօն մասնակցութիւնը, որովհետեւ ծիսակատարումը կը հանդիսանայ այն առաջին ու գլխաւոր աղբիւրը, որմէ հաւատացեալները պիտի բաղեն իրենց քրիստոնեայ հարազատ մտածողութիւնը» (Թիւ 14**):**

Ապա Պօղոս Զ. շեշտը կը դնէ սուրբ Պատարագին կարեւորութեան վրայ. «Եկեղեցին հոգ կը տանի որ հաւատացեալները սուրբ Պատարագին մասնակցին ո՛չ որպէս մունց ու օտար հանդիսատեսներ, այլ իրենց գիտակցուած եւ գործօն մասնակցութիւնը սրբազն արարողութեան բերեն ու այսպէս կազդուրուին Տիրոջ Մարմնի սեղանէն: (Պատարագի) անարատ գոհը կը մատուցուի ո՛չ միայն քահանային ձեռքով՝ այլ նաև ամոր հետ հաւատացեալներուն մասնակցութեամբ, իրենի զիրենի ընծայելով Աստուծոյ եւ այսպէս իրարու միանալով» (Թիւ 48):

Սրբազն Պապը կը կարեւորէ նաեւ կիրակի օրը՝ քրիստոնեային համար. «Նաբրուան ութերորդ օրը արդարացիօրէն կոչուած է Տիրոջ օր կամ Կիրակի: Այդ օրը՝ հաւատացեալները կանչուած են միախմբուելու, որպէսզի Աստուծոյ խօսքը լսելով եւ Հաղորդութեան մերձնեալով՝ յիշատակեն Տէր Յիսուսի չարչարուիլը, յարութիւն առնեն ու փառաւորուիլը, հուսկ գոհութիւն մատուցանեն Աստուծոյ որ զիրենի վերատին ծնաւ կենդանի յոյսին, Յիսուսի Քրիստոսի յարութեամբ մեռելներէն» (1 Պետ 1,3):

Պօղոս Զ.ի սոյն խօսքերէն՝ բացայայտ կը դառնայ թէ սուրբ Եկեղեցին ո՛րքան կը ցանկայ որ հաւատացեալներն իրենց ջերմ մասնակցութիւնը բերեն ծիսական կեանքին ու ասիկա հեշտացնելու համար՝ սուրբ Եկեղեցին յօժարած է ծիսական աղօթքի լեզուն փոխարինել ժողովուրդին մատչելի լեզուներով, այսինքն աշխարհաբարով, ինչ որ մեր Եկեղեցին արդէն կատարած է սուրբ Խորհուրդներուն մատակարարումին պարագային:

Հայ Ծեսը

Հայ Ծէսը մեր Հայրերուն կողմէ գուրգուրանքով մշակուած է, ապա դարերու ընթացքին՝ հետզհետէ զարգացած է՝ ծիծեռնակին նման՝ որ իր բոյնը կը շինէ կամ իր մեղրը ծաղիկներէն քաղող մեղուին պէս:

Հայ Ազգը երբ Գ. դարուն քրիստոնեայ դարձաւ, հայ ծէսի մը պահանջն զգաց իր Քրիստոսը հայաբար պաշտելու համար: Առ այս՝ մեր Հայրապետները նա՛խ նկատի ունեցան Հայերէն առաջ քրիստոնեայ դարձած հարեւան ժողովուրդներուն ծէսերը ու անոնց մէջէն իրենց նախընտրութիւնը տուին սուրբ քաղաք Երուսաղէմի ծէսին, որուն զօդեցին սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի, սուրբ Արիստակէսի, Վրթանէսի, Մեծն Ներսէսի, սուրբ Սահակի ու սուրբ Մեսրոպի, Յովհան Մանդակունիի, ինչպէս նաեւ Յովհան Ոսկեբերանի եւ Բարսեղ Կեսարացիի աղօթքները, իսկ աւելի ուշ՝ նաեւ Ներսէս Շնորհալիի, Ներսէս Լամբրանիի եւ ուրիշներու յորդորներն ու շարականները:

Մեր ծիսական աղօթքները թանկագին են մեզի համար նաեւ որովհետեւ անոնք մեզ կերպով մը կը միացնեն մեր մեծանուն Հայրապետներուն եւ ինչու՞ չէ՝ նաեւ Վարդանանց, որոնք 451-ին՝ Աւարայրի երեկոյին նահատակուելէ առաջ… մեր նո՛յն սուրբ Պատարագը նո՛յն բառերով մատուցին Աստուծոյ:

Հայ Ծէսը եթէ այսօր լեզու առնէր ու պատմէր թէ ինք ի՛նչքան սու՛ղ արժած է մեր ազգին համար, մենք աւելի գուրգուրանքով ու եռանդով պիտի գայինք մասնակցելու մեր եկեղեցական կիրակնօրեայ եւ այլ ծիսակատարութիւններուն ու արարողութիւններուն:

Մենք՝ փառաւոր անցեալի մը ժառանգորդներս՝ մե՛նք ալ մեր Ծէսը վերապրինք այն նո՛յն հոգիով, որով ան կազմուեցաւ ու ապա պահպանուեցաւ դարերու ընթացքին, ի հեճուկս մեր Ազգին ու Եկեղեցիին կրած բազմապիսի Աւարայրներուն, հալածանքներուն, տեղահանութիւններուն եւ ցեղասպանութեան:

ՀԱՅՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ Ծ. Վ. ԿՈՒՆԵԱՆ

**ՎԱՏԻԿԱՆԵԱՆ
Բ. ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ**

**«ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ
ՍՈՒՐԲ ԺՈՂՈՎԸ»**

**ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՍՈՒՐԲ ԾԻՍԱԿԱՏԱՐՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ**

ՊՈՂՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԾԱՌԱՅ ԾԱՌԱՅԻՑ ԱՍՏՈՒՉՈՅ ԵՒ ՀԱՐՔ ՍՈՒՐԲ ԺՈՂՈՎՈՅՆ Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՅԱԼԵՐԺՈՒԹԵԱՆ

Նախարան

1. Տիեզերական ժողովիս մտադրութիւնն է հաւատացեալներուն քրիստոնեայ կեանքը օրէ օր զարգացնել, փոփոխութեան ենթակայ հաստատութիւնները ժամանակիս պահանջներուն հետ աւելի յարմարցնել, հրահրել ինչ որ կրնայ նպաստել Քրիստոսի հաւատացողներուն միութեան եւ զօրացնել ինչ որ կը նպաստէ բոլոր մարդոց համախմբումին Եկեղեցւոյ ծոցին մէջ. հետեւաբար Տիեզերական ժողովս կը համարի թէ իրեն կը վերաբերի յատուկ հանգամանքով հսկել նաեւ ծիսակատարումի բարեփոխման եւ յառաջդիմութեան:

Ծիսակատարումը Եկեղեցւոյ խորհուրդին մէջ:

2. Արդարեւ ծիսակատարումը, որուն միջոցով եւ յատկապէս Սուրբ Հաղորդութեան աստուածային զոհին մատուցումով «մեր փրկագործութիւնը կ'իրագործուի⁽¹⁾, գերազանց կերպով կը նպաստէ հաւատացեալներուն որպէսզի անոնք զայն ապրելով՝ ուրիշին ծանուցանեն եւ ցոյց տան Քրիստոսի խորհուրդը եւ ծշմարիտ Եկեղեցիին հարազատ էութիւնը: Արդարեւ, Եկեղեցւոյ յատուկ է ըլլալ միանգամայն մարդկային եւ աստուածային, ըլլալ տեսանելի ու անտեսանելի իրողութիւններով հարուստ, եռանդուն՝ իր գործունէութիւններով, միանգամայն նուիրուած՝ հայեցողական կեանքին, այս աշխարհս մէջ ամէն տեղ ներկայ, բայց նաեւ ուղեւոր: Սակայն այնպիսի կերպով, որ իր մէջ ինչ որ մարդկային է՝ դասաւորուի ու ենթակայ ըլլայ աստուածայինին. տեսանելին՝ անտեսանելիին, գործունէութիւնը՝ հայեցողական կեանքին, ներկան՝ ապագայի ոստանին, որուն կը ձգտինք⁽²⁾: Եւ քանի որ ծիսակատարումը Եկեղեցին ներս գտնուողները օրէ օր կը դարձնէ Յիսուսին սուրբ տաճար եւ բնակարան Աստուծոյ՝ Հոգիով⁽³⁾, որ ըլլան Քրիստոսի լիութեան համաշափ հասակով⁽⁴⁾, ան զմայլելի կերպով կը զօրացնէ անոնց ուժն ու եռանդը Քրիստոսը հոչակելու: Այսպէս գործելով, ան, Եկեղեցին դուրս եղողներուն՝

զայն ցոյց կու տայ որպէս նշանը որ կը բարձրանայ ազգերուն վերեւ⁽⁵⁾, որուն ներքեւ Աստուծոյ ցիրուցան զաւակները կը խմբուին⁽⁶⁾, մինչեւ որ ըլլան մէկ հօտ եւ մէկ հովիւ⁽⁷⁾:

Սահմանադրութիւնը եւ զանազան ծէսեր:

3. Այս պատճառով, Տիեզերական ժողովս ծխակատարումը զարգացնելու եւ վերանորոգելու համար, յարմար կը դատէ հետեւեալ սկզբունքները յիշեցնել եւ սահմանել գործնական չափանիշներ:

Այս սկզբունքներէն եւ չափանիշներէն մի քանին կրնան ու պէսք է գործադրութին ըլլա՛յ միւս ծէսերուն թէ հոռմէականին մէջ, նոյնիսկ եթէ անոնցմէ բխող գործնական չափանիշները միայն հոռմէականին յատուկ նկատուելու են, բացի եթէ անոնք իրենց էութեամբ իսկ, միւս ծէսերուն ալ կը վերաբերին:

Գնահատանք՝ նաևցուած ծէսերուն հանդէպ

4. Հուսկ՝ Տիեզերական ժողովս հաւատարմօրէն հնազանդելով Աւանդութեան, կը յայտարարէ, թէ մայրն մեր սուրբ Եկեղեցին օրինաւորապէս ճանչցուած բոլոր ծէսերը իրարու հաւասար կը նկատէ իրենց իրաւունքին եւ արժանապատուութեան մէջ եւ կը ցանկայ յետագային զանոնք բոլոր կերպերով պահպանել եւ նպաստաւորել, իսկ ուր որ կարիք կայ, կը մաղթէ զանոնք խոհեմաբար ամբողջութեամբ վերատեսել առողջ աւանդութեան մը ոգիսկ եւ անոնց հաղորդել նոր աշխուժութիւն՝ ներկայի պարագաներուն եւ պահանջներուն համաձայն:

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ ԾԻՍԱԿԱՏԱՐՈՒՄԻՆ ԲԱՐԵՓՈԽՄԱՆ ԵՒ ՅԱՌԱՋԽԱՂԱՅՔԻՆ

Ա. – Ծիսակատարումին քնոյթը եւ կարեւարութիւնը
Եկեղեցւոյ կեանելն ներս

Քրիստոսի կատարած փրկագործութիւնը

5. Աստուած «կ'ուզէ որ բոլոր մարդիկը փրկուին եւ հասնին ճշմարտութեան գիտութեան» (1 Տիմ 2, 4): Ան «անցեալին, քանիցս եւ զանազան կերպերով խօսած էր մեր հայրերուն, մարդարէներուն միջոցով» (Եբր 1,

1): Երբ հասաւ ժամանակներու լրումը, իր Որդին, մարմնացեալ եւ Սուրբ Հոգիէն օծեալ Բանը առաքեց աղքատներուն բարի լուրը աւետելու եւ բեկեալ սրտերը բուժելու համար⁽⁸⁾, որպէս «մարմնի եւ հոգիի բժիշկ»⁽⁹⁾, միջնորդ Աստուծոյ եւ մարդոց միջեւ⁽¹⁰⁾: Որովհետեւ Բանին անձին միութեան մէջ անոր մարդկայնութիւնն է որ մեր փրկութեան գործիքն եղաւ: Այս պատճառով, Քրիստոսի մէջ «մեր հաշտութեան կատարեալ փրկագինը երեցաւ եւ անով աստուածային պաշտամունքի լիութիւնը մուտք գործեց մեր մէջ»⁽¹¹⁾:

Մարդոց փրկութեան եւ Աստուծոյ կատարեալ փառաւորումի ծրագիրը, որոնց նախաքայլը եղած էին Աստուծոյ մեծագործութիւնները Հին Կտակարանի ժողովուրդին մօտ, Քրիստոս Տէրն մեր զայն իրագործեց յատկապէս իր երանաւէտ չարչարանքներուն զատկական խորհուրդով, մեռեներուն մէջէն իր յարութեամբ եւ իր փառաւոր համբարձումով՝ զատկական խորհուրդ՝ ուր ան «մեռնելով, մեր մահը ոտնակոխեց եւ յառնելով՝ կեանքը վերանորոգեց»⁽¹²⁾: Որովհետեւ խաչին վրայ տարածեալ Քրիստոսի կողէն է որ ծնունդ առաւ «Հրաշալի սուրբ խորհուրդը ամբողջ Եկեղեցւոյ»⁽¹³⁾:

Փրկութեան ծրագիրը, շարունակուած Եկեղեցւոյ կողմէ, կ'իրագործուի ծիսակատարումին մէջ:

6. Ուստի, ինչպէս Քրիստոս Հօր կողմէ առաքուեցաւ, ինք եւս Սուրբ Հոգիով լիացած՝ իր Առաքեալները ուղարկեց, ո՛չ միայն որպէսզի Աւետարանը ամէն արարածի հոչակուի⁽¹⁴⁾ եւ ծանուցուի թէ Աստուածորդին իր մահուամբ եւ յարութեամբ մեզ ազատեց սատանային զօրութենէն⁽¹⁵⁾ եւ մեզ մահէն փոխադրեց Հօր Թագաւորութեան մէջ, այլ նաեւ որպէսզի անոնք եւս գործադրեն իրենց հոչակած փրկութեան ծրագիրը Պատարագին եւ խորհուրդներուն ընդմէջն, որոնց շուրջ կը կեղրոնանայ ծիսական կեանքը: Այսպէս է որ մարդիկ մկրտութեան չնորհիւ, կը պատուաստուին Քրիստոսի զատկական խորհուրդին՝ Քրիստոսի հետ մեռնելով ու թաղուելով, ապա անոր հետ նաեւ յարութիւն առնելով⁽¹⁶⁾, անոնք կ'ընդունին որդեգրութեան հոգին «որով մենք կը գոչենք, Աբբա՛, Հա՛յր (Հոռոմ 8, 15), դառնալով այսպէս Հօր փնտուած ճշմարիտ աստուածապաշտներ»⁽¹⁷⁾: Նմանապէս, ամէն անգամ որ անոնք Տիրոջ Սեղանէն կը ճաշակեն, անոր մահը կ'աւետեն մինչեւ ան գայ⁽¹⁸⁾: Ահա՛ թէ ինչո՞ւ Հոգեգալստեան օրն իսկ՝ երբ Եկեղեցին յայտնուեցաւ աշխարհին, «անոնք որ Պետրոսին խօսքը ընդունեցան, մկրտուեցան»: «Անոնք կը յարատեւէին Առաքեալներուն ուսուցումին մէջ, եղբայրական հաղորդութեան՝ հացի բեկանումին եւ աղօթքներուն ընթացքին,... զԱստուած բարեբանելով եւ ամբողջ ժողովուրդին համակրանքը շահելով» (Գործք 2, 41-47): Եկեղեցին չդադրեցաւ յետագային եւս համախմբուելէ, զատկական խորհուրդը տօ-

նելու համար, *Սուրբ Գիրքէն* կարդալով ինչ որ իրենց կը վերաբերէր (Ղ 24, 27), *Հաղորդութիւնը* մատակարարելով, որուն մէջ «ներկայ կը գառնան անոր յաղթանակն ու մահուան կրած պարտութիւնը»⁽¹⁹⁾, միանգամայն գոհութիւն մատուցանելով «Աստուծոյ իր անսասնելի տուրքին համար» (2 Կոր 9, 15) ի Քրիստոս Յիսուս՝ «իր գովեստին եւ փառքին համար» (Եփ 1, 12), *Սուրբ Հոգիի զօրութեամբ*:

Քրիստոսի ներկայութիւնը ծիսակատարումին մէջ

7. *Այսպիսի վսեմ գործի մը կատարումին համար՝ Քրիստոս միշտ իր Եկեղեցին կողքին է, յատկապէս ծիսակատարումներուն պահուն։ Ան ներկայ է պատարագի գոհին* ⁽²⁰⁾ եւ պատարագիչի անձին մէջ, «խաչին վրայ ինքնինք մատուցողը՝ այժմ նոյնը մատուցանելով քահանաներուն միջոցով» եւ գերազոյն չափով, հաղորդութեան տեսակներուն ներքեւ։ Ան խորհուրդներուն մէջ ներկայ է իր զօրութեամբ, այնպէս որ երբ մէկը մկրտութիւն կատարէ, Քրիստոսն է մկրտողը⁽²¹⁾: Քրիստոս ներկայ է իր խօսքով, որովհետեւ ի՞նքն է որ կը խօսի երբ Եկեղեցին մէջ *Սուրբ Գիրքը* կը կարդացուի։ Վերջապէս ան ներկայ է երբ Եկեղեցին կ'աղօթէ եւ կը սաղմոսերգէ, քանի որ խոստացաւ թէ «Հոն ուր երկու կամ երեք հոգի իմ անունովս կը ժողովուին, ես անոնց մէջ եմ» (*Մատթ 18, 20*): Արդարեւ, զԱստուած մեծապէս փառաւորող, մարդիկն ալ սրբացնող՝ այդ մեծ արարքը կատարելու համար, Քրիստոս միշտ կ'ընկերակցի զինք իր Տէրը կոչող Եկեղեցին՝ իր սիրեցեալ Հարսին, որուն միջնորդութեամբ՝ Քրիստոս պաշտամունք կը մատուցանէ երկնաւոր Հօր։

Ուստի ամէն ծիսակատարում իրաւամբ նկատուած է Յիսուս Քրիստոսի քահանայական պաշտօնին իրագործումը, որուն ընթացքին մարդուն սրբացումը կը նշուի չօչափելի նշաններով եւ կ'իրագործուի անոնցմէ իւրաքանչիւրին յատուկ եղող ձեւով, որուն ընթացքին նաեւ հասարակաց ամբողջական պաշտամունք կը կատարուի Յիսուս Քրիստոսի խորհրդաւոր *Մարմնին*, այսինքն՝ անոր գլխուն եւ իր անդամներուն կողմէ։

Հետեւաբար, ամէն ծիսակատարում, որպէս արարք Քրիստոս քահանային եւ իր *Մարմնին՝ Եկեղեցին*, կը հանդիսանայ գերազանցօրէն սրբազն արարք եւ Եկեղեցւոյ ո՛չ մէկ ուրիշ արարք կրնայ անոր հաւասարիլ իր հանգամանքով ու աստիճանով։

Երկրաւոր եւ երկնաւոր ծիսակատարում

8. *Երկրաւոր ծիսակատարումին միջոցով՝ մենք որպէս նախաճաշակ՝ կը մասնակցինք Երուսաղէմի սուրբ աւանին մէջ տօնակատարուող երկնաւոր ծիսակատարումին, որուն մենք ուղեւորներս՝ կը ձգտինք, եւ ուր*

Քրիստոս կը բազմի Աստուծոյ աջակողմը՝ որպէս սրբավայրին եւ խսկական տաղաւարին պաշտօնակատար⁽²²⁾, եւ մենք համայն երկնային զօրաց հետ կ'երգենք Տիրոջ փառաց գովերգը: Յոյս ունինք, սուրբերուն յիշատակը մեծարելով՝ մաս կազմել անոնց հասարակութեան: Կը սպասենք Տէր Յիսուս Քրիստոսին որպէս մեր Փրկչին, մինչեւ որ Յիսուս որ մեր կեանքն է, մեզի անձամբ յայտնուի եւ այն ատեն մենք ալ իրեն հետ յայտնուինք փառքի մէջ⁽²³⁾:

Միսակատարումը Եկեղեցւոյ միակ գործունեութիւնը չէ

9. Ծիսակատարումը չի սպառեր Եկեղեցւոյ ամբողջ գործունէութիւնը, որովհետեւ մարդիկ, որպէսզի ծիսակատարումին մերձենան՝ հարկ է որ կանչուած ըլլան հաւատքի եւ դարձի. «Ինչպէ՞ս աղերսեն անոր՝ որուն չեն հաւատար, ինչպէ՞ս հաւատան եթէ զինք չեն ունկնդրեր: Իսկ ինչպէ՞ս ունկնդրեն զինք առանց քարոզողի եւ ինչպէ՞ս քարոզել առանց առաքուած ըլլալու» (Հոռմ 10, 14-15):

Այս պատճառով՝ Եկեղեցին ոչ-հաւատացեալ մարդոց կ'աւետէ փրկութեան հոչակումը (Kerigme), որպէսզի ճանչնան միակ ճշմարիտ Աստուածը եւ անոր առաքած՝ Յիսուս Քրիստոսը, եւ ապաշխարելով՝ փոխեն իրենց վարքը⁽²⁴⁾: Եկեղեցին հաւատացեալներուն մշտապէս կը քարոզէ հաւատքն ու ապաշխարանքը, զանոնք կը տրամադրէ խորհուրդներուն, կ'ուսուցանէ պահել Քրիստոսի պատուիրածը⁽²⁵⁾, զիրենք կը մղէ բարեգործութեան, բարեպաշտութեան եւ առաքելութեան բոլոր գործերուն, որոնց միջոցով ան ցոյց կու տայ թէ քրիստոնեաները, նոյնիսկ եթէ այս աշխարհէս չեն, բայց աշխարհիս լո՛յան են եւ Հայրը կը փառաբանեն մարդոց առջեւ:

Միսակատարումը՝ գագաթնակէտ եւ աղբիւր Եկեղեցւոյ կեանքին

10. Ծիսակատարումը կը հանդիսանայ այն գագաթնակէտը, որուն կը ձգտի Եկեղեցին գործունէութիւնը: Ան միանգամայն աղբիւրն է ուսկից կը բիսի անոր ամբողջ զօրութիւնը: Որովհետեւ առաքելական գործունէութիւնները կը ձգտին միատեղ խմբելու բոլոր անոնք որ իրենց հաւատքին եւ մկրտութեան չնորհիւ Աստուծոյ որդի դարձած են, ապա Եկեղեցիին ծոցին մէջ՝ զԱստուած գովաբանելու, զոհին մասնակցելու եւ Տիրոջ Հնդրիքէն ճաշելու:

Ծիսակատարումը իր հերթին կը մղէ «զատկական խորհուրդներով» յագեցած հաւատացեալները «մէկ սիրտ կազմելու բարեպաշտութեան մէջ»⁽²⁶⁾, կ'աղօթէ որ անոնք «իրենց կեանքին մէջ պահպանեն ինչ որ ընդունեցան հաւատքով»⁽²⁷⁾: Մարդոց հետ կնքուած եւ Հաղորդութեամբ վերա-

Նորոգուած Տիրոջ այս դաշինքը կը հրապուրէ եւ կը խանդավառէ հաւատացեալները Քրիստոսի հարկադրիչ սիրոյն հանդէպ: Հետեւաբար, շնորհքը, ծիսակատարումին եւ յատկապէս Հաղորդութեան մէջէն՝ իբր աղբիւրէ մը մէր մէջ կը հօսի եւ այսպէս գերագոյն չափով կը ստացուի մարդոց սրբացումը եւ Աստուծոյ փառաւորումը ի Քրիստոս, որոնց կը ձգտին Եկեղեցւոյ միւս բոլոր գործերն ալ, որպէս իրենց վախճանին:

Անձնական տրամադրութիւններուն անհրաժեշտութիւնը

11. Բայց այս ամբողջական արդիւնքները ձեռք բերելու համար, հարկէ որ հաւատացեալները ծիսակատարումին մերձենան ուղղամիտ տրամադրութեամբ, իրենց հոգին ներդաշնակեն իրենց ձայնին հետ եւ գործակցին ի վերուստ արուած շնորհքին, որպէսպի զայն զուր տեղ չստանան⁽²⁸⁾: Այս պատճառով՝ հոգեւոր հովիւները զգոյշ ըլլալու են որ ծիսակատարումին ընթացքին ո՛չ միայն անոր վաւեր եւ արտօնուած օրէնքները պահպանուին, այլ հաւատացեալներն ալ իրենց Եկեղին անոնց մասնակցին գիտակցաբար, գործօն եւ արդիւնաշատ կերպով:

Միսակատարումը եւ անձնական աղօքքը

12. Հոգեւոր կեանքը չի կայանար միայն ծիսակատարումներու մասնակցութեան մէջ, այլ քրիստոնեան՝ որքան ալ կանչուած ըլլայ հաւաքաբար աղօթելու, սակայն ան պէտք է նաեւ իր սենեակը մտնէ Հօր աղօթելու ի ծածուկ⁽²⁹⁾ եւ անդադար աղօթէ, ինչպէս կ'ուսուցանէ Առաքեալը⁽³⁰⁾: Ան կ'ուսուցանէ նաեւ մէր մարմիններուն մէջ կրել Յիսուսի մահացուցումը, որպէսպի Յիսուսի կեանքն ալ յայտնուի մէր մահկանացու մարմնին մէջ⁽³¹⁾: Այս պատճառով՝ պատարագի ընթացքին Տիրոջմէ կը խնդրենք որ «Հոգեւոր զոհի նուիրումը ընդունելէ ետք՝ մե՛զ ալ դարձնէ իրեն յաւերժական ընծայում մը»⁽³²⁾:

Միսակատարումը եւ բարեպաշտական հրահանգները

13. Եկեղեցւոյ օրէնքներուն եւ կարգադրութիւններուն հետ համաձայն եղող քրիստոնեայ ժողովուրդին «քարեպաշտութիւնները յոյժ յանձնարարելի են, մանաւանդ երբ կը կատարուին սուրբ Աթոռին հրամանով: Իւրայատուկ Եկեղեցիներուն «սրբազան արարողութիւնները» եւս արժանի են յատուկ յարգանքի երբ կը կատարուին եպիսկոպոսներուն յանձնարարութեամբ եւ ըստ վաւերացուած սովորոյթներու եւ գիրքերու:

Բայց այս արարողութիւնները կարգաւորուելու են ծիսական ժամանակակարգին համեմատ, միանդամայն դաշնաւորուելու են ծիսակատա-

բումին հետ՝ որպէս անոնց շարունակութիւնը, անոնց աւելցնելով նաեւ ժողովուրդին մասնակցութիւնը, քանի ծիսակատարումը իր բնութեամբ՝ գերազա է այս բոլորէն:

**Բ. Որոնում ծիսական կազմաւորումին
եւ գործօն մասնակցութեան**

14. *Մայր Եկեղեցին յոյժ կը ցանկայ որ բոլոր հաւատացեալները ուղղուին ծիսական տօնակատարումներուն լրիւ, խղճամիտ եւ գործօն մասնակցութեան: Ասիկա խնդրուած է նոյնինքն ծիսակատարումին էութենչն, ասիկա քրիստոնեայ ժողովուրդին նաեւ իրաւունքն ու պարտականութիւնն է իր մկրտութեան գօրութեամբ՝ որպէս «ցեղ ընտիր, թագաւորական քահանայութիւն, ազգ սուրբ, ժողովուրդ սեփական» (1 Պետ 2, 9), (Հմմ. 2, 4-5):*

Այս ծիսակատարումին վերանորոգումին եւ վերաբերուորումին մէջ՝ պէտք է բոլոր ուժերով իրը թիրախ առնել ամբողջ ժողովուրդին լրիւ ու գործօն մասնակցութիւնը, որովհետեւ ծիսակատարումը առաջին եւ անհրաժեշտ աղքիւրն է, որմէ հաւատացեալները պիտի կազմեն քրիստոնեայ հարազատ մտածելակերպ մը: Այս պատճառով՝ հովուական ամէն արարքին մէջ այս մասնակցութիւնը եռանդով հետապնդուելու է հոգեւոր հովիւներուն կողմէ, պահանջուած դաստիարակութեամբ հանդերձ:

Բայց այս արդիւնքին յանգելու ո՛չ մէկ յոյս կայ, եթէ հովիւները նախ իրենք խորապէս չեն համակուած ծիսակատարումին ոգիով եւ զօրութեամբ եւ եթէ իրենք եւս զայն ուսուցանելու ատակ չըլլան: Ուստի խիստ անհրաժեշտ է նախ եւ առաջ նախատեսել կղերին ծիսագիտական կազմաւորումը: Հետեւաբար, Տիեզերական ժողովս հետեւեալ կէտերը սահմանեց.

Ծիսագիտութեան դասաւուները

15. *Դպրեվանքերուն, կրօնաւորական տուներուն եւ աստուածաբանական ամբիոններուն մէջ ծիսագիտութիւն դասաւանդող ուսուցիչները պէտք է իրենց պաշտօնը կատարելու պատշաճօրէն պատրաստուած ըլլան յատուկ կեղրոններու մէջ:*

Ծէսին ուսուցումը

16. *Դպրեվանքերուն եւ կրօնաւորական տուներուն մէջ ծիսագիտութեան ուսուցումը պէտք է դասուի անհրաժեշտ եւ առաջնահերթ նիւթերու շարքին, իսկ աստուածաբանական կեղրոններուն մէջ՝ գլխաւոր դա-*

սանիւթերուն կարգին եւ դասաւանդուելու է աստուածաբանական, պատմական, միանգամայն հոգեւոր, հովուական եւ իրաւաբանական դիտանկիւնէն։ Իսկ միւս դասընթացքներուն եւ յատկապէս դոկմատիկ աստուածաբանութեան, Սուրբ Գիրքի, հոգեւոր եւ հովուական աստուածաբանութեան դասաւուները հոգ տանելու են որ իրենց դասաւանդած նիւթին ներքին պահանջքին համեմատ՝ շեշտեն Քրիստոսի խորհուրդը եւ փրկարծութեան պատմութիւնը ա՛յն կերպով որ այս դասանիւթերուն զօդը բացայայտ դառնայ ծիսագիտութեան եւ քահանայական կազմաւորումին հետ։

Ծիսական դաստիարակութիւն կղերիկոսներուն

17. Դպրեվանքերուն եւ կրօնաւորական տուներուն կղերիկոսները տիրանալու են հոգեւոր կեանքի ծիսական կազմաւորումի մը՝ չնորհիւ սրբազան ծիսակատարութիւններուն ըմբռնումը ջամբող եւ անոնց ամբողջ հոգիով մասնակից դարձնող լաւ նախապատրաստութեան մը, ինչպէս նաեւ չնորհիւ սուրբ խորհուրդներուն եւ միւս ջերմեռանդական հրահանգներուն ծիսական խոր ոգիով կատարումին։ Նմանապէս սորվելու են ծիսական կանոնները պահպանել ա՛յնպիսի ձեւով որ դպրեվանքերուն եւ կրօնաւորական տուներուն կեանքը խորապէս դրոշմուի ծիսագիտութեան ոգիով։

Օժանդակութիւն քահանաներուն

18. Բոլոր յարմար միջոցներով օժանդակելու է նաեւ Տիրոջ այգիին մէջ արդէն գործող քահանաներուն ու կրօնաւորներուն, որպէսզի սրբազան պաշտօններով իրենց կատարածը միշտ աւելի խոր հասկնան, ծիսական կեանքով ապրին եւ զայն հաղորդեն իրենց յանձնուած հաւատացեալներուն։

Հաւատացեալներուն ծիսական կազմաւորումը

19. Հոգեւոր հովիւները աշխուժօրէն եւ համբերութեամբ հետապնդելու են հաւատացեալներուն ծիսագիտական կազմաւորումը ու նաեւ անոնց ներքին եւ արտաքին գործօն մասնակցութիւնը իրենց տարիքին, կեանքի տեսակին ու պայմաններուն եւ իրենց հոգեւոր զարգացումին համեմատ։ Անոնք այսպէս կատարած պիտի ըլլան Աստուծոյ խորհուրդներուն մատակարարի իրենց գլխաւոր պաշտօններէն մին ու այս մարզին մէջ եւս իրենց հօտը պիտի առաջնորդեն ո՛չ միայն խօսքով, այլ նաեւ իրենց օրինակով։

Լսատեսողական միջոցները եւ ծիսակատարումը

20. *Սրբազն արարողութիւններուն եւ յատկապէս սուրբ Պատարագին ձայնասփիւռի, հեռատեսիլի միջոցով հաղորդասփուռմները կատարուելու են զուսպ եւ յարգալից ոճով՝ այս պաշտօնին համար եպիսկոպոսներուն կողմէ նշանակուած մասնագէտ անձի մը առաջնորդութեամբ եւ երաշխաւորութեամբ:*

Գ. Սրբազն ծիսակատարումի վերանորոգումը

21. *Որպէսզի հաւատացեալ ժողովուրդը աւելի ապահով կերպով օգտուի ծիսակատարումին առատաբուխ չնորհքներէն, մեր Մայրը Սուրբ Եկեղեցին կ'ուզէ լրջօրէն աշխատիլ նոյնինքն ծիսակատարումին ընդհանուր վերանորոգումին համար: Ան կազմուած է աստուածային հաստատութիւն եղող անփոփոխ մէկ մասէն եւ փոփոխութեան ենթակայ միւս մասերէն, որոնք կրնան եւ պէ՛տք է ենթարկուին ժամանակի պատճառած փոփոխութեան եթէ անոնց մէջ թափանցած են ծիսակատարումին էութեան հետ անհաղորդ կամ անատակ դարձած մասեր: Այս վերանորոգումը հայելու է խօսքերուն ու ծիսակատարումի կազմակերպումին՝ այնպիսի՛ ձեւով որ անոնք աւելի յստակօրէն արտայայտեն իրենց նշանակած սուրբ իրականութիւնները ու նաեւ այնպիսի՛ մէկ կերպով՝ որ հաւատացեալ ժողովուրդն ալ կարենայ իր կարողութեան չափով՝ զանոնք հեշտօրէն հասկնալ եւ անոնց մասնակցիլ լրիւ, գործօն եւ հաւաքական հանդիպակատարումով:*

Այս պատճառով՝ Տիեզերական ժողովս հետեւեալ ընդհանուր չափանիշները սահմանեց.

ա. Հնդհանուր չափանիշներ

Ծիսակատարումին կազմակերպումը

22. 1) *Ծիսակատարումին կազմակերպումը կանոնաւորելու իրաւունքը կախեալ է մի՛միայն Եկեղեցւոյ իշխանութենէն, Սուրբ Աթոռէն եւ իրաւասու եպիսկոպոսէն:*

2) *Կանոնագրին զօրութեամբ՝ ծիսակատարումին կազմակերպումը՝ իրաւասութեան սահմանած չափով կը պատկանի նաեւ տուեալ սահմանի մը մէջ օրինաւորապէս կայացած եպիսկոպոսաց այլազան ժողովներուն:*

3) *Այս պատճառով՝ բացարձակապէս ուրիշ ո՛չ ոք, անդամ քահանան՝*

չի կրնար ծիսակատարումին բան մը ինքնակամօրէն աւելցնել, պակսեցնել կամ փոխել:

Աւանդութիւն եւ յառաջդիմութիւն

23. **Որպէսզի սրբազան աւանդութիւնը պահպանուի եւ միանգամայն օրինաւոր յառաջդիմութեան մը ընթացք տրուի, հարկ է ծիսակատարումին վերատեսութեան ենթարկուելիք իւրաքանչիւր մասը միշտ սկսիլ աստուածաբանական, պատմական, հովուական ինամուած ուսումնասիրութեամբ մը: Նկատի առնուելու են նաեւ ծիսակատարութեան կառոյցին եւ մտածումին ո՛չ միայն ընդհանուր օրէնքները, այլ նաեւ ծիսական նորագոյն վերանորոգումէն եւ զանազան տեղերուն մէջ տրուած արտօնութիւններէն ձեռք բերուած փորձառութիւնը: Հուսկ վերանորոգումները կատարուելու են եթէ Եկեղեցւոյ օգուտը զանոնք իսկապէս եւ ստուգապէս կը պահանջէ, լաւ ստուգելիք ետք որ բերուած նոր ձեւերը յառաջ կու դան նախապէս գոյութիւն ունեցող ձեւերէն, որպէս անոնց օրկանական զարգացումը:**

Վերջապէս կարելիին չափով հսկելու է որ սահմանակից շրջաններուն հետ բաղդատած՝ ծիսակատարման շատ նկատելի տարբերութիւններ չստեղծուին:

Սուրբ Գիրքը եւ ծիսակատարումը

24. **Սուրբ Գիրքը շատ մեծ կարեւորութիւն ունի ծիսակատարումին մէջ, քանի անկէ քաղուած են ընթերցուող էջերը, նաեւ զանոնք բացատրող յորդորը (homélie) եւ երգուած սաղմոսները: Անկէ ներշնչուելով ու անոր մղումով է որ ծնած են աղօթքները, մաղթանքները եւ ծիսական տաղերը (hymnes) եւ անով կը բացատրուին ծիսակատարումին շարժուձեւերն ու խորհրդանիշները: Հետեւաբար, ծիսակատարումի վերանորոգումը, զարգացումը եւ յարմարեցումը իրագործելու համար, հարկ է հրահրել Սուրբ Գիրքին ախորժելի ու կենդանի ճաշակը, որուն վկան է արեւելեան թէ արեւմտեան ծէսերուն յարգելի աւանդութիւնը:**

Վերատեսութիւն ծիսական գիրքերուն

25. **Ծիսական գիրքերը ընդփոյթ վերատեսութեան ենթարկուելու են՝ դիմելով մասնագէտներու գործակցութեան եւ խորհրդակցելով աշխարհի զանազան շրջաններու եպիսկոպոսներուն հետ:**

**բ. Զափանիշներ՝ քաղուած ծիսակատարումին բնոյթէն,
որպէս նուիրապետական եւ հասարակական արարք**

**26. Ծիսակատարումը անհատական արարք մը չէ, այլ հանդիսակատա-
րումը նոյնինքն Եկեղեցւոյ, որ «սուրբ խորհուրդն է միութեան», այ-
սինքն՝ սուրբ ժողովուրդն է, խմբուած եւ կազմակերպուած՝ եպիսկոպոս-
ներուն իշխանութեան ներքեւ⁽³³⁾:**

Այս պատճառով՝ ծիսական արարքները կը պատկանին Եկեղեցւոյ ամ-
բողջական Մարմնին, անոր արտայատութիւնն են եւ անոր կը հային,
բայց կը վերաբերին նաև անոր իւրաքանչիւր անդամին, թէեւ տարբեր
կերպերով, ըստ զանազանութեան դասակարգերուն, պաշտօններուն եւ
անոնց գործօն մասնակցութեան:

Հասարակաց հանդիսակատարում

**27. Ամէն անդամ որ ծէսերը, իւրաքանչիւրը իր յատուկ բնոյթին համե-
մատ՝ հաւաքական հանդիսակատարում մը կ'ենթադրեն հաւատացեալնե-
րուն յաճախումովն ու գործօն մասնակցութեամբ, հարկ է որ ասիկա
միւս անհատական ու կէս առանձնական հանդիսակատարումէն գերա-
զանց նկատուի՝ կարելիի չափով:**

Եւ ասիկա յատկապէս կը զօրէ պատարագի մատուցման պարագային,
(նոյնիսկ եթէ պատարագը միշտ կը պահպանէ իր հասարակաց եւ ընկերա-
յին բնոյթը), ինչպէս նաև սուրբ խորհուրդներուն մատակարարումին
համար:

Հանդիսակատարումին յարգելիութիւնը

**28. Ծիսական հանդիսակատարումներուն մէջ՝ ամէն ոք, պաշտօնակալ
թէ հաւատացեալ, իր պաշտօնը ստանձնելով, կատարած պիտի ըլլայ լրիւ
ու միայն ինչ որ իրեն կը վերաբերի, նիւթին բնոյթին եւ ծիսական չափա-
նիշներուն զօրութեամբ:**

Ներշնչել ծիսակատարութեան ոգին

**29. Անդամ խորանին ծառայող սպասաւորները, ընթերցողները, մեկ-
նաբանողները եւ երգչախումբին անդամները ծիսական իսկական ծառա-
յութիւն մը կը մատուցանեն, ուստի իրենց պաշտօնը կատարելու են ամ-
բողջական ու անկեղծ բարեպաշտութեամբ ու կարգապահութեամբ, ինչ
որ թէ՛ պատշաճ է այսպիսի մեծ պաշտօնի մը, թէ՛ ալ իրաւացիօրէն պա-
հանջուած է Աստուծոյ ժողովուրդին կողմէ:**

Հետեւաբար, պէտք է խնամքով ներշնչել անոնց ծիսակատարութեան ոգին՝ անոնցմէ իւրաքանչիւրին կարողութեան համաձայն, եւ զանոնք պատրաստել որ իրենց ստանձնած պաշտօնը կատարեն ճշգրիտ ու կարդապահ կերպով:

Հաւատացեալներուն գործօն մասնակցութիւնը

30. **Ժողովուրդին գործօն մասնակցութիւնը հրահրելու համար՝ տեղ տալու է անոր բացազանչութիւններուն, պատասխաններուն, սաղմոսներուն, կցորդներուն (antiennes), մեղեդիններուն, փոխերուն ու երգերուն, ինչպէս նաև անոր շարժուձեւերուն, մարմնի կեցուածքներուն։ Իսկ իր տեղին՝ յարգելու է նաև սրբազն լուութիւնը։**

31. **Ծիսական գիրքերը վերատեսելու ատեն՝ ուշադիր ըլլալու է որ խորագիրները նկատի ունենան հաւատացեալներուն մասնակցութեան բաժինը։**

Ծիսակատարում եւ ընկերային դասակարգերը

32. **Ծիսակատարումին ընթացքին՝ նկատի առնուելու չէ անհատին ընկերային կամ դասակարգային հանգամանքը, բացի սրբազն արարողութիւններուն կողմէ պահանջուած պատշիրէն եւ քաղաքական իշխանութիւններուն հանդէպ մեծարանքէն։**

գ. Զականիշներ՝ քաղուած ծիսակատարումին դաստիարակչան եւ հովուական բնոյթէն

33. **Թէեւ ծիսակատարումը գլխաւորապէս աստուածային մեծվայել-չութեան պաշտամունքն է, սակայն ան հաւատացեալ ժողովուրդին համար կը բովանդակէ նաև դաստիարակչական մեծ արժէք⁽³⁴⁾։ Ծիսակատարումին ընթացքին՝ Աստուած կը խօսի իր ժողովուրդին, Քրիստոս կը շարունակէ աւետարանել, ժողովուրդն ալ իր երգերով եւ աղօթքներով կը պատասխանէ Աստուծոյ։**

Առաւել՝ յանուն Քրիստոսի հաւաքոյթին նախագահող քահանային կողմէ Աստուծոյ մատուցուող աղօթքները կը կատարուին սուրբ ժողովուրդին եւ բոլոր ներկաներուն անունով։ Իսկ Քրիստոս կամ Եկեղեցին ծիսակատարումին համար գործածուող տեսանելի նշանները ընտրած են, արտայայտելու համար աստուածային անտեսանելի իրականութիւնները։ Հետեւաբար ո՛չ միայն երբ կը կարդանք այն «ինչ որ գրուած է մեր շինու-

թեան համար» (Հո 15, 4), այլ նաեւ երբ Եկեղեցին կ'աղօթէ, կ'երգէ կամ կը ծխակատարէ, ներկաներուն հաւատքն ալ անոնցմէ սնունդ կը քաղէ, հոգիները դէպի Աստուած կը բարձրանան, զայն մեծարելու եւ աւելի առատ չնորհքներ ընդունելու համար:

Ծխական վերանորոգումին ատեն, հարկ է նաեւ յարգել հետեւեալ չափանիշները:

Ծխերուն ներդաշնակութիւնը

34. **Ծէսերը ցուցաբերելու են վսեմ պարզութիւն մը, ըլլալու են նկատառելիօրէն կարծ եւ խուսափելու են աւելորդ կրկնութիւններէն, յարմարելու են հաւատացեալներուն ըմբռնումի կարողութեան եւ առ հասարակ՝ հասկցուելու համար բազմաթիւ բացատրութիւններու կարիքն ունենալու չեն:**

Սուրբ Գիրքը, քարոզը եւ քրիստոնէականի ծխական դասաւանդումը

35. **Որպէսզի ծխակատարումին շարժուձեւերուն եւ խօսքերուն ներքին միութիւնը յստակօրէն բացայալութիւն:**

1) **Սրբազան արարողութիւնները բարեփոխուելու են՝ աւելի առատ, աւելի բազմազան եւ աւելի յարմար ընթերցումներ քաղելով Սուրբ Գիրքէն:**

2) **Արարողութեան թոյլատրած չափով՝ ծխակատարումին մաս կագմող քարոզին յարմարագոյն պահը նշանակուելու է նաեւ ծանօթագրութիւններուն մէջ: Քարոզելու առաքելութիւնը հաւատարմօրէն եւ խղճմտօրէն գործադրուելու է: Քարոզը քաղուելու է նախ եւ առաջ Սուրբ Գիրքէն եւ ծխակատարումէն, որ աւետումն է Աստուծոյ հրաշալիքներուն փրկագործութեան պատմութեան մէջ, որ խորհուրդն է մեր մէջ միշտ գործօն ու ներկայ եղող Քրիստոսին, յատկապէս ծխական հանդիսակատարումներուն միջոցին:**

3) **Աւելի ծխական բնոյթով քրիստոնէականի դասաւանդումը փոխանցուելու է բոլոր կերպերով եւ ի հարկին՝ նաեւ ծխակատարումին ընթացքին կարծ յորդորներ (monitions) նախատեսուելու են, որոնք տրուելու են քահանային կամ յարմար պաշտօնեայի մը կողմէ, սակայն միայն յարմարագոյն պահերուն եւ դիպուկ բառերով կամ անոնց համապատասխանող խօսքերով:**

4) Յանձնարարելի է Աստուծոյ Խօսքը մատուցանել հանդիսաւոր տօներուն նախօրեակին, ապա Յինանց եւ Քառասնորդաց շրջանի կարգ մը տօնակատարութիւններուն, ինչպէս նաեւ կիրակի եւ տօնական օրերուն, մանաւանդ հոն ուր քահանայ չկայ. այս պարագային՝ սարկաւագ մը կամ եպիսկոպոսէն նշանակուած անձ մը կ'ուղղէ տօնակատարումը:

Ծիսակատարումի լեզուն

36. 1) Լատիներէնի գործածութիւնը պահպանուելու լատին ծէսին մէջ, բացի տեղական իրաւասութենէն:

2) Պատարագի ընթացքին, խորհուրդներուն մատակարարումին կամ ծիսակատարումի այլ մասերուն մէջ՝ տեղական լեզուն գործածելը կրնայ յաճախ շատ օգտակար ըլլալ ժողովուրդին համար, ուստի կարելի է անոր աւելի լայն տեղ յատկացնել, մասնաւորապէս ընթերցումներուն, յորդոր-ներուն, կարգ մը աղօթքներուն եւ երգերուն ընթացքին, իւրաքանչիւր պարագային՝ յարգելով յաջորդ գլուխներուն մէջ մեր սահմանելիք չափա-նիշները:

3) Այս չափանիշները պահպանուելէն ետք՝ 22-րդ յօդուածով նշուած տեղական եկեղեցիի իշխանութեան (ի պահանջել հարկին՝ նաեւ նոյն լե-զուն խօսող սահմանակից շրջանի եպիսկոպոսներուն) կը պատկանի սահ-մանել լեզուն եւ անոր գործածութեան կերպը, այս արարքը Սուրբ Աթո-սին կողմէ ընդունիլ տալէ, այսինքն վաւերացնելէ ետք:

4) Ծիսակատարումին ատեն գործածուելիք լատին բնագրէն տեղական լեզուին թարգմանութեան վաւերացումը կատարուելու է վերեւ նշուած երկրին եկեղեցական իշխանութեան կողմէ:

դ. Չափանիշներ՝ ծիսակատարումը պատշաճնեցնելու
գանձագան ժողովուրդներու նկարագրին
և աւանդութիւններուն հետ

37. Եկեղեցին չի ցանկար հաւատքին կամ հաւաքականութեան մը բա-րիքին չհայող մարգերուն եւ նոյնիսկ ծիսակատարումին մէջ՝ պարտադ-րել միատեսակ բանաձեւումի մը խիստ կերպը, ընդհակառակն՝ ան կը մշակէ եւ կը զարգացնէ զանազան ժողովուրդներուն իւրայստկութիւն-ներու ու ձիրքերը: Անոնց բարքերուն մէջ ինչ որ աւելորդապաշտութիւն-ներու կամ սխալներու անխզելիօրէն կապուած չէ, ան բարեհաճութեամբ կը գնահատէ եւ կարելին չափով կ'ապահովէ անոր անաղարտ պահպա-

նումը, զայն երբեմն նոյնիսկ կ'ընդունի ծիսակատարումին մէջ, պայմանաւ որ ասիկա համերաշխ մնայ ճշմարիտ ու հարազատ ծիսական ոգիին սկզբունքներուն հետ:

38. Հնդունելի պիտի ըլլան զանազան խմբաւորումներուն, զՊՁաններուն, ժողովուրդներուն, յատկապէս միսիոնարական երկիրներուն, օրինաւոր տարբերութիւնները, յարմարեցումները, նոյնիսկ ծիսական գիրքեր վերատեսելու ատեն, պայմանաւ որ պահպանուի հռոմէական ծէսին էական միութիւնը: Լաւ պիտի ըլլայ այս սկզբունքը աչքի առջեւ ունենալ ծէսին կառոյցը բարեփոխելու եւ կարմիրով ծանօթագրումները (խորագիրները) սահմանելու համար:

39. Պահպանելով ծիսական գիրքերուն տպագրութեան համար գծուած սահմանները (տես՝ յօդ. 22, 2), տեղւոյն իրաւասու եկեղեցական իշխանութեան կը պատկանի յարմարեցումները որոշելը, մանաւանդ խորհուրդներուն եւ խորհրդակերպերուն (sacramentaux) մատակարարումին, թափօրներուն, ծիսական լեզուին, հոգեւոր երաժշտութեան եւ արուեստներուն վերաբերեալ, միշտ այս Սահմանադրութեանս հիմնական չափանիշներուն համեմատ:

40. Բայց, քանի որ զանազան վայրերուն եւ պարագաներուն մէջ ծիսակատարութիւնը աւելի խորապէս յարմարցնելու շտապ պահանջը կը ներկայանայ, ինչ որ յաւելեալ դժուարութիւն ալ կը պատճառէ, ուստի

1) Տեղւոյն եկեղեցական իշխանութիւնը (նշուած՝ 22՝ 2-ի յօդուածով), ուշադրութեամբ եւ խոհեմութեամբ նկատի առնելու է թէ ինչը այս մարդին մէջ կրնայ պատեհօրէն ներառութիւն աստուածային պաշտամունքէն ներս, իւրաքանչիւր ժողովուրդին աւանդութիւններուն եւ մտածելակերպին համաձայն: Առ այս օգտակար եւ անհրաժեշտ նկատուող յարմարեցումները Սուլը Աթոռին առաջարկուելու եւ անոր հաւանութեամբ՝ ներմուծուելու են:

2) Սակայն որպէսզի յարմարեցումը կատարուի պահանջուած զգուշաւորութեամբ, Սուլը Աթոռին կողմէ կարելիութիւնը պիտի արուի տեղական իշխանութեան՝ թոյլ տալու եւ ի յարկին՝ ուղղելու պահանջուած նախափորձերը, ասոնց յարմար կարգ մը հաւաքներուն ընթացքին եւ որոշ ժամանակի մը համար:

3) Եւ որովհետեւ ծիսական օրէնքներու յարմարեցումը սովորաբար յատուկ դժուարութիւններու կը հանդիպի, յատկապէս միսիոնար երկիր-

Ներուն մէջ, հետեւաբար զայն կատարելու համար՝ հարկ է այս մարդին մասնագէտներ ունենալ իր արամադրութեան տակ:

**Դ. Ծիսական կեանքին զարգացումը քեմին
եւ ժողովրդապետութեան մէջ**

Թեմին ծիսական կեանքը

41. Եպիսկոպոսը պէտք է նկատուի իր հօտին հովուապետը, քանի իր հաւատացեալներուն քրիստոնեայ կենցաղը, կերպով մը, իրմէ կը բխի եւ իրմէ կախեալ է:

Այս պատճառով՝ ամէնքը մեծ համարում ունենալու են իրենց եպիսկոպոսին շուրջ կատարուող թեմին ծիսական կեանքին հանդէպ, յատկապէս աթոռանիստ եկեղեցին մէջ: Համոզուած ըլլալու են որ Եկեղեցին զիսաւոր արտայայտութիւնը կը կայանայ Աստուծոյ ժողովուրդին ամբողջական եւ գործօն մասնակցութեան մէջ նո՛յն ծիսական տօնակատարումին, մանաւանդ նո՛յն սուրբ Հաղորդութեան, միատեղ աղօթքով, նո՛յն խորանին շուրջ, ուր եպիսկոպոսը կը հանդիսակատարէ՝ շրջապատուած իր քահանայական դասով եւ պաշտօնեաներով⁽³⁵⁾:

Ժողովրդապետութեան ծիսական կեանքը

42. Քանի որ եպիսկոպոսը կարող չէ միշտ ու ամէն տեղ իր ամբողջ հօտը անձամբ գլխաւորել, ուստի կը հարկադրուի հաւատացեալներէն համախմբումներ (assemblée) կազմել, որոնց կարեւորագոյններն են զինք փոխարինող հովիտի մը կողմէ տեղուոյն վրայ կազմակերպուած ժողովուրդապետութիւնները, որոնք կերպով մը կը ներկայացնեն աշխարհիս վրայ հաստատուած տեսանելի Եկեղեցին:

Այս պատճառով՝ պէտք է հաւատացեալներուն եւ կղերին մտածումներուն եւ ապրելակերպին մէջ արժեւորել ժողովրդապետութեան ծիսական կեանքը եւ անոր առնչուածութիւնը եպիսկոպոսին հետ, ջանալ նաեւ զարգացնել ժողովրդապետական հասարակութեան ըմբռնումը՝ յատկապէս կիրակնօրեայ պատարագին հաւաքական մատուցման հանդէպ:

Ե. Ծիսական հովուականի զարգացումը

Ծիսական վերանորոգումը՝ շնորհքը Սուրբ Հոգիին

43. Սուրբ Ծիսակատարումը զարգացնելու եւ վերանորոգելու եռանդը արդարացիօրէն կը նկատուի իբր արտայայտութիւնը Աստուծոյ նախախ-

Նամական տրամադրութիւններուն՝ հանդէպ ներկայ ժամանակներուն, ինչպէս նաեւ որպէս Սուրբ Հոգիին անցքը՝ իր Եկեղեցիին մէջէն, որուն կեանքին եւ նոյնիսկ ներկայի նուրբ զգայնութեան բոլոր արտայայտութիւններուն եւ հոգեւոր գործունէութեան կը հաղորդէ յատկանշական դրոշմ մը:

Ուսի այս ծխական հովուականին աւելի սատարելու համար՝ **Տիեզերական Ժողովս հետեւեալը կը սահմանէ.**

Ծխական ազգային յանձնախումբ

44. Պատշաճ է որ 22, 2-րդ յօդուածով նշուած շրջանին վրայ իրաւասութիւն ունեցող եկեղեցական իշխանութիւնը կազմէ ծխական յանձնախումբ մը, որուն օժանդակեն ծխագիտութեան, հոգեւոր երաժշտութեան, սրբազն արուեստին եւ հովուական մարզերուն մասնագէտ մարդիկ: Այս յանձնախումբին կարելիին չափով օժանդակելու է հովուական ծխագիտութեան Հաստատութիւն մը, որուն ի հարկին՝ անդամ ընդունուին հարցին մասնագէտ աշխարհականներ: Այս յանձնախումբին պարտականութիւնն ըլլայ վերեւ նշուած շրջանի եկեղեցական իշխանութեան ուղղութեան տակ եւ իր մասնագիտութեան մարզին մէջ՝ վարել ծխական հովուականը, հրահրել փնտուածներն ու պահանջուած փորձարկումները՝ ամէն անդամ որ հարկ ըլլայ յարմարեցումներ առաջարկել Սուրբ Աթոռին:

Ծխական քեմական յանձնախումբ

45. Նոյն ուղղութեամբ՝ ծխական յանձնախումբ մըն ալ կազմուելու է իւրաքանչիւր թեմի մէջ, թափ տալու համար ծխական գործունէութեան՝ եպիսկոպոսին ցուցմունքներուն համեմատ:

Երեխմն բարեպատեհ ալ կրնայ ըլլալ, որ շատ մը թեմի միատեղ յանձնախումբ մը կազմեն եւ ան թափ տայ ծխական հարցին հաւաքական աշխատանքով:

Այլ յանձնախումբեր

46. Ծխական յանձնախումբէն զատ՝ իւրաքանչիւր թեմին մէջ ըստ կարելոյն կազմուելու են նաեւ հոգեւոր երաժշտութեան եւ սրբազն արուեստի յանձնախումբեր:

Անհրաժեշտ է որ վերեւ նշուած այս երեք յանձնախումբերը իրարու հետ գործակցին իրենց ուժերը միացնելով. յանձնարարելի է նաեւ զանոնք յաճախակի համախմբել մէկ յանձնախումբի մը մէջ:

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՍՈՒՐԲ ՀԱՊՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒԹԵԱԸ

Գոհութեան Խորհուրդը

Պատարագը եւ գատկական խորհուրդը

47. Վերջին ընթրիքին գիշերը, երբ մեր Փրկիչը պիտի մատնուէր, հաստատեց իր Մարմնին եւ Արիւնին զոհական խորհուրդը, դարերու ընթացքին յաւերժացնելու համար խաչին զոհաբերումը մինչեւ իր գալը, այսպէս՝ իր սիրեցիալ Հարսին՝ Եկեղեցիին յանձնելով իր մահուան եւ յարութեան յիշատակը եղող սիրոյ խորհուրդը՝ նշան միութեան, զօդ սիրոյ⁽³⁶⁾, զատկական խնճոյք, ուր ճաշակուռողը՝ Քրիստոսի ինքն է, ուր մարդու հոգին չնորհքով կը լիանայ, ապագայ փառքին գրաւականն ալ կը տրուի մեղ⁽³⁷⁾:

Հաւատացեալներու գործօն մասնակցութիւնը

48. Առ այս՝ Եկեղեցին ալ հոգ կը տանի որ հաւատացեալները հաւատքի այս խորհուրդին մասնակցին, ո՛չ որպէս մունջ ու օտար հանդիսատեսներ, այլ ծիսակատարումին եւ աղօթքներուն ընդմէջէն զայն լաւապէս ըմբռնելով՝ սրբազն արարողութեան իրենց գիտակից եւ գործօն մասնակցութիւնը բերեն, թրծուին Աստուծոյ Խօսքով, կազդուրուին Տիրոջ Մարմնին սեղանէն, փառք տան Աստուծոյ. իսկ անարատ զոհը մատուցանեն ո՛չ թէ միայն քահանային ձեռքերով, այլ նաեւ անոր միացած՝ գիտնան իրենք զիրենք լնծայել եւ օրէ օր լիացուին Քրիստոսի միջնորդութեամբ⁽³⁸⁾, միանան Աստուծոյ եւ իրարու, որպէսզի հուսկ Աստուծած դառնայ ամէն ինչ ամէնուն մէջ:

49. Այս պատճառով՝ որպէսզի Պատարագի զոհաբերումը իր ծիսակատարումի ձեւին տակ անգամ ստանայ հովուական ամբողջական արդիւնաւորում, Տիեզերական Ժողովս հետեւեալը կը սահմանէ՝ յատկապէս կիրակի եւ տօնի օրերուն ժողովուրդին մասնակցութեամբ մատուցուող Պատարագներուն վերաբերեալ.

Վերատեսութիւն թիւ Պատարագին

50. Պատարագի ծիսակատարումը վերատեսուելու է այնպիսի՝ ձեւով որ աւելի բացայատուին անոր իւրաքանչիւր մասերուն դերը եւ անոնց

միջեւ կապակցութիւնը, ապա նաեւ հեշտանայ հաւատացեալներուն Պատարագին բարեպաշտ եւ գործօն մասնակցութիւնը:

Հետեւաբար, ծիսակատարումներուն էութիւնը հաւատարմօրէն պահպանելով հանդերձ՝ պարզելու եւ զանց առնելու է ինչ որ ժամանակի ընթացքին կրկնապատկուած կամ աւելցուած է առանց մեծ օգտակարութեան. իսկ ժամանակին մաշումով անհետացած կարդ մը ուրիշ սովորութիւններ պիտի վերահաստատուին սուրբ Հայրերուն նախորդ չափանիշներուն համեմատ՝ որքանո՞վ որ անոնք պատեհ կամ անհրաժեշտ պիտի թուին:

Սուրբ Գրային աւելի մեծ հարստացում

51. **Աստուծոյ իօսքի սեղանը հաւատացեալներուն աւելի ճոխութեամբ ներկայացնելու համար՝ Սուրբ Գիրքին գանձերն ալ աւելի լայն բացուելու են, որպէսզի որոշ տարիներու տեւողութեամբ՝ Սուրբ Գիրքի կարեւորագոյն մասը ժողովուրդին կարդացուի:**

Տօնական ժարողը

52. **Ծիսական տարիին ընթացքին տրուող տօնական այն քարոզները, որոնք կը բացատրեն սրբազն էջերէ քաղուած հաւատքին խորհուրդները եւ քրիստոնեայ կենցաղին չափանիշները, մեծապէս յանձնարարելի են որպէս ծիսակատարումին հարազատ մաս: Եթէ լուրջ պատճառ չկայ, անոնք զանց առնուելու չեն՝ մանաւանդ ժողովուրդին մասնակցութեամբ մատուցուող կիրակնօրեայ եւ հրամայեալ տօներուն պատարագներուն ընթացքին:**

Հաւատացեալներուն աղօթքը

53. **Աւետարանէն ու քարոզէն ետք, «հասարակութեան» կամ «հաւատացեալներուն աղօթքը» վերահաստատուելու է յատկապէս կիրակի եւ հրամայեալ տօներուն, որպէսզի ժողովուրդին մասնակցութեամբ՝ աղօթքներ մատուցուին սուրբ Եկեղեցիին, իշխանութեան գլուխ եղողներուն, բազմազան կարիքներու մէջ գտնուողներուն, հուսկ ամբողջ մարդկութեան եւ համայն աշխարհի փրկութեան համար⁽³⁹⁾:**

Պատարագի ատեն լատիներէնն ու երկրին լեզուն

54. **Ժողովուրդին մասնակցութեամբ մատուցուող պատարագներուն ընթացքին՝ կարելի է պատշաճ տեղ յատկացնել երկրի լեզուին, մասնա-**

ւանդ ընթերցումներուն եւ «Հասարակաց աղօթքին», ինչպէս նաեւ տեղական պայմաններուն համեմատ՝ ժողովուրդին վերաբերող մասերուն, ըստ ներկայ Սահմանադրութեան 36-րդ յօդուածին:

Սակայն հսկելու է որ հաւատացեալները կարենան լատիներէնը միատեղ աղօթել կամ երգել, ինչպէս նաեւ հասարակ պատարագին մէջ իրենց վերաբերող մասերը:

Բայց եթէ մի տեղ պատարագի ատեն երկրին լեզուն աւելի լայնօրէն գործածելը յարմար նկատուի, յարգել ինչ որ հրահանգուած է ներկայ Սահմանադրութեան 40-րդ յօդուածով:

Հաղորդութիւնը եւ անոր երկու տեսակի ներքեւ բաշխումը

55. Ձերմօրէն կը յանձնարարուի որ հաւատացեալները Պատարագին աւելի կատարեալ կերպով մասնակցին, այսինքն՝ քահանային հաղորդութէն ետք՝ իրենք եւս ընդունին Տիրոջ Սարմինը՝ նոյն Պատարագով սրբագործուած հացերով։

Տրիտենտեան Ժողովին⁽⁴⁰⁾ սահմանած դաւանական սկզբունքները պահպանելով, ինչպէս նաեւ եպիսկոպոսներուն դատումին համեմատ՝ Սուրբ Աթոռին կողմէ յատակացուելիք պարագաներուն, երկու տեսակի ներքեւ հաղորդուելու արտօնութիւնը կրնայ չնորհուիլ քահանաներուն, կրօնաւորներուն եւ աշխարհականներուն, օրինակ՝ նոր ձեռնադրեալներուն՝ իրենց ձեռնադրութեան Պատարագին միջոցին, ապա իրենց երդումը կատարող կրօնաւորներուն՝ իրենց երդման Պատարագին միջոցին, նոր մկրտեալներուն՝ մկրտութեան յաջորդող Պատարագին միջոցին։

Պատարագին միութիւնը

56. Պատարագը կերպով մը բաղկացնող երկու մասերը, այսինքն՝ խօսքի եւ հաղորդութեան ծիսակատարումը, սերտօրէն միացած են իրարու, պաշտամունքային մէկ արարողութիւն կազմելու չափ։ Այս պատճառով ալ՝ Տիեզերական Ժողովս ջերմօրէն կը յորդորէ հոգեւոր հովիսները որ քրիստոնէականի դասաւանդումին միջոցին՝ խնամքով ուսուցանեն հաւատացեալները թէ պարտաւոր են ամբողջակա՞ն Պատարագին մասնակցիլ, յատկապէս կիրակի եւ պարտաւորիչ տօնի օրերը։

Համապատարագ

57. 1) Քահանայութեան միութիւնը լաւապէս արտայայտող համապատարագը Եկեղեցին կողմէ Արեւմուտքի թէ Արեւելքի մէջ մինչեւ օրս

պահպանուած ըլլալով՝ Տիեզերական ժողովս որոշեց համապատարագելու արտօնութիւնը ընդարձակել հետեւեալ պարագաներուն.

1-ա Աւագ Հինգչաբթի օրը, մեռոնի օրհնութեան եւ երեկոյեան Պատարագին:

1-բ Տիեզերական ժողովներուն, եպիսկոպոսաց ժողովներուն եւ Սիւնհոդոսներու Պատարագներուն:

1-գ Աբբայական օրհնութեան Պատարագին:

2-ի Խոկ արտօնութեամբ Վիճակաւորին, որուն կը պատկանի համապատարագի մը պատեհութիւնը դատել.

2-ա Վանահայրական Պատարագին եւ եկեղեցիներուն աւագ Պատարագին, հոն ուր հաւատացեալներուն հոգեւոր բարիքը չի պահանջեր որ ներկայ բոլոր վարդապետները առանձին պատարագեն:

2-բ Քահանաներու թէ կրօնաւորներու որեւէ հաւաքական հանդիպումներուն:

2) 1- Եպիսկոպոսին կը վերաբերի վարել եւ կանոնաւորել իր թեմին մէջ մատուցուող համապատարագները:

2- Սակայն ամէն քահանային միշտ ազատութիւն վերապահուելու է պատարագելու անհատապէս, բայց ո՛չ նոյն եկեղեցիին մէջ եւ նոյն պահուն, ո՛չ ալ Աւագ Հինգչաբթի մը:

58. Համապատարագի նոր ծիսակատարում մը մշակուելու է, որ ներփակուելու է հոռմէական հայրապետական թէ սովորական պատարագամատուցին մէջ:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

ՄԻՒՍ ԽՈՐՀՈՒԹՎՆԵՐՆ ՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԿԵՐՊԵՐԸ

Խորհուրդներուն բնոյթը

59. Խորհուրդներուն նպատակն է մարդիկը սրբացնել, Քրիստոսի Մարմինը կերտել եւ Աստուծոյ պաշտամունք մատուցանել, բայց անոնք, որպէս նշաններ՝ ունին նաեւ ուսուցանելու դեր: Խորհուրդները ո՛չ միայն

Հաւատքը նախապէս կ'ենթադրեն, այլ նաեւ խօսքերու եւ իրերու միջոցով՝ զայն կը սնուցանեն, կ'ամրացնեն ու կ'արտայայտեն ու այս իսկ պատճառով՝ անոնք կոչուած են հաւատքի խորհուրդներ: Անոնք անշուշտ շնորհքը կը պարգևեն, բայց նաեւ իրենց ծխակատարումը հաւատացեալները աւելի լաւ կը տրամադրէ շնորհքը արդիւնաւոր կերպով ընդունելու, Աստուծոյ արդար պաշտամունք մատուցանելու եւ եղբայրսիրութիւնը գործադրելու:

Հետեւաբար յոյժ կարեւոր է որ հաւատացեալները հեշտութեամբ հասկնան խորհուրդներուն նշանները եւ կարելիի չափով՝ յաճախակի մերձնան քրիստոնեայ կեանքը սնուցանող խորհուրդներուն:

Խորհրդակերպերը

60. Մեր մայրը սուրբ Եկեղեցին հաստատած է նաեւ խորհրդակերպերը: Անոնք սրբազն նշաններ են որոնց միջոցաւ եւ շնորհիւ խորհուրդներուն հետ ունեցած իրենց որոշ նմանութեան՝ հոգեւոր արդիւնքներ յատուկ կերպով կը նշուին եւ կ'ընկալուին Եկեղեցիին միջնորդութեամբ: Անոնց միջոցով՝ մարդիկ տրամադիր կը դառնան ընդունելու խորհուրդներուն դիմաւոր արդիւնքը, իսկ կեանքին զանազան պարագաները կը սրբանան:

61. Այսպէս՝ խորհուրդներուն եւ խորհրդակերպերուն ծխակատարումը կը սրբացնէ լաւ տրամադրուած հաւատացեալներուն կեանքի դէպքերը՝ շնորհիւ Քրիստոսի չարչարանքներուն, մահուան եւ յարութեան զատկական խորհուրդէն բիող շնորհքներուն, որովհետեւ իրմէ՛ է որ խորհուրդներն ու խորհրդակերպերը իրենց զօրութիւնը կը քաղեն եւ գրեթէ չկայ նիւթական իրերու յարգալից գործածութիւն մը որ կարելի չըլլայ ուղղել դէպի մարդուն սրբացումը եւ Աստուծոյ գովաբանութիւնը:

Խորհուրդներու ծխակատարումին վերատեսութեան անհրաժեշտութիւն

62. Սակայն ժամանակին ժաւալումով՝ խորհուրդներուն եւ խորհրդակերպուն ծխակատարումէն ներս թափանցած են տարրեր, որոնք ներկայիս՝ թոյլ չեն տար անոնց բնոյթն ու վախճանը ըստ բաւականին յատակ տեսնել, ուստի պահանջուած է որ հոն կարդ մը յարմարեցումներ կատարուին մեր ժամանակին կարիքներուն հետ: Հետեւաբար Տիեզերական ժողովս այս մասին հետեւեալը կը սահմանէ.

Լեզու

63. Քանի որ խորհուրդներուն եւ խորհրդակերպերուն մատակարա-

ըռումին մէջ՝ երկրին լեզուն գործածելը կարող է հաւատացեալներուն մեծ օգտակարութիւն ընծայել, ուստի անոր գործածութեան աւելի լայն տեղ տրուելու է, ըստ հետեւեալ կանոններուն.

ա) Կարելի է երկրին լեզուն գործածել խորհուրդներուն եւ խորհրդակերպերուն մատակարարումին միջոցին, ըստ 36-րդ յօդուածին:

բ) Հետեւելով հռոմէական ծիսարանին նոր տպագրութեան՝ իւրաքանչիւր երկրին պահանջներուն եւ լեզուին հետ յարմարցուած յատուկ ծիսարաններ ընդ փոյթ պատրաստուելու են եկեղեցական ա'յն իշխանութեան կողմէ, որ իրաւասութիւն ունի ներկայ Սահմանադրութեան 22,2 յօդուածով նշուած շրջանին վրայ. Այդ ծիսարանները սուրբ Աթոռին կողմէ վերատեսուելէ ետք, պիտի գործածուին իրենց յատուկ շրջաններուն մէջ: Այս ծիսարաններուն կամ անհատական հաւաքածոյ ծիսարաններուն խմբագրումին մէջ՝ զանց պիտի չառնուին հռոմէական ծիսարանին գլուխներուն մէջ նշուած հովուական թէ արարողական (rubrical) կամ ընկերային տեսանկիւնէ յատուկ կարեւորութիւն ունեցող ծանուցումները:

Քրիստոնէականի ուսուցում

64. **Վերանորոգելու** է չափահասներու քրիստոնէականի զանագան հանգրուաններու բաժնուած ուսուցումը, որուն գործածութիւնը նախապէս ստանալու է տեղույն Վիճակաւորին հաւանութիւնը, այսպէսով՝ հնարաւոր պիտի ըլլայ յատուկ կազմաւորումի սահմանուած քրիստոնէականի ուսուցումի այս շրջանը սրբացնել ժամանակին մէջ տարածուած սրբազան արարողութիւններով:

65. **Առաքելավայրերուն** մէջ՝ քրիստոնէականի դասաւանդումին պատկանող նախապատրաստումի տուեալներէն զատ, ընդունուելու են նաեւ իւրաքանչիւր ժողովուրդին մօտ գործադրուող նախապատրաստումի ուրիշ ձեւերը, որքանով որ կարելի ըլլայ զանոնք յարմարցնել քրիստոնեայ ծիսակատարումին հետ, ներկայ Սահմանադրութեան 34-40 յօդուածներուն համեմատ:

Վերատեսութիւն մկրտութեան ծիսակատարումին

66. **Վերատեսելու** է չափահասներու մկրտութեան ծիսակատարումին պարզ թէ հանդիսաւոր զոյգ ձեւերը, նկատի առած քրիստոնէականի վերանորոգեալ ուսուցումը, իսկ հռոմէական պատարագամատոյցին մէջ ալ

Ներմուծուելու է «յընթացս մկրտութեան» յատուկ պատարագ մը:

67. Վերատեսելու է երեխաներու մկրտութիւնը, զայն յարմարցնելով փոքրիկներուն ուրոյն պայմաններուն, առաւել՝ աւելի յստակացուելու են ծնողներուն եւ կնքահայրերուն պաշտօնն ու պարտականութիւնը ծիսակատարումին մէջ:

68. Մկրտուողները բազմաթիւ ըլլալու պարագային՝ մկրտութեան ծիսակատարումին մէջ յարմարեցումներ կատարուելու են՝ տեղւոյն Վիճակաւորին դատումին համաձայն: Պատրաստուելու է նաեւ համառօտ ծիսարան մը, որ գործածուի յատկապէս առաքելավայրերու քրիստոնէականի դասատուներուն կողմէ, իսկ մահուան վտանգի պարագային՝ նաեւ հաւատացեալներուն կողմէ, քահանայի եւ սարկաւագի բացակայութեան:

69. «Երեխայի մկրտութեան ատեն՝ զանց առնուած արարողութիւններ» կոչուող ծիսակատարման փոխարէն՝ նոր մը մշակուելու է, որուն մէջ աւելի յստակ եւ աւելի յարմար ձեւով նշուի թէ համառօտ ծիսակատարումով մկրտուած երախան արդէն իսկ ընդունուած է Եկեղեցւոյ ծոցը: Իսկ վաւեր կերպով մկրտուած եւ կաթողիկէ դառնալ ուզողներուն համար, նոր ծիսակատարում մը մշակուելու է, նշելու համար թէ անոնք կ'ընդունուին Եկեղեցւոյ հաղորդութեան մէջ:

70. Կարելի է զատկական շրջանէն դուրս՝ մկրտութեան ջուրը օրհնել մկրտութեան արարողութեան ընթացքին, վաւերացուելիք աւելի կարձրանաձեւումի մը համեմատ:

Դրոշմի մատակարարման վերատեսութիւն

71. Դրոշմի մատակարարումն ալ վերատեսուելու է, աւելի բացայայտելու համար այս խորհուրդին ներքին զօդը ամբողջ քրիստոնէական նախամուտքին հետ. ուստի աւելի յարմար է որ մկրտութեան խոստումներուն վերանորոգումը կանխէ սոյն խորհուրդին մատակարարումը: Դրոշմը կրնայ ըստ պատշաճութեան մատակարարուիլ պատարագին ընթացքին, իսկ պատարագէն դուրս կատարուող դրոշմին համար՝ պատրաստելու է անոր իբր ներածական ծառայող բանաձեւը:

Վերատեսութիւն ապաշխարութեան մատակարարումին

72. Խոստովանանքի ծիսակատարումն ու անոր բանաձեւները վերատեսուելու են, որպէսզի աւելի յստակօրէն արտայայտեն խորհուրդին բնոյթն ու արդիւնքը:

Վերատեսութիւն հիւանդաց օծումի մատակարարումին

73. «Վերջին օծումը», որ կարելի է նաեւ աւելի ճիշդ ձեւով կոչել հիւանդաց օծում, միայն մահամերձներու խորհուրդը չէ, հետեւաբար զայն ընդունելու յարմար պահը արդէն հասած նկատելու է երբ հաւատացեալ՝ ֆիզիքապէս տկարացումի կամ ծերութեան հետեւանքով՝ մահուան վտանգին դիմաց կը գտնուի:

74. Հիւանդաց օծման եւ վերջին թոշակին իրարմէ անջատ ծիսակատարումներէն զատ՝ կազմելու է նաեւ միացեալ ծիսակատարում մը, որուն համեմատ՝ հիւանդաց օծումը մատակարարուելու է վերջին թոշակէն առաջ եւ խոստովանանքէն ետք:

75. Օծումներուն թիւը յարմարցնելու է պարագաներուն հետ, իսկ հիւանդաց օծման աղօթքները վերատեսուելու են որպէսզի անոնք համապատասխանեն խորհուրդը ընդունող հիւանդներուն զանազան վիճակներուն:

Վերատեսութիւն Կարգերու խորհուրդին

76. Զեռնադրութեան ծիսակատարումը վերատեսուելու է ըլլա՛յ որպէս արարողութիւն, ըլլա՛յ որպէս բնագիր: Զեռնադրութեան կամ օծումի սկիզբը՝ եպիսկոպոսին արտասահմած խօսքերը կրնան ըսուիլ տեղական լեզուով:

Եպիսկոպոսական օծման ներկայ բոլոր եպիսկոպոսներուն թոյլ տրուած է իրենց ձեռքերը դնել:

Վերատեսութիւն Պատրի արարողութեան

77. Հոռմէական ծիսամատեանին մէջ գտնուող Պատրի արարողութիւնը վերատեսուելու եւ ճոխացուելու է աւելի յստակօրէն նշելու համար խորհուրդին պարզեւած շնորհքը եւ աւելի շեշտուին պսակուողներուն պարտաւորութիւնները:

«Եթէ կարգ մը երկիրներու մէջ պսակի արարողութեան ընթացքին՝ կը կիրարկուին վաւերացումի արժանի ուրիշ սովորութիւններ եւ արարողութիւններ, Տիեզերական ժողովս յոյժ կը ցանկայ որ անոնք ամբողջական պահպանուին»⁽⁴¹⁾:

Ներկայ Սահմանադրութեան յօդուած 22.2-ով նշուած իրաւասութեան զօրութեամբ՝ կարելիութիւն տրուած է տեղւոյն եկեղեցական իշխանութեան մշակելու երկրին եւ ժողովուրդին սովորութիւններուն յարմարող ծիսակատարում մը, ըստ 63-րդ յօդուածին, սակայն բացայայտ պայմանով որ պսակող քահանան այս մասին պսակուողներուն հաւանութիւնը խնդրէ եւ ստանայ:

78. Պսակը սովորաբար կատարուելու է պատարագի ընթացքին, օրուայ Աւետարանին ընթերցումէն եւ քարոզէն ետք եւ «Հաւատացեալներուն աղօթք»էն առաջ: Հարսին վրայ կատարուող աղօթքը բարեփոխուելով՝ նշելու է թէ պսակեալները հաւասար պարտաւորութիւնն ունին փոխադարձ հաւատարմութեան եւ ասիկա կարելի է ըսել տեղւոյն լեզուով:

Իսկ եթէ Պսակը առանց Պատարագի կը կատարուի, Պատարագին ընթերցուածն ու Աւետարանը կարդացուելու են ծիսակատարումին սկիզբը, պսակեալներուն օրհնութիւնն ալ միշտ տրուելու է:

Վերատեսութիւն խորերդակերպերուն

79. Խորհրդակերպերը վերատեսուելու են, առ այս իբր հիմնական կանոն նկատի առնելով հաւատացեալներուն արարողութիւններուն գիտակից, գործօն եւ հեշտ մասնակցութիւնը, նկատի առնելով հանդերձ այժմեան ժամանակներուն պահանջըները: Խորհրդակերպերուն վերատեսութիւնը 63-րդ յօդուածին համեմատ կատարելու ատեն, կարելի է ըստ պահանջի նոր խորհրդակերպեր աւելցնել: Վերապահուած օրհնութիւնները թիւով սահմանափակ ըլլալու են ու միայն ի նպաստ երիսկոպոսներուն եւ Վիճակաւորներուն:

Նախատեսելու է կարգ մը խորհրդակերպեր, որոնք գէթ որոշ պարագաներուն եւ Վիճակաւորին հաւանութեամբ՝ կրնան մատակարարուիլ աշխարհականներու կողմէ որոնք պահանջուած յատկութիւններով օժտուած են:

Կրօնաւորական ուխտը

80. Հուոմէական ծիսարանին մէջ գտնուող Կոյսերու նուիրումին արարողութիւնը վերատեսութեան ենթարկելու է:

Մշակուելու է նաեւ կրօնաւորական ուխտադրութեան եւ ուխտերու նորոգման ծիսակատարում մը, որ ունենայ առաւել միաձեւութիւն, զսպուածութիւն եւ յարգելիութիւն: Ան որդեգրուելու է անոնց կողմէ որ իրենց ուխտադրութիւնը կամ ուխտերուն նորոգումը պատարագի ըն-

թացքին կը կատարեն, առանձնական իրաւասութիւնները պահպանելով հանդերձ:

Գովելի է կրօնաւորական ուխտը Պատարագի ատեն կատարել:

Վերատեսութիւն քաղման արարողութեան

81. Թաղման կարգը՝ քրիստոնեայ մահուան զատկական նկարագիրը աւելի յստակ կերպով արտայայտելու է եւ աւելի պատշաճելու է շրջանին կացութիւններուն եւ աւանդութիւններուն, նոյնիսկ ծիսական գոյնին առնչութեամբ:

82. Փոքրիկներու թաղման կարգը վերատեսութեան ենթարկուելու է եւ յատուկ Պատարագով մը օժտելու է:

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ

ԺԱՄԱՍԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

Ժամասացութիւնը՝ արարքը Քրիստոսի եւ Եկեղեցիին

83. Յիսուս Քրիստոս, Նոր ու Յաւիտենական Ուխտի Քահանայապետը, երբ մարդկային բնութիւնը ստանձնեց, մեր երկրաւոր աքսորին մէջ ներմուծեց երկնային բնակարաններուն մէջ յաւիտեանս հնչող օրհներգը: Մարդոց համայն հասարակութիւնը իրեն միացնելով՝ զայն այս երկնային գովերգութեան մասնակից կը դարձնէ:

Ան կը շարունակէ քահանայական այս պաշտօնը կատարել իր Եկեղեցիին միջոցով, որ սուրբ Հաղորդութեան մատուցումով, ինչպէս նաեւ այլ միջոցներով եւ յատկապէս ժամասացութեան կատարումով, անդադար կը գովաբանէ Տէրը եւ կը բարեխօսէ համայն Աշխարհի փրկութեան համար:

84. Հստ քրիստոնեայ հնամենի աւանդութեան՝ ժամասացութիւնը կազմուած է այնպիսի ձեւով, որ ամբողջ օրը գիշեր-ցերեկով նույրուած ըլլայ Աստուծոյ գովաբանութեան: Երբ այս զմայելի գովերգութիւնը ըստ կանոնի կատարուի քահանաներուն կամ Եկեղեցւոյ հաստատութեան կողմէ առ այս նշանակուած ուրիշ անձերու միջոցով, կամ քահանային հետ օրինաւորապէս աղօթող հաւատացեալներուն կողմէ, այն ատեն նոյնինքն Հարսին ձայնն է որ կ'ուղղուի Փեսային, նա մանաւանդ՝ Քրիստո՞ս է որ իր աղօթքը միացնելով իր Մարմինին՝ կը ներկայացնէ Հօր:

85. Հետեւաբար, բոլոր անոնք, որ այս պաշտամունքը կը ստանձնեն, Եկեղեցիին պաշտօնն է որ կը կատարեն, միանգամայն կը մասնակցին Քրիստոսի Հարսին գերազանց պատիւին, որովհետեւ անոնք, աստուածային այս գովաբանութիւնը մատուցանելու համար՝ կը կանգնին Աստուածոյ դահին դիմաց, յանուն Մայր Եկեղեցիին:

Ժամասացութեան հովուական արձեքը

86. Հովուական առաքելութեան նույիրեալ քահանաները ժամասացութեան գովաբանութիւնները այնքան աւելի մեծ եռանդով պիտի կատարեն, որքանով որ խորապէս գիտակցին թէ իրենք կը գործադրեն սուրբ Պողոսի հետեւեալ յորդորը. «Անդադար աղօթեցէ՛ք (1 Թես 5, 17): Որովհետեւ միայն Տէ՛րը կրնայ ապահովել անոնց ստանձնած գործին արդիւնաւորումն ու յառաջդիմութիւնը. «Առանց ինծի ոչի՛նչ կրնաք ընել» (Յով 15, 5): Այս պատճառով Առաքեալները սարկաւագութիւնը կարգեցին, ըսելով. «Իսկ մենք կը մնանք հաւատարիմ աղօթքի եւ Խօսքի ծառայութեան» (Գործք 6, 4):

Վերատեսութիւն ժամասացութեան աւանդական կատարումին

87. Ժամասացութեան նպատակը օրուան սրբացումն ըլլալով՝ անոր աւանդական կատարումն ալ վերատեսուելու է ա'յնպիսի ձեւով, որ ժամերը կարելին չափով իրենց իսկական ժամանակամիջոցին աղօթուին, նկատի առնելով նաեւ ներկայ կեանքին պայմանները, յատկապէս առաքելական գործին նույիրուած անձերուն համար:

89. Ուստի ժամասացութիւնը վերատեսելու միջոցին՝ հետեւեալ կէտերը նկատի առնուելու են.

ա) Հստ Տիեզերական Եկեղեցիին վաղեմի աւանդութեան՝ ամենօրեայ ժամասացութեան երկու բեւեռները կազմող առաւօտեան եւ երեկոյեան ժամասացութիւնները նկատուելու են որպէս գլխաւոր ժամերը եւ իրը այդ եւս աղօթուելու են:

բ) Հանգստեան ժամը այնպիսի ձեւով դասաւորուելու է, որ համընկնի օրուան աւարտին հետ:

գ) Գիշերային (Matines) ժամը, նոյնիսկ եթէ իր երգերուն մէջ գիշերային գովաբանական շեշտը կը պահպանէ, յարմարցուելու է ձեւով մը՝ որ աղօթուի օրուան որեւէ մէկ ժամուն եւ ճոխացուելու է աւելի մեծաթիւ սաղմոսներով եւ ընթերցումներով:

դ) Արշալոյսի ժամը (Prime) ջնջուելու է:

ե) Երրորդ, Վեցերորդ եւ իններորդ ժամերը պահպանուելու են

իբր խմբական աղօթք, իսկ առանձնապէս աղօթուելու պարագային՝ այս երեք ժամերուն մէջէն կարելի է ընտրել այն որ աւելի կը յարմարի օրուայ պահուն:

Ժամասացութիւնը՝ աղբիւր բարեպաշտութեան

90. Եւ քանի որ ժամասացութիւնը, որպէս Եկեղեցւոյ հասարակաց աղօթք՝ աղբիւր եւ սնունդ է առանձնական աղօթքին, ուստի Տիրոջ անունով կը խնդրուի քահանաներէն ու ժամասացութեան մասնակցողներէն, որ աղօթելու պահուն իրենց ձայները ներդաշնակեն իրենց սրտերուն հետ եւ առ այս, աւելի յաջողելու համար՝ իրենց գիտութիւնը աւելի՝ զարգացնեն ծիսակատարումին եւ Սուրբ Գիրքին եւ յատկապէս սաղմոսներու մասին:

Այս վերանորոգումը կատարելու ատեն՝ հռոմէական հնադարեան պատկառելի ծիսակատարումը յարմարցուելու է այնպիսի՝ կերպով, որ մարդիկը, որոնց ան յանձնուած է, կարենան աւելի լայնօրէն եւ հեշտորէն օգուտ քաղել անկէ:

Սաղմոսներու դասաւորումը

91. Որպէսզի 89-րդ յօդուածով առաջարկուած ժամերու շարքը կարելի ըլլայ պահպանել՝ սաղմոսները դասաւորուելու են ո՛չ թէ շաբթուայ մը տարածքով, այլ աւելի երկար ժամանակամիջոցի մը վրայ:

Սաղմոսարանին վերատեսութեան յաջողապէս նախաձեռնուած աշխատանքը իր աւարտին հասնելու է կարելի չափով չուտ, նկատի առած՝ լատին քրիստոնէութիւնը, անոր ծիսական գործածութիւնը ինչպէս նաեւ անոր երգեցողութիւնը եւ լատին Եկեղեցւոյ համայն աւանդութիւնը:

Ընթերցումներուն կազմակերպումը

92. Ընթերցումներուն վերաբերեալ՝ հետեւեալը նկատի առնուելու է. ա - Սուրբ Գիրքին ընթերցումը կազմակերպուելու է այնպիսի ձեռով, որ կարելի ըլլայ մերձենալ աստուածային խօսքին գանձերուն աւելի հեշտորէն եւ աւելի լայն չափով:

բ - Աւելի լաւ ընտրուելու են Հայրերէն, Վարդապետներէն եւ եկեղեցական հեղինակներէն քաղուած ընթերցումները:

գ - «Վարք սրբոց»ները ներկայացուելու են պատմական ճշմարտութեան հետ ներդաշնակ:

Օրհներգերու վերատեսութիւնը

93. *Օրհներգերը կարելիի չափով վերադարձուելու են իրենց նախկին ձեւին, անոնցմէ ջնջելով կամ փոխելով ինչ որ կրնայ առասպել թուիլ կամ քրիստոնեայ բարեպաշտութեան հետ խորթ ըլլալ։ Ուրիշ օրհներգեր եւս ըստ պահանջի ընդունուելու են՝ զանոնք քաղելով օրհներգերու գանձերէն։*

Ժամասացութիւնը աղօթելու պահը

94. *Օրը իսկապէս սրբացնելու, ինչպէս նաեւ ժամասացութենէն հոգեւոր պտուղ քաղելու համար՝ հարկ է զայն աղօթել յարգելով իւրաքանչիւր ժամին ամենամօտիկ պահը։*

Ժամասացութեան պարտաւորութիւնը

95. *Վանական հասարակութիւնները, վանական Պատարագէն զատ՝ պարտին նաեւ ամէն օր հասարակութեամբ կատարել՝*

ա - Ամբողջ ժամասացութիւնը. զայն խմբովին աղօթելու պարտաւոր են կանոնիկուններու, կրօնաւոր-կրօնաւորուհիներու եւ այլ կարգերու հասարակութիւնները՝ ըստ կանոնին, կամ իրենց սահմանադրութեան զօրութեամբ։

բ - Իսկ աթոռանիստ եկեղեցիներու կանոնիկունները պարտին ժամասացութենէն ա'յն մասերը աղօթել, որոնց պարտաւոր են ընդհանուր կամ յատուկ կանոնի զօրութեամբ։

գ - Բայց հասարակութիւններուն աւագ կարգերը ստացած կամ իրենց ուխտը կատարած անդամները, բացի եղբայրներէն, երբ չեն կրցած իրենց աղօթքը հաւաքաբար կատարել, պարտին զայն անհատաբար կատարել։

96. *Եկեղեցական դասէն ազատ եւ աւագ կարգերը ստացած կղերականները պարտաւոր են ամէն օր ամբողջ ժամասացութիւնը հաւաքաբար թէ անհատաբար աղօթել, ըստ 89-րդ յօդուածին տրամադրութեան։*

97. *Ժամասացութիւնը ուրիշ ծիսակատարումով փոխանակելը որոշուելու է խորագիրներուն մէջ (ծանօթագրումով բարեկայի)։ Յատուկ պարագաներուն եւ արդարացուցիչ պատճառներով՝ Վիճակաւորները կրնան իրենց ենթականները ժամասացութենէն մասամբ կամ լրիւ զերծ կացուցանել եւ կամ զայն այլ կերպ փոխանակել։*

98. Կատարելութեան ձգտող որեւէ հաստատութեան մը անդամները, որոնք իրենց Սահմանադրութեան զօրութեամբ՝ ժամասացութենէն որեւէ մէկ մասը կ'աղօթեն, Եկեղեցւոյ հասարակական աղօթքն է որ կը կատարեն:

Նոյնպէս Եկեղեցւոյ հասարակական աղօթքը կը կատարեն անոնք որ իրենց Սահմանադրութեան զօրութեամբ՝ համառօտ ժամասացութիւն մը կ'աղօթեն, պայմանաւ որ ան ժամասացութեան նման կազմուած եւ օրինապէս վաւերացուած ըլլայ:

Հասարակաց աղօթքը

99. Քանի որ ժամասացութիւնը Եկեղեցիին ձայնն է, այսինքն՝ ամբողջ խորհրդական Մարմնին կողմէ Աստուծոյ ուղղուած հաւաքական գովաբանութիւնը, յանձնարարելի է, որ նոյնիսկ հասարակական կեանքէն զերծ կղերականներն ու յատկապէս հաւաքական կեանք ապրող կամ մերթ ընդ մերթ խմբուող քահանաները, ժամասացութեան գէթ մէկ մասը խմբովին կատարեն:

Իսկ ժամասացութիւնը խմբովին թէ դասին մէջ կատարողները՝ իրենց յանձնուած այս պարտականութիւնը կատարելու են որքան կարելի է կատարեալ կերպով, թէ՛ ներքին բարեպաշտութեամբ, թէ՛ արտաքին կարգապահութեամբ:

Կարեւոր է նաեւ ըստ պատշաճի, որ երգուի հասարակութեամբ կամ դասի մէջ կատարուող ժամասացութիւնը:

Հաւատացեալներուն մասնակցութիւնը

100. Հովիւները հսկելու են, որ կիրակի եւ տօնի օրերը՝ ժամասացութեան գլխաւոր ժամերը Եկեղեցւոյ մէջ միասնաբար կատարուին, յատկապէս Երեկոյեանը: Կը յանձնարարուի նաեւ աշխարհականներուն, որ ժամասացութեան իրենք ալ մասնակցին, ըլլայ՝ քահանաներուն հետ, ըլլայ նաեւ երբ միատեղ կը հաւաքուին, նոյնիսկ իւրաքանչիւրը անհատաբար:

Լեզուն

101. 1) Կղերականները, պահպանելով ժամասացութեան լատին ծիսակատարումին դարաւոր աւանդութիւնը, պահպանելու են լատին լեզուն, սակայն անհատական պարագաներու համար՝ տեղւոյն Վիճակաւորին իշխանութիւն տրուած է թոյլատրելու, որ գործածեն ժամասացութեան տեղական լեզուով թարգմանութիւնը, կատարուած՝ յօդուած 36-ի համեմատ, նոյնը թոյլատրուելու է նաեւ այն կղերականներուն, որոնց լատինե-

րէն չգիտնալը՝ կրնայ լուրջ արգելք հանդիսանալ ժամասացութեան պատշաճ կատարումին:

2) Իսկ կրօնաւորուհիներուն, ինչպէս նաեւ կատարելագոյն կեանքի ձգող հաստատութիւններուն աշխարհական այլ թէ կին անդամներուն պարագային, պատասխանատու մեծաւորը կրնայ թոյլ տալ, որ ժամասացութիւնը, նոյնիսկ անոր երգեցիկ մասը, երկրին լեզուով կատարեն, պայմանով որ անոր թարգմանութիւնը վաւերացուած ըլլայ:

3) Ժամասացութիւնը կատարելու պարտաւոր ոեւէ կղերական, երբ զայն երկրին լեզուով կը կատարէ՝ ընկերակցութեամբ հաւատացեալներու խումբի մը կամ մասնակցութեամբ 2)-ին մէջ յիշուած անձերուն, իր պարտականութիւնը կատարած կ'ըլլայ, պայմանաւ որ թարգմանութեան բնագիրը վաւերացուած ըլլայ:

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ԾԻՍԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ

Ծիսական Տարիի նշանակութիւնը

102. Մեր մայրը սուրբ Եկեղեցին կը համարի թէ իրեն կը պատկանի իր երկնաւոր Փեսային փրկագործութիւնը սրբազն հանդիսութեամբ յուշակատարել սահմանուած օրերուն եւ ամբողջ տարուան ընթացքին: Եւ շաբաթը անգամ մը՝ «Տիրոջ օր» կոչած կիրակի օրը՝ Տիրոջ յարութիւնը կը յիշատակէ, նոյնը նաեւ տարին անգամ մը՝ սուրբ Զատիկը մեծաշուք հանդիսաւորութեամբ կը տօնէ, միատեղ յիշատակելով նաեւ անոր երանաւէտ չարչարանքները:

Սուրբ Եկեղեցին, այսպէս՝ Քրիստոսի ամբողջ խորհուրդը կը տարածէ լման տարուան վրայ՝ Ծնունդէն մինչեւ Համբարձում, մինչեւ Հոգեգալուստի օրը, մինչեւ Տիրոջ երանաւէտ յոյսին եւ գալստեան ակնկալութիւնը:

Եկեղեցին Քրիստոսի խորհուրդը այս ձեւով ամբողջ տարին տօնակատարելով՝ հաւատացեալներուն առջեւ միանգամայն կը պարզէ իր Տիրոջ զօրութեան եւ արժանիքներուն գանձերը: Այսպէսով, այս խորհուրդները կերպով մը մշտակայ կը դառնան ժամանակին տեւողութեան, հաւատացեալներն ալ անոնց հետ շփման մէջ մնալով՝ փրկութեան չնորհքներով կը լիանան:

103. **Սուրբ Եկեղեցին, Քրիստոսի խորհուրդներուն տօնակատարութիւնը ամբողջ տարուան վրայ տարածելէ ետք, իւրայատուկ սիրով կը մեծարէ նաեւ իր Որդիին փրկագործութեան անքակտելի գողերով միացած Մարիամ Աստուածածինը: Եկեղեցին Մարիամի անձին մէջ սքանչացումով կը պանծացնէ փրկագործութեան գերազանց պատուղը եւ ուրախութեամբ կը սեւեռէ, իբր ամենաջինջ պատկերի մը ընդմէջէն՝ ինչ որ ինք եւս կը ցանկայ եւ կ'ակնկալէ ըլլալ:**

104. **Եկեղեցին իր ծիսական տարիին մէջ ներմուծած է նաեւ յիշատակումը մարտիրոսներուն եւ սուրբերուն, որոնք Աստուծոյ բազմապիսի շնորհներով կատարելութեան հասան եւ յաւիտենական փրկութեան արդէն տիրացան, իսկ այժմ երկինքի մէջ Աստուծոյ կատարեալ գովաբանութիւն կը մատուցանեն եւ մեզի համար կը բարեխօսեն: Եկեղեցին, սուրբերու տարեդարձներուն՝ անոնց մէջ կը պանծացնէ զատկական խորհուրդը, սուրբեր՝ որոնք Քրիստոսի չարչարակից դառնալով՝ անոր հետ ալ փառաւորուեցան: Ահա թէ ինչու Եկեղեցին հաւատացեալներուն կը ծանօթացնէ անոնց բարի օրինակը, ինչ որ զիրենք կը մօտեցնէ Հօր՝ Քրիստոսով, ինչպէս նաեւ անոնց արդիւնքներով՝ Աստուծոյ բարիքները կը հայցէ:**

105. **Եւ վերջապէս, տարուան զանազան հանգրուաններուն եւ աւանդական բարեպաշտութեանց համեմատ՝ Եկեղեցին հաւատացեալները կը կազմաւորէ հոգեւոր եւ մարմնաւոր հրահանգներով, ուսուցումով, աղօթքով, ապաշխարանքի եւ եղբայրութեան գործերով:**

Այս պատճառով՝ Տիեզերական Ժողովը յարմար տեսաւ հետեւեալը սահմանել.

Կիրակի վերաբժեռքումը

106. **Քրիստոսի յարութեան օրէն իսկ սկիզբ առած առաքելական աւանդութեան մը համաձայն՝ Եկեղեցին զատկական խորհուրդը կը տօնէ չարթուան ութերորդ օրը, որ իրաւամբ կոչուած է Տիրոջ օր կամ կիրակի: Այդ օր՝ հաւատացեալները կանչուած են հաւաքուելու, որպէսզի Աստուծոյ Խօսքը լսելով եւ Հաղորդութեան մասնակցելով՝ յիշատակեն Տէր Յիսուսի չարչարուիլը, յարութիւնը առնեն ու փառաւորուիլը, հուսկ գոռհութիւն մատուցանեն Աստուծոյ, որ զիրենք «վերստին ծնաւ կենդանի յոյսին, Յիսուսի Քրիստոսի յարութեամբ մեռելներէն» (1 Պետ 1, 3):**

Կիրակին տօնական գլխաւոր օրն է, զոր հարկ է հաւատացեալներուն բացատրել եւ անոնց ջերմեռանդութեան մաս դարձնել, որ ան դառնայ ուրախութեան եւ աշխատանքէ զերծ օր: Միւս հանդիսութիւնները եթէ

բացառիկ կարեւորութիւն չեն զգենուր, պէտք չէ կիրակիի տեղը գրաւեն, որ ամբողջ ծիսական տարիին հիմն ու կորիզն է:

Վերատեսութիւն ծիսական տարիին

107. Ծիսական տարին վերատեսուելու է այնպիսի ձեւով որ հին ժամանակներէն ժառանգուած աւանդական սովորութիւններն ու կարգապահութիւնները պահպանելով կամ վերադարձուելով, ինչպէս նաեւ մեր ժամանակի պայմաններուն հետ յարմարցուելով՝ անոնց սկզբնական նկարագիրը պահպանուի, որպէսզի այսպէս հաւատացեալներուն բարեպաշտութիւնը պատշաճօրէն սնանի քրիստոնեայ փրկագործութեան խորհուրդներուն եւ յատկապէս զատկական խորհուրդին տօնակատարութեամբ։ Ընկերային պայմաններուն հետ անոնց յարմարեցումը, եթէ հարկաւոր նկատուի, զայն կատարել 39-րդ եւ 40-րդ յօդուածներուն համաձայն։

108. Հաւատացեալներուն ուշադրութիւնը ուղղուելու է նախ դէպի Տիրոջ տօնները, որոնց միջոցով կը տօնակատարուին փրկութեան խորհուրդները տարուան ընթացքին։ Իսկ մնացեալ ժամանակը յատկացուելու է փրկութեան խորհուրդներուն պատշաճ տօնակատարութեան, սուրբերու տօններէն առաջ, որպէսզի փրկութեան խորհուրդներուն ամբողջ շարքը տօնակատարուի պատշաճ կերպով։

Քառասնորդացը կամ Մեծ Պահքը

109. Քառասնորդաց շրջանը ունի զոյգ հանգամանք. ան՝ մէկ կողմէն հաւատացեալները ջերմօրէն կը յորդորէ Աստուծոյ Խօսքը լսելու եւ աղօթքի նուիրուելու, յատկապէս մկրտութեան վերապրումով կամ պատրաստութեամբ ու ապաշխարութեամբ, իսկ միւս կողմէն՝ զանոնք կը տրամադրէ զատկական խորհուրդը տօննելու։ Այս զոյգ հանգամանքը որ կայ թէ՛ ծիսակատարումին եւ թէ՛ ծիսական քրիստոնէականի աւանդումին մէջ, պէտք է որ պատշաճօրէն լոյսի տակ դրուի։

Հետեւաբար՝

ա - Քառասնորդացի ծիսակատարումին այն տարրերը որ մկրտութեան կը հային, աւելի առատօրէն օգտագործուելու են, իսկ կարդմը ուրիշներ՝ ըստ պատշաճի վերաբեւորուելու են, մեկնելով նախընթաց աւանդութենէն։

բ - Նոյնը ըսելու է նաեւ ապաշխարանքի հայող տարրերուն հա-

մար: Քրիստոնէականի ուսուցումին ընթացքին, հարկ է հաւատացեալներուն մտքին մէջ յեղեղել մեղքին պատճառած ընկերային հետեւանքները եւ, ատոր հետ միասին, ապաշխարանքին յատուկ բնոյթը՝ որ կ'ատէ մեղքը, որովհետեւ նախատինք է Աստուծոյ հանդէպ: Մոռցուելու չէ նաեւ Եկեղեցիին դերը ապաշխարանքի կատարումին մէջ, շեշտելով նաեւ մեղաւորներուն համար մատուցուած աղօթքը:

110. Քառասնորդաց շրջանի ապաշխարանքը ըլլալու չէ միայն ներքին ու անհատական, այլ նաեւ արտաքին եւ հասարակական: Ըստ մեր ժամանակին եւ զանազան շրջաններուն կարելիութիւններուն, ինչպէս նաեւ ըստ հաւատացեալներուն պայմաններուն՝ ապաշխարանքին գործադրումը քաջալերուելու եւ յանձնարարուելու է, յօդուած 22-ով նշուած իշխանութիւններուն կողմէ:

Սակայն Տիրոջ չարչարանաց եւ մահուան ուրբաթ օրուան զատկական պահքը՝ ամէն տեղ սրբութեամբ պահպանուելու է եւ ըստ յարմարութեան՝ երկարելու է նաեւ մինչեւ Աւագ Շաքաթ օր, որպէսզի կարելի ըլլայ մաքրուած սրտով մասնակցիլ Տիրոջ յարութեան ուրախութիւններուն:

Տօն սրբոց

111. Աւանդութեան համեմատ՝ սուրբերը մեծարանքի առարկայ են Եկեղեցւոյ մէջ, անոնց հարազատ մասունքներն ու պատկերներն ալ՝ յարգանքի արժանի: Սուրբերուն տօները հռչակումն են Քրիստոսի իր ծառաներուն մէջ կատարած սքանչելիքներուն, իսկ հաւատացեալներուն համար՝ կեանքի օրինակներ: Սակայն որպէսզի սուրբերուն տօնակատարութիւնը չգերազանցէ փրկագործութեան խորհուրդները մեծարող միւս տօները, անոնք մեծ մասամբ տօնուելու են իրենց ազգին, Եկեղեցիին կամ կրօնական ընտանիքին ծոցին մէջ, իսկ տիեզերական Եկեղեցին յիշատակելու է միայն այն սուրբերը, որոնք իսկապէս ընդհանրական կարեւորութիւն կ'ընծայեն:

ԳԼՈՒԽ ՎԵՅՑԵՐՈՐԴ

ՍՐԲԱԶԱՆ ԵՐԱԾՄԱՆ ԹԻՒՐԱԿԱՆ

Սրբազան երաժշտութեան արժանաւորութիւնը

112. Տիեզերական Եկեղեցիին երաժշտական աւանդութիւնը անդնահատելի գանձ մըն է, որ կը գերազանցէ միւս արուեստները, յատկապէս

որովհետեւ խօսքերու միացած սրբազան երաժշտութիւն ըլլալով՝ ան հանդիսաւոր ծիսակատարումի մաս կը կազմէ որպէս անոր անհրաժեշտ եւ ամբողջացուցիչ տարրը:

Սրբազան երգը պանծացուած է Սուրբ Գիրքին⁽⁴²⁾, ինչպէս նաեւ Հայրեռուն եւ Սրբազան Պապերուն կողմէ, որոնք վերջին շրջանին՝ սուրբ Պիոս Ժ. Պապին օրինակին հետեւելով՝ աւելի մասնայատկօրէն լոյսի տակ դրին հոգեւոր երաժշտութեան ծիսական պաշտօնը սրբազան արարողութիւններուն միաձեւութիւն կամ անոնց ծիսակատարումին աւելի հանդիսաւորութիւն։ Եկեղեցին հարազատ արուեստի բոլոր արտայայտութիւններուն կողքին կը կանգնի, զանոնք աստուածային պաշտամունքին ներս ընկալելով որքանով որ անոնք օժտուած են պահանջուած որակով։

Հետեւաբար, սրբազան երաժշտութիւնը ա՛յնքանով աւելի սուրբ նկատուելու է, որքանո՞վ որ ծիսակատարումին հետ աւելի սերտ առնչութիւն ունի, աղօթքին հաղորդելով աւելի հաճելի արտայայտչութիւն, սրբազան արարողութիւններուն միաձեւութիւն կամ անոնց ծիսակատարումին աւելի հանդիսաւորութիւն։ Եկեղեցին հարազատ արուեստի բոլոր արտայայտութիւններուն կողքին կը կանգնի, զանոնք աստուածային պաշտամունքին ներս ընկալելով որքանով որ անոնք օժտուած են պահանջուած որակով։

Ուստի Տիեզերական Ժողովս՝ պահպանելով աւանդութեան եւ Եկեղեցական կարգապահութեան չափանիշներն ու հրահանգները, սրբազան երաժշտութեան նպատակն ալ՝ Աստուծոյ փառքը եւ հաւատացեալներուն սրբացումը, հետեւեալը սահմանեց.

Հանդիսաւոր ծիսակատարութիւնը

113. Արարողութիւնները աւելի վեհաշուք կը դառնան, երբ հանդիսաւորապէս եւ երգեցողութեամբ կը կատարուին, երբ Եկեղեցական ծառայողները անոնց կ'օժանդակեն ու հաւատացեալները իրենց գործօն մասնակցութիւնը կը բերեն։

Իսկ ինչ կը վերաբերի գործածուելիք լեզուին՝ յարգել յօդուած 36-ը, պատարագին՝ յօդուած 54-ը, խորհուրդներուն՝ յօդուած 63-ը, Ժամասացութեան՝ յօդուած 101-ը։

114. Հարկ է սրբազան երաժշտութեան գանձը պահպանել եւ մշակել մեծագոյն հոգածութեամբ։ Երգչախումբերը յարատեւօրէն զարգացուելու են, մանաւանդ աթոռանիստ Եկեղեցիներուն պարագային։ Եպիսկոպոսներն ու հոգեւոր հովիւները փութով հսկելու են, որ երգեցողութեամբ կատարուղ որեւէ արարողութեան մը միջոցին՝ ամբողջ հաւատացեալ ժողովուրդը կարենայ իր յատուկ գործօն մասնակցութիւնը բերել, ըստ 28 եւ 30 յօդուածներուն։

Նրաժշտական կազմաւորումը

115. Մեծ կարեւորութիւն ընծայուելու է երաժշտութեան դասաւանդումին եւ գործածութեան՝ դպրեվանքերու, զոյգ սեռի կրօնաւորական ուսումնարաններու, ինչպէս նաեւ անոնց կաթողիկէ այլազան հաստատութիւններու եւ վարժարաններու մէջ: Այս դաստիարակութիւնը ապահովելու համար՝ սրբազան երաժշտութիւն դասաւանդողները խնամքով կազմուելու են:

Կը յանձնարարուի նաեւ սրբազան երաժշտութեան ուսուցման բարձրագոյն հաստատութիւններ կանգնել, ուր որ յարմար է:

Երաժիշտներուն եւ երգիչներուն, յատկապէս փոքրերուն, արուելու է նաեւ ծիսագիտական հարազատ կազմաւորում:

Գրիգորեան երգ եւ բազմաձայն երգեցողութիւն

116. Եկեղեցին Գրիգորեան երգին մէջ կը ճանչնայ հռոմէական ծիսակատարումին հարազատ երգը: Հետեւաբար՝ ծիսակատարումներուն ընթացքին գլխաւոր տեղը ա'ն գրաւելու է, մնացեալը իրեն հաւասար պահպանելով:

Սրբազան երաժշտութեան միւս սեռերը, յատկապէս բազմաձայն երգեցողութիւնը, զուրս զրուելու չեն սրբազան արարողութիւններէն, պայմանաւ, որ անոնք ներդաշնակ ըլլան ծիսակատարումին հոգիին հետ, 30-րդ յօդուածին համաձայն:

117. Աւարտելու է Գրիգորեան երգարանին տիպար տպագրութիւնը, պատրաստելու է նաեւ աւելի քննական տպագրութիւն մը ա'յն հրատարակուած գործերուն, որոնք լոյս տեսան սուրբ Պիոս Թ. Պապի կատարած վերանորոգումներէն ետք:

Յարմար է որ փոքր եկեղեցիներուն համար աւելի պարզ եղանակներով հրատարակութիւն մըն ալ պատրաստուի:

Ժողովրդային հոգեւոր երգը

118. Ժողովրդային հոգեւոր երգը քաջալերելու է տրամաբանական ձեւով՝ որպէսզի ըլլայ ջերմեռանդական թէ ծիսական արարողութիւններուն միջոցին՝ հաւատացեալներուն ձայնը լսելի ըլլայ, ըստ խորագիրներուն նշած չափանիշներուն եւ յանձնարարութիւններուն:

Սրբազն երաժշտութիւնը՝ առաքելավայրերուն մէջ

119. **Որոշ երկիրներուն եւ յատկապէս առաքելավայրերուն մէջ ժողովուրդներ կան, որոնք տէր են սեփական երաժշտական աւանդութեան մը,** որ մեծ տեղ կը գրաւէ անոնց կրօնական եւ ընկերային կեանքէն ներս: **Ուստի հարկ է անոր կարեւորութիւն ու պատշաճ տեղ ընծայել, միանգամայն կրթել անոնց կրօնական զգացումը, իսկ պաշտամունքը պատշաճեցնել անոնց հոգեբանութեան, ըստ 39-րդ եւ 40-րդ յօդուածներուն տրամադրութեան:**

Այս պատճառով՝ միախոնարական երաժշտական կազմաւորումին միջոցին՝ ինամքով հսկելու է, որ անոնք կարելիին չափով ատակ ըլլան զարկ տալու այդ ժողովուրդներուն տոհմիկ երաժշտութեան՝ դպրոցէն ներս թէ սրբազն արարողութիւններուն միջոցին:

Երգեհոնը եւ միւս նուագարանները

120. **Հատին Եկեղեցիէն ներս՝ մեծապէս արժեւորելու է երգեհոնը, որպէս աւանդական նուագարան, որուն հնչեղութիւնը կրնայ Եկեղեցւոյ արարողութիւններուն սքանչելի փայլք մը աւելցնել, հոգիներուն ալ նպաստել դէպի Աստուած եւ երկինք սլանալու:**

Իսկ միւս նուագարաններուն գործածութիւնը հոգեւոր պաշտամունքին ատեն՝ թոյլատրելի է տեղական պատկան իշխանութեան դատումին եւ որոշումին՝ համեմատ եւ ըստ 22-րդ, 36-րդ եւ 40-րդ յօդուածներուն, պայմանաւ որ յարմար ըլլան կամ կարենան յարմարիլ հոգեւոր կիրարկումին, պատշաճին աղօթատեղիին սրբութեան եւ իսկապէս ատակ ըլլան՝ նպաստելու հաւատացեալներուն ջերմեռանդութեան:

Երաժշտագէտներուն առաքելութիւնը

121. **Քրիստոնէական չունչով թրծուած երաժշտագէտները հասկնալու են, որ իրենք կանչուած են սրբազն երաժշտութիւնը մշակելու եւ անոր գանձերը աճեցնելու:**

Անոնք յօրինելու են հարազատ սրբազն երաժշտութեան դրոշմը կրող եղանակներ, որոնք կարելիութիւնն ունենան երգուելու ո՛չ միայն մեծ երգչախումբերու կողմէ, այլ նաև մատչելի ըլլան փոքր երգչախումբերու եւ օժանդակեն հաւատացեալ համայն ժողովուրդին գործօն մասնակցութեան:

Հոգեւոր երգերուն բառերը համերաշխ ըլլալու են կաթողիկէ վարդապետութեան հետ եւ նախընտրաբար քաղուած՝ Սուրբ Գիրքէն եւ ծիսական աղբիւրներէն:

ԳԼՈՒԽ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

ՄՐԲԱՋԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ ԵՒ ՊԱՇԱՍՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԸ

Սրբազն արուեստին մեծվայնչութիւնը

122. Գեղարուեստները եւ յատկապէս հոգեւոր արուեստը եւ անոր գագաթնակէտ հանդիսացող՝ սրբազն արուեստը, կը պատկանին մարդկային մտքին ազնուագոյն գործունէութիւններուն։ Անոնք ինքնին կը ձգտին մարդոց գործերուն մէջէն՝ կերպով մը արտայայտելու Աստուծոյ անսահման գեղեցկութիւնը եւ Անոր գովքն ու փառքը հիւսելու։ Անոնք ա՛յնքանով կը ծառայեն Աստուծոյ գովքն ու փառքը ճոխացնելու, որքանով որ իրենց գործերով, ուրիշ նպատակ չունին եթէ ոչ մարդոց հոգիները կարելին չափով դէպի Աստուծած ուղղել։

Այսպէս է, որ Մայր Եկեղեցին գեղարուեստին մնայուն բարեկամը հանդիսացած է եւ անդադրուն դիմած է անոր ազնուական ծառայութեան, յատկապէս պաշտամունքին առարկաները դարձնելու համար ընտիր, ներդաշնակ ու գեղեցիկ, եւ այսպէս՝ նշելու եւ խորհրդանշելու համար անդրերկրային իրականութիւնները։ Այս պատճառով՝ Մայր Եկեղեցին երբեք չէ դադրած նաեւ արուեստագէտներ պատրաստելէ։ Ան միշտ վարուած է նաեւ որպէս գեղարուեստի դատաւոր, արուեստի մարդոց գործերուն մէջէն զատելով ինչ որ դաշն է հաւատքին, բարեպաշտութեան եւ կրօնքին աւանդական օրէնքներուն հետ եւ բարեպաշտ գործածումի պիտանի։

Եկեղեցին յատուկ փուլֆով հսկած է, որ սրբազն առարկաները պատշաճ ու գեղեցիկ կերպով ծառայեն պաշտամունքին պայծառութեան, միանդամայն ընթացք տալով շինանիւթի եւ զարդարուեստի վերաբերեալ դարերու ընթացքին յաջառդիմող թէքնիքին ներմուծած փոփոխումներուն։

Ուստի Հայրերը որոշեցին այս նիւթերուն մասին հետեւեալը սահմանել։

Գեղարուեստական ռեները

123. Եկեղեցին գեղարուեստի ոճերէն ո՛չ մէկը իրեն յատուկ չէ նկա-

տած, այլ ըստ ժողովուրդներուն նկարագրին եւ կեցութեան պայմաններուն եւ ըստ զանազան ծէսերուն պահանջներուն՝ ան ընկալած է իւրաքանչիւր ժամանակին զանազան ոճերը եւ դարերու ընթացքին գեղարուեստական գանձեր արտադրած եւ զանոնք ամենայն զգուշութեամբ պահպանած է: Ժամանակակից եւ բոլոր երկիրներու եւ ժողովուրդներու արուեստները Եկեղեցւոյ ծոցին մէջ գործելու ազատութիւնն ունին, պայմանաւ որ անոնք ծառայեն սրբազան վայրերուն ու ծխակատարումներուն պատշաճ յարգանքով եւ պատիւով եւ այնպէսով՝ ատակ դառնան իրենց ձայնը միացնելու այն փառքի սքանչելի համերգին, զոր մեծահռչակ մարդիկ դարերու ընթացքին հնչեցուցած են ի մեծարանս կաթողիկէ հաւատքին:

124. Վիճակաւորները հսկելու են, որ մինչ իսկական սրբազան արուեստին զարկ կու տան եւ կ'օժանդակեն, նկատի ունենան վսեմ գեղեցկութիւնը քան թէ միայն շքեղութիւնը: Նոյնը կը վերաբերի նաեւ սրբազան զգեստներուն եւ զարդեհններուն:

Եպիսկոպոսները հսկելու են նաեւ, որ Աստուծոյ տուներէն եւ այլ սրբատեղիներէն զգուշութեամբ հեռացուին գեղարուեստի այն գործերը, որոնք անհաշտ են հաւատքին, բարքերուն ու քրիստոնեայ բարեպաշտութեան հետ եւ կը վիրաւորեն մարդոց կրօնական հարազատ զգացումը՝ իրենց արուեստին այլանդակ կերպարանքով, միջակութեամբ կամ սնութիւննեամբ:

Եկեղեցական կառուցումներուն պարագային՝ զգուշութեամբ հսկելու է, որ անոնք յարմարին ծխական արարողութիւններուն կատարումին եւ նպաստեն հաւատացեալներուն գործօն մասնակցութեան:

Սրբազան պատկերները

125. Եկեղեցիներուն մէջ՝ հաւատացեալներուն ջերմեռանդութեան սրբազան պատկերներ ընծայելու սովորոյթը հաստատ պահպանուելու է, սակայն անոնք ըլլալու են սահմանափակ թիւով ու յարմար դասաւորումով, որպէսզի քրիստոնեայ ժողովուրդին զարմանք չպատճառեն եւ շեղած բարեպաշտութիւն մը չստեղծեն:

126. Գեղարուեստի գործ մը դատելու համար՝ տեղւոյն Վիճակաւորները սրբազան արուեստի թեմական Յանձնախումբին եւ ի պահանջել հարկին՝ այլ մասնագէտներու, ինչպէս նաեւ 44-րդ, 45-րդ, 46-րդ յօդուածներով նշուած յանձնախումբերուն խորհուրդը հարցնելու են:

Վիճակաւորները զգուշութեամբ հսկելու են, որ սրբազան կարասիները կամ Աստուծոյ տան որպէս զարդ ծառայող արժէքաւոր առարկաները չիւրացուին կամ չփացուին:

Սրուեստագէտներուն կազմաւորումը

127. Եպիսկոպոսները անձամբ կամ մասնագիտացած ու գեղարուեստի սիրով օժտուած որակեալ քահանաներուն միջոցով, զբաղուելու են արուեստագէտ մարդոցմով, զանոնք սրբազան արուեստին եւ ծիսակատարումին ոգիով թրծելու համար:

Առաւել՝ արուեստի մարդոց կազմաւորումին համար՝ կը յանձնարարուի յարմար շրջաններուն մէջ բանալ սրբազան արուեստի դպրոցներ կամ կաճառներ:

Բայց գեղարուեստի բոլոր այն մարդիկը, որ իրենց ձիրքերէն առաջնորդուած՝ կը ցանկան սուրբ Եկեղեցին ծոցին մէջ Աստուծոյ փառքին ծառայել, միշտ յիշելու են թէ իրենք, կերպով մը՝ իրենց արարիչ Աստուծոյ օրինակին հոգեպէս կը հետեւին եւ թէ կաթողիկէ պաշտամունքին ծառայող գործեր ստեղծելով՝ հաւատացեալները բարեպաշտութեան եւ հոգեւոր կեանքին կը տրամադրեն:

Վերատեսութիւն սրբազան արուեստի կանոններուն

128. Եկեղեցական կանոններն ու սահմանադրութիւնները, որոնք կը հային աստուածային պաշտամունքի ու յատկապէս չէնքերուն կառուցին լուրջ ու յարմար ըլլարուն, խորաններուն ձեւին ու շինուածքին, Զաղորդութեան տապանակին պատուաւոր դիրքին ու ապահովութեան, մկրտարանին յարմար վայրին ու պատշաճութեան, ինչպէս նաևս սուրբ նկարներուն ներդաշնակ դասաւորումին, զարդին ու զարդարանքին, այս ամէնք ընդ փոյթ վերատեսուելու են 25-րդ յօդուածին համաձայն եւ ծիսակատարումին վերանորոգումին հետ անյարիր եղող ամէն ինչ փոխուելու կամ ջնջուելու է եւ ընդհակառակը՝ պահպանուելու կամ ներմուծուելու է ինչ որ անոր կը նպաստէ:

Այս մարզին մէջ եւ յատկապէս այն ինչ որ կը վերաբերի սրբազան կարասիներուն եւ զգեստներուն նիւթին ու ձեւին, եպիսկոպոսական տեղական համագումարներուն իշխանութիւն տրուած է յարմարեցումներ կատարելու տեղւոյն կարիքներէն եւ բարքերէն ներս, ըստ ներկայ Սահմանադրութեան 22-րդ յօդուածին:

Կղերականներուն գեղարուեստական կազմառումը

129. Կղերականները իրենց փիլիսոփայական եւ աստուածաբանական դասընթացքներուն միջոցին՝ ուսանելու են նաեւ սրբազան արուեստի պատմութիւնն ու անոր կատարած նուաճումները, ինչպէս նաեւ այն նուիրական սկզբունքները, որոնց վրայ հիմնուելու են սրբազան արուեստի գործերը, որպէսզի արժեւորեն եւ պահպանեն Եկեղեցւոյ հնամենի յուշակողողները եւ կարենան արուեստագէտներուն դիպուկ ցուցմունքներ կատարել իրենց արուեստի իրագործումներուն վերաբերեալ:

Քահանայապետական պատուանշանները

130. Քահանայապետական պատուանշաններուն գործածութիւնը վերապահուելու է եպիսկոպոսական հանգամանք կամ առանձնայատուկ իրաւասութիւն վայելող եկեղեցական անձնաւորութիւններուն:

ԿՅՈՐԴ

Յայտարարութիւն

Վատիկանեան Բ. Ժողովին

տօնացոյցի վերատեսութեան մասին

Վատիկանեան Բ. Տիեզերական ժողով՝ յոյժ կարեւոր համարելով շատերուն ներկայացուցած փափաքը՝ սուրբ Զատիկը տօնելու սահմանուած կիրակի մը եւ մնայուն տօնացոյց մը կազմելու, ուշի ուշով կշռելէ ետք նոր տօնացոյցի մը որդեգրումին կարելի հետեւանքները, հետեւեալը կը յայտարարէ.

1. Տիեզերական ժողովը դէմ չէ գրիգորեան տօնացոյցին մէջ Զատիկը սահմանուած կիրակի մը տօնակատարելու, հաւանութեամբ անոնց, որոնց համար այս հարցը կարեւոր է եւ յատկապէս սուրբ Աթոռին միութենէն բաժանեալ եղբայրներուն:

2. Տիեզերական ժողովս կը յայտարարէ, թէ դէմ չէ նաեւ այն ծրագիրներուն, որոնք կը ձգտին մշտնջենաւոր տօնացոյց մը ներմուծելու քաղաքային ընկերութեան մէջ:

Բայց մնայուն տօնացոյց մը կազմելու եւ զայն քաղաքային ընկերութեան մէջ ներմուծելու համար երեւակայուած զանազան դրութիւններուն մէջէն՝ Եկեղեցին դէմ չէ միայն անոնց, որոնք կը պահեն ու կը պահ-

պանեն եօթնօրեայ շաբաթ մը՝ կիրակիով հանդերձ, առանց շաբթուան մէջ ուրիշ օր ներմուծելու, այնպէս որ յաջորդականութիւնը անաղարտ պահպանուի, բացի եթէ միջամտեն շատ ծանր պատճառներ, որոնց մասին սուրբ Աթոռը իր դատումը տալու է:

Այս Սահմանադրութեամբ սահմանուած բոլոր եւ իւրաքանչիւր կէտերը հաճոյ թուեցան Տիեզերական ժողովի Հայրերուն։ Եւ Մենք՝ Քրիստոս սէն ստացած Մեր առաքելական իշխանութեամբ եւ միասնաբար մեծայարդ Հայրերուն հետ՝ զանոնք կը հաստատենք, կ'որոշենք եւ կը սահմաննք Սուրբ Հոգիին լոյսին ներքեւ, եւ կը հրահանգենք, որ ի փա՛ռս Աստուծոյ՝ հոչակուի ինչ որ հաստատուեցաւ Տիեզերական ժողովով։

Հոռմ, ի Սուրբ Պետրոսն, 4 Դեկտեմբեր 1963

Ես՝ Պօղոս,
Եպիսկոպոս Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ

Ծանօթագրութիւններ

- 1- Ծածուկ աղօթք իններորդ Կիրակիի յետ Պենտեկոստէի:
- 2- Եբբ 13,14
- 3- Եփես 2, 21-22
- 4- Անդ 4, 13
- 5- Եսա 11, 12
- 6- Յզ 11, 52
- 7- Յզ 10,16
- 8- Ես 61, 1 - Ղկ 4, 14
- 9- St Ignace d'Antioche, Ad Ephesios 7,2. Ed. F.X. Funk, Patres Apostolici I, Tübingen, 1901. p. 218.
- 10- 1 Տիմ 2, 5
- 11- Sacramentarium Veronense (Leonianum); Mohlberg, Rome, 1956, n. 1265, p. 162.
- 12- Նախաբան Զատկի:
- 13- Oraison suivant la 2ème leçon du Samedi Saint, dans le missel romain, avant la réforme de la Semaine Sainte.
- 14- Մրկ 16, 15
- 15- Գործք 26, 18

-
- 16- ζητημ 6, 4 - βψ 2, 6 - ηηη 3, 1 - 2 σημ 2, 11
- 17- θη 4, 23
- 18- 1 ηηη 11, 26
- 19- Conc. Trident. sess. 13, 11 Octobre 1551, Décret Dess. Eucharist. c.5; -
Conc. Trident. Diariorum, Actorum, Epistolarum, Tractatum nova collectio, ed. Soc. Goerresiana, t.VII. Actorum pars IV, Fribourg-en-Brisgau, 1961, p. 202.
- 20- Conc. Trident. sess, 22, 17 septembre 1562, doctr. Dess. Missae sacrif., c.
- Conc. Trident. ed. cit., t. VIII. Actorum pars V, Fribourg-en-Brisgau, 1919, p. 960.
- 21- St Augustin, In Io. Evang. Tract. VI,1, 7; PL 35,1428.
- 22- θηηη 21, 2 - ηηη 3, 1 - βηηη 8, 2
- 23- φηηη 3, 20 - ηηη 3, 4
- 24 - θη 17, 3 - ηη 24, 27 - ηηηδη 2, 38
- 25- Ηθ 28, 20
- 26- Postcommunion pour la Vigile et le dimanche de Pâques.
- 27- Oraison de la messe du mardi de Pâques.
- 28- 2 ηηη 6, 1
- 29- Ηθ 6, 6
- 30- 1 θηη 5, 17
- 31- 1 θηη 5, 17 - 2 ηηη 4, 10-11
- 32- Secrète du lundi de Pentecôte.
- 33- St Cyprien, De cath. eccl. unitate, 7: csel (Hartel) III, 1, p.215-216, - Cf. Epître 66, n. 8, 3: ed. cit. III, 2, p. 732-733.
- 34- Cf. Conc. Trident. sess. 22, 17 septembre 1562, doctr. Dess. Missae sacrif., c. 8, - Conc. Trident. ed. cit. VIII. 961.
- 35- Cf. St. Ignace, Ad Magn. 7; ad Ph. 4; Ad Smyrn., 8/ Funk I, 236, 266, 281.
- 36- Cf. St. Augustin, In Io. Evang. Tract. XXVI, VI, 13: PL 35, 1613.
- 37- Bréviaire romain, Fête du Corps du Christ, Vêpres II, antiph. du Magnificat.
- 38- Cf. Saint Cyrille d'Alex., Comment. in Io. Evang., liv. XI, XI-XII: PG 74, 557-564
- 39- Cf. 1 Tm 2, 1-2.
- 40- Sess. 21, 16 juillet 1562. Doctrina de Communione sub utraque specie et parvulorum, c.1-3 : Conc. Trid., ed. cit., VIII, 698-699.
- 41- Conc. de Trente, sess. 24, 11 novembre 1563, De reformatione, chap. 1:
Conc. de Trente, ed. cit., IX Actorum pars VI, Fribourg-en-Brisgau, 1924,
p. 969. - Cf. Rituel romain, tit. VIII, c., II, n.6.
- 42- Cf. Ep 5, 19 ; Col 3, 16.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆՁՈՒՄԸ
13 Մարտ 2013

ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ ԺԶ.Ի յաջորդի ընտրութիւնը

Կարդինալներու գոնփակ ժողովը (Conclave) որ գումարուեցաւ 2013-ի 12-13 մարտին, Վատիկանի Sixtine մատուռին մէջ՝ պատմական եղաւ 266-րդ Պապի ընտրութեամբ: Արդարեւ, քուէարկելու իրաւունք ունեցող, այսինքն 80 տարիքը չըոլորած, 117 կարդինալներէն 115-ը (Ճաքարթայի եւ Սէյնթ Էնտրուգ-էտիմպուրկի կարդինալները չկրցան մասնակցիլ ժողովին) Բենեդիկտոս ԺԶ.Ի յաջորդ ընտրեցին արժանթինցի կարդինալ Մարիօ Պերկոլիոն, որ որդեգրեց Ֆրանչիսկոս անունը: Ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ հինգ քուէարկութենէն ետք:

Ժենեդիկտոս ԺԶ., որ ընտրուած էր 2005-ին, 11 Փետրուար 2013-ին հրապարակեց Սուրբ Պետրոսի Գահէն հրաժարելու իր դիտաւորութիւնը՝ վատառողջ վիճակին պատճառով: Պատմական այս որոշումը իր նախընթացը չուներ ԺԵ. դարէն ի վեր:

Նոր Պապին ընտրութիւնը պատահական չեղաւ, այլ անոր նախապատրաստութեան ծառայեցին կարդինալներու գոնփակ ժողովէն առաջ կարդինալներու դասի երիցագոյն անդամին՝ Անժելօ Սոտանոյին նախագահութեամբ գումարուած տասը ընդհանուր ժողովները, որոնց ընթացքին խօսք առնող աւելի քան 150 կարդինալները իրենց 161 ելոյթներու ընդմէջէն արծարծեցին Վատիկանի ղեկավարութենէն ներս բարեկարգումներու, նոր աւետարանումի եւ Տիեզերական Եկեղեցին յուզող բազմաթիւ խնդիրներ, միաժամանակ ուրուագծելով նոր պապին իրենց պատկերացումը: Այս առիթով, կարդինալ Պերկոլիօ իր կարգին ունեցաւ այնպիսի տպաւորիչ ելոյթ մը, որմէ ետք բոլոր նախատեսութիւնները իր ընտրութեան ի նպաստ եղան:

13 մարտ 2013-ի ժամը 19.06-ին, կարդինալներու 20 ժամ տեւած դոնփակ ժողովէն ետք, նոր Պապին ընտրութիւնը աւետող սպիտակ ծուխը բարձրացաւ Sixtine մատուռի ծխնելոյզէն, որուն անմիջապէս յաջորդեց մատուռի վեց զանգակներուն զօղանջը:

Սուրբ Պետրոսի Պապիլիքայի օրհնութեանց պատշգամէն նորընտիր Պապը իր քահանայապետական օրհնութիւնը տալէ առաջ «Քաղաքին եւ աշխարհին» (Benediction urbi et orbi) յայտարարեց որ «գոնփակ ժողովը եպիսկոպոս մը տուաւ Հռոմին» եւ աւելցուց- «Կարդինալները գացին զիս բերին աշխարհի միւս ծայրէն»: Ապա ան իտալերէնով արտասանեց Հայր Մերը եւ Ողջոյն Քեզ Մարիամը եւ բազմութենէն ինորեց լուութիւն պահել ու աղօթել իրեն համար:

Ֆրանչիսկոս Քահանայապետը իր անդրանիկ Պատարագը մատուցանեց 19 մարտ 2013-ին, Վատիկանի Սուրբ Պետրոս հրապարակին վրայ, աշխարհի չորս կողմերէն ժամանած 132 երկիրներու պաշտօնական պատուիրակութիւններու եւ շուրջ 200.000 գնահատուած ժողովուրդի ներկա-

յութեան: Իր քարոզին մէջ, Ան կոչ ըրաւ յարգելու բոլորը, իւրաքանչիւր անձ, մասնաւորաբար մանուկները, ծերերը, բոլոր անոնք որոնք ամէնէն փափուկներն են եւ որոնք յաճախ կը գտնուին մեր սրտի լուսանցքին վրայ:

Պարթոլոմէոս Ա. տիեզերական Պատրիարքը, որ ներկայ էր Սուրբ Պատարագին, յայտարարեց թէ «նման բան տեղի ունեցած չէր 1054-էն ոչ առաջ եւ ոչ ալ ետք»:

Սրբազն Քահանայապետին պատգամը **46-րդ Խաղաղութեան Համաշխարհային** **Օրուան առթիւ**

Երեքշաբթի, 1 յունուար 2013-ին, 46-րդ Խաղաղութեան Համաշխարհային Օրուան առթիւ, Սուրբ Պետրոսի մայր տաճարին մէջ, Բենեդիկտոս Ժ. Սրբազն Քահանայապետը առաւօտեան մատոյց գոհաբանական Սուրբ Պատարագ, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին Սուրբ Աթոռի մօտ հաւատարմագրուած դիւնանագիտական մարմնի անդամները: Այս առթիւ, Սրբազն Քահանայապետը "Երանի խաղաղաբարներուն" խորագրով պատգամ մը ուղղեց:

Պատգամի նախաբանին մէջ Սրբազն Քահանայապետը կը գրէ. «Ամէն ամանոր իր հետը կը բերէ ակնկալութիւն եւ իղա աւելի լաւ աշխարհ մը կերտելու համար: Այդ հեռանկարով, աղօթքս կը բարձրացնեմ առ Աստուած՝ մարդկութեան Հօր, որ մեզի շնորհէ համերաշխութիւն եւ խաղաղութիւն, որպէսզի բոլորին համար իրականանայ երջանիկ ու բարգաւաճ կենաքի մը ակնկալութիւնը»:

«Մեր ժամանակաշրջանը - կը շարունակէ Սրբազն Հայրը - յատկանշուած է համաշխարհայնացումով, իր դրական ու ժիտական երեսույթներով, ինչպէս արիւնալի ընդհարումներով ու բարիքներու անարդար բաշխումով, եւ մեզմէ կը պահանջէ վերանորոգ յանձնառում մը հասարակաց բարիքի ու բարգաւաճումի փնտութիւնի ի խնդիր: Բայց եւ այնպէս - կը հաստատէ Ան - մինիթարական է նկատել, որ խաղաղութեան բազմաթիւ ներգործութիւնները, վկայութիւն մըն են մարդկութեան բնածին կոչումին գտնելու՝ խաղաղութեան: Եւ այս գիտակցութեամբ է, որ իմ այս պատգամս ներշնչուած է Յիսուս Քրիստոսի հետեւեալ խօսքն. «Երանի խաղաղաբարներուն, որովհետեւ անոնք Աստուծոյ որդիներ պիտի կոչուին»:

Սրբազան Քահանայապետը պատգամը կ'եզրափակէ զգուշացնելով «կեղծ խաղաղութենէն, որ այս աշխարհի երկրպագութերը կը խռատանան», **եւ մէջբերելով երանելի Յովհաննէս 23-րդ Քահանայապետին խօսքը «Հայցենք Աստուծմէ, որ լուսաւորէ ազգերու պատասխանատուները որպէսզի գործեն հոգատարութեամբ իրենց ժողովուրդին բարրօրութեան համար եւ պաշտպանեն խաղաղութեան շնորհքը»: Աւարտին Ան կը գրէ. «Մեր այս աղերսով կը մարդեմ որ բոլոր մարդիկը դառնան խաղաղարարներ, այնպէս որ մարդու բաղաքը անի ներդաշնակ եղայրակցութեան, բարօրութեան և խաղաղութեան մէջ»:**

Ընկերային Հաղորդամիջոցներու 47-րդ Համաշխարհային Օրուան առթիւ քահանայապետական պատգամի ներկայացում

Հինգչարթի, 24 Յունուար 2013, առաւտեան ժամը 9.30-ին, Վատիկանի մամլոյ գրասենեակին մէջ ներկայացուեցաւ Բենեդիկտոս ԺԶ. Սրբազան Քահանայապետին պատգամը Ընկերային Հաղորդամիջոցներու 47-րդ Համաշխարհային Օրուան առթիւ: Պատգամին խորագիրն է՝ «Ընկերային Յանցեր, Ճշմարտութեան եւ Հաւատքի աղբիւրներ, աւետարանումինոր միջավայրեր»:

Ընկերային Հաղորդամիջոցներու քահանայապետական խորհուրդի նախագահ Գլաուտիխ Մարիս Չելիի եպիսկոպոսը ներկայացուց պատգամը, ներկայութեամբ միջազդային եւ կաթողիկէ լրատուամիջոցներու ներկայացուցիչներու: Ան Նշեց, թէ ընկերային համացանցերը երկխօսութեան եւ շինիչ բանավէճի առիմներ կ'ընծայեն, ամրապնդելով մարդոց միջեւ միութիւնը եւ յառաջացնելով արդիւնաւէտ ներդաշնակութիւն մը մարդկային ընտանիքէն ներս:

Եղբայրասիրութեան հաւատալը բարեսիրութիւն կը յարուցանէ

Ուրբաթ, 1 փետրուար 2013-ին, լոյս տեսաւ Բենեդիկտոս ԺԶ. Սրբազան Քահանայապետին 2013 տարուան ծոմապահութեան պատգամը, որ կը կրէ «Ողորմութեան հաւատքը բարեսիրութիւն կը յարուցանէ» խորագիրը:

Սրբազան Քահանայապետը խորհրդածութիւն կը կատարէ հաւատքի

«Աւետարանումը մարդ անհատին առաքելութիւնն է» կ'ըսէ Պապը:

Եւ ողորմութեան միջեւ յարաբերութեան շուրջ, երկու աստուածաբանական առաքինութիւններու միջեւ, որոնք «կարելի չէ իրարմէ բաժնել կամ իրարու հակադրել»։ Ան կը յիշեցնէ, թէ «հաւատքի վրայ հիմնուած եւ անորմով յայտնաբերուած սէրն է որ մասնաւորապէս կը յատկանչէ քրիստոնեաները»։ Ողորմութիւնը, Սրբազն Քահանայապետին համար, կարելի չէ սահմանել միասնականութեամբ կամ մարդկային պարզ օժանդակութեամբ։ «Ողորմութեան ամենամեծ գործը աւետարանումն է, այսինքն՝ Խօսքին ծառայութիւնը»։

ամենավսեմ եւ ամենակատարեալ

Յիսուսի Պատանքի ուղիղ եթերով ցուցադրութիւն ձրագալոյցի օրը՝ 30 մարտին

Բենեդիկտոս Ժ. վաստակաւոր Սրբազն Քահանայապետը, որպէս իր վերջին պարգեւը աշխարհին, հրաման տուած է իր հրաժարումէն առաջ, ինչպէս որ հաղորդեցին վատիկանեան աղքիւրներ, լրատուամիջոցներէն ուղիղ եթերով ցուցադրելու իտալիոյ Թորինո քաղաքին մէջ պահուած Յիսուսի պատանքը, Քրիստոսի Յարութեան տօնի նախօրեակին, աւագ շաբաթ օր՝ 30 մարտ 2013-ի յետմիջօրէին, հանդիսաւոր արարողութեամբ։

Ցիշենք, որ Բենեդիկտոս Ժ. վաստակաւոր Սրբազն Քահանայապետը 2010-ին արտօնած էր Հանրութեան տեսնելու դարեր շարունակ պահուած Յիսուսի պատանքը, որուն մէկ կրկնօրինակը հասաւ Լիբանան եւ զետեղուեցաւ Պէյրութի հայ կաթողիկէ «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ-Սուրբ Եղիա» աթոռանիստ եկեղեցւոյ մէջ։ Հստ նոյն աղքիւրներուն, պատանքի յաջորդ ցուցադրութիւնը հանրութեան նախատեսուած է 2025-էն ետք։

ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ ԺՀ. ՍՐՅԱԿԱՆ ՔԱԻԱՆԱՅԱՎԵՏԻՆ ԻՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Երկուշաբթի, 11 Փետրուար 2013-ին, ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ ԺՀ. ՍՐՅԱԿԱՆ ՔԱԻԱՆԱՅԱՎԵՏԸ՝ Վատիկանի մէջ գումարուած կարդինալներու ժողովի ընթացքին ներկայացուց լատիներէնով գրուած իր հրաժարականը, ուր ըսուած էր.-

Շատ սիրելի եղբայրներ,

Զեզ այս ժողովին հրաւիրեցի ոչ միայն երեք սրբադասումներուն համար, այլ նաև ձեզի հաղորդելու համար Եկեղեցւոյ կեանքին համար մեծ կարեւորութիւն ներկայացնող որոշում մը: Բազմաթիւ անգամներ, խիղճս քննարկելէ ետք Աստուծոյ առջեւ, յանգեցայ այն հաստատ համոզումին որ ուժերս, յառաջացած տարիքիս պատճառով, այլեւս բաւարար չեն պատշաճ կերպով վարելու Պետրոսեան պաշտօնը: Լաւապէս կը գիտակցիմ որ այս պաշտօնը, իր հոգեւոր էռութեան բերումով, պէտք է կատարուի ոչ միայն գործերով եւ խօսքով, այլ ոչ նուազ նաև տառապանքով եւ աղօթքով:

Այսուհետեւ, այսօրուան աշխարհին մէջ, որ ենթակայ է արագ փոփոխութիւններու եւ ալեկոն՝ հաւատի կեանքին համար մեծ կարեւորութիւն ներկայացնող ինդիքներով, Սուրբ Պետրոսին նաւը վարելու եւ Աւետարանը

աւետելու համար, մարմնի եւ մտքի կորովը եւս անհրաժեշտ է, կորով մը՝ որ վերջին ամիսներուն նուազած է մէջս այնքան որ պէտք է ընդունիմ ինձի վստահուած պաշտօնը լաւապէս վարելու անկարողութիւնս:

Ս.հա թէ ինչու, լաւապէս գիտակից այս արարքի ծանրակշռութեան, ամենայն ազատութեամբ կը յայտարարեմ թէ կը հրաժարիմ Սուրբ Պետրոսի յաշորդ Հոռմի Եպիսկոպոսի պաշտօնէն, որ ինձի վստահուեցաւ կարդինալներու ձեռամբ 19 Ապրիլ 2005-ին: Հետեւարար, 28 Փետրուար 2013-ի ժամը 20-էն սկսեալ Հոռմի Ս.թռող, Սուրբ Պետրոսի Ս.թռող քափուր պիտի ըլլայ եւ նոր Սրբազն Քահանայապետի ընտրութեան դոնիսկ ժողովի հրաւերը պիտի տրուի անոնց կողմէ որոնց պարտականութիւնն է ատիկա:

Ծատ սիրելի եղբայրներ, սրտանց շնորհակալութիւն կը յայտնեմ ձեզի այն ամրող սիրոյն եւ աշխատանիքին համար, որով ինձի հետ կրեցիք իմ պաշտօնիս ծանրութիւնը, եւ ներողութիւն կը խնդրեմ բոլոր իմ թերութիւններուս համար: Այժմ, Աստուծոյ սուրբ Եկեղեցին յանձնենք իր Գերագոյն Հովհաննին, Մեր Տիրոց Յիսուս-Քրիստոսին, եւ հայցենք Անոր սուրբ Մօրմէն, Մարիամէն, որպէսզի իր մայրական բարութեամբ օգնէ կարդինալ Հայրեռուն՝ Սրբազն Քահանայապետի ընտրութեան մէջ:

Ինչ կը վերաբերի ինձի, ամրող սրտով կ'ուզեմ ապագային եւս կարենալ ծառայել Սուրբ Եկեղեցւոյ՝ աղօթքի նուիրուած կեանքով մը:

10 Փետրուար 2013

ԲԵՆԵԴԻԿՈՍ ԺԶ. ՍՐԲԱԳԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱՎԵՏԻՆ ՎԵՐՁԻՆ ԻՐԱՎԱՐԱԿԱՅԻՆ ՊԻԱՏԱՐԱԳԸ

**13 ՓԵՄԱՐՈՒԱՐԻ յԵՄՄԻՉՈՐԷՒ ԺԱՄԸ 17-ԻՆ, ԲԵՆԵԴԻԿՈՍ ԺԶ. ՍՐԲԱԳԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱՎԵՏԸ ՎԱՄԻԼԿԱՆԻ ՍՈՒՐԲ ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՋՐ ՏԱԾԱՐԻՆ ՄԵՂ ԳԼԽԱ-
ՄՈՐԵ ՄՈԽՐՈԾ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ, ԻՐ ՔԱՀԱՆԱՅԱՎԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀՐՃԱՆԻ ՎԵՐՃԻՆ ՀՐԱՎԱՐԱԿԱՅԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ:**

Արարողութիւնը սկիզբ առաւ թափօրով, կարդինալական դասի անդամներուն եւ եպիսկոպոսներուն մասնակցութեամբ: Հուսկ տեղի ունեցաւ սուրբ Պատարագը եւ մոխրոց օրհնութիւնը: Սուրբ զոհի ընթացքին իր արտասանած քարոզին մէջ, Սրբազն Քահանայապետը իր խօսքը կեղրոնացուց «Օր Մոխրոցի» եւ Ծոմապահութեան քառասնօրեայ շրջանին վրայ եւ մեկնաբանեց օրուան սուրբ գրային ընթերցումները՝ ներկայացնելով քառասնօրդաց շրջանին իմաստը եւ ծոմապահութեան ու ապաշխարանքի կարեւորութիւնը: Ապա, ան անգամ մը եւս ափսոսանքը յայտնեց ի

տես Եկեղեցւոյ դէմքին աղաւաղումին, մատնանշելով Եկեղեցիներու միութեան դէմ գործուած մեղքերը եւ Եկեղեցական մարմինէն ներս տիրող բաժանումները: Ան գատապարտեց կրօնական կեղծաւորութիւնը եւ բոլոր անոնք՝ որոնք փառք ու պատիւ կը փնտուեն: Հրաւիրեց կաթողիկէները օգտուելու այս ծովապահութեան շրջանէն, լիովին ապրելու Եկեղեցական հաղորդութիւնը եւ յաղթահարելու անհատականութիւնն ու ոտնձգութիւնները, որպէս համեստ եւ արձէքաւոր օրինակ անոնց որոնք հեռացած են եւ անտարերութեամբ կ'ապրին իրենց հաւատքը: Սրբազն Հայրը հուսկ հաստատեց թէ «ամբողջ սրտով դէպի Աստուած վերադարձը, այս քառասնորդաց ճանապարհորդութեան ընթացքին, կ'անցնի խաչէն, հետեւելով Քրիստոսի ճանապարհին, որ կ'առաջնորդէ գողգոթա, անձին ամբողջական նուիրումին»:

ԲԵՆԵՂԻԿՈՍՍ ԺԶ. Սրբազն Քահանայապետը ապա իր խօսքը եզրափակեց, կոչ ուղղելով ապաշխարութեան: «Ոչ մէկը մեզմէ քող խուլ ձեւանայ այս կոչին, որ մեզի կ'ուղղուի մոխրոց օրուայ արարողութեամբ, քող Սուրբ Կոյս Մարիամը, Եկեղեցւոյ մայրը ընկերանայ մեզի», յարեց ան:

Արարողութեան աւարտին, Սրբազն Քահանայապետին ուղղած ողջոյնի խօսքին մէջ, Վատիկանի պետական քարտուղար կարդինալ Թարչիկի Պերթոնէ իր յուզմունքի եւ խոր յարդանքի զգացումները արտայայտեց հանդէպ Սրբազն Հօր: «Այս տարիներուն ընթացքին -ըսաւ ծիրանաւորը - ձեր ուսուցումը եղաւ պատուիհան մը բացուած Եկեղեցւոյ եւ աշխարհի վրայ, որուն միջոցաւ Աստուծոյ նշմարտութեան եւ սիրոյն նառագայթները ներթափանցեցին, լոյս եւ չերմութիւն տալու մեր ուղեւորութեան, մանաւանդ երբ խտացուած ամպեր երևցան երկնքին մէջ:

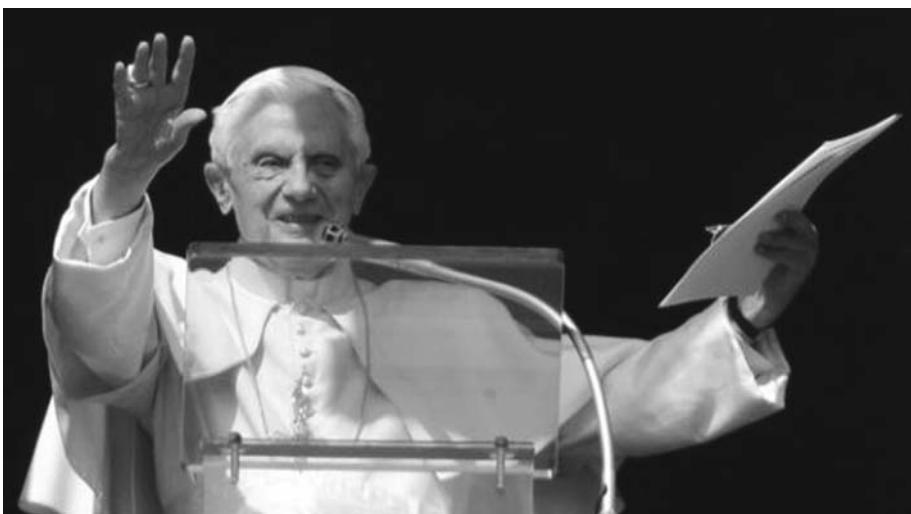
«Ամէնքս հասկցանք թէ Եկեղեցւոյ ու Աստուծոյ հաղէպ ձեր խոր սէրն է որ ձեզ մղեց այս որոշումը առնելու, այս որոշումին ընդմէջէն կը յայտնաբերուի ձեր հոգուն բիւրեղութիւնը, ձեր հաւատուի կայունութիւնը, ձեր հեզութիւնն ու խոնարհութիւնը եւ արիութիւնը»: Կարդինալ Պերթոնէ ապա անդրադաւ Սրբազն Քահանայապետին Հռոմի թեմի նորընծաներուն հետ ունեցած հանդիպումին ու անոնց ուղղած իր ճառին: Հուսկ, սրտի խոր զգացումներով, յուզմունքով եւ հիացումով շնորհակալական խօսք ուղղեց Սրբազն Քահանայապետին՝ իբրեւ «Աստուծոյ այգիին մէջ հետ ու խոնարհ ծառայ մը» որ կարողացաւ բոլոր պահերուն իրականացնել ամէնէն կարեւորը՝ «Աստուած տանիլ մարդոց ու մարդիկը Աստուծոյ»:

Կարդինալ Պերթոնէի խօսքի աւարտին, ներկայ հաւատացեալները երկար ծափողջոյններով իրենց մօտիկութիւնը յայտնեցին Սրբազն Հօր:

ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ ԺԶ. ՍՐԲԱԳԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱՎԵՏԻՆ ՎԵՐՁԻՆ ԻՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Չորեշաբթի, 27 փետրուարի առաւօտեան ժամը 10.30-ին, ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ ԺԶ. ՍՐԲԱԳԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱՎԵՏՈՐ ՆԱԽԱԳԱհԵց իր քահանայապետութեան շրջանի վերջին հրապարակային ունկնդրութեան, Սուրբ Պետրոսի հրապարակին վրայ համախմբուած տասնեակ հազարաւոր ուխտաւորներու եւ հաւատացեալներու ներկայութեան:

Հրապարակային ունկնդրութեան սկիզբը, ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ ԺԶ. ՍՐԲԱԳԱՆ Հայրը քահանայապետական ինքնաշարժով (Papa Mobile) անցաւ բազմութեան մէջէն զայն ողունելով եւ ապա հասնելով Սուրբ Պետրոսի պագիլիքայի մուտքին պատրաստուած բեմը՝ ներկաներուն ուղղեց ողջերթի հետեւեալ ճառը.-

Շնորհակալ եմ ձեր ներկայութեան համար քահանայապետութեանս հրապարակային այս վերջին ունկնդրութեան:

Ինչպէս սուրբ գիրքի ընթերցումէն ունկնդրեցինք, Սուրբ Պողոսի նման ես եւս՝ սրտիս մէջ կը զգամ պարտականութիւնը շնորհակալ ըլլալու Աստուծոյ որ կ'առաջնորդէ եւ կ'անեցնէ Եկեղեցին, կը սերմանէ իր Խօսքը եւ կը սնուցէ իր ժողովուրդին հաւատտքը:

Այս պահուն սիրտս կ'ընդլայնեմ գրկելու համար համայն աշխարհի վրայ տարածուած ամբողջ Եկեղեցին ու գոհունակութիւնն կը յայտնեմ Աստուծոյ, Սուրբ Պետրոսի Աթոռի առաքելութեանս տարիներուն Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիս-

տոսի հաւատքին, եւ ողորմութեան հայող այն լուրերուն համար, որոնք տարածուած են Եկեղեցւոյ Մարմնին մէջ ու զայն կ'ապրեցնեն սիրով ու այն յոյսով որ մեզ կ'առաջնորդէ դէպի կեանքի լիութիւնը, դէպի երկնային հայրենիք:

Ձեզ բոլորդ իմ աղօթքներուս մէջ կը յիշեմ ու զանոնիք կը ներկայացնեմ Տիրոց: Այս պահուն մեծ վստահութիւն կայ մէջս, որովհետեւ գիտակից եմ, ամէնքս գիտակից ենք, որ Աւետարանի նշմարտութեան Խօսքը Եկեղեցւոյ ոյժն է, Անոր Կեանքն է: Աւետարանը կը բիւրեղացնէ եւ կը նորոգէ, պատող կու տայ ամենուրեք՞ ուր հաւատացեալներու հասարակութիւնը կ'ունկադրէ եւ կ'ընկալէ Սատուծոյ շնորհքը նշմարտութեան մէջ, եւ կ'ապրի սիրոյ մէջ:

Երբ ուրբ տարիներ առաջ, 19 ապրիլին, ստանձնեցի Սուրբ Պետրոսի Արոնի առաքելութիւնը, բառերը զոր հնչեցին սրտիս մէջ եղան՝ «Տէր ի՞նչ կը խնդրես ինձմէ: Ծանր քետ մը կը զնես ուսերուս վրայ, սակայն եթէ դուն ինձմէ կը խնդրես այս բանը, քու խօսքերուդ վրայ, պիտի նետեմ ուռկաններս, վստահ ըլլալով որ դուն զիս պիտի առաջնորդես»: Եւ Տէրը խսկապէս առաջնորդեց զիս, ինձի մօտիկ էր, եւ առօրեային մէջ նկատեցի անոր ներկայութիւնը: Այս տարիներու ընթացքին ինքզինքս զգացի առաքեալներուն հետ, Սուրբ Պետրոսի նման, Գալիլիոյ լինին մէջ նաւուն վրայ: Տէրը մեզի տուաւ առեւտս գեղեցիկ բազմաթիւ օրեր, օրեր ուր ձկնորսութիւնը եղաւ առատ, սակայն ականատես եղանք նաեւ օրերու ուր ջուրերը խոռվուած էին եւ հովը հակառակ ուղղութեամբ կը փչէր, ինչպէս եկեղեցւոյ բոլոր պատմութեան ընթացքին, ու Տէրը կարծես կը ննչէր: Սակայն միշտ գիտակից էի թէ՝ այդ նաւուն վրայ Տէրը ներկայ էր, եւ միշտ գիտակից եղայ թէ Եկեղեցւոյ Նաւը իմս չէր, մերը չէ, այլ Անորն է եւ Ան երբեք զայն պիտի չլի՛, Ան է որ զայն կ'առաջնորդէ, գուցէ իրմէ ընտրուած մարդոց միջոցաւ: Այս վստահութեամբ է որ, այսօր իմ սիրտս լի է Սատուծոյ հանդէպ գոհունակութեամբ, որովհետեւ ոչ մէկ բան պակսեցուց իր Եկեղեցւոյ եւ ինձի. մխիթարանք, լոյս ու սէր»:

Նորին Սրբութիւնը ապա խօսեցաւ իր կողմէ հռչակուած Հաւատոյ Տարուայ մասին, հրաւիրելով բոլորը նորոգելու իրենց Հաստատ վստահութիւնը Տիրոջ Հանդէպ ու մանուկներու նման յանձնուելու Աստուծոյ բազուկներուն, վստահ ըլլալով որ այդ բազուկները նեցուկ պիտի կանգնին ու թոյլ պիտի տան ամէն օր շարունակելու ուղեւորութիւնը նոյնիսկ յոգնութեան ժամանակ: «Փափախս է որ իւրաքանչիւրը ինքզինքս սիրուած զգայ Աստուծմէ որ իր Որդին ընծայեց մեզի համար ու մեզի ցոյց տուաւ իր անհուն սէրը: Ամէն մէկը թող զգայ քրիստոնեայ ըլլալու ուրախութիւնը»:

Գոհունակութիւն յայտնեէ ետք Աստուծոյ, Սրբազան Հայրը ուզեց շնորհակալութիւն յայտնել իր պատասխանատութիւնը բաժնող իր անմիջական գործակիցներուն: «Ամէնէն առաջ ձեզի, սիրելի կարդինալ եղբայրներ, ձեր բարեկամութեան ու ձեր թանկագին խորհուրդներուն, համար,

անմիջական իմ գործակիցներուս, սկսելով՝ պետական ժարտողարէն ու վատիկանի կառավարիչ մարմիննեն որոնք ինձի ընկերացան այս տարիներու ընթացքին»: **Ան ապա յատուկ ողջոյն մը ուղղեց Հռոմի եկեղեցւոյ,** առանց մոռնալու ի Քրիստոս Եղբայրակիցները՝ Եպիսկոպոսներն ու Կղերական կազմը, նուիրեալ անձինք ու Աստուծոյ համայն ժողովուրդը: «Ամէնքդ, ըստ Սրբազն Հայրը, ինձի ցոյց տուիք ձերն ու գուրգուրանքը եւ ես իմ կարգիս ձեզմէ ամէն մէկը սիրեցի առանց խորութեան, այն Հովուական ողորմութեան սիրով որ ամէն Հովիւի սիրտն է:

Բենեղիկառոս ԺԶ. ապա շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր ներկաներուն ըսելով՝ «Քահանայապետին սիրտը կ'ընդլայնուի բոլոր աշխարհին», եւ շնորհակալական խօսք ուղղեց Վատիկանի մօտ հաւատարմագրուած դիւանագիտական մարմնին:

Ան յատուկէն ակնարկեց այն բոլոր անձերուն, որոնք վերջին օրերուն իրեն նամակներ յղած էին, ըսելով՝ «անոնց նամակներուն մէջ ի յայտ կու գայ եկեղեցւոյ ինքնուրիւնը որ կազմակերպուրիւն մը չէ, կրօնական հաստատութիւն մը չէ, այլ ողջ մարմին մը, Եղբայրական հաղորդութիւն մը Յիսուս Քրիստոսի Մարմնին մէջ որ մեզ բոլորս կը միացնէ»:

Հուսկ, ակնարկելով իր հրաժարականին, ըսաւ. «Այս վերջին ամիսներուն զգացի թէ իմ ոյժերս կը նուազէին եւ յանախակի հարց տուի Աստուծոյ, աղօրքիս մէջ խնդրելով որ լուսաւորէ զիս իր լոյսով որպէսզի կարենամ ուղիղ որոշում մը առնել, ոչ իմ բարիքիս, այլ՝ Եկեղեցւոյ բարիքին համար: Այս ժայլը առի լիովին գիտակից անոր ծանրութեան ու ներկայացուցած նորութեան, սակայն խղճի խոր համոզումով:.... Եկեղեցին սիրել կը նշանակէ քաջութիւնը ունենալ դժուար ընտրանքներ ընելու, տառապալից ընտրանք, նկատի ունենալով Եկեղեցւոյ բարիքը եւ ոչ թէ անձնական բարիքը»:

Ես չեմ դառնար «անհատական կենանքի, չեմ թողուր խաչը, այլ նոր ձեւով կը մնամ խաչեալին մօտ: Չունիմ այլեւս եկեղեցին կառավարելու իշխանութիւնը, բայց կը մնամ աղօրքի ծառայութեան մէջ:

Շնորհակալ եմ ձեզմէ ամէն մէկուն որ յարգանքով եւ բաժնեկցութեամբ ընդունեցաք իմ կարեւոր այս որոշումս: Ես պիտի շարունակեմ հետեւի եկեղեցւոյ ուղեւորութեան աղօրքով եւ խորհրդածութեամբ, նոյն նուիրումով Տիրո՞ որով ապրած եմ մինչեւ այսօր ու պիտի շարունակեմ ապրիլ միշտ:

Ձեզմէ կը խնդրեմ որ զիս յիշէ Աստուծոյ առջեւ եւ աղօրք նաեւ կարդինալներուն եւ Նոր Քահանայապետին դիտաւորութեան»: **Բենեղիկառոս ԺԶ.** Հուսկ հայցեց Տիրամօր բարեխօսութիւնը, որպէսզի առաջնորդէ իւրաքանչիւրը եւ եկեղեցական հասարակութեան քայլերը ու խօսքը եղրափակեց ըսելով՝ «Սիրելի բարեկամներ, Աստուծած կ'առաջնորդէ իր Եկեղեցին, թիկունք կը կանգնի անոր միշտ, ու մանաւանդ դժուար պահերուն: Մեր սրտերուն մէջ քոյ միշտ ներկայ ըլլայ ուրախալի վստահութիւնը թէ՝ Տէրը մեզի մօտիկ է, մեզ չի լինը, ու մեզ իր սիրով կը պարուէ»:

ԲԵՆԵԴԻԿՈՍ ԺՀ. ՍՐԲԱԳԱՆ ՀՕՐ քահանայապետութեան շրջանը (2005-2013)

19 ապրիլ 2005

Հաւատքի վարդապետութեան խորհուրդի նախագահ կարդինալ Ժո-
ղված Ռազմիկէր ընտրուեցաւ 265-րդ Քահանայապետ Սուրբ Պետրոսի
դահին, յաջորդելով երջանկայիշատակ Յովհաննէս Պօղոս Բ. Պապին, որ
վախճանեցաւ 2 ապրիլ 2005-ին:

24 ապրիլ 2005

տեղի ունեցաւ նորընտիր Բենեդիկտոս ԺՀ. Սրբագան Քահանայապե-
տի գահակալութեան հանդիսաւոր արարողութիւնը Սուրբ Պետրոսի հրա-
պարակին վրայ, ներկայութեամբ մեծ թիւով միջազգային, պետական, հո-
գեւոր եւ հասարակական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու եւ
պատուիրակութիւններու, հաւատացեալներու հոծ բազմութեան կողքին:

13 մայիս 2005

Բենեդիկտոս ԺՀ. Սրբագան Քահանայապետը մեկնարկեց իր նախոր-
դին՝ Յովհաննէս Պօղոս Բ.ի երանացման դատը: Մայիս 2011-ին, Սրբագան
Քահանայապետը կը նախագահէ երջանկայիշատակ Յովհաննէս Պօղոս
Բ.ի երանացման հանդիսաւոր արարողութիւնը, մասնակցութեամբ աւե-
լի քան 1 միլիոն հաւատացեալներու:

Հոկտեմբեր 2005

Բենեդիկտոս ԺՀ. Սրբագան Քահանայապետը նախագահեց Սուրբ Հա-
ղորդութեան նուիրուած եպիսկոպոսաց սիւնհողոսին, քննարկելու հա-
մար մասնաւորապէս կոչումներու պակասութեան հրատապ հարցը եւ
աշխարհականներու համախոհական հաղորդութիւնը:

5-26 հոկտեմբեր 2008

Բենեդիկտոս ԺՀ. Սրբագան Քահանայապետը գլխաւորեց «Աստուծոյ
Խօսքը Եկեղեցոյ կեանքին եւ առաքելութեան մէջ» խորագրեալ եպիսկո-
պոսաց սիւնհողոսը Վատիկանի մէջ:

12 մարտ 2009

Բենեդիկտոս ԺՀ. աշխարհին յղեց բոլոր եպիսկոպոսներուն եկեղեցա-
կան հաղորդութենէն զրկումին վերաբերող պատգամը, որուն մէջ կը
ճանչնայ եկեղեցական կեանքէն ներս պատահած զանազան թերութիւննե-
րը (մարտ 2010-ին, իրլանստացի կաթողիկէններուն յղած պատգամին մէջ,

ան կը ճանչնայ Եկեղեցւոյ թերութիւնը բարոյական հարցերուն գծով): Նոյն տարուան 20 հոկտեմբերին, ան կը ստեղծէ կանոնական կառոյցը, ընդունելու համար կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մէջ անկիզան հաւատացեալները, որոնք կը մերժեն իրենց տեղական եկեղեցւոյ բարենորոգումները:

Բենեդիկտոս ԺԶ. Սրբազն Քահանայապետը՝ բազմաթիւ առաքելական պատգամներուն կողքին մշակած է չորս յետ-սիւնհոդոսական յորդորագիրներ ինչպէս՝ «Sacramentum Caritatis» յորդորագիրը, Եկեղեցւոյ կեանքին եւ առաքելութեան մասին համաժողովի աւարտին (փետրուար 2007): «Verbum Domini» յորդորագիրը, որ կ'անդրադառնայ Աստուծոյ Խօսքին առաջնահերթութեան մասին Եկեղեցւոյ կեանքին եւ առաքելութեան մէջ (սեպտեմբեր 2010): «Africæ Munus» յորդորագիրը, որ յատկացուած էր Ափրիկէի Եկեղեցւոյ ի սպաս համերաշխութեան, արդարութեան եւ խաղաղութեան այդ ցամաքամասին մէջ (նոյեմբեր 2011): «Ecclesia in Medio Oriente» յորդորագիրը, Միջին Արևելքի Եկեղեցւոյ հաղորդութեան եւ վկայութեան առաքելութեան համար (սեպտեմբեր 2012):

24 յունի 2010

Բենեդիկտոս ԺԶ. ստեղծեց Նոր Աւետարանումին համար քահանայապետական խորհուրդը, որ պատրաստեց Նոր Աւետարանումին համար համաժողովը, 7-24 հոկտեմբեր 2012-ին, Վատիկանի մէջ: Այս շրջագիծէն ներս Սրբազն Քահանայապետը հոչակեց Հաւատքի Տարին (11 հոկտեմբեր 2012- 24 նոյեմբեր 2013), վերակենդանացնելու համար քրիստոնէական հաւատքը՝ ժամանակակից արդիական միջոցները օգտագործելով ի սպաս Աստուծոյ Խօսքի հոչակումին աշխարհի տարածքին:

Բենեդիկտոս ԺԶ. իր առաջին քահանայապետական շրջաբերականը՝ «Աստուծ Աէր է» ("Deus caritas est") հրատարակեց 25 գեկտեմբեր 2005-ին. երկրորդ շրջաբերականը՝ «Յոյսով փրկուեցանք» ("Spe Salvi"), 2 նոյեմբեր 2007-ին եւ երրորդը՝ «Աէրը Ճշմարտութեան մէջ», 29 յունի 2009-ին: Նոյեմբեր 2012-ին, Սրբազն Քահանայապետը հրատարակեց «Յիսուս Նազովրեցի» եռամաս գրքին վերջին մասը (առաջին մասը հրատարակած էր ապրիլ 2007-ին, իսկ երկրորդ մասը՝ մարտ 2011-ին), որ ամբողջութեամբ կ'անդրադառնայ Յիսուս Քրիստոսի վարդապետութեան մասին:

7 յուլի 2007

Բենեդիկտոս ԺԶ. յղեց «Motu Proprio Summorum Pontificum» առաքելական պատգամը, որ կը յորդորէ կատարել սուրբ Պատարագի հանդիսութիւնը Սուրբ Պիոս Ե-ի պատարագամատոյցին համաձայն:

Նոյեմբեր 2010

ԲԵՆԵՐԻԿԱՏՈՍ ԺԶ. Կը հրատարակէ «Աշխարհին Լոյսը» խորագրով գիրքը:

Իր քահանայապետութեան շրջանին, ԲԵՆԵՐԻԿԱՏՈՍ ԺԶ. 24 առաքելական ճամբորդութիւններ կատարած է Հոռմէն դուրս (Եւրոպա, Հատին Ամերիկա, Աֆրիկէ, Աւստրալիա, Միջին Արեւելք եւ Միացեալ Նահանգներ):

Առաջին ճամբորդութիւնը կատարեց դէպի Գերմանիոյ Քէօլն քաղաքը, երիտասարդներու 20-րդ համաշխարհային օրուան առթիւ, օգոստոս 2005-ին: Իսկ վերջին առաքելական ճամբորդութիւնը կատարեց դէպի Լիբանան, անցեալ սեպտեմբեր 2012-ին: Ինչպէս նաեւ ան կատարած է 30 առաքելական այցելութիւններ իտալիոյ մէջ:

Բեներիկատոս ԺԶ. մասնակցեցաւ 3 «Երիտասարդութեան Համաշխարհային Օրերու՝ Քէօլն - Գերմանիա (2005), Միտնէյ - Աւստրալիա (2008) եւ Մատրիտ - Սպանիա (2011):

Միջ-Եկեղեցական մակարդակի վրայ, ԲԵՆԵՐԻԿԱՏՈՍ ԺԶ. համամիութենական կապերը ամրապնդեց ուղղափառ, անկլիդան եւ այլ Եկեղեցիներու հետ: Գործակցութեան կապերը զարգացուց արեւելեան Եկեղեցիներու հետ, մանաւանդ 2006-ին երբ այցելեց Թուրքիա, ուր հանդիպում ունեցաւ Կոստանդնուպոլիսոյ Բարիթողիմէոս Ա. ուղղափառ Պատրիարքին հետ:

Միջ-կրօնական մակարդակի վրայ, Մրբագան Քահանայապետը կրկնապատկեց երկիխօսութեան ջանքերը եւ զանազան հանդիպումներ ունեցաւ հրեայ, իսլամ եւ այլ կրօնապետերու հետ: Այս առընչութեամբ, տեղի ունեցաւ առաջին կաթողիկէ-իսլամ հանդիպումը նախագահութեամբ Մրբագան Քահանայապետին, եւ որուն ընթացքին մասնակցողները դատապարտեցին ահաբեկչութիւնը եւ համաձայն գտնուեցան հաստատելու կրօնական ազատութիւնը իսլամ երկիրներուն մէջ:

Միջազգային մակարդակի վրայ, ԲԵՆԵՐԻԿԱՏՈՍ ԺԶ. Մրբագան Քահանայապետը իր բոլոր պաշտօնաշրջանի ընթացքին կոչեր ուղղեց համամարդկային համերաշխութեան եւ խաղաղութեան հաստատման համար, խաղաղ եւ արդար լուծումներ առաջադրելով աշխարհի ընդհանուր քաղաքական, ընկերային, տնտեսական եւ կենսոլորտային խնդիրներուն:

Պատրիաստուած՝
Հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի կայքէջին կողմէ

Աղօթք՝ Եկեղեցւոյ եւ նոր Քահանայապետի ընտրութեան համար

Չորեքշաբթի՝ 6 մարտի առաւօտեան 9.30-ին, Վատիկանի Պողոս Զ.րդ անուան սիւնհողոսական սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ կարդինալներու գունփակ ժողովի նախատրաստական չորրորդ նիստը, որուն մասնակցեցան կարդինալական պալընտիր դասի 153 կարդինալներէն 115-ը:

Իսկ յետմիջօրէի ժամը 5-ին, Սուրբ Պետրոսի Մայր Տաճառին մէջ տեղի ունեցաւ Եկեղեցւոյ եւ նոր քահանայապետի ընտրութեան դիտաւորութեան նուիրուած աղօթքի արարողութիւն մը, որուն մասնակցելու հրաւիրուած էին բոլոր կարդինալները:

Արարողութիւնը սկիզբ առաւ Սուրբ Վարդարանի ջերմեռանդական աղօթքով, ապա Սուրբ Հաղորդութեան երկրպագութեամբ, հուսկ տեղի ունեցաւ ժամասացութիւն, որուն յաջորդեց Սուրբ Հաղորդութեան օրհնութիւնը, զոր կատարեց Սուրբ Պետրոս Պազիլիքայի Արքեպիսկոպոսը՝ կարտինալ Անձէլո Գոմասդրին:

Քահանայապետի ընտրութեան համար աղերսական սուրբ Պատարագ

Երեքշաբթի 12 մարտ 2013-ի առաւօտեան կանուխէն «Քոնքլաւ»ին մասնակցող 115 կարդինալները փոխադրուեցան Վատիկանի «Սանդա Մարդա» ապարանքը, ուր «Քոնքլաւ»ի ամբողջ տեւողութեան անոնք կը կտրուին արտաքին աշխարհէն:

Ժամը 10-ին, Սուրբ Պետրոսի պազիլիքայի մէջ տեղի ունեցաւ քահանայապետի ընտրութեան համար աղերսական սուրբ Պատարագ, կարդինալական դասի գահերէց՝ կարդինալ Անձէլո Սոտանոյի նախագահութեամբ:

Սուրբ Գրային ընթերցումներէն անմիջապէս ետք կարդինալ Սոտանօ՝ կարդինալներու երիցագոյնը, հետեւեալ խորհրդածութիւնը կատարեց.

«Յակիտեան պիտի օրինել Տիրոց ողորմութիւնը:

Սիրեցեալ եղբայրներ ու քոյրեր,

Տիրոց սեղանին շուրջ համախմբուած ենք հայցելու սուրբ Հոգոյ կենդանարար ներկայութիւնը, որ դարերու ընթացքին միշտ հովանաւորած է իր Եկեղեցին:

Բենեդիկտոս Ժ.ի լուսաւոր քահանայապետութենէն ետք Եկեղեցւոյ հայրապետները կը պատրաստուին ընտրելու նոր Բարի Հովի մը իր Եկեղեցւոյն համար: Յիսուսի խօսքը ուղղուած Պետրոսի՝ "Դուն Պետրոս ես, եւ այս վեմին

վրայ պիտի կառուցանեմ իմ եկեղեցիս, ու դժոխքին դռները պիտի չյաղքեն անոր" մեզ կը գօրացնէ ու մեզի կ'օգնէ լաւագոյնս ըմբոներու Քրիստոսի առաքելութիւնը յանձնուած Պետրոսին եւ անոր յաջորդներուն:

Ամէն Բարի Հովի կանչուած է իր կեանքը տալու ոչխարներուն համար: Վերջին Քահանայապետները եղան դերակատարները բազմաթիւ բարեփեր նախաձենութիւններու՝ հանդէպ բոլոր ժողովուրդներու ու միջազգային հասարակութեան, անխոնց կերպով աշխատելով արդարութեան ու խաղաղութեան համար:

Կ'աղօթենիք որպէսզի ապագայ Քահանայապետը եւս շարունակէ անդադար այդ ուղղութեամբ աշխատիլ, համաշխարհային գետնի վրայ»: **Կարդինալ Սոուանո նշեց, որ Հռոմի Եկեղեցոյ եղբայրոգնութեան առաքելութիւնը միշտ իւրայատուկ եղած է, ինչպէս կ'ըսէր Անտիոքի սուրբ Իգնատիոս Հայրապետը՝ «Հոռմի Եկեղեցին միշտ եղբայրոգնութեան նախագահած է»:**

Կարդինալական դասի գահերէցը խօսքը եղբայրակեց ըսելով. «Սիրեցեալ եղբայրներ, աղօթենիք որպէսզի Տէրը մեզի շնորհէ Քահանայապետ մը, որ վեհանձնութեամբ կատարէ իր առաքելութիւնը, այս կը խնդրենի հայցելով բարեխօսութիւնը ամենասուրբ Կոյս Մարիամի, Թագուհի առաքելոց, ու բոլոր նահատակներուն ու սուրբերուն, որոնիք դարերու հոլովոյթին պայծառացնած են Հոռմի Եկեղեցին»:

Ֆրանչիսկոս Ա.՝ Նորընտիր 266-րդ Քահանայապետը

Հազիւ ընտրուած, նորընտիր Քահանայապետը աշխարհին յայտնուեցաւ Սուրբ Պետրոսի կեղրոնական պատշգամէն, մինչ Սուրբ Պետրոսի հրապարակը լեցնող հաւատացեալներու ծովածաւալ բազմութիւնը կը բացագանչէր «Viva il papa»:

Ցիսուսեան միաբանութեան անդամ, Ֆրանչիսկոս Ա. Սրբազն Քահանայապետը, նախ քան «Urbi et Orbi» (Հռոմ Քաղաքին եւ Աշխարհին) Առաքելական Օրհնութիւնը ջամբելը ըսաւ՝

«Սիրելի հաւատացեալներ, բարի երեկոյ, եղբայրակից կարդինալները, նոր Քահանայապետը ընտրեցին հեռուեն, շնորհակալ եմ ձեր ջերմ ընդունելութեան համար, Հոռմը ունի իր Եպիսկոպոսը»: **Ան ապա հրաւիրեց հաւատացեալները աղօթելու Վաստակաւոր Եպիսկոպոս Բենեդիկտոս ՃԶ.ին համար «Հայր մեր»ը արտասանելով եւ ըսաւ. «Այժմ կը սկսինք մեր նահապարհորդութիւնը, միասնաբար՝ Եպիսկոպոս եւ ժողովուրդ, բող այս ըլլայ վստահութեան նաևապարհորդութիւն: Կը յուսամ որ այսօր սկիզբ առած այս ուղեւորութիւնը արդիւնաւէտ ըլլայ աւետարանումին համար: Այժմ կը շամ-**

թեմ իմ առաքելական օրինութիւնս, սակայն նախ ձեզմէ կը խնդրեմ որ աղօթեք Աստուծոյ, որպէսզի Տէրը օրինէ նախ իր Եպիսկոպոսը: Զեր լուռ աղօթքը ըլլայ իմ վրաս Աստուծոյ օրինութիւն»:

Հուսկ, Ան ջամբեց առաքելական «Urbi et Orbi» օրհնութիւնը:

Առաջին Յիսուսեան միաբան քահանայապետը

Ֆրանչիսկոս Ա. Քահանայապետը ծնած է 17 Դեկտեմբեր 1936-ին, **Արժանթինի մայրաքաղաք՝ Պուէնոս Այրէսի մէջ**, իտալացի ծնողներէ (Բիէմոնթէէն): Հայրը՝ **Մարիո Էրկաթուղիի** պաշտօնեայ էր, իսկ մայրը՝ **Ռէժինա Սիվորի՝** տանտիկին: Նախապէս ան հետեւած է գիտական (քիմիական) ճիւղին, ապա իր մէջ զգալով քահանայական կոչումը, 11 մարտ 1958-ին մտած է Յիսուսեան Միաբանութեան դպրեկանքը: **Փիլիսոփայական եւ աստուածաբնական ուսումները** ստացած է «San José di San Miguel» գոլէճին մէջ:

22 Ապրիլ 1973-ին իր մշտնջենաւոր ուխտերը կատարած է:

20 մայիս 1992-ին Յովիաննէս Պողոս Բ. Քահանայապետը զինք Պուէնոս Այրէսի եպիսկոպոս անուանած է, եւ 28 փետրուար 1998-էն կարդինալական դասին մաս կազմելով մասնակցած է 2005-ի 18 եւ 19 ապրիլի «Քոնքլաւ»ին:

13 մարտ 2013-ին՝ պապընտիր ժողովին մասնակից կարդինալները գինք ընտրեցին յաջորդը՝ Բենեդիկտոս Ժ. Ին:

Աւազանի անունով կարդինալ Եորկէ Մարիօ Պերկոլիօ ընտրեց Ֆրանչիսկոս անունը:

Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետի գոհաբանական սուրբ Պատարագը

Հինգշաբթի, 14 մարտ 2013, յետ միջօրէին, Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետը, կարդինալական դասին ու բարձրաստիճան եկեղեցական-ներուն հետ գոհաբանական սուրբ Պատարագ մատոյց (առաջինը իր ընտրութենէն ետք) աշխարհահռչակ «Sistine» շքեղ մատրան մէջ, ուր կարդինալական դասը գինք Սուրբ Պետրոսի յաջորդ ընտրած էր:

Մատուռը ամբողջովին լուսաւորուած աւելի հրապոյր կու տար Միքել Անձեռյի գլուխ գործոց որմանկարներուն:

Սուրբ գրային ընթերցումներէն ետք, Սրբազն Հայրը իր արտասահմած հակիրճ ճառին մէջ (փտալերէնով) իր խօսքը կեղրոնացուց կարեւոր երեք կէտերու վրայ, որ քրիստոնեային ու կրօնաւորին համար մեծապէս կարեւոր է. «Քալել, այսինքն ընթանալ, կառուցել եւ դաւանիլ»:

«Ընթանալ Քրիստոսի ուղիէն, կառուցել Եկեղեցին ժայռի վրայ եւ դաւանիլ Յիսուս Քրիստոսը. այս երեքը նաև իրարու կապուած են, եթէ չքալենք յառաջ չենք երթար, չենք յառաջանար ու չենք հասնիր Քրիստոսին, եթէ չկառուցենք ամուր ժայռերու վրայ շուտով կը քանդուի մեր կառուցածը, եւ եթէ չդաւանինք Յիսուս Քրիստոսը, այն ատեն աշխարհիկ ու սին բաներու մասին կը խօսինք այսինքն սատանային մասին»....:

Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետին նշանը

Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետը որդեգրեց այն պարզ նշանը, որ ունէր երբ արքեպիսկոպոս էր:

Ան նաև պահեց նոյն նշանաբանը որ է՝ «Ողորմութեամբ եւ ընտրելով»:

Կապոյտ վահանին վրայ կը յայտնուի քահանայապետական խորհրդանիշը, նոյնը դրուած իր նախորդին՝ Բենեդիկտոս Ժ. Ին:

Սաղաւարտը կը միանայ վահանին ոսկիէ եւ արծաթէ բանալիներով եւ կարմիր ժապաւէնով կապուած... լուսաշող արեւու մէջ կը նշմարուի IHS

Յիսուսեան Միաբանութեան խորհրդանշանը (քանի որ քահանայապետը Յիսուսեան միաբան է, մէջտեղի և գիրին վրայ խաչը ցցուած է):

Աստղը կը խորհրդանշէ Մարիամը՝ աստուածամայրը, իսկ Նարդոսը՝ Սուրբ Յովսէփը, Տիեզերական Եկեղեցւոյ պաշտպան սուրբը:

Արդարեւ, սպանական աւանդութեան մէջ, Սուրբ Յովսէփ կը պատկերացուի նարդոսի ճիւղ մը ձեռքին: Այսպէս, Փրանչիսկոս քահանայապետը իր յատուկ պաշտամունքը կ'արտայայտէ Սուրբ Յովսէփ աստուածահօր նկատմամբ, եւ զի՞նք կը կոչէ նաեւ պահակը փրկչագործութեան խորհուրդին:

Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետինը գահակալութիւնը

Երեքշաբթի՝ 19 մարտի առաւօտեան ժամը 9.30-ին, Սուրբ Յովսէփ Աստուածահօր տօնին օրը, Սուրբ Պետրոսի հրապարակին վրայ տեղի ունեցաւ Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետին գահակալութեան սուրբ Պատարագի արարողութիւնը, որուն ներկայ գտնուեցան աշխարհի զանազան վայրերէն ժամանած շուրջ 200 հազար հաւատացեալներ, ինչպէս նաեւ պետական եւ եկեղեցական բարձրաստիճան ներկայացուցիչներ:

Սուրբ Պատարագի ընթացքին իր արտասանած քարոզին մէջ, Սրբազն Քահանայապետը նախ գոհաբանութիւն յայտնեց Աստուծոյ «գահակալութեան սուրբ Զոհը՝ Սուրբ Կոյս Մարիամի փեսայ եւ Տիեզերական Եկեղեցւոյ պահապան սուրբ Յովսէփի տօնին օրը մատուցելուն համար: Իմաստալից գրգաղիպութիւն մը, որ է նաեւ՝ իմ նախորդիս անուանակոչութեան տօնը. Անոր կը յայտնենի մեր մօտիկութիւնը, երախտագիտութեամբ ու սիրով լի»:

Սրբազն Հայրը ապա ողջունեց կարդինալական դասի եղբայրակիցները ու եպիսկոպոսները, քահանաները, սարկաւագները, կրօնաւորներն ու կրօնաւորուհիները եւ համայն հաւատացեալներու դասը: Ան չնորհակալութիւն յայտնեց քոյր Եկեղեցիներու եւ համայնքներու ներկայացուցիչներուն, ինչպէս նաեւ՝ հրեայ եւ այլ կրօններու ներկայացուցիչներուն: Հուսկ՝ յատուկ ողջոյն մը ուղղեց աշխարհի դիւնագիտական մարմնի ու պետական պատուիրակութիւններու անդամներուն:

Ֆրանչիսկոս Պապը արդ մեկնաբանեց օրուան Սուրբ Գրային ընթերցումը, որ կը խօսի Սուրբ Յովսէփի հնազանդութեան մասին Տիրոջ հրեշտակին: «Յովսէփ քունէն արքնենալով ըրաւ ինչպէս որ Տիրոջ հրեշտակը հրամայած էր իրեն. քովն առաւ իր կինը» (Մատթ 1, 24): Այս բառերուն մէջ ներփակուած է Աստուծոյ Յովսէփին յանձնած առաքելութիւնը, այն է՝ ըլլալ պա-

հակ: Պահակը Մարիամու եւ Յիսուսին: Պահակութիւն մը որ կ'ընդլայնուի, կը տարածուի համայն եկեղեցւոյ վրայ. ինչպէս մատնանշած էր երջանկայիշտակ Յովիանու Պողոս Բ. Քահանայապետը. «Սուրբ Յովսէփը, այնպէս ինչպէս խնամք տարաւ Մարիամին եւ յանձնառումով նուիրուեցաւ Յիսուսի դաստիարակութեան, նոյնպէս նաև կը պահպանէ անոր խորհրդական մարմինը, Եկեղեցին»:

Նորին Սրբութիւնը ապա բացայացեց Սուրբ Յովսէփի՝ «պահապանի» ամբողջական նուիրումով լոելեայն ու խոնարհ մշտական ներկայութիւնը:

«Պահապանի կոչումը սակայն – ըսաւ Արքազան Հայրը – չի հայիր միայն քրիստոնեաներուս, այլ ունի մարդկային ծաւալ, որ կ'ընդգրկէ բոլորը:

Ցարգել մարդիկը. հոգ տանիլ բոլորին, ամէն մէկ անհատին, սիրով, մասնաւորապէս մանուկներուն ու տարեցներուն. նաև անոնց որ դիւրաբեկ են եւ որ մեր սրտերէն հեռու են:

Խորքին մէջ, ըսաւ ան, ամէն բան յանձնուած է մարդու հոգատարութեան: Պատասխանատուութիւն մը որ կը հայի բոլորիս: Եղիք Աստուծոյ պարգևներուն պահապանները: Երբ մարդը քերի է այս պատասխանատուութեան մէջ, սրտերը կը կարծրանան եւ դէպի կործանում կ'երթայ: Պատմութեան հոլովոյթին միշտ եղած են Հերովդէսներ որ մահ ու կործանում կը ծրագրեն եւ մարդու դիմագիծը կը փնացնեն»: **Ապա կոչ ուղղելով բոլոր անոնց որ պատասխանատու պաշտօնի վրայ են, ըլլայ տնտեսական, ըլլայ**

Քաղաքական կամ ընկերային մարգերու մէջ, ու նաեւ՝ բոլոր բարի կամքի տէր մարդոց, ան շարունակեց.- «Ըլլանֆ Սատուծոյ արարչութեան պահապանները մէկը միւսին պահակը, բնութեան պահակը, քոյլ չտանք որ կործանումն ու մահը ընկերանան այս աշխարհի ուղիւրութեան։ Պահպանել կը նշանակէ հսկել մեր զգացումներուն վրայ, մեր սրտին վրայ, որով այդտեղէն է որ կը բխին բարի կամ վատ մտադրութիւնները. կառուցող կամ կործանող գաղափարները։

«Այսօր Սուրբ Յովսէփի տօնին հետ կը նշենք նաեւ Հոռմի Եպիսկոպոսի, Սուրբ Պետրոսի յաջորդին, Հովուական առաքելութեան սկիզբը, որ «իշխանութիւն» կը պահանջէ։ Յիսուս Քրիստոս Պետրոսին շնորհեց «իշխանութիւն մը»։ Սակայն չմոռնանք թէ «նշմարիտ իշխանութիւնը ծառայութիւնն է»։ Քահանայապետն ալ, նոյնպէս, իր իշխանութիւնը բանեցնելու համար քափանցելու է ծառայութեան հոգիին մէջ, որ իր գագաթնակէտը կը գտնէ Խաչին վրայ։ Ան պէտք է ունենայ նաեւ խոնարի ծառայութեան, հաւատքով հարուստ հոգի մը, նման Սուրբ Յովսէփին, ու անոր նման բազուկները բանայ պահպանելու համար Սատուծոյ ժողովուրդը եւ չերմութեամբ ընդունի համայն մարդկութիւնը, մասնաւորապէս աղքատները, տկարները, ամէնէն փոքրերը, որ Մատթէոս աւետարանիչը կը նկարագրէ «վերջին դատաստանի» պահուն՝ որպէս «անօթի, ծարաւի, պանդուխտ, մերկ, հիւանդ, բանտարկեալ» (մատթ 25, 31-46)։ Միայն այն որ սիրով կը ծառայէ գիտէ պահպանել»։

Ֆրանչիսկոս Պապը ապա անդրադաձաւ Սուլքը Պօղոսի ընթերցուածին, որ կը խօսի Աբրահամի մասին, որ «Հաւատաց հաստատ յոյսով»:

«Այսօր եւս երկինքի մքուրեան ընդմէջէն, կարիքը կայ տեսնելու յոյսի լոյսը: Արարչութիւնը պահպանել. կը նշանակէ բանալ յոյսի հորիզոնները, ամպերու մէջէն լոյսի նշոյլ մը՝ տանելու համար ու տալու յոյսի զերմութիւնը:

«Միրով պահպանենք ինչ որ Տէրը մեզի պարգևեաց: Հայցենք Տիրամօր, Սուլքը Յովսէփի սուրբ Պօղոսի ու Պետրոսի եւ սուրբ Ֆրանչիսկոսի բարեխօսութիւնը, որպէսզի սուրբ Հոգին առաջնորդէ իմ հովուական առաքելութիւնս. եւ ճեզի բոլորիդ կ'ըսեմ՝ աղօթեցէ՛ք ինձի համար: Ամեն»:

«Հաստատել Երկխօսութեան կամուրջներ ու կերտել խաղաղ աշխարհ մը»

Կ'ըսէ Ֆրանչիսկոս Սրբազան Քահանայապետը

Ուրբաթ, 22 մարտի առաւօտեան ժամը 11-ին, Ֆրանչիսկոս Սրբազան Քահանայապետը ունկնդրութիւն շնորհեց Սուլքը Աթոռի մօտ Հաւատարմագրուած դիւանագիտական մարմնին: Իսկ օր մը առաջ յետ միջօրէին,

Նորին Սրբութիւնը հանդիպում ունեցաւ Արեւելեան Եկեղեցիներու Ժողովի Նախագահ՝ կարտինալ Լէոնարդո Սանտրիխն հետ:

Դիւանագիտական մարմնի անդամներուն ուղղած իր ճառին մէջ, Սրբազն Քահանայապետը չնորհակալ եղաւ դիւանագիտական անձնակազմի երիցագոյն անդամ Ժլոտ Միշելին՝ իրեն ուղղած խօսքերուն համար ու ապա ուրախութիւն յայտնեց հիւրընկալերու դեսպանները այս «պարզ ու միաժամանակ խորունկ ողջոյնի փոխանակումներուն» առթիւ, որ Պապին իտէալական ողջագուրումն է աշխարհին: «Զեր ներկայութիւնը նշան է այն փոխադարձ օգտաշահ կապին որ գոյութիւն ունի ձեր երկիրներուն ու Սուրբ Սթոռին միջեւ:

Հոռմի եպիսկոպոսը համոզուած է թէ կրնայ ձեր բարեկամութեան վրայ վստահիլ յուսալով որ այս առաջադրանքին համամիտ կ'ըլլա՞», ըսաւ ան:

Սրբազն Քահանայապետը ապա փափաք յայտնեց կապեր հաստատելու նաեւ բոլոր այն երկիրներուն հետ որոնք տակաւին դիւանագիտական յարաբերութիւններ չունին Սուրբ Աթոռին հետ: Ան ապա խօսեցաւ ֆրանչիսկոս անունի ընտրութեան մասին, յատկանշելով յատկապէս անոր «սիրոյ պատգամը» աղքատներուն հանդէպ:

«Եկեղեցին միշտ աշխատած է հոգալ աղքատներուն եւ կերտել աւելի մարդկային ու արդար ընկերութիւն մը» ըսաւ Սրբազն Հայրը, ու ապա

խօսեցաւ ժամանակակից աշխարհի «Հոգեւոր աղքատութեան» մասին գոր Բենեդիկտոս ԺԶ. որակած է «յարաբերապաշտութեան բռնատիրութիւն»:

Անունի ընտրութեան երկրորդ պատճառը՝ Ասիզացի Սուրբ Ֆրանչիսկոսի մեզի ուղղած յորդորն է աշխատելու խաղաղութեան կերտումին ի սպաս: «Սակայն - ըստ Ան - առանց եշմարտութեան չկայ խաղաղութիւն: Եւ չի կրնար խաղաղութիւն տիրել եթէ ամէն մէկը իր անձին չափանիշէն դուրս չելլէ եւ ուրիշի բարիքը չի փնտուէ:

Ֆրանչիսկոս Քահանայապետը արդ փափաք յայտնեց որ դեսպաններու հետ երկխօսութիւնը օգնէ կամուրջներ հաստատելու մարդոց միջեւ, որպէսզի ամէն մէկը միւսին մէջ տեսնէ ոչ թէ թշնամի մը, ոչ թէ հակառակորդ մը, այլ եղբայրակից մը՝ որ պէտք է հիւրընկալենք եւ ընդունինք: «Այս մարզէն ներս մեծ դեր մը ունի նաև կրօնը, ըստ Ան: Կարելի չէ կամուրջներ հաստատել մարդոց միջեւ առանց Աստուծոյ, եւ կարելի չէ Աստուծոյ հետ խական կապեր հաստատել ուրիշները արհամարհերով: Ասոր համար միջ-կրօնական երկխօսութիւնը կարեւոր է, ու յատկապէս իւլամական աշխարհին հետ:

Հարկ է պայքարիլ աղքատութեան դէմ, ըլլայ նիւթական ըլլայ Հոգեւոր. հարկաւոր է կերտել խաղաղութիւնը եւ մարդոց միջեւ կամուրջներ հաստատել:

«Սիրելի դեսպաններ - ըստ հուսկ Ֆրանչիսկոս Պապը, եղբափակելով իր խօսքը - շնորհակալ եմ ձեր բարեկամութեան ու ձեր համագործակցութեան համար՝ միասնարար կերտելու խաղաղութիւնը:

«Ձեր անձերուն ընդմէշէն կ'ուզեմ նորոգել ձեզի ու ձեր կառավարութիւններուն իմ շնորհակալութիւնս, գահակալութեանս արարողութեան ձեր բերած մասնակցութեան համար:

«Թող Ամենակալ Տէրը ձեզ իր առատ շնորհենք լեցնէ եւ օրինէ ձեզ ու ձեր ընտանեկան պարագաները եւ ժողովուրդները զորս կը ներակայացնէմ»:

Ծաղկազարդի սուրբ Պատարագը Սուրբ Պետրոսի հրապարակին վրայ

Կիրակի 24 մարտի առաւօտեան ժամը 9.30-ին, Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետը, Սուրբ Պետրոսի հրապարակին վրայ նախազահեց Ծաղկազարդի սուրբ արարողութեան, հազարաւոր հաւատացեաներուն ներկայութեան:

Ծաղկազարդի տօնը կը յիշատակէ Յիսուսի յաղթական մուտքը Երուսաղէմ՝ իր չարչարուելէն, խաչուելէն եւ յարութիւն առնելէն ճիշդ մէկ

Հաբաթ առաջ:

Արարողութիւնը, որ բաժնուած էր երեք մասի, սկիզբ առաւ ձիթենիներու եւ արմաւենիներու ճիւղերու օրհնութեամբ Սուրբ Պետրոսի հրապարակին կեղրոնը, ապա Սրբազնն Քահանայապետի առաջնորդութեամբ թափօրը ուղղուեցաւ Սուրբ Պետրոսի մուտքին պատրաստուած խորանը, ուր սկիզբ առաւ «չարչարանաց» սուրբ Պատարագի արարողութիւնը:

Սուրբ Զոհի ընթացքին իր արտասանած քարոզին մէջ, Սրբազնն Քահանայապետը նախ անդրադարձաւ օրուան տօնակատարութեան իմաստին.-

«Յիսուս մտաւ Երուսաղէմ ու ամբողջ ժողովուրդը կ'աղաղակէր «Օրհնեալ ըլլայ Թագաւորը որ կու գայ Տիրոց անունով: Խաղաղութիւն երկինքի մէջ եւ փառք ի բարձունես»: Ամբոխ, տօն, փառաբանութիւն, օրհներգութիւն եւ խաղաղութիւն: Ուրախութեան մթնոլորտ մը: Յիսուս վերակենդանացուց շատ մը անձերու սրտերուն մէջ յոյսը, նամանաւանդ խոնարի, պարզ, աղքատ ու մոռցուած մարդոց միջեւ: Ան հասկցաւ մարդկային խեղնութիւնը եւ ցոյց տուաւ Աստուածային ողորմութիւնը որ խոնարիեցաւ բուժելու համար մարմնի ու հոգիի վերքերը: Մենք եւս այս սուրբ Պատարագի ընթացքին երգեցինք «Օրհնեալ ըլլայ Թագաւորը որ կու գայ Տիրոց անունով», մենք եւս ընդունեցանք Յիսուսը եւ մեր ուրախութիւնը յայտնեցինք Անոր ընկերանալու ու զինք հանչնալու որպէս մեր կեանքի լուսաւոր փարոսը: Ահա առաջին կարեւոր բառը՝ Ուրախութիւն: Մի ըլլաք տխուր այր ու կիներ: Քրիստոնեան երբեք չի կրնար այդպէս ապրիլ: Յուսահատութեան մի՛ մատնուիք: Մերը՝ ուրախութիւն մը չէ որ կու գայ շատ իբեր ութենալէ, այլ անձի մը հետ հանդիպումէ բխող ուրախութիւն մըն է, եւ այդ անձը Յիսուս է, որուն հետ երբե՛ք միայնակ չենք, նոյնիսկ դժուար պահերուն: Եւ հոս է որ կը գտնուի այն մեծ ուրախութիւնը եւ յոյսը զոր տանելու ենք աշխարհին: Ամենուրինք տանինք Հաւատքի ուրախութիւնը»:

Սրբազնն Քահանայապետը ապա ակնարկելով Յիսուսի «թագաւորութեան» բնոյթի մասին՝ ըսաւ. «Ան Երուսաղէմ մտաւ որպէս թագաւոր ընդունելու փուշէ պատկ մը:

Կը մտնէ բալելու համար դէպի գողգոթա եւ ահա երկրորդ կարեւոր բառը. Խաչ: Յիսուս Երուսաղէմ կը մտնէ խաչին վրայ մեռնելու համար: Անոր թագաւորութեան գահը՝ խաչն է: Սակայն անոր իշխանութիւնը երկնային է:

Յիսուս իր ուսերուն վրայ կ'առնէ աշխարհի մեղքերը, զայն կը մաքրագործէ իր արիւնով եւ իր ողորմութեամբ՝ Աստուծոյ սիրով: Նայուածք մը ուղղենք մեր շուրջ, որքա՞ն վերքեր ցաւ կը պատճառեն մարդկութեան: Պա-

տերագմներ, բոնութիւններ, հակամարտութիւններ, տնտեսական տագնապներ, որոնք կը հարուածեն ամէնէն տկարները, մարդկութեան եւ արաշութեան դէմ գործուած ոնիրներ: Սիրոյ եւ յարգանքի պակասը Աստուծոյ հանդէայ, մերձաւորին հանդէայ եւ արաշութեան հանդէայ: Յիսուս խաչին վրայ այս բոլորը իր վրայ կը կրէ Աստուծոյ սիրոյ գօրութեամբ եւ կը յաղթահարէ չարը՝ իր Յարութեամբ:

«Սիրելի բարեկամներ, մենք ամէնքս կրնանք յաղթել չարին, որ մեր ու աշխարհի մէջ կը գտնուի: Եւ այս մէկը կարեի է Քրիստոսի հետ: Աստուած չի փնտուեր զօրեղ միջոցներ. Ան չարը յաղթեց խաչով: Քրիստոսի յաղթական խաչը պէտք է տաճինք բոլորին եւ ամենուրեք: Սորվինք նայի դէալի վեր՝ դէպի Աստուած, ու նաեւ դէպի վար՝ դէպի ամէնայետինները: Սիրով ընդգրկուած Քրիստոսի խաչը չի տաճիր տիրութեան, այլ ուրախութիւն կը ներշնչէ»:

Սրբազան Քահանայապետը ապա անդրադարձաւ 28 տարիներէ ի վեր Ծաղկազարդի տօնին օրը նշուող «Երիտասարդութեան Օրուան», ըսելով՝ «Ասիկա է երրորդ կարեւոր բառը. Երիտասարդութիւն»:

«Սիրելի երիտասարդներ - ըսաւ ան - դուք կարեւոր դեր մը ունիք հաւատքի տօնակատարութեան ընթացքին: Դուք մեզի կը քերէք հաւատքի ուրախութիւնը ու մեզի կը յիշեցնէք թէ պէտք ենք մեր հաւատքը ապրիլ երիտասարդ սրտով, միշտ, նոյնիսկ 70 եւ 80 տարեկանին: Քրիստոսի հետ սիրուերքե՞ք չի ծերանար:

«Թագաւորը որուն կը հետեւինք յատուկ Թագաւոր մըն է, որ կը սիրէ մինչեւ խաչին վրայ զոհաբերում եւ մեզի կը սորվեցնէ ծառայել ու սիրել:

«Դուք չէք ամշնար խաչէն, ընդհակառակը զայն կը շալկէք որովհետեւ հասկցաք թէ անձնուիրումի մէջն է որ կը կայանայ նշմարիտ ուրախութիւնը եւ թէ սիրով է որ Աստուած յաղթեց չարին:

«Դուք խաչը կը կրէք ընդպառաջելով Յիսուսի հրաւերին. «Գացէք եւ աշակերտեցէք բոլոր ազգերը»: Այս է նաեւ այս տարուայ «Երիտասարդութեան Համաշխարհային Օրուայ» նիւթը:

«Սիրելի բարեկամներ, ես ալ ձեզի կ'ընկերանամ ձեր այս ուղեւորութեան ընթացքին, Յովիհաննես Պողոս Բ.ի եւ Բնենդիկոտոս Ժ.ի հետքերով հասնելու Խաչի ուխտագնացութեան յառաջիկայ հանգրուանին: Նայուածքս կ'ուղեմ դէալի Միո Տէ ժանէյրօ, ու ձեզի ժամադրութիւն կու տամ Պրազիլ: Լաւ պատրաստուեցէք այդ հանդիպումին, նամանաւանդ հոգեւոր գետնի վրայ, որպէսզի այդ հանդիպումը՝ բոլոր աշխարհին համար ըլլայ հաւատքի նշան:

«Ապրինք Յիսուսի հետ քալելու ուրախութիւնը, Անոր հետ մնալու, Անոր խաչը շալկելով՝ սիրով եւ երիտասարդ հոգիով: Սուրբ Կոյս Մարիամի բարեխօսութեամբ»:

Սուրբ Պատարագի արարողութեան աւարտին Ֆրանչիսկոս Սրբազան Հայրը նոյն վայրէն արտասանեց Հրեշտակ Տեառն Մարեմեան աղօթքը,

որուն ընթացքին զանագան լեզուներով հայցեց Աստուածամօր բարեխօսութիւնը որպէսզի «մեզի ընկերանայ այս աւագ շաբթուայ ընթացքին ու մեզի օգնէ, իրեն նման հետեւելու Քրիստոսի մինչեւ գողգոթա, սիրով շալկելով անոր խաչը»:

Սրբազան Քահանայապետը յատուկ կերպով յիշեց «թոքախտի» հիւանդութենէ տառապողները որոնց համաշխարհային օրը կը նշուէր այդ օր, ու ապա երիտասարդներուն՝ դէպի Ռիո Տէ ժանէլո ուղեւորութիւնը յանձնեց Մարիամի հոգատարութեան: «Բարի երդ բոլորիդ» ըսաւ Փրանչիսկոս Պապը իր հայրական օրհնութիւնը ջամբելով:

Լատին Ամերիկայի թեմի առաջնորդ՝ Վարդան Եպս. Պողոսեանի հանդիպումը Ֆրանչիսկոս Քահանայապետին հետ

Հինգշաբթի, 21 մարտի կէսօրին, Լատին Ամերիկայի հայ կաթողիկէ թեմի առաջնորդ՝ արհի. Վարդան Եպս. Պողոսեան, առանձնական հանդիպում մը ունեցաւ Ֆրանչիսկոս Քահանայապետին հետ, Վատիկանի Սանդա Մարդա ապարանքին մէջ:

Հանդիպման ընթացքին, գերապայծառ Պողոսեան նորընտիր Քահանայապետին յայտնեց Արժանիթինի հայ համայնքի երախտագիտութիւնը, անոր ցուցաբերած մօտիկութեան եւ հայրական հոգատարութեան համար երբ Պուէնոս Այրէսի արքեպիսկոպոս էր:

Գերապայծառը անդրադարձաւ յատկապէս 2005-ին՝ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքի Արժանիթին կատարած հովուական այցելութեան եւ այդ առթիւ տեղի ունեցած սիրալիր հանդիպումներուն:

Հայ կաթողիկէ առաջնորդը, այս առթիւ, Նորին Սրբութեան նուիրեց Յակոբ Մեղապարտի «Ուրբաթագիրքի» անդերէն թարգմանութիւնը եւ հայկական տպագրութեան 500 ամեակը նշող յոբեկնական մետալը:

Ֆրանչիսկոս Սրբազան Հայրը չնորհակալութիւն յայտնեց Պողոսեան գերապայծառին՝ իր առաքելական օրհնութիւնը չնորհելով հայ ժողովուրդին ու յատկապէս արժանիթինահայութեան, յատուկէն յիշելով Պուէնոս Այրէսի Տիրամայր Նարեկի անուան եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝ հայր Բապլօ Հաքիմեանը:

«Խաղաղութիւն Երկրի Վրայ» շրջաբերականի 50 ամեակը

11 ապրիլ 1963-ին, Յովհաննէս ԻԳ. Քահանայապետը ստորագրեց «Pacem in terris - Խաղաղութիւն Երկրի Վրայ» շրջաբերական նամակը, որուն մէջ Արքազան Քահանայապետը կը յորդորէր բոլոր ազգերու միջեւ «տիեզերական խաղաղութեան հաստատումը» հիմնուած ճշմարտութեան, արդարութեան եւ ազատութեան գաղափարականներուն վրայ: Յովհաննէս ԻԳ. Քահանայապետի այս նամակին ակնարկելով Ֆրանչիսկոս Արքազան Քահանայապետը յոյս յայտնած է որ «Pacem in terris (Խաղաղութիւն Երկրի Վրայ) շրջաբերական նամակը շարունակէ քաջալերել ազգերը յանձնառութեամբ աշխատելու բոլոր մակարդակներու վրայ հաշտութեան եւ խաղաղութեան հաստատումին ի նպաստ:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ պատգամը Հաւատքի Տարուան բացման առթիւ

«Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, ինչ որ աղօթքով խնդրէք եւ հաւատաք թէ պիտի ընդունիք՝ պիտի կատարուի» (Մկ. 11, 24):

Արքի. Գերպ. Տիարք,

Գերապատիւ եւ Արժանապատիւ հոգեւոր հայրեր,

Առաքինազարդ քոյրեր,

Յոյժ սիրելի հաւատացեալ եղբայրներ եւ քոյրեր,

Հաւատքի Տարին՝ հոչակումը եւ նպատակները:

Հոկտեմբեր 11, 2012-ին, Նորին Սրբութիւն Բենեդիկտոս Ժ. Սրբացան Քահանայապետը հոչակեց բացումը Հաւատքի Տարիին, որ պիտի երկարի մինչեւ Նոյեմբեր 24, 2013: Հաւատքի Տարին երկու նպատակներ ունի.

Առաջին նպատակը՝ քրիստոնեայ հաւատքը վերաբարձել հին քրիստոնեայ ժողովուրդներուն մօտ, ինչպէս է հայ ժողովուրդը, որ Դ. դարուն սկիզբը ընդունեցաւ քրիստոնեայ հաւատքը Կապադովկիա Կեսարիային եկած Գրիգոր անունով քարոզիչի մը ձեռքով, որ յետագային անուանուեցաւ Հայոց Լուսաւորիչ, որովհետեւ ան հայազգի զաւակները լուսաւորեց սուրբ Աւետարանի խօսքով: Գիտենք եւ կը հպարտանանք որ հայ ժողովուրդը առաջինն է որ որդեզրեց քրիստոնեայ կրօնքը պետական մակարդակով, եւ պատրաստ եղաւ, եթէ հարկ ըլլայ, Քրիստոսի համար իր կեանքն իսկ զոհելու, ինչ որ պատահեցաւ ամէն անդամ որ ոչ-իսաչափաշտաշխարհակալներ տիրապետեցին Հայաստանին վրայ, մինչեւ 1915-ի ցեղասպանութեան տիրահառչակ, բայց միանդամայն պանծալի եւ հերոսական նահատակներուն օրերը: Ո՞րքանով այսօրուայ հայազգի զաւակները այս հաւատքով կ'ապրին:

Երկրորդ նպատակն է ծանօթացնել Քրիստոսը ոչ մկրտուածներուն, որոնց թիւը հասած է մօտ 4 միլիար եւ 800 միլիոն հոգիի: Պէտք չէ մոռնալ որ Աստուած զանոնք կը սիրէ եւ թէ Յիսուս անոնց փրկութեան համար իր թանկազին արիւնը թափած է: Ո՞վ պիտի աւետէ անոնց սուրբ Աւետարանի բարի լուրը, ինչպէս ժամանակին Սուրբ Գրիգորը զայն մեզի աւետեց: Արդեօք Յիսուս իր աշակերտներուն չէ՞ հրահանգած, որ ըլլան «աշխար-

Հին լոյսը եւ երկրին աղը»: Տակաւին մեր մէջ կա՞ն արդեօք աւետարանիչ-ներ:

Ա. Խորհրդածութիւն՝ Հաւատքին 2 տեսակները:

Լաւ է, յոյժ սիրելիներ, որ յստակ գաղափար մը ունենաք հաւատքին մասին: Կայ հաւատք մը, որ կը հայի վարդապետական ճշմարտութիւններուն, զորս կը կոչենք «տոկմա»: Այս տեսակ հաւատքը անհրաժեշտ է մեր փրկութեան համար: Եկեղեցին խտացուցած է այս հաւատքի ճշմարտութիւնները հաւատամքի բանաձեւին մէջ, որ ամէն երեխայ, եւ եթէ մանուկ է՝ իր կնքահայրը կամ կնքամայրը, պէտք է դաւանի, որպէսզի կարենայ մկրտութեան խորհուրդը ընդունիլ: Եկեղեցին ներմուծած է սոյն հաւատամքը Սուրբ Պատարագին մէջ, որպէսզի հաւատացեալները զայն միշտ յիշեն:

Կայ նաեւ հաւատք մը, որ ան ալ Քրիստոսի շնորհքն է: Անոր մասին սուրբ Պօղոս կ'ըսէ. «Մէկու մը տրուած է սուրբ Հոգիէն իմաստութեան խօսքը, ուրիշի մը գիտութեան խօսքը, ըստ նոյն Հոգիին, ուրիշի մը՝ հաւատքը նոյն Հոգիով» (Ա. Կորն 12, 8-9): Այսպիսի հաւատք մը, որ սուրբ Հոգիէն ոմանց տրուած է, չի հայիր միայն վերոյիշեալ վարդապետական ճշմարտութիւններուն, այլ՝ ան պատճառ կը դառնայ այն սքանչելիքներուն եւ հրաշքներուն, որոնք կը գերազանցեն մարդկային կարողութիւնները:

Բոլոր սուրբերը հրաշքներ գործեցին, բայց իրենց մարդկային ուժերով չէ որ զանոնք գործեցին, այլ իրենց հաւատքով՝ հիմնուած ամենակարող Աստուծոյ զօրութեան վրայ:

Այսպիսի հաւատքի մասին Յիսուս կ'ըսէ. «Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, եթէ մանանեխի հատիկի չափ հաւատք ունենաք եւ այս լերան ըսէք՝ այստեղէն անդին փոխադրուէ, պիտի փոխադրուի, եւ ո՛չ մէկ բան անկարելի պիտի ըլլայ ձեզի» (Մտֆ 17, 20): Մանանեխի հատիկը շատ փոքր հատիկ մըն է, բայց ան արտակարգ ոյժ ունի: Նոյնաչս, հաւատքը, խոր հաւատք ունեցողին միջոցաւ, հրաշքներ կը գործէ: Եթէ ունենաք այսպիսի հաւատք մը, խորապէս ամրացած ձեր պատին մէջ, ան ձեզի պիտի շնորհէ ոյժը մարդկային կարողութիւններէն վեր գործեր կատարելու: Հրաշքներ միշտ տեղի ունեցած են Եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ, զանազան անձերու կողմէ անխափի կրօնաւոր թէ աշխարհական, տարիքով մեծ թէ փոքր, կին թէ մարդ, ուսեալ թէ անուս: Լեռը տեղափոխել կը նշանակէ մարդկօրէն անկարելի բաները կարելի դարձնել:

Բ. Խորհրդածութիւն՝ քրիստոնեան եւ աւետարանումը:

Սիրելիներ, ամէն մկրտուած անձ կոչուած է աւետարանիչ, այսինքն քարոզիչ դառնալու իր շրջանակէն ներս: Ընտանիքը՝ առաջին օրրանն է հաւատքը փոխանցելու իր զաւակներուն՝ հաւատացեալ ծնողքի կողմէ: Զեզ բոլորդ կը հրաւիրեմ տարածելու բարի լուրը, այսինքն սուրբ Աւե-

տարանը, ամէն մարդու, մանաւանդ հայագգի զաւակներուն, որոնք այնքան կարիք ունին, եւ յատուկէն ծնողնքը՝ ծնողներուն, երիտասարդը՝ երիտասարդներուն եւ մանուկը՝ մանուկներուն, բոլորդ՝ բոլորին:

Պէտք է գիտնաք սակայն, թէ հարկ է որ Աստուծոյ խօսքին քարոզիչը նախ ի՞նքը պատրաստուած պէտք է ըլլայ քարոզելու եւ հաւատքին վկայելու: Ինչպէս Աստուծոյ խօսքը լսելով, սուրբ Գիրքը ամէն օր կարդալով ու անոր մասին խորհրդածելով, կանոնաւոր կերպով աղօթելով եւ խոնարհաբար բարեգործութիւններ կատարելով: Մեծապէս օգտակար է նաև եւ զանազան սուրբերուն վարքը ճանչնալ, որովհետեւ սուրբերը մեզի պէս մեղանչական մարդիկ էին, բայց անոնք հաւատացին Աստուծոյ սիրոյն եւ Անոր մեծ ողորմութեան: Սուրբերուն կեանքը ապրուած աւետարան է:

Յոյժ սիրելիններ, հաւատքը փոխանցելով պիտի կարենաք սուրբ Աւետարանի ուրախութիւնը եւ խաղաղութիւնը սփռել ձեզ լսողներուն սրտին մէջ: Քաջ գիտցէ՛ք, որ հաւատքը դրամէն, իշխանութենէն եւ գիտութենէն շատ աւելի զօրաւոր է եւ ազդու, եւ անով կարելի է լեռներն անգամ տեղափոխել, այսինքն՝ շատ դժուար բաններ հաւատքով իրագործել:

Խօսքս կը փակեմ առաքեալներու Յիսուսին ուղղուած հետեւեալ խօսքով. «Տէ՛ր, աւելցո՛ւր մեր հաւատքը» (Ղկ. 17, 5):

Տէ՛ր Յիսուս Քրիստոս, ներկայ ժողովուրդին սրտին մէջ աւելցո՛ւր հաւատքը:

Տէ՛ր Յիսուս Քրիստոս, մեր համայնքի բոլոր զաւակներուն մօտ աւելցո՛ւր հաւատքը:

Տէ՛ր Յիսուս Քրիստոս, թո՛ղ մեր համայնքին մէջէն բազմաթիւ աւետարանիչներ երեւան գան:

Ամէն:

11 Յունուար 2013

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.

Կաթողիկոս Պապրիարք Տանն Կիլիկիոյ

Կաթողիկէ Հայոց

Հայրապետական պատգամ ծաղկագարդի տօնին առթիւ

Մաղկագարդի տօնին առթիւ, կիրակի 24 մարտ 2013-ին, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքը մատոյց հանդիսաւոր սուրբ Պատարագ «Սուրբ Փրկիչ» եկեղեց- ոյ մէջ եւ այս առթիւ փոխանցեց հետեւեալ պատգամը.

«Երէկ վերջ գտաւ Քառասնորդաց շրջանը, որուն ընթացքին Սուրբ Եկեղեցին, որ մեր մայրն է եւ մեր բարիքը կուզէ, մեզմէ ինդրեց որ յաւելեալ կերպով աղօթենք Աստուծոյ դիմելով, ծոմ պահենք մեր մարմինը սանձահարելով, ծոմ պահենք եւ բարեսիրութիւններ կատարենք՝ դրամէն անջատուելու համար։ Այս հրահանգները օգտակար են մեզի համար, որպէսզի կարենանք յաղթել մեր մէջ բնակող հին մարդուն, մեղքի մարդուն, որ կը փափաքի աշխարհիկ հաճոյքները վայելել, նիւթական բարիքները դիմել, նոյնիսկ մարդիկ խարելով եւ սուտեր խօսելով, ինչպէս շատեր կ'ընեն։

Քառասնորդաց շրջանին, Եկեղեցին մեզ կը խրատէ, որ բարձրանանք այս աշխարհիկ ապրելակերպէն, որովհետեւ այս տեսակ ապրելակերպը երջանկութիւն չի բերեր, բարեկամութիւնները կը քանդէ, մարդոց մօտ վստահութիւնը կը խախտէ, եւ մարդիկ, թէ կուզ ոչ մեր առջեւը, բայց մեր բացակայութեամբ, գէշ կը խօսին մեր մասին, եւ մեր բարեկամները կը կորսնցնենք։ Երբեմն, մենք ալ, կ'ենթարկուինք սուտի եւ կը խաբուինք։ Այսպէս, անվստահութեան մթնոլորտ մը կը ստեղծուի եւ երջանիկ ու խաղաղ կեանք չենք ունենար։

Ուստի, Եկեղեցին մեզ կը քաջալերէ, որպէսզի այդ 40 օրերուն ընթացքին իբր քրիստոնեայ ապրինք, Սուրբ Աւետարանին համաձայն՝ մարդոց սէր եւ վստահութիւն տալով, մեր ժամանակը տրամադրելով ուրիշներուն օգտակար ըլլալու համար, եւ ամէն գործի մէջ Աստուծոյ կամքը փնտուելով, ինչպէս նաեւ գործօն անդամ դառնալով մեր քրիստոնեայ հասարակութեան մէջ, որ է մեր ժողովրդապետութիւնը, որ կազմուած է ընտանիքներով եւ երիտասարդներով ու մանուկներով, բայց նաեւ՝ ծերերով եւ հիւանդներով, լքուածներով եւ անգործներով, եւ ուր լայն ասպարէզ կայ-

բարիք ընելու համար:

Այսօր կը սկսինք Աւագ Շաբաթը, որ կը պսակուի Յիսուս Քրիստոսի Յարութեամբ: Յիսուս մահուան յաղթեց եւ կրկին կեանքի եկաւ, մեզի փաստելու համար՝ նախ, որ ինք մահուընէն աւելի զօրաւոր է, այսինքն՝ ամէն տեսակ չարին կրնայ յաղթել: Երկրորդ՝ որ մենք ալ նոյնը կրնանք ընել, բայց իր ուժով, Յիսուսի չնորհքի ուժով կրնանք յաղթել ամէն տեսակ չարութեան, ինչպէս՝ բարիք ընելով մեզի վնաս հասցնողներուն, չարիքի դիմաց չարութիւն չընելով՝ այլ բարիք: Դերեւս, դիմացինը իր սխալը ճանչնայ, խիզը շարժի եւ դարձի գայ:

Երրորդ եւ ամէնէն կարեւորը՝ որ Յիսուսի յարութենէն ետք երկինքը բացուեցաւ եւ բոլորի համար Յիսուս տեղ պատրաստեց, նոյնիսկ եթէ մեղքեր գործած ենք, շատ անգամ գործած ենք, եւ մեծ մեղքեր ալ կատարած ենք: Կը բաւէ որ Յիսուսի սէրը տեսնելով, զղանք մեր ըրածներուն վրայ, որովհետեւ Աստուծոյ ողորմութիւնը սահման չունի: Յիսուս կ'ըսէ. «Աւելի երջանկութիւն կայ երկնքին մէջ մէկ մեղաւորին համար, որ դարձի կու գայ, քան թէ հարիւր արդարի համար, որ պէտք չունին զղումի»: Ի՞նչ մխիթարական եւ քաջալերիչ խօսքեր են ասոնք: Որով, եղբայրներ եւ քոյրեր, նոյնիսկ եթէ կրկին անգամ նոյն մեղքին մէջ իյնանք եւ կրկին անգամ զղանք, Աստուած կրկին ու կրկին պիտի ներէ մեզի, որովհետեւ Աստուած մեր Հայրն է եւ մեզ կը սիրէ անսահման կերպով:

Երբ նորընտիր Սրբ. Քահանայապետը, Ֆրանչիսկոս Պապը, այս նիւթին մասին քարոզեց անցեալ շաբաթ, ըսաւ որ Աստուած մեզի ներելու միշտ պատրաստ է եւ բնաւ չի ձանձրանար, եւ թէ մենք ենք որ զինք կը մոռնանք, կը մոռնանք զղում խնդրելու՝ Աստուծմէ ներում ստանալու համար: Սրբ. Պապի այս խօսքերէն ետք, շատեր լուրջի առին այդ խօսքը, եւ այսօր բազմաթիւ խոստովանանք ընել ուզողներ կան: Որովհետեւ, Սրբ. Պապին լսողները հաւատացին Աստուծոյ անսահման բարութեան եւ ներողամտութեան, ինչպէս նաեւ անոր համբերութեան, որովհետեւ Աստուած Զօր մը պէս համբերութիւն ունի մեզի հանդէպ եւ մեզի կը սպասէ, որ իրեն դառնանք եւ իրմէ ներում խնդրենք, ինչպէս սպասեց անառակ որդիին, որ հօրը դարձաւ: Եւ իր հայրը, որ է Աստուած, եւ որ իրեն կը սպասէր, երբ հեռուէն զինք տեսաւ վազեց քովը եւ զինք համբուրեց եւ ներեց անոր բոլոր յանցանքները, քանի որ որդին խսկապէս զղացած էր իր մեղքերուն վրայ եւ իրմէ ներում խնդրած էր:

Սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր, երանի թէ այս շաբթուան ընթացքին լրջօրէն մտածենք թէ որքան Աստուած մեզ կը սիրէ եւ կ'ուզէ որ մենք երջանիկ ըլլանք եւ խաղաղ սիրտ ունենանք, եւ մենք ալ ուրախանանք՝ ուրիշներուն ներելով իրենց յանցանքները մեզի հանդէպ, ինչպէս Աստուած մեզի կը ներէ:

Ցոյժ սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր, Աւագ Շաբաթը, որ այսօր կը սկսի,

ամէնէն կարեւոր շաբաթն է տարուան ընթացքին, որովհետեւ ան կը բովանդակէ մեր հաւատքի մեծագոյն խորհուրդները: Այսպէս՝ Ոտնլուայի արարողութիւնը բացայայտ կերպով մեզի կը ցուցնէ Յիսուսի խոնարհութիւնը, որովհետեւ հիւրերուն ոտքերը լուալը, այն ժամանակ, ծառաներուն գործն էր: Եւ Յիսուս Աստուծոյ Որդին ըլլալով հանդերձ, ուզեց ոչ միայն խօսքով, այլ նաև գործով հրաւիրել առաքեալները, իր հետեւորդները՝ որ այսօր մենք ենք, ծառայելու եւ ոչ ծառայութիւն փնտուելու: Ծառայելու բոլորին, մանաւադ անոնց որոնք թիկունք չունին՝ տկարներուն, հիւանդներուն եւ աղքատներուն, եւ չամչնալու նոյնիսկ խոնարհ ծառայութիւններ անոնց մատուցանելէ:

Աւագ Ուրբաթ օրը մեզ կը հրաւիրէ խորհրդածելու թէ որքան Յիսուս մեզ սիրեց, այն աստիճան սիրեց, որ մեր յանցանքներուն պարտքը ինքը մեր տեղ վճարեց, եւ սուղ վճարեց, քանի իր կեանքը զոհեց մեզի համար, եւ չվարանեցաւ ահուելի չարչարանքներու ենթարկուիլ՝ ժողովուրդին եւ զինուորներուն կողմէ: Այսօր, ո՞վ պատրաստ է ուրիշին պարտքը վճարելու: Ո՞վ պատրաստ է չար մարդու յանձնաքը կրելու: Սովորական տրամաբանութիւնը այս է՝ ան որ սխալեցաւ, թող ինքը վճարէ: Այս տրամաբանութիւնը աշխարհիկ ոգիին կը պատկանի, բայց ոչ քրիստոնեայ ոգիին, քանի Յիսուս մեզի օրինակը տուաւ, որպէսզի մենք, եթէ իր իսկական աշակերտներն ենք՝ իրեն պէս վարուինք, այսինքն՝ ուրիշներուն տեղ վճարենք: Համոզուած քրիստոնեաները այսպէս կը վարուին, եւ օրինակներ կան:

Կարեւորագոյնը՝ Զատիկը, Յարութեան տօնը, կու գայ պսակելու համար մեր նորոգուած կեանքը, որով յաղթեցինք մահուան, այսինքն՝ յաղթեցինք տեսակ տեսակ չարիքներու:

Սիրելիներ, Երկինքը հոս կը սկսի, աշխարհի վրայ, երբ Յիսուսի սիրով ապրինք եւ փառաբանենք Աստուած, անկէ ընդունուած բոլոր բարիքներուն համար: Երկինքին մէջ հրեշտակները եւ սուրբերը ուրիշ գործ չունին, եթէ ոչ զԱստուած փառաբանել: Մենք ալ կը վայելինք Երկինքը հիմակուընէ իսկ, եթէ շարունակ կերպով Աստուծոյ բարիքները գնահատենք եւ Աստուած նկատենք որպէս մեր սիրելի Հայրը ու անոր գոհաբանական աղօթքներ բարձրացնենք: Սպանացի մտաւորական մը ըսաւ. «Եթէ ուզենք Աստուծոյ չնորհակալութիւն յայտնել իր բոլոր բարիքներուն համար, օրուան ժամերը չեն բաւեր. անոնք այնքան շատ են»:

Սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր, մենք կոչուած ենք երջանիկ ապրելու՝ Աստուծոյ բարութիւնը, ներումը եւ համբերութիւնը վայելելով: Արդեօ՞ք կարելի է: Այո՛, կարելի է, եթէ մեր աչքերը սեւերենք Յիսուսին վրայ, եւ անոր խօսքին վրայ խորհրդածութիւն ընենք: Ի՞նչ են պայմանները՝

1. Ժամանակ տրամադրենք Յիսուսի խօսքը կարդալու համար ամէն օր:

-
2. Խոնարհութեամբ խնդրենք ներում մեր մեղքերուն համար:
 3. Հայցենք Աստուծմէ որ մեր աչքերը բանայ աւելի լաւ տեսնելու համար թէ որքա՛ն մեզ կը սիրէ, եւ կ'ուզէ որ մենք ալ ուրիշները սիրենք:
- Այն ժամանակ, սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր, մեր սիրաը սիրով պիտի լեցուի, երջանիկ պիտի ապրինք եւ պիտի երջանկացնենք բոլոր անոնք որ մեզի կը նային:
- Այն ժամանակ, պիտի ապրինք երկնքի երջանկութիւնը այս երկրի վրայ:
- Զայս կը մաղթեմ բոլորիդ, սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր. Ամէն»:

+ Ներսէս Պեպրոս Ժօ.
Կաթողիկոս Պապրիարք Տանն Կիլիկիոյ
Կաթողիկէ Հայոց

Աւագ Հինգշաբթին Սուրբ Խաչ Եկեղեցւոյ Մէջ

Հինգշաբթի, 29 մարտ 2013-ին, կեսօրէ եսք ժամը 4-ին, Զալքայի Սուրբ Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ժմ՛. Կաթողիկոս Պատրիարքը գլխաւորեց Ոտնլուայի հոգեպարար արարողութիւնը: Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը Աւագ Հինգշաբթի օրուան խորհուրդը փոխանցեց հետեւեալ պատգամով.

«Յոյժ սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր,
Աւագ Հինգշաբթի օրը, մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս հաստատեց երկու խորհուրդներ՝ Քահանայութեան եւ Սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդները:

Սուրբ Հաղորդութիւնը ամէն հաւատացեալ քրիստոնեային համար հարկաւոր հոգեւոր սնունդ մըն է, որ Յիսուսի աշակերտին ոյժ կու տայ ապրելու համար որպէս հարազատ քրիստոնեայ: Զըլլայ' թէ Սուրբ Հաղորդութեան ընդունումը լոկ սովորութիւն դառնայ եւ գուրկ մնայ իր բարեկեր արդիւնքներէն: Եւ չըլլայ' թէ Սուրբ Հաղորդութիւնը ստանաք անարժանութեամբ, այսինքն մեղաւոր վիճակի մէջ: Սուրբ Պօղոս մեզ կ'ազդարարէ այս ուղղութեամբ, երբ կ'ըսէ. «Ով որ անարժանութեամբ կ'ուտէ այս հացը կամ կը ճաշակէ Տիրոջ այս բաժակէն՝ պարտական պիտի ըլլայ Տիրոջ Մարմինին եւ Արեան»: Եւ կ'աւելցնէ ըսելով. «Իւրաքանչիւրը թող նախ իր անձը փորձէ, եւ ապա ուտէ այս հացէն եւ ճաշակէ այս բաժակէն» (Ա Կրն. 11.27-28): Ի՞նչ կարեւոր ազդարարութիւն, որ լրջութեամբ նկատի պէտք է առնենք:

Բայց անոնք որ մաքուր սրտով կը հաղորդուին եւ հաւատքով կը մօտենան Սուրբ Հաղորդութեան, եւ ոչ լոկ որպէս սովորութիւն, կամ ուրիշներուն նմանելու միտքով, Սուրբ Աւետարանը անոնց այս խոստումը կու տայ. «Ով որ ուտէ իմ մարմինս եւ ճաշակէ իմ արիւնս, յաւիտենական կեանք ունի, եւ ես անոր յարութիւն պիտի տամ վերջին օրը» (Յովհ. 6, 54):

Մէկը կրնայ հարցնել. «Ի՞նչպէս կարելի է յաւիտենական կեանք ունենալ. միայն Աստուած յաւիտենական է»: Ճիշդ է: Միայն Աստուած յաւիտենական է, բայց ճիշդ է նաեւ որ Սուրբ Հաղորդութիւնը կը պարունա-

կէ Յիսուսը, եւ Յիսուս Աստուած է: Ուստի, ով որ Յիսուսը կը ճաշակէ Սուրբ Հաղորդութեամբ, Յիսուսին կը միանայ եւ Յիսուսի նման յաւիտենական գործեր կրնայ կատարել՝ այսինքն ամէն բանի մէջ Աստուծոյ կամքը փնտոել: Կը կարդանք Եբրայեցիներու թուղթին մէջ Յիսուսին հետեւեալ խօսքը Աստուծոյ ուղղուած «Աշխարհ մտնելով՝ Քրիստոս ըսաւ. Զուզեցիր ո՛չ զոհ եւ ո՛չ բնծաներ, այլ մարմին մը տուիր ինծի...այն ատեն ես ըսի. ահաւասիկ...ո՛վ Աստուած, եկած եմ քու կամքդ կատարելու» (Եբր. 10, 5և7):

Աստուած մեզի ալ մարմին մը տուաւ որպէսզի իր կամքը կատարենք եւ ոչ թէ մեր փափաքը, կամ ուրիշներուն փափաքը կատարենք անոնց հաճելի դառնալու համար: Ոմանք կը կարծեն թէ Աստուած չի կրնար մեզ գոհացնել, ասոր համար ուրիշներուն կը դիմեն, յուսալով անոնցմէ գոհացում ընդունիլ: Բայց ո՛չ ոք կարող է մեր սիրտը յագեցնել կ'ըսէ Սուրբ Օգոստինոս երբ կը վկայէ. «Աստուած իմ, դուն ինծի սիրտ մը տուիր որ, բացի քեզմէ, ո՛չ մի բան կրնայ զայն յագեցնել»: Ի՞նչ իմաստուն խօսք սուրբ Օգոստինոսի նման մեծ փիլիսոփայի մը կողմէ, որ Եկեղեցոյ մեծագոյն Սուրբ Հայրերէն մին եղած է:

Այսօրուայ Աւետարանին մէջ կը կարդանք Յիսուսին խօսքը ուղղուած իր առաքեալներուն. «Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, ձեզմէ մէկը պիտի մատնէ զիս» (Մաթ. 26, 21): Ի՞նչ զարմանալի բան: Այս Յուդան, զոր Յիսուս ընտրած է, որպէսզի իր մօտիկ գործակիցներէն մին ըլլայ, որ երեք տարի Յիսուսի քարոզները լսեց եւ Յիսուսի կատարած հրաշքներուն ականատես եղաւ, Յիսուսը կը մատնէ երեսուն արծաթ դրամի համար, որ ստրուկի մը կեանքի փրկագինն էր: Այսքան աժանի Յուդան Յիսուսը ծախեց քահանայապետներուն: Ի՞նչ վարնոց եւ գուեհիկ գործ:

Տուեալները ցոյց կու տան որ Յուդա կը սպասէր որ Յիսուս հրեաներու թագաւոր դառնայ կամ մեծ անձնաւորութիւն մը: Բայց յուսախար մնաց, երբ Յիսուս իր առաքեալներուն յայտնեց որ պիտի յանձնուի հրեաներուն եւ պիտի սպաննեն զինք: Յուդայի երազները Յիսուսին մասին, որմէ կը սպասէր կարեւոր դիրք ունենալ իր նոր արքայութեանը մէջ, ի դերեւ ելան, եւ Սուրբ Գիրքը կ'ըսէ որ սատանան իր սիրտը մտաւ եւ գնաց ու մատնեց Յիսուսը:

Բոլորս ալ դժգոհ ենք Յուդայի ըրածէն, եւ զինք կը դատապարտենք իր ապերախտութեան համար:

Բայց եթէ պահ մը մտածենք, որ Յիսուս մեզմէ ամէն մէկուն համար իր կեանքը զոհեց, մեզի համար Եկեղեցին հիմնեց որպէս մայր եւ դաստիարակ, մեզի համար Սուրբ Խորհուրդներ հաստատեց մեզ սրբացնելու համար, եւ ամէն օր չի դադրիր մեզի ընծայելէ շնորհքներ, ի՞նչպէս մենք կը վարուինք դժուարութեան դիմաց՝ վատառողջութեան, պատերազմի, անդործութեան եւ կամ ուրիշ ցաւերուն դիմաց: Երբեմն շատ աւելի թեթեւ

Հարցերու համար, փոխանակ Յիսուսի խօսքին հետեւելու, կը ձգենք որ սատանան մեր սիրառ մտնէ եւ անոր գէշ խրատներուն կը հետեւինք: Եւ փոխանակ վկայելու Յիսուսի եւ անոր փառաւոր Յարութեան, կը վարուինք աշխարհիկ մտայնութեամբ, որպէս ոչ քրիստոնեաներ՝ չատ դիւրաւ սուտ կը խօսինք, դրամասէր կը դառնանք, եւ ուրիշներուն մասին գէշ կը խօսինք:

Երէկ, իր քարոզին ընթացքին, Ֆրանչիսկոս Արքազան Քահանայապետը չարախոսութիւնը կը նմանցնէ Յուղայի մատնութեան: Սուրբ Աւետարանը կ'ըսէ. «Յուղա, որ Տասներկուքէն մէկն էր, քահանայապետներուն քով գնաց եւ ըսաւ. «Ի՞նչ կու տաք ինծի, որ ես զինք մատնեմ: Անոնք սահմանեցին իրեն երեսուն արծաթ դրամ» (Մտթ. 26, 15):

Սրբ. Պապը կ'ըսէ. «Յիսուս ծախուտ ապրանք դարձաւ, Յիսուս ծախուեցաւ»: Եւ կ'աւելցնէ. «Մեր կեանքի չուկային մէջ, երբ կ'ընտրենք 30 դահեկանը եւ Յիսուսը մէկդի կը դնենք, Յիսուսը ծախու կը դնենք»:

Ահա թէ ինչ կ'ընենք մենք երբ մեր եղբայրներուն եւ բարեկամներուն հետ կը չարախոսենք ուրիշներուն մասին: Սրբ. Պապը կը շեշտէ ըսելով. «Զարախոսութիւնը ապրանք ծախելու մէկ ձեւ մըն է: Անձը որուն մասին կը չարախոսենք ապրանք կը դառնայ: Յուղան նոյնը ըրաւ: Մենք ալ մեր բարեկամները, մեր ազգականները կը ծախենք»: Սրբազան Պապը մեզ կ'ազդարարէ ըսելով. «Բնաւ մի՛ չարախոսէք ուրիշներուն մասին»:

Ներում ինդրե՛նք, որովհետեւ մեր ըրածով ո՛չ թէ միայն բարեկամի մը դէմ գործեցինք, այլ նաեւ Յիսուսին դէմ, քանի Յիսուս կը գտնուի այս բարեկամի անձին մէջ: Եւ Աստուծմէ չնորհք ինդրե՛նք, որ բնաւ ուրիշին մասին չչարախոսենք ասկէ վերջ»:

Յոյժ սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր, մենք որ Սուրբ Հաղորդութիւնը կը ճաշակենք, անոր արժէքը պէտք է ճանչնանք եւ անով ապրինք որպէս հարազատ աշակերտներ Յիսուսի: Ինչպէս բոլորին սէր կը ցուցնենք, սէր ցոյց տանք նաեւ չար անձին: Զփոխաղարձե՛նք չարը չարով, այլ սիրով, ինչպէս որ Յիսուս ըրաւ մեզի մեռնելով խաչին վրայ, քանի մենք մեղաւոր ենք: Թո՛ղ յայտնի ըլլայ ամէնուն առջեւ, որ մենք աշխարհի սկզբունքներուն չենք հետեւիր, այլ Յիսուսի եւ անոր հաւատարիմ աշակերտներուն: Այն ժամանակ, կընանք ըսել որ Սուրբ Հաղորդութեան միջոցաւ յաւիտենական կեանքը սկսանք ապրիլ, որպէսզի զայն լիովին ապրինք վերջին օրը:

Զայս կը մաղթեմ ամէնուդ իմ բոլոր սրտովս. Ամէն»:

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.

Կաթողիկոս Պապրիարք Տանն Կիլիկիոյ
Կաթողիկէ Հայոց

Յիսուս Քրիստոսի խաչելութեան եւ թաղման կարգի արարողութիւն

Ուրբար, 29 մարտ 2013, երեկոյեան ժամը 4.30-ին, Պուրճ Համուտի Սուրբ Փրկիչ եկեղեցւոյ մէջ, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքը նախագահեց Աւագ Ուրբարի երեկոյեան ժամերգութեան եւ Քրիստոսի խաչելութեան ու թաղման կարգի արարողութեան, մասնակցութեամբ արիհապատիւ հայր Մանուկ Եպիսկոպոսը. Պարագեանի, եկեղեցւոյ ժողովրդապետ հայր Սարգիս Վրդ. Դաւիթեանի, տէր Աւետիք Վրդ. Յովհաննէսեանի, սպասաւրաց եւ հաւատացեալներու հոծ բազմութեան:

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը փոխանցեց Զարչարանաց հետեւեալ քարոզը.

**«Արհիապատիւ Գերապայծառ Տէր, գերապատիւ վարդապետներ
առաքինազարդ քոյրեր եւ բարեպաշտ հաւատացեալներ,**

**«Այսօր, Աւագ Ուրբաթ օրն է: Այսօր, մենք կը յիշատակենք Յիսուսին
չարչարանքները, մահր իսախն վրայ եւ անոր թաղումը: Եկեղեցին մեզի կը
սորվեցնէ որ, իր մահէն ետք, Յիսուսի հոգին Երկինք ելաւ եւ Երկնքի
դռները, որոնք գոց մնացած էին Աղամի մեղքէն ի վեր, ցմիշտ բացաւ բո-
լոր արդարներուն առջեւ:**

Աւագ Ուրբաթ օրը յատուկ կերպով կը խոկանք Յիսուսի չարչարանք-
ներուն եւ անոնց նպատակին մասին, որ է մեր փրկութիւնը, ինչպէս նա-
եւ Աստուծոյ սէրը մեզի հանդէպ, մեղաւորներուն հանդէպ:

**Վաղը, Աւագ Շաբաթ օրը, կը յիշատակենք Յիսուս, որ կը քակէ Հին
Կտակարանի արդարներուն կապանքները, Աղամէն սկսեալ մինչեւ Յով-
հաննէս Մկրտիչ, եւ զանոնք Երկինք կը մտցնէ:**

Աւագ Շաբթուան գիշերը, Յիսուսի փառապանծ Յարութեան տօնն է,
որով նոր հանգրուան մը կը սկսի աշխարհի պատմութեան մէջ եւ մարդ-
կութեան համար՝ սիրոյ եւ խաղաղութեան շրջան մը:

**Երայեցիներու թուղթին մէջ կը կարդանք Յիսուսին հետեւեալ խօսքը
Աստուծոյ ուղղուած. «Չուզեցիր ո՛չ զոհ եւ ո՛չ ընծաներ, այլ մարմին մը
տուիր ինծի...այն ատեն ես ըսի. Ահաւասիկ...ո՛վ Աստուած, եկած եմ քու**

Կամքդ կատարելու» (Եբր 10, 5 և 7):

Մարդ, որպէսզի ապրի իբր հարազատ քրիստոնեայ, պարտի նմանիլ Յիսուսին: Նմանիլ ոչ միայն Անոր Հեղութեան ու խոնարհութեան, ինչպէս Յիսուս ինքը մեզի կը պատուիրէ, եւ որ շատ կարեւոր են, այլ նմանիլ նաեւ Անոր չարչարանքներուն եւ մահուան: Այս իմաստով, Սուրբ Պօղոս կ'ըսէ. «Քրիստոսի կերպարանակից ըլլալով անոր մահուան, յոյսով հասնելու համար մեռելներու յարութեան» (Փիլ 3, 10-11):

Սուրբ Պօղոսին համար, Քրիստոսին խաչը գայթակղութեան պատճառ չէ, այլ ընդհակարակը՝ փառքի արժանի է: Որովհետեւ, խաչի վրայ, Յիսուս մեզի ցոյց տուաւ սիրոյ արտայայտութեան գերագոյն նշանը: Եթէ ոչ՝ խաչը աղէտ մը պիտի ըլլար եւ ոչ թէ յաղթանակի նշան մահուան դէմ: Մենք գիտենք որ Յիսուս մեռաւ մեզի համար, երբ մենք մեղաւոր էինք, այսինքն՝ Աստուծմէ հեռու էինք: Սուրբ Պօղոս այսպէս կը բացատրէ այս կարեւոր դէպքը. «Քրիստոս մեռաւ մեզի՝ ամբարիշտներուն համար,... հազիւ թէ մէկը յօժարի մեռնիլ արդարին համար: Թերեւս բարի մարդու համար մէկը յօժարի մեռնիլ: Աստուծ իր սէրը յայտնեց մեզի, քանի որ Քրիստոս մեռաւ մեզի համար, մինչ մենք տակաւին մեղաւոր էինք (Հռ 5, 6-8):»:

Սովորաբար, մենք չենք հանդուրժեր սխալ եւ մեղք գործողները, այլ զանոնք կը դատապարտենք ու կը նախընտրենք իրենցմէ հեռու մնալ: Եւ ամէն մարդ մեր ըրածը կը հասկնայ եւ մեզի իրաւունք կու տայ: Սակայն, այս վարուելակերպը քրիստոնէական վարուելակերպ մը չէ, այլ աշխարհիկ տրամաբանութեան արդիւնք է: Անկէ կը հետեւցնենք, թէ որքան տարբերութիւն կայ աշխարհիկ եւ քրիստոնեայ տրամաբանութեան միջեւ: Ինչ որ ըսել կու տայ Սուրբ Պօղոսին Հռոմի քրիստոնեաներուն. «Մի կերպաւորութիք ներկայ աշխարհիս համաձայն, այլ կերպարանափոխուեցք ձեր իմաստութեան վերանորոգումով, որպէսզի գիտնանք Աստուծոյ կամքը եւ ինչ որ բարի է, ինչ որ Աստուծոյ հաճելի ու կատարեալ» (Հռ. 12, 2): Մենք, քրիստոնեաներս, պարտինք հետեւիլ խաչի տրամաբանութեան, որ սիրոյ արտայայտութեան գագաթնակէտն է, եւ որ Սուրբ Պօղոսին ըսել կու տայ. «Ես չեմ պարծենար եթէ ոչ միայն խաչով մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի» (Հռ. 6, 14):

Խաչի փառքը լուսաբանեց բոլոր անոնք, որոնք կոյր էին, որովհետեւ չէին հասկցած խաչին վսեմ իմաստը, որ սիրոյ արտայայտութիւն մըն է: Եւ ո՞վ կրնայ ապրիլ առանց սիրոյ: Յիսուսի սէրն է որ մեզ փրկեց մեր մեղքերէն: Մենք պէտք չէ գայթակղինք Յիսուսի խաչէն, կամ զայն մերժենք: Ճիշդ է Սուրբ Պօղոսի խօսքը թէ՝ «Խաչի լեզուն հրեաներուն համար գայթակղութիւն է, իսկ հեթանոսներուն համար յիմարութիւն է, բայց մեզի համար փրկութեան աղբիւր է (տես Ա. Կրն 1,18):

Երիտասարդութեան Համաշխարհային Օրերը, որոնք տեղի ունեցան

Մատրիտ, Օգոստոս 2011-ին, բացառիկ դէպք մը արձանագրեցին, երբ ներկայ Երիտասարդները աշխարհի քրիստոնեաները դաստիարակեցին խաչին մասին իրենց արտայայտութիւններով, տալով հաւատքի սքանչելի վկայութիւններ։ Այս Երիտասարդները իրենց սէրը ցոյց տուին Սուրբ Խաչին հանդէպ։ Եւ աշա՛, այս շրջուն Խաչը Պրազիլի ճամբան բռնեց, ուր Երիտասարդութեան Համաշխարհային Օրերը տեղի պիտի ունենան Ռիօ Տլ Ժանեյրոյի մէջ, յառաջիկայ 23-էն 28 Յուլիսին։ Ասիկայ պերճախօս պատգամ մըն է ներկայ Հաւատքի Տարուան առիթով՝ Սուրբ Աւետարանին հետեւելու եւ մեր կեանքը արմատաւորելու Քրիստոսի վրայ, դառնալու համար քրիստոնեայ խմորը մարդկային զանգուածին, եւ բերելու յոյսը որ կը ծնի հաւատքէն, անոնց որ ուղեկորոյս են եւ անորոշութեան մէջ կը խարիսխին ու կը փնտուեն լաւագոյն ուղին իրենց կեանքին համար։ Այս ուղին գտնելու համար, պէտք չէ արամաբանել աշխարհիկ դաղափառով, այլ աւետարանական ճամբով որ կ'անցնի Քրիստոսի Խաչին միջոցաւ։

Հետաքրքրական է իմանալ, որ Երիտասարդաց ամէն համաշխարհային հանդիպումէ ետք, հազարաւոր Երիտասարդ - Երիտասարդուհիներ իրենց կեանքը կը փոխեն, Քրիստոսի եւ անոր Խաչին աւելի կը մօտենան, որովհետեւ հոն կը գտնեն իրենց կեանքին իմաստը, ինչպէս նաեւ ելքը աշխարհի զանազան անարդարութեան եւ բռնութեան վիհէն։ Անոնք սկսած են մտածել աւետարանական իմաստութեամբ եւ ո՛չ թէ մարդոց տրամաբանութեամբ։ Ակսած են հասկնալ ցաւին խորհուրդը եւ լուծումը Խաչին միջոցաւ՝ սիրոյ վրայ ընտրուած եւ ոչ պարտադրուած։

Ասոր համար, սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր, Խաչը թող չըլլայ ձեզի համար ուրախութեան աղբիւր՝ միայն երբ ամէն ինչ հանդարտ է, այլ բոլոր պարագաներուն մէջ։ Վստահ եղքը որ Խաչը նոյնքան ուրախութիւն պիտի պատճառէ ձեզի դժուարութեան ատեն ալ։ Դուք, Յիսուսի աշակերտներ չէք միայն խաղաղութեան շրջանին եւ թշնամի կը դառնաք պայքարի ժամանակ։ Ո՛չ, դուք Յիսուսի աշակերտներ էք եւ չօր Աստուծոյ զաւակներ բոլոր պայմաններուն տակ։ Եւ Աստուած չի ձգեր իր զաւակները, որոնք իրեն կառչած կը մնան։ Յիսուս ըսաւ. «Ես ձեզի հետ եմ ամէն օր»։ Ուրեմն դուք երբեք առանձին չէք։ Այս խօսքը կրկնեց նաեւ Սրբ. Պապը երէկ իր քարոզին ընթացքին։

Մենք, համոզուած քրիստոնեաներս, եւ 1712 տարիներու քրիստոնեայ ժառանգութեան զաւակներ, մենք չենք կրնար անտարբեր մնալ կամ չեզոք դիրք բռնել Խաչին դիմաց։ Աւադ Ուրբաթ Օրուան գդալի եւ յուղիչ ձեր բարեպաշտութիւնը պարտի ձեզ արթուն պահել, պաշտպանելու համար ձեր կենսական համոզումները Սուրբ Խաչին նկատմամբ եւ անոր բարեբեր նպատակը միշտ ունենալ ձեր աչքին առջեւ։ Ընդունելի չէ ձեռքերը լուալ Պիղատոսի նման եւ ըսել թէ ասիկա իմ գործս չէ, ասիկայ եկե-

դեցականներու եւ կրօնաւորներու գործն է : Տիկինե՛ր, մի՛ վախնաք եւ մի՛ ամչնաք ձեր եւ ձեր զաւակներուն վիզէն խաչը կախել փոխանակ կախելու անիմաստ զարդարանքներ:

Սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր, ձեր այսօրուան աղօթքները եւ անոնց իմաստը ձեր մտքին մէջ վառ պահեցէ՛ք եւ անոնց մասին յաճախ խոկացէք, որպէսզի զինուած մնաք սատանայի խաբէութիւններուն եւ սադրանքներուն դէմ: Սաղմոսը կ'ըսէ. «Օրհնեալ ըլլայ Տէրը՝ իմ Աստուածս, որ ձեռքերս վարժեցուց պատերազմի, եւ մատներս՝ ճակատամարտի» (Մդ. 144,1): Հոս կը խօսուի պատերազմի մասին սատանային դէմ:

Մեր ոգեւորիչ «Խաչի քո Քրիստոս» շարականը աղօթելու ժամանակ՝ յաւ մտածեցէք ձեր արտայայտութիւններուն մասին Խաչին նկատմամբ, երբ կ'երգէք. «Խաչի քո Քրիստոս երկիր պագանեմք, եւ զսուրբ չարչարանս քո մեծացուցանեմք... Խաչն կենարար որ եղեւ մեզ փրկութիւն, սովաւ ամենեքեան զքեզ բարեբանեմք ... Որ ի Հօրէ լուսոյ լոյս ճառագայթեալ ի յերկրի, եւ զաւազան զօրութեան հաւատացելոց զքեզ բարեբանեմք». Ամէն»:

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.
Կաթողիկոս Պապրիարք Տանն Կիլիկիոյ
Կաթողիկէ Հայոց

Հայրապետական Պատգամ Սուրբ Յարութեան տօնին առթիւ

Ցիսուս Քրիստոսի հրաշափառ Յարութեան առիթով, ի ձայն ցնծութեան Ձեզի կը փոխանցենք մեր Հայրապետական պատգամը Արհիապատիւ Արքեպիսկոպոսներ, Եպիսկոպոսներ եւ Առաջնորդներ, պատուական հովիւներ, սարկաւագներ, առաքինազարդ կուսաններ, յարգարժան հաստատութիւններու եւ միութիւններու պատասխանատուներ եւ աշխարհի վրայ սփռուած բոլոր մեր բարեպաշտ Հայ Կաքողիկէ հաւատացեալներ:

«Հարկ է որ գտնուի մէկը որ մեզի հետ ըլլայ վկայ Ցիսուսի Յարութեան» (Գործք 1,22)

Ցոյժ սիրելի եղբայրներ եւ քոյլեր,

Ցիսուսի փառաւոր Յարութիւնը լսեցինք քիչ առաջ Սուրբ Մարկոսի աւետարանէն: Մեռած մարդու մշտատեւ յարութիւնը Ցիսուսէն առաջ պատմութեան մէջ բնաւ տեղի չէ ունեցած: Նոյնիսկ Ցիսուսի յարուցած մեռելները, ինչպէս Ղազարոսը, կրկին մեռան:

Աստուած ստեղծած է մարդը որպէսզի չմեռնի: Անմահութիւնը դրոշմուած է մարդուն սրախն մէջ: Մահը, ինչպէս կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը, մեղքի հետեւանքն է: Մահը խանգարեց Աստուծոյ ծրագիրը ի նպաստ մարդոց, եւ մատնեց մարդը յուսահասութեան եւ փրկուելու անկարողութեան: Բայց, ո՛չ ոք կրնայ քանդել Աստուծոյ ծրագիրը: Ամենակալն Աստուած իր Միածին Որդին աշխարհ դրկեց մարդը ազատելու համար մեղքի բռնութենէն: Ցիսուս Քրիստոսի Յարութիւնը մեծ յաղթանակ մը արձանագրեց մահուան դէմ, ի շահ բոլոր մարդկային ցեղին: Զայն կը վայելեն բոլոր անոնք որոնք Ցիսուսին կը հաւատան, եւ Անոր Յարութեան վկաներ են: Այս եղաւ պայմանը, այսինքն Ցիսուսին Յարութեան վկայ ըլլալ, որ առաքելապետը՝ Սուրբ Պետրոս պահանջեց, որպէսզի Յուղայի տեղ, տասներկու առաքեալներուն կազմը վերահաստատուի: Եւ Մատաթիա ընտրուեցաւ:

Հրեաները, իրենց Զատիկը, այսինքն իրենց ազատումին յիշատակը Փարաւոնի գերութենէն, տարին մէկ անգամ կը տօնեն: Քրիստոնեաները, իրենց Զատիկը, այսինքն իրենց ազատումը մահուընէն, Ցիսուսի Սուրբ Յարութեամբ, սկսած են տօնել ամէն կիրակի, որ է Սուրբ Յարութեան

օրը, անկէ ետք, ամէն օր՝ Սուրբ Պատարագի ընթացքին:

Ի՞նչ ըսել է Յիսուսի Յարութեան վկայ ըլլալ: Եթէ Յարութիւնը կը նշանակէ յաղթանակը մահուան վրայ, մահը կը նշանակէ բոլոր ժխտական պատահարները որոնք մեզի ցաւ կը պատճառեն, ինչպէս տիրութիւնը, յուսալքումը, հիւանդութիւնը, գործուած մեղքերը, մեր անկարողութիւնը: Յարութեան վկայ ըլլալ կը նշանակէ այս ժխտական կէտերէն դուրս գալ եւ Յիսուսի Յարութեան յաղթանակին մասին վկայել: Ասիկա կարելի է միայն հիմնուելով Յիսուսի կողմէ մեզի չնորհուած ուժին վրայ, չնորհքին վրայ: Ով որ կը կարծէ, որ իր անձնական ուժերով՝ իր ուշիմութեամբ, դրամով կամ գիտութեամբ կրնայ յաղթել իր կեանքի ամէն տեսակ գժուարութիւններուն՝ յուսախաբութեան կը մատնուի, որովհետեւ անոր անկարողութիւնը թոյլ պիտի չտայ իրեն:

Բայց ով որ կը նկատէ, թէ ամենակարող Հայր Աստուած մ'ունի երկինքը, թէ վարդապետ մ'ունի՝ Յիսուս, որ յաղթեց մահուան եւ թէ Սուրբ Հոգի մ'ունի, որ անդադար իրեն իմաստուն ներշրնչումներ կը պարզեւէ, այդ անձը Սուրբ Աւետարանի լոյսով կ'ընթանայ, իր սահմանները կը գիտակցի, բայց ամէնէն կարեւորը՝ Աստուծոյ կամքը կը ճանչնայ եւ զայն կատարելու համար ջանք կը թափէ ամէն օր:

Այդ հաւատաւոր անձը երջանիկ է եւ խաղաղութեամբ կ'ապրի, ո՛չ որովհետեւ կատարեալ առողջութիւն կը վայելէ, կամ բոլոր մարդոց կողմէ գնահատուած է, եւ կամ որովհետեւ առօրեայ կեանքի նեղութիւններ չունի, այլ՝ որովհետեւ գիտէ թէ նշեալ գժուարութիւնները մաս կը կազմեն Աստուծոյ ծրագրին: Այդ հաւատացեալը կ'ընդունի իր ներկայ վիճակը եւ սրտի խաղաղութիւնը կը վայելէ, այն աստիճան, որ իր հարեւանները, որոնք տեղեակ են իր ցաւերուն եւ նեղութիւններուն, կը զարմանան անոր խաղաղ եւ ուրախ տրամադրութեան վրայ:

Ծաղկազարարդին տօնին առիթով, իր քարոզին ընթացքին, նորընտիր Սրբ. Ֆրանչիսկոս Քահանայապետը այսպէս արտայայտուեցաւ. «Այրեր եւ կիներ, բնաւ տիխուր մի՛ ըլլաք: Քրիստոնեան չի ճանչնար տիրութիւնը: Եւ բնաւ տեղի մի՛ տաք յուսահատութեան»: Եւ շարունակեց լաելով. «Մեր ուրախութիւնը հիմնուած չէ մեր հարստութեան վրայ, այլ՝ մեր հանդիպումին վրայ Յիսուսին հետ: Որովհետեւ, մենք գիտենք, որ Անոր հետ մենք բնաւ առանձին չենք ըլլար, մանաւադ գժուար պահերուն, երբ մեր առօրեայ կեանքը կը բախի զանազան հարցերուն եւ խոչընդուներուն, որոնք անգերազանցելի կը թուին մեզի համար. եւ ասոնք քիչ չեն»: Եւ աւելցուց կրկնելով երկու անդամ. «Զըլլա՛յ թէ ձեզմէ գողնան, այսինքն ձեզմէ խաբանեն ձեր յոյսը»:

Սուրբ Յարութեան վկայ է՝

Ան որ իր անձնական փորձառութեամբ գիտցաւ ինչպէս յաղթել տիրութեան, հպարտութեան եւ այլ մեղքերուն:

Ան որ ժամանակին իր ընկերները կը դատէր ու դատապարտէր ու հիմա սկսած է անոնց արդարացում գտնել:

Ան որ, ժամանակ չէր գտներ աղօթելու, հիմա ամէն օր ժամանակ կը տրամադրէ աղօթքին, որուն մէջ անհրաժեշտ սնունդը կը գտնէ իր առօրեայ կեանքին համար, ապրելու իբր հարազատ քրիստոնեայ:

Ան որ անձնասէր ու դրամասէր էր եւ մարդոցմէ գնահատանք կը սպասէր, հիմա սկսաւ հասկնալ, որ եղբայրաշէր ըլլալ եւ միայն Աստուծմէ սէր սպասել՝ իրեն համար թանկագին բան է եւ իր սրտին խաղաղութիւն կը բերէ:

Մէկ խօսքով, ան որ առաջ կ'ուգէր իր կամքը կատարել, փայլլ մարդոց առջեւ եւ հարուստ ըլլալ, աւելի երջանկութիւն գտաւ Աստուծոյ կամքը փնտուելով աղօթքի եւ Սուլրբ Գիրքի ընթերցումին միջոցաւ, եւ անոր խօսքը կատարելով: Իսկ մնացածը ունայնութիւն համարեց, ինչպէս մեզի տիպար օրինակ կը հանդիսանան Սուլրբ Գրիգոր Նարեկացին եւ մեր բազմաթիւ Սուլրբ Հայրերը:

Ան որ անձնասիրութիւնը մէկդի դնելով սկսած է իր ժամանակը տրամադրել վկայելու Աստուծոյ մեծ ողորմութեան մասին, եւ մանաւանդ Աստուծոյ սէրը մեղաւորներուն հանդէպ, որպէսզի իրեն դառնան եւ երջանիկ ըլլան:

Ան որ չամչնար ապրիլ իր քրիստոնեայ կեանքը եւ զայն զուարթութեամբ եւ համեստութեամբ արտայայտել բոլորին առջեւ:

Ան որ ամէն օր ժամանակ կը տրամադրէ զԱստուծած փառաբանելու եւ անոր արքայութիւնը տարածելու մարդոց միջեւ, նման հարիւրաւոր այրու կին քարոզիչներու:

Այս', այս է Գրիստոսի Յարութեան կենդանի վկան, եւ անիկա արժանի է Յիսուսի առաքեալներուն հետ դասուելու, Մատաթիայի նման:

Ցոյժ սիրելի եղբայրներ եւ քոյլեր, մաղթանքս է որ ձեզմէ ամէն մէկը կարենայ վերոյիշեալ ուրախ փորձառութիւնը ունենալ, եւ իր շրջանակին մէջ վկայել Յիսուսի Յարութեան, եւ Գրիստոսի բազմաթիւ աշակերտներ շահիլ ամէն:

ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱԻ Ի ՄԵՌԵԼՈՅ

ՕՐՀՆԵԱԼ Է ՅԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

31 մարտ 2013

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.

Կաթողիկոս Պապրիարք Տանն Կիլիկիոյ

Կաթողիկէ Հայոց

Հայրապետական Պատգամ Ցեղասպանութեան 98-րդ տարելիցին առթիւ

**Յոյժ սիրելի ցաւակից եղբայրներ եւ քոյլեր,
Ապրիլեան նահատակաց յիշատակակիր հայորդիներ,
1915 ցաւալի թուական մը, որ վերածուեցաւ պանծալի ոգեկորչումի մը:
98 տարիներ ետք, կարծէք անցեալ տարի էր, որովհետեւ մեր մտքին ու
սրտին մէջ թարմ մնաց մեր Ազգը բնաջնջելու օսմանեան կոյր քաղաքա-
կանութեան անմեղ զոհերուն յիշատակը:**

**Հայերուս համար, այս սգատօնը փառատօն դարձաւ:
Հայերուս համար ըսի, որովհետեւ մեր պատմութիւնը մեզի կը սորվեց-
նէ, որ 1712 տարի առաջ, մեր նախնիք թօթափելով կուռքերու կրօնքները
յարեցան սուրբ Աւետարանին եւ որդեգրեցին քրիստոնեայ հաւատքը,
չնորհիւ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի քարոզութեան: Այն օրէն ի վեր, Հա-
յոց պատմութիւնը դարձաւ քրիստոնեայ հաւատքի դիւցազներգութիւն
մը, որ դարէ դար իր կնիքը դրոշմեց մեր պատմութեան հջերուն վրայ,
սկսելով Ս. Գրիգորէն, որ Հայոց Լուսաւորիչ յորդորջուեցաւ, որովհետեւ
հայազգի զաւակները լուսաւորեց Ս. Աւետարանի աստուածային խօսքե-
րով, անցնելով Ս. Մեսրոպ Մաշտոցէն, որ Գրիերու Գիւտով մեզի չնորհեց
Ս. Գիրքը հայերէն տառերով: Եւ ամէն տարի մինչեւ օրս, մեզի համար յի-
շատակելի օր է նաեւ Վարդանանց Զօրպարաց ճակատամարտը, որ, տա-
լով 1036 զոհեր, վերջնական կերպով արմատացուց քրիստոնեայ կրօնը
Հայ Ազգի զաւակներուն սրտին մէջ:**

**Մեր երկրորդ ոսկեայ շրջանը ապրեցանք 11-րդ եւ 12-րդ դարերուն,
չնորհիւ մեծ աստուածաբարաններու՝ Ս. Գրիգոր Նարեկացիի, Ս. Ներսէս
Շնորհալիի, Ս. Ներսէս Լամբրոնացիի եւ այլ եկեղեցական գիտնականնե-
րու, որոնք յաղթահարեցին հերետիկոսներու ու հերձուածողներու սխալ
վարդապետութիւնները եւ իրենց գրիչով ու խօսքով պաշտպանեցին Ս.
Գրիգոր Լուսաւորչին քարոզած ջինջ հաւատքը:**

**Ուրիշ նշանաւոր դէմքեր եւս լուսաւորեցին մեր պատմութիւնը 18-րդ
դարուն, նման Մելքոն Եպիսկոպոս Թազպազեանի, Միհիթար Աբբահօր եւ
Աբրահամ Արծիւեանի, որոնք աշխատեցան մեր հաւատքի գոյատեւման**

Եւ զարգացման համար քարոզութիւններ կատարելով, եւ այս նպատակաւ կրօնաւորական միաբանութիւններ հիմնեցին եւ հոգեւոր գիրքեր հրապարակեցին:

Բայց ամենամեծ հաւատքի գոյապայքարը տեղի ունեցաւ 1915-ին, երբ օսմանեան բիրտ պետութիւնը ուղեց բնաջնջել հայ ազգը, հայ քրիստոնեայ ժողովուրդը, մէկուկէս միլիոն մարդ եւ կին չարչարանալից կերպով սպաննելով:

Ցովհաննէս Պօղոս Բ. Սրբազն Քահանայապետը Հայաստան այցելեց, Ցեղասպանութիւնը ճանչաւ եւ արար աշխարհին առջեւ Մարտինի Արքեպիսկոպոս իգնատիոս Մալոյեանը հոչակեց նահատակ եւ երանելի: Արդարեւ, մեր ապրիլեան մէկուկէս միլիոն նահատակները իրենց կեանքը զոհեցին ոչ միայն Ազգին, այլ նաև Յիշաւին եւ Ս. Աւետարանին հաւատարիմ մնալու համար: Անոնք իրենց վկայութիւնը կնքեցին իրենց արիւնով: Արդ, արեան վկայութիւնը գերագոյն վկայութիւնն է, զոր կը կոչենք մարտիրոսութիւն: Ոմանք աւելի չարչարուեցան, ոմանք նուազ, բայց Աստուծոյ մօտ վկայութեան ամենափոքր մանրամասնութիւնն անդամ իր կարեւորութիւնը ունի: Ուստի, մեր բոլոր զոհ գացած հարազատները մեծ կարեւորութիւն ունեցան Աստուծոյ առջեւ:

Սուրբ Պօղոս առաքեալը այսպէս կը նկարագրէ առաքեալներուն նեղութիւնները. «Ճնշուած ենք ամէն կողմէ, բայց ո՛չ ընկճուած: Գիտենք միշտ յուսալ եւ երբեք չյուսահատիլ: Հալածուած ենք, բայց ո՛չ լքուած, չարչարուած՝ բայց ոչ մեռած: Կը կրենք ամենուրեք եւ միշտ մեր մարմիններուն մէջ Յիշաւի մահուան չարչարանքները, որպէսզի Յիշաւի կեանքն ալ յայտնուի մեր մարմիններուն մէջ» (Բ. Կորն. 4, 8-10): Լսէք ինծի, յոյժ սիրելիներ, վերոնշեալ խօսքերը կարելի չէ^o վերագրել արդեօք մեր հայրերուն ու մայրերուն, մեր մեծ հայրերուն ու մեծ մայրերուն, որոնք թէ՛ ճնշուեցան, թէ՛ հալածուեցան, չարչարուեցան ու մեռան, բայց նաեւ՝ անոնք միշտ հաւատարիմ մնացին իրենց հաւատքին եւ քրիստոնէական հոգիով յուսացին Յիշաւի յարութեան եւ փառքին: Հայ ազգը չընաջնջուեցաւ. վկա՞յ մեր ներկայութիւնը աշխարհի բոլոր կողմերը, ուր ծաղկուն գաղութներ ունինք եւ բարգաւաճ թեմեր հաստատած ենք:

Զըլլա՛յ թէ, չըլլա՛յ թէ եղբայրներ, որ այսօրուայ թիւր ու սխալ գաղափարախօսութիւնները մոլորեցնեն մեր հայորդիները եւ կամ զանոնք հեռացնեն Ս. Գրիգորի քարոզած հաւատքէն, եւ այսպէսով իրականացնեն այն ինչ որ օսմանեան բնաջնջումի ծրագիրը չյաջողեցաւ իրագործել:

Ցոյժ սիրելիներ, մեր գոյատեւումը եւ մեր փրկութիւնը կը հիմնուին միայն ու միայն մեր քրիստոնեայ հաւատքին վրայ, որուն համար մէկուկէս միլիոն քաջարի եւ հաւատացեալ մեր ծնողները իրենց կեանքը զոհեցին 1915-ին:

Սիրելիներ, այս Հաւատքի Տարուան առիթով, յատուկէն աղօթե՛նք հա-

ւատքի տագնապի մէջ գտնուող մեր հայազգի զաւակներուն համար: Մեզի կ'իյնայ անոնց փոխանցել մէկուկէս միլիոն նահատակներուն կողմէ մեր ժառանգած հաւատքի փորձառութիւնը եւ քաջութիւնը ունենանք նաեւ անոնց աւետելու Յիսուս Քրիստոսի Ս. Յարութիւնը, որուն հրաշափառ տօնը կատարեցինք Յաքաթ առաջ, եւ անոնց ցոյց տանք, մեր ապրած կեանքով, որ Յիսուս իրապէս Յարութիւն առաւ եւ այս Յարութիւնը կը չնորհէ բոլոր անոնց՝ որոնք հաւատարիմ կը մնան իրեն եւ իր Ս. Աւետարանին, ինչպէս Հիանալի Կերպով փաստեցին իրենց գերագոյն վկայութեամբ՝ մեր մեծ հայրերն ու մայրերը եւ մէկուկէս միլիոն հայորդիները:

Սիրելիներ, կրկնենք համոզումով մեր հաւատքի բնաբանը՝

Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց

Օրհնեալ է Յարութիւնն Քրիստոսի:

+ Ներսէս Պեղրոս ԺԹ.

Կաթողիկոս Պապրիարք Տանն Կիլիկիոյ
Կաթողիկէ Հայոց

Տեր ՌԱՖԱՅԵԼ Արքեպս. ՄԻՆԱՍԵԱՆ
Տիտղոսաւոր Արք. Կապաղովկեան Կեսարիոյ Հայոց
Առաջնորդ Հայաստանի, Վրաստանի, Թուսաստանի
և Արեւելեան Երոպայի Կաթողիկէ Հայոց

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹ

ՀԱԻԱՏՔ ԵՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱՑՈՒՄ

Գիւմրի
Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարան
2013

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԹՈՒՂթ

ՀԱԻԱՏՔ ԵՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱՑՈՒՄ

Առաջարան

Յոյժ սիրելի հոգեւորական դաս՝ Ծայրագոյն վարդապետներ, Վարդապետներ, Քահանաներ, Սարկաւագներ, Նուիրեալ կեանքի զաւակներ, կրօնաւորական կեանքի նուիրեալ Քոյրեր, եւ Քրիստոսապաշտ հաւատացեալներ.

Աստուածային նախախնամութեամբ եւ Աստուածամօր սիրով տոգորուած չնորհաւորում եմ ձեր 2013 թուականը, որ նուիրուած է Հաւատագին եւ Աւետարանացմանը:

Բենեղիկտոս Ժ. սրբազան Քահանայապետը 2013 թուականը հոչակեց Հաւատագի տարի, իսկ Աւետարանացման Տարուան նուիրուած իր 2012-ի Նոյեմբեր 15-ին արտասանած ճառով Քահանայապետը, իսուքը ուղղելով միութենական գրասենեակի ընդհանուր հաւատագին, ասաց. «Ուրախ եմ, որ այս տարուայ ձեր ընդհանուր հաւատագը կենտրոնացըել էիք եկեղեցական միութեան իրականացուելիք կեանքի վրայ: Ինչպէս նաեւ նկատի էիք առել նոր աւետարանացման կարեւորութիւնը միութենական շարժման համար: Անտարակոյս Ձեր առաջարկը կատարեալ ներդրում կը բերի Հաւատագին նուիրուած տարուան» (Քահանայապետական ճառ Նոյեմբեր 15/2012): Այս երկու վերոյիշեալ առիթների մասին Քահանայապետին արտասանած արտայայտութիւնները մեզ յոյժ օգտակար են եւ բարոյական պարտականութիւն են դնում մեր վրայ՝ որպէս հովիւ եւ առաջնորդ՝ վերակենդանացնելու մեր մէջ, կղե՛ր եւ հաւատացեալնե՛ր, հարազատ քրիստոնէական ինքնութիւնը: Այս սրբազան պահը մեզ խրախուսելու եւ մեր խիղճը խթանելու առիթ՝ ապրելու հաւատագի վկայութիւնը թէ՝ անձնական ներքին կեանքով եւ թէ՝ արտագին ընկերային բարի օրինակով: Ապրումի այս երկու իրականութիւնները նկատում եմ ճշմարիտ հաւատագը մարմնացնելու լաւագոյն միջոցները՝ Քրիստոսի հանդէպ եւ նրա սուրբ անուան աւետարանացումով ստանալ երկնային հրաշալի պարզեւները:

Հովուական թուղթս թող չնկատուի որպէս գրական, հոգեւոր կամ Ս. Գրային աշխատութիւն, որը կարող է մնալ անպտուղ, իմաստագուրկ եւ դատարկ ցուցամոլութիւն, այլ իւրայատուկ մի առիթ է, մեզանից իւրաքանչիւրի համար խորասուզուելու մեր ներաշխարհի մէջ, քննելու, ուղղելու եւ զարգացնելու մեր հոգեւոր գիտութիւնը՝ մօտենալով Աստծուն, հաւատալով փրկչագործական պատգամին եւ օգտուելով նրա երկնային անհուն բարիքներից: Թող այս տողերը նկատուեն որպէս առիթ՝ Աստծուն յայտնելու մեր որդիական երախտագիտութիւնը, առիթ՝ արժեւորելու Հաւատքի չնորհը Յարուցեալ Քրիստոսի մէջ: Հովուական թուղթս ուղղուած է մեր բոլորին՝ կղերին եւ աշխարհական դասին, նպատակ ունենալով ընդհանրական Եկեղեցու հետ միասին ընդառաջել 2013թ.-ի հրաւէրին, որ մեզ կանչում է խղճի ու հոգու վերանորոգութեան եւ մեր քրիստոնէական հաւատքի ապրումին եւ վկայութեանը:

Քրիստոսի Եկեղեցին, ինչպէս որ դարերի ընթացքում ընտրեալ ժողովրդին հոգեւորապէս առաջադիմելու առիթներ է տրամադրել, այնպէս էլ այսօր՝ 2013թ.-ին մեզ է տրամադրում Հաւատքին նուիրուած ժամանակ՝ վերատեսնելու մեր քրիստոնէական ապրումի իրավիճակը, ընդունելու մեր տկարութիւնները՝ դրանք սրբագրելով եւ ճմարիտ հաւատքին վերադառնալով:

Ս. Գրքի՝ Երեմիա Մարգարէի խօսքերը կարդալով, «Նա ընտրեց իր սեփական ժողովուրդը...նրանց համար Աստուած եմ լինելու, իսկ նրանք ինձ համար լինելու են ժողովուրդ... քանզի ամէնքը նրանց փոքրերից մինչեւ մեծերը ճանաչելու են ինձ, ասում է Տէրը» (Երեմ. 31, 31-34), հարց է առաջանում. Աստծոյ ընտրուած զաւակները լինելով հանդերձ, արդեօ՞ք մենք մեզ իրապէս Աստծոյ ընտրեալ ժողովուրդ ենք համարում: Ընդհանրական եկեղեցին այսօր մեզ այս առիթն է չնորհում՝ գիտակցելու մեր յատուկ կոչումը, ինչպէս նաև քաջալերում է մեզ եւ առաջնորդում, որ անդրադառնանք ու առաջնակարգ պարտականութիւն համարենք 2013թը՝ պատասխանելու էական այս հարցին: Մեր պատասխանը պէտք է դառնայ մեր հաւատքի վկայութեան ու կեանքի քարոզչութեան ուղեցոյթը:

Հետեւաբար, այս պարտականութիւնը նախեւառաջ ինձ վրայ եմ դնում եւ ապա կղերիս, որ յատուկ չնորհքով վայելում են ձեռնադրութեան եւ օծման պարգեւը: Այս՝ անտարակոյս չի կարելի մոռանալ մեր կղերական յատուկ կոչումը, որով Քրիստոսը մեզ կանչեց ու յանձնեց իր հիմնած Սուլրը Եկեղեցին:

Նոյն կերպ խօսքս ուղղում եմ աշխարհական դասին, որ դարձեալ աստուածային չնորհքով վայելում է մկրտութեան Ս. Խորհրդով իւրայատուկ կոչումը: Թող այս Հովուական թղթի իմաստը մի արմա-

տական քայլարշաւ՝ դէպի մեր քրիստոնէական Ս. Հաւատքի ըմբռնման, ընդունելութեան եւ վկայութեան:

Հովուական այս թուղթը ձգտում է լրացնելու հոգեւոր պակասը մեր հայ հասարակութիւնից ներս, լինեն երիտասարդ թէ ծեր, անհատ թէ խումբ, եւ նաեւ ինչու չէ, հասարակական կազմակերպութիւններ եւ գործիչներ:

Այս գրութեամբ նաեւ ձգտում ենք մեր նախնեաց քրիստոնէական հաւատքը պահել ու պահպանել մեր ազգային կեանքում, որով քրիստոնէական վկայութիւնը հրամայական անհրաժեշտութիւն է մեր անձնական եւ հրապարակային կեանքում՝ սահման դնելու անսանձ կրօնական հոսանքներին, որոնք շրջապատում են մեզ եւ աղաւաղում մեր ճշմարիտ հաւատքն ու կրօնը:

Հրամայական պարտականութիւն է պահել, սնուցել եւ պահպանել մեր լրսաւորչեան քրիստոնէական Ս. Հաւատքի վառ կանթեղը՝ մեր առօրեայ աղօթասիրութեամբ, բարի վարքով եւ եղբայրսիրութեամբ: Հրամայական պարտականութիւն է նաեւ մեր օրինակելի բարոյական կեանքով մեր քրիստոնեայ հաւատքը ապրել եւ այն վկայել գալիք հայ սերունդների առջեւ, որոնք, «Ինչպէս եղջերուն է փափաքում ջրի ակունքներին, այնպէս էլ ես եմ քեզ փափաքում, ո՛վ Աստուած» (Գիրք Սաղմոսաց 41, 2), այնպէս էլ ես եմ ցանկանում, որ մեր մատաղ սերունդները գան դէպի քեզ ո՛վ Աստուած՝ կեանքի աղբիւր:

Քրիստոնէական հաւատքը, որին պատկանում է Հայ Եկեղեցին, մեր նախահայրերի ու հայրերի արիւնով գնուած կրօնն է: Բենեղիկոս ԺԶ. Քահանայապետը շեշտում է՝ ասելով. «Զի կարելի համամիութենական ընթացք ունենալ՝ անտեսելով հաւատքի տագնապը համայն աշխարհում, մանաւանդ այն երկրներում, որոնք առաջններից են եղել ընդունելու քրիստոնէական հաւատքը, եւ որոնք ընդհանրական եկեղեցու համար դարերով մնացել են ծաղկուն ու կենսունակ քրիստոնէական հոգեպարար ապրումներով եկեղեցիներ» (Քահանայապետական ճառ Նոյեմբեր 15/2012):

Բենեղիկոս ԺԶ. սրբազան Պապի վերոյիշեալ խօսքի մէջ տեսնում եմ եւ նկատում մեր հայ ազգը՝ որպէս ծաղկուն եւ կենսունակ քրիստոնէական հոգեպարար ապրումներով հարուստ եկեղեցիներից մէկը: Մեր հայ եկեղեցին, անցեալում ունեցել է մեծ կարեւորութիւն, որպէս առաջին պետական քրիստոնեայ իշխանութիւն Հռոմէական եկեղեցուց առաջ: Հայ եկեղեցին ընդհանրական եկեղեցուն տուել է հոգեւոր մշակոյթ, մարտիրոսների վկայութիւն եւ սուրբ հայրերի սրբակենցաղ վարք ու սրբութիւն: Դարերի անողորմ յարձակումների դէմ պահել ու պահպանել է

զարդարուած քրիստոնէական ընդհանրական Ա. Հաւատքի գրականութեամբ ձեռագրեր: Կարելի է թերեւս մէջբերել հայ մեծանուն բանաստեղծ Վահան Տէրեանի գրութիւններից մի քանի տողեր, որտեղ ասւում է. «Մի խառնէք մեզ ձեր վայրի, արջի ցեղերին, մեր երկիրը աւերուած, բայց սուրբ է եւ հին»: Այո՛, մենք, այս հողին եւ այս եկեղեցուն ենք պատկանում: Մենք Վարդանանց «Վասն Կրօնից եւ Հայրենեաց» վկայութեան զաւակներն ենք: Հետեւաբար բնական երեւոյթ է, եթէ մեզանից եւ մեր եկեղեցուց խնդրուի վերադարձ մեր սուրբ հայրերի հոգեւոր արմատներին եւ հոգեւոր ապրումներին: Բնական է, եթէ մեզանից պահանջուի արժանավայել վկայութիւն այն երկնային հարուստ ժառանգութեան, որ մեր սուրբ հայրերն են ապրել, գրել եւ հիւսել մեզ համար:

Մեր դիմաց ունենք հսկայ մարտահրատէրներ՝ յաղթելու չարին, անհաւատութեանը, համաշխարհայնացման եւ զանազան այլ ախտերի, որոնք սպառնում են մեզ: Նաեւ կանչուած ենք պայքարելու կրօնի հանդէպ անտարբերութեան դէմ, եւ վերարծարծել մեր նախնեաց ճշմարիտ հաւատքն ու վկայութիւնը: Մեր կեանքի լայնածաւալ հորիզոնները սպասում են կատարելագործելու մեր քրիստոնէական հաւատքը, ծաղկեցնելու մեր հայ աշխարհը վարդանանցի եւ ապրիլեան Ա. Նահատակների Քրիստոսաւանդ օրինակով ու վկայութեամբ: Մի վախնեցիր, փոքրիկ հօտ....:

Ու՞ր պիտի գտնենք այս բոլոր ճշմարտութիւնները, եթէ ոչ Ա. Գրքի էջերի մէջ:

Եւ Աստուած մարդուն ստեղծեց իր պատկերով (Ծննդ.1, 27): Տրամաբանական է հաւատքի աղբիւրները գտնել նախեւառաջ Հին Կտակարանի, Ծննդոց գրքի՝ Արարչագործական պատմութեան մէջ: «Աստուած մարդուն իր կերպարանքով եւ նմանութեամբ ստեղծեց» ասում է Ս. Գիրքը: Դրախտի մէջ բնակեցրեց ու նրա հետ բարեկամական յարաբերութիւն ստեղծեց մինչեւ նրա մեղքի մէջ ընկնելը: Դրա համար կարելի է ենթադրել, որ Աստծուն Հաւատալու սկզբնակէտը այստեղ է ծնունդ առել քանզի Աղամն ու Եւան տեսան ու ճանաչեցին Աստծուն ու հաւատացին նրա իրականութեանը: Դրախտից արտաքսուելով նրանք իմացան, որ իրենց գործած մեղքի համար էր այդ հեռացումը: Այդ մեղքը անհնագութիւնն է, որ կոչուեց սկզբնական մեղք: Ուստի, իմանալով իրենց էութիւնը եւ գործած մեղքի ծանրութիւնը՝ հաւատացին Աստծոյ գերագոյն արդարութեանը: Աղամ ու Եւայի Հաւատքի հետ մեծացաւ յոյար, որով Աստուած պէտք է վերականգնէր նախնական փոխյարաբերութիւնը: Աստուած իր գերագոյն արդարութեամբ պատեց մարդուն, սակայն որպէս կատարեալ սիրոյ Աստուած, դարձեալ պիտի փրկէր: Դրա համար Ս. Պողոսն ասում է. «Առանց հաւատքի հնարաւոր չէ գոհացնել Աստծուն»:

Ուստի հաւատքը, ինչպէս որ գրուած է Ս. Գրքի Հին Կտակարանի մէջ, աստուածային յատուկ նախաձեռնութիւն է:

Հին Կտակարանի պատմութիւնը գրուել է այն նպատակով, որ Հայր Աստծոյ հետ վերականգնուի հաշտութիւնը, սակայն հաշտութեան համար անհրաժեշտ էր փրկագին, որ խոստացեալ Փրկիչը՝ Միածին Որդին պիտի վճարէր: Ուստի, Հին Կտակարանի բոլոր քայլերն այդ անհրաժեշտ պատրաստութիւնները լրացնելու ուղղութեամբ են ընթանում:

Մեր հովուական թղթի նպատակն է նաեւ շեշտել աստուածային նախաձեռնութիւնը եւ առատահոս չնորհքները, որ Աստուած մեզ պարգեւեց նախեւառաջ Հին Կտակարանի միջոցով՝ հաւատալու իր գոյութեանն ու կատարեալ հայրութեանը: Այս աստուածային անպարագրելի նախախնամութիւնը շարունակ երեւում է Հին Կտակարանի մէջ՝ Ադամի դրախտից արտաքսուած եւ մեղքի մէջ ընկած վայրկեանից սկսած մինչեւ Քրիստոսի գալուստը:

Ժամանակի ընթացքում Աստուած մարդու հետ մնում է հաստատուն կապերով ամրապնդուած, եւ որպէս վառ օրինակ ունենք Աբրահամի, Յակոբի եւ Իսահակի հաւատքի պատմութիւնները Ս. Գրքի մէջ: Այս օրինակները անկիւնադարձ իրականութիւն են, որ յիշատակում են որպէս անխախտ յարաբերութիւն Աստծոյ եւ մարդու միջեւ:

Աւելի ուշ, Յիսուս Քրիստոսն անդամ իր քարոզութեան ժամանակ պիտի յիշէր հաւատքի ոյժն ու կարեւորութիւնը Հարիւրապետի զաւակի բուժման պատմութեան մէջ (Մաթ. 8, 11-12): Ուստի տեսնում ենք, թէ ինչպէս են Հաւատքը նկարագրելիս եւ բացատրելիս աստուածաբանները հաճոյքով մէջբերում Աբրահամի օրինակը՝ ցոյց տալու նրա կոյր հաւատքն ու անխարդախ վստահութիւնը Աստծոյ խօսքին ու խոստումներին: Աստուած Աբրահամին փորձում է եւ որպէս պատասխան ընդունում Աբրահամի լիավստահ հաւատարմութիւնը իր հետ կնքուած դաշինքին: Այսպիսով, Աստուած փոխադարձաբար վերահաստատում է իր սէրն ու օրհնութիւնը Աբրահամի ու նրա սերունդի վրայ (Ծննդ. 12):

Այսօրուայ դրութեամբ աստուածաբանները, ինչպէս եւ եկեղեցին հաւատքի վերադառնալու մտահոգութեամբ դարձեալ Աբրահամի օրինակն են մէջբերում՝ վերականգնելու հաւատքի հոգեւոր արժէքներն ու գործնական ապրումները: Եկեղեցին «Նոր Աւետարանացում» է առաջարկում, այսինքն՝ նոր միջոցների դիմել եւ նոր ճանապարհներ գտնել՝ հաղորդելու միեւնոյն ճշմարտութիւնը, Քրիստոսի ճշմարտութիւնը, որը մեզ առաջնորդում է դէպի ճշմարիտ հաւատքը եւ փրկութեան ուղին:

Հին Կտակարանի հանդէպ ունենք յատուկ բարոյական պարտականութիւն՝ դրա մէջ տեսնելու փրկչագործական անմիջական նախապատրաս-

տութիւնը: Աստուած մարդարէների բերանով անդադար պատգամներ եւ նշաններ է ուղարկում իր ընտրեալ ժողովրդին: Աստուած ընտրում է իսրայէլի ժողովրդին որպէս իր սեփական ժողովուրդ: Նրանց հետ դաշինք է կնքում, եւ հանդարատութեամբ նրանց պատրաստում: Իր ժողովրդի պատմութեան էջերում ինքն իրեն է յայտնում, իր ծրագրերն է պատմում եւ ժողովրդին սրբացնում իր համար: Այս բոլորը, սակայն, գալիս է ի պատրաստութիւն նոր եւ կատարեալ Ուխտին, որ պիտի իրականանար մարդացած Աստուածորդու անձի մէջ: «Օրեր պիտի գան, ասում է Տէրը, ուր իսրայէլի եւ Յուղայի հետ նոր Ուխտ պէտք է կնքեմ, պէտք է օրէնք-ներս դնեմ իրենց սրտերի եւ մտքերի մէջ, պէտք է արձանագրեմ, ինձ պէտք է ունենան որպէս Աստուած, ու իրենք ինձ որպէս ժողովուրդ» (Երեմիա 31, 31-34): Իսկ Եսայիի բերանով լսում ենք հետեւեալը: «Ահա կոյսը պէտք է յղանայ ու որդի պէտք է ծնի եւ նրա անունը պէտք է լինի իմմանուէլ...» (Եսայի 7, 14): Այս բոլոր արտայայտութիւնները ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ Աստծոյ փրկչագործական հետեւողական ընթացքը՝ հաս-նելու համար մինչեւ այսօրուայ մարդուն, որ կանչուած է հաւատալու եւ հաւատքով փրկուելու համար. «...Բոլոր ազգերի մէջ, ով երկնչում է նրանից եւ արդարութիւն է գործում, ընդունելի է նրան» (Գործ.10, 35): Վատիկանեան Բ. Տիեզերական ժողովում Աստծոյ ժողովրդի մասին խօ-սելիս ասուել է. «Աստուած ուզեց սրբացնել եւ փրկել մարդկային ցեղը, բայց ոչ անհատապէս եւ առանց իրար հետ կապի, այլ նա ուզեց իրենցից ստեղծել մի ժողովուրդ, որ կ'ընդունի նրա ճշմարտութիւնը եւ կը ծառա-յի նրա սրբութեան մէջ» (L. Gent. Il popolo di Dio, Nuova Alleanza):

Այս նախադասութեան մէջ «ընդունել եւ ծառայել» նշանակում է հա-ւատալ, ընդունել եւ հաւատարիմ մնալ Աստծուն, որովհետեւ չի կարելի ընդունել որեւէ ճշմարտութիւն առանց հաւատալու նրա Անձի գոյու-թեանը, փոխադարձ յարաբերութեանն ու հաւատարմութեանը: Այս է ճշմարիտ յարաբերութիւնը Աստծոյ հետ, որը հին Կտակարանում շարու-նակում է Մովսէսի միջոցով եւ առաջնորդութեամբ: Աստուած Տասը Պատուիրանները տալիս է Մովսէսին, որոնցից Առաջին պատուիրանն ասում է. «Ե՛ս եմ քո Տէր Աստուածը, ինձանից բացի այլ աստուածներ չպիտի լինեն քեզ համար...» (Ելք, 20, 2-3): Հին Կտակարանում հաւատքը կարող ենք գտնել ոչ միայն որպէս կրաւորական հաւատք՝ այսինքն լոկ ընդունել Աստծոյ կողմից մարդուն յայտնած իրականութեան կամ պար-տականութեան մէջ, այլ նաև այն գտնենք ներգործական հաւատքի մէջ: Այսինքն, այն որ կայանում է աստուածային սպառնալիքների ու արտա-յայտուած պատիժների մէջ, երբ մարդը չհաւատաց. «Հաւատք չունեցող որդիները ինձ վրդովեցին չաստուածներով, ինձ բարկացրին իրենց կուռ-քերով, ուրեմն ես էլ իրենց կ'անհանգստացնեմ իրաւ ազգ չեղող մարդ-

կանցով...իմ բարկութիւնից հուր է բորբոքուել... Դրսից սուրը, ներսից երկիւղը թող ոչնչացնեն նրանց...) (Երկրորդ օրէնք 32, 21-27), այսպէս է ասում Աստուած՝ բիւրեղացնելու եւ հաստահիմ հաւատքի մէջ ամրապնդելու իր ընտրած ժողովրդին:

Հին Կտակարանը, օրէնքների եւ մարգարէների պարունակ է, որոնք պէտք է պատրաստէին խոստացուած Մեսիայի՝ Քրիստոսի գալուստը, որ իր հերթին պիտի գար եւ վերանորոգէր Հայր Աստծոյ նախաձեռնած Յայտնութիւնը, քարոզել յաւիտենական արքայութիւնը, հրաւիրել եւ ամրապնդել ընտրեալ ժողովրդին իր հաւատքին մէջ, եւ նրանց հաշտեցնել Աստծոյ հետ ի գին իր սրբազնագոյն արեան մկրտութեան: Հին Կտակարանը ամբողջական եւ բացայայտ միջոցն է՝ աւետելու Միածին Որդու գալուստը:

Որպէս անմիջական նախապատրաստութիւն Քրիստոսի գալստեանը, Դաւիթ մարգարէն մարգարէանում է եւ սաղմոսների առաջին գրքի մէջ Քրիստոսի գալուստը նշում է հետեւեալ բառերով. «Տէրը ասաց ինձ՝ Դու իմ Որդին ես, ես այսօր ծնեցի Քեզե» (Սղմ. 1, 7): Այս մարգարէութեամբ է յայտարարում Աստծոյ փրկչագործական ամբողջ ծրագիրը եւ ծնունդ առնում Մեսիայի գալուստը:

Ի հեճուկս մարդկութեան խստասրտութեան ու անհաւատութեան՝ Հայր Աստուած, ուղարկում է իր Միածին Որդուն՝ որպէս համայն աշխարհի եւ մարդկութեան Փրկիչ: Այսպէս է մարգարէանում Դաւիթ մարգարէն իր սաղմոսներով մէջ եւ ասում Մեսիայի մասին. «Նրանց կը հովուես երկաթեայ գաւագանով: Արդ, թագաւորնե՛ր, ո՛ւշ դարձրէք սրան, եւ խրատուեցէ՛ք ամէնքդ, ծառայեցէ՛ք Տիրոջը երկիւղով եւ ցնծացէ՛ք նրա առջեւ դողալով» (Սղմ. 1, 9-12): Աւելիով է արտայայտում նոյն մարգարէն իր ութերորդ սաղմոսի մէջ՝ ասելով հետեւեալը. «Մարդը ի՞նչ է, որ յիշում ես նրան կամ մարդու որդին, որ այցի գաս նրան» (Սղմ. 8, 5): Այս տողերի մէջ ցուցաբերում են երկու պատկերներ. առաջինը՝ Դաւիթը, որպէս մարդ է հաւատում Աստծուն, եւ նրա ողորմութեանն ու աստուածային անսահման սիրուն, իսկ երկրորդը՝ աստուածային գերագոյն խոնարհութեանը, որով Աստուած խոնարհում է մինչեւ մեր մարդկային նուաստութիւնը ու մարմնանալով գալիս է այցելութեան:

Դաւիթ Մարգարէն գիտակից է մարդկային խստասրտութեանն ու անհաւատութեանը, գիտակից է նաեւ Աստծոյ շնորհքին անարժան լինելուն: Բայց եւ այնպէս, Աստուած չի լրում մարդը, այլ որոշում է մարդանալ, ապրել նրա հետ, դարմանել նրա մեղանչական վէրքերը, ու անառակ որդու նման վերադարձնում հայրական տուն: Դրա համար մարգարէն հարցնում է «Մարդն ի՞նչ է, որ յիշում ես նրան, կամ՝ մարդու որդին, որ այցի գաս նրան» (Սղմ. 8, 5):

Եւ Քանն մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեզ Քրիստոս Սարմնացաւ, որ մարդկային բնութիւնը սրբացնի

Երբ ժամանակն եկաւ, Մարիամ՝ անարատ յղացեալը, ծնեց աշխարհի Փրկչին: «Եւ նա ծնեց իր Անդրանիկ որդուն, խանձարուրի մէջ փաթաթեց նրան ու դրեց մսուրի մէջ» (Ղուկ. 2, 5-7), իսկ այդ ընթացքում հարուստները վայելում էին իրենց պալատների հաճոյքները, եւ թագաւորներն իրենց կուտակած հարստութիւնները:

Հովիւները դարձան նրա առաջին հաւատացողները, ինչպէս նաեւ առաջին առաքեալները՝ աշխարհին հաղորդելու նորածին Մեսիայի աւետիսը: Նոր Կտակարանի մէջ յիշատակուած հովիւների պատմութիւնը հաւատքի եւ աւետարանացումի առաջին ռահվիրաների պատկերն է այօրուայ ըմբռնումով:

Մսուրի մանուկը՝ իմմանուէլը, որի մասին Հին Կտակարանը իսօսեց եւ մարգարէացաւ, տարիներ յետոյ իրականութիւն դարձաւ: Նորածին Փրկիչը ժամանակի մէջ պիտի հիմնէր, ամրապնդէր ու հաստատէր Աստծոյ ընտրեալ նոր ժողովրդին իր հաւատքի մէջ: Աստուածային իշխանութեամբ պիտի հոչակէր Նոր Ուխտի Կտակարանը, եւ ընտրեալ ժողովրդին հաշտեցնելով Հայր Աստծոյ հետ, պիտի ապահովէր նրա յաւիտենական փրկութիւնը եւ այսպիսով, Նոր Կտակարանի նոր ուխտը՝ հաւատքի միակ աղբիւրն ու միակ ճշմարիտ միջոցը պիտի դառնար: Քրիստոսն անձամբ է ասում: «Մի կարծէք, թէ Օրէնքը կամ մարգարէներին ջնջելու եկայ. չեկայ ջնջելու, այլ՝ լրացնելու» (Մատթ. 5, 17): Ուրեմն Քրիստոսն է ժամանակի լրումը:

Չորս Աւետարանիչները, հովիւների նման իրենց լսածի եւ տեսածի վրայ հիմնուած, հաւատարմութեամբ աշխարհին հաղորդեցին Նոր Կտակարանի փրկութեան պատգամը: Առաքեալները քարոզեցին Աստծոյ Աւետարանը համայն աշխարհին: Նրանք ապրեցին եւ վկայեցին Քրիստոսի արեան գնով: Այսպէս էր Պետրոսի առաքեալների Վէմի վախճանը, Պօղոսի, Թադէոսի եւ Բարթողմէոսի, Ստեփանոսի եւ մնացած առաջին եկեղեցւոյ մարտիրոսների վկայութիւնը, որոնք յանուն հաւատքի պաշտպանութեան եւ վկայութեան տենչանքին, կնքեցին իրենց կեանքը՝ այս աշխարհի մէջ վայելելու խոստացուած երկնային յաւիտենական երջանկութիւնը:

Սա է ճշմարտութիւնը, որ հարկաւոր է մեր հոգիների փրկութեան համար, որովհետեւ Նոր Կտակարանի էջերից գիտենք, թէ որքա՛ն դժուար էր հրեաների՝ ընտրեալ ժողովրդի սրտի մէջ վերահաստատել հաւատքը: Անչափ հետաքրքիր է այն հատուածը, թէ Յիսուսն ինչպիսի կատաղութիւն եւ դիմադրութիւն է գտնում հրեաներից, երբ ինքնիրեն յայտարա-

ըում է հրեաներին՝ ասելով «Ես Աստծոյ Որդին եմ» (Յով.10, 36): Նրանք հայոյանք էին համարում Յիսուսի արտայայտութիւնը, որ համարձակւում էր ինքնիրեն Աստծոյ Որդի կոչել: Բայց եւ այնպէս, այս յայտնութեան վրայ մենք այսօր մեր հաւատքի դաւանանքն ենք կատարում եւ համոզուած աղօթում «Աստուած յԱստուծոյ...Ծնունդ եւ ոչ արարած, նոյն ինքն ի բնութենէ Հօր... Որդի Աստծոյ»: Երբ Քրիստոսն ինքնիրեն յայտարարում է Աստծու Որդին, մենք Ս. Պետրոսի նման պէտք է ասենք. «Դու ես Քրիստոսը՝ կենդանի Աստծու Որդին» (Մատթ.16, 16), «Դու յաւիտենական կեանքի խօսքեր ունես» (Յով.6, 70), «Դու ես ճշմարիտ մարմնացեալ Աստուածը, խօստացուած Մեսիան, որն եկաւ եւ բնակուեց մեր մէջ, Դու ես աշխարհի Փրկիչը, որ մեզ մաքրեց սուրբ արիւնով, ազատեց սատանայի որոգայթներից եւ որդեգրութեամբ հաշտեցրեց Հայր Աստծոյ հետ» Սակայն այս ամէնը հրեաների մօտ բոլորովին տարբեր իմաստ ստացաւ: Նրանք չէին ուզում ընդունել Քրիստոսին որպէս Աստծոյ Որդի: Նրանք մերժում էին հաւատալ նրան, որովհետեւ նրա մէջ տեսնում էին իրենց նման մարդ արարածի: Էլ չասենք, որ տեսնում էին մի մեղաւորի, որն իրաւունք չունէր սրբապղծելու Աստծոյ անունը:

Այն ժամանակուայ Հրեաների հոգեբանութեանը խանգարում էր ոչ միայն Քրիստոսի այն խօսքը որ «Ես Աստծոյ Որդին եմ» (Յով.10, 36), այլև եւ այդ խօսքի շարունակութիւնը, որտեղ ասում է. «Եթէ իմ Հօր գործերը չեմ անում, ինձ մի՛ հաւատացէք: Իսկ եթէ անում եմ, եթէ ինձ էլ չէք հաւատում, գործերին հաւատացէք, որպէսզի իմանաք եւ ճանաչէք, որ Հայրը իմ մէջ է, եւ ես՝ Հօր մէջ» (Յով.4, 11, 37-38): Այսինքն, ի հեծուկս հրեաների կամքին, Յիսուսին իր խօսքին մէջ հաստատ է մնում՝ «Ես եւ Հայրը մէկ ենք»: Երկրորդ՝ Քրիստոսը հրեաներից պահանջում էր Հաւատք եւ վկայութիւն, ինչ որ նրանք բացարձակ մերժում էին: Մինչ, այսօր մենք նոյնը չե՞նք մերժում, ինչպէս անցեալում հրեաները մերժեցին Աստծուց մեզ տրուած չնորհքը: Նոյնիսկ Հնդամատեանից, օրէնքներից եւ մարգարէներից Մեսիայի ճշմարիտ աստուածութիւնը իմանալով հանդերձ Հրեաները նրան մերժեցին: Այսօր մենք եւս, Յիսուսի ամբողջական փրկչագործական իրականութիւնը Հին եւ Նոր Կտակարաններից իմանալով հանդերձ, շարունակում ենք նրան մերժել մեր առօրեայ մեղքերով:

Հրեաները գիտէին, որ Մեսիան պիտի գայ: Օրէնքներն ու մարգարէները խօսել էին նրա գալուստի մասին, զգուշացրել եւ պատրաստել էին ընտարեալ ժողովրդին այդ պահի իրականութեանը եւ լոյսին, եւ սակայն նրանք նախընտրեցին խաւարը, շարունակեցին ընդդիմանալ, մերժել Աստծոյ պատրաստած փրկչագործական ծրագիրը:

Յիսուսի անհասկանալի է հրեաների ընդդիմացող հոգեբանութիւնը Մեսիայի հանդէպ, որ եկել էր իրենց փրկելու սատանայի նենդութիւննե-

թից:

Նոյնը մենք այսօր, ի՞նչ համարձակութեամբ շարունակաբար մերժում ենք մեզ ձրիաբար տրուած աստուածային չնորհները։ Անցեալում Հրեաները գիտակից էին իրենց յատուկ կոչմանը. որպէս ընտրեալ ժողովուրդ աշխատելու աստուածային փրկչագործական ծրագրի մէջ եւ մինչեւ այսօր շարունակում են այն յիշել եւ պահանջել բոլորից ընդունուել այդպէս։ Այսօրուայ քրիստոնեաներս նոյնպէս ուզում ենք ընդունուել որպէս քրիստոնեայ, սակայն մեր կեանքը չի համապատասխանում սոյն կոչմանը։

Փրկիշը եկաւ եւ ինքնիրեն յայտնեց իր գործած հրաշքներով։ Հրեաները լսեցին նրա քարոզները, վայելեցին նրա կատարած բուժումները, կերան նրա տուած հրաշագործ հացը, տեսան Ղազարոսի յարութիւնը, բայց մնացին կուրացած, կարծրացած իրենց մեղքի մէջ «...Մեղքը ո՞ւմն է, որ կոյր է ծնուել. նրա՞նն է, թէ՞ հօրն ու մօրը»։ (Յովհ.9, 2): Նրանք կոյր չէին, բայց կոյր մնացին մինչեւ Քրիստոսի խաչելութիւնը, երբ փարիսեցիներն ու դպիրները բրտօրէն գոռում էին ասելով. եթէ դու ես Աստծոյ Որդին իջիր խաչի վրայից։ Այսօր մենք ենք այն ընտրեալ ժողովուրդը, որ ընդդիմանում է Քրիստոսին։ Հարց տանք մենք մեզ. որքանո՞վ ենք տարբերում անցեալի ընտրեալ ժողովրդից։ Մենք, որ վայելեցինք ու ամէն օր վայելում ենք Քրիստոսի հրաշքներն ու բարիքները մեր կեանքի մէջ, մենք որ փրկուեցինք Քրիստոսի Ս. Արիւնով, չե՞նք բացականչում արդեօք անցեալի ընտրեալ ժողովրդի նման, թէ «ի՞նչ նշան կը տաս մեզ, որ հաւատանք, որ Դու ես Աստծու Որդին»։ Քրիստոսը Հաւատք եւ վկայութիւն խնդրեց եւ այսօր էլ է ինդրում։ Եթէ Հաւատքը չգործադրենք, կը մնանք սնանկացած։ Յակոբ առաքեալը ասում էր. «ի՞նչ արդէ հաւատալը, եթէ այն չենք գործադրում։ Սատանաներն էլ են Աստծուն հաւատում եւ սոսկում։ Հաւատքն առանց գործի մեռած է։ Աբրահամն իր գործով արդարացաւ»։

Արդ, Քրիստոսը մեր փրկութեան Ուխտն է, օրէնքի եւ մարգարէների լրումն է։ Քրիստոսին հաւատացողները նրա ընտրեալ եւ փրկուած ժողովուրդն են։ Նա է գլուխը, որ «մահուան մատնուեց մեր յանցանքների համար եւ յարութիւն առաւ, որ մեզ արդարացնի» (Հուոմ.4, 25): Ինքն է մարդարէների լրումը եւ նրանով է սկսում նոր Կտակարանը՝ հիմնուած ոչ օրէնքի, այլ սիրոյ եւ շնորհքի վրայ։ Քրիստոսն իր աստուածութիւնը հաստատելու համար մինչեւ վերջին պահը փորձեց բոլորին հաւաքել եւ բացատրել աստուածային ճշմարտութիւնը, իր աշակերտներին անդամ հարցրեց, թէ «Մարդիկ իմ մասին ի՞նչ են ասում, ո՞վ է մարդու որդին» (Մատթ.16,13) եւ աշակերտները թուեցին զանազան մարդկանց զանազան կարծիքները իր մասին, ու երբ պատասխանը լսեց, հարցումը նրանց ուղ-

դելով ասաց. «Իսկ գուք իմ մասին ի՞նչ էք ասում, ո՞վ եմ ես» (Մատթ.16, 15): Այսօր այս հարցումը մեզ է ուղղվում. ո՞վ է Քրիստոսը մեզ համար՝ բարի մարդարէ^o, մարդկային պատմութեան հանճարեղ գիտնակա՞ն, թէ^o զանազան կրօնական հոսանքների նման աշխարհ եկած վարդապետութեան մի Ռահվիրայ: Ի՞նչ էք կարծում, ով է Քրիստոսը մեզ համար: Կարո՞ղ ենք արդեօք Պետրոս առաքեալի նման ասել «Դու ես Քրիստոսը՝ կենդանի Աստծու Որդին» (Մատթ.16, 16) եւ մենք դէպի ո՞ւմ գնանք:

Յիրաւի Պետրոսի պատասխանը հաստատում է հետեւեալ իրականութիւնը «Եւ Բանն մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեզ»: Քրիստոսը՝ մարմնացեալ Աստուածը, եկաւ բնակելու մեր մէջ, ապրելու եւ կրելու մեր բոլորի ցաւերն ու վշտերը, բացի մեղքից, եւ դրանք դարմանելով մեզ բարձրացնելու առ Հայր: Հակառակ մեր ոչնչութեան, որի առջեւ Դաւիթ Մարդարէն զարմանալով հարցնում է. «Մարդն ի՞նչ է, որ յիշում ես նրան, կամ՝ մարդու որդին, որ այցի գաս նրան», որովհետեւ Դաւիթ մարդարէն, դիտելով Աստծոյ մեծութիւնը եւ խոստովանելով մարդկային խեղճութիւնը, հիացումով հարցնում էր, թէ ինչպէ՞ս կարող է սա պատահել մարդու հետ:

Անտարակոյս, մենք, որ Աղամի մեղքի պաճառով դրախտից արտաքսուած արարածներ ենք, կարող ենք նոյնպէս զարմանալ եւ մեր կեանքը քննելով ասել. ո՞վ ենք մենք, որ Աստուած մեզ ուղարկէր իր Սիածին Որդուն: Մեր կեանքի մէջ կատարած ո՞ր մի երախտագիտական գործի կամ բարիքի համար է, որ Աստուած ուզում էր մեզ վարձատրել: Այս հարցերի պատասխանը կարելի է համառօտել հակիրճ բառերով. մարդու հանդէպ ունեցած անհուն սէ՛րը Աստծուն մղեց ամէն զոհողութեան:

Ուստի, եկէք Պետրոս Առաքեալի նման համարձակօրէն գոչենք. «Դու ես Աստծոյ Որդին», այսինքն՝ հաւատալ Քրիստոսի աստուածութեանը, որ ունենանք Քրիստոսի միմիթարական պատասխանը Պետրոսին «Երանի՛ է քեզ, Սիմո'ն, Յովնանի՛ որդի, որովհետեւ մարմինը եւ արիւնը չէ, որ յայտնեց քեզ, այլ՝ իմ Հայրը, որ երկնքում է» (Մատթ.16, 17), այսինքն երանի քեզ, ո՞վ մարդ, որ երկնաւոր Հայրը քեզ յայտնեց այս ճշմարտութիւնը՝ Քրիստոսի աստուածութիւնը, որից յետոյ պէտք է արժանանանք Քրիստոսի հիմնած նոր Ուխտի՝ Քրիստոսի Եկեղեցու մասը կազմելուն, որի գլուխ կանգնեցրեց Պետրոս Առաքեալին. «Եւ ես քեզ ասում եմ, որ դու վէմ ես, եւ այդ վէմի վրայ պիտի կառուցեմ իմ Եկեղեցիս» (Մաթ.16, 18): Քրիստոսի վերոյիշեալ խօսքերում կան երկնային արժէքներ՝ Աստծոյ որդիների արժանապատութիւնն ու ազատութիւնը, որոնց սրտի մէջ բնակւում է Ս. Հոգին:

Դու վեմ ես, եւ այդ վէմի վրայ ալիսի կառուցեմ իմ եկեղեցին

Անտարակոյս, Քրիստոսի հիմնած Եկեղեցին այն ընտրեալ ժողովուրդն է, որ Աստուած հրաւիրեց, պատրաստեց ու փրկեց իր Միածին Որդու Ս. Արիւնով։ Եկեղեցին հիմնուած է այս խօսքի վրայ. «Եւ ես քեզ ասում եմ, որ դու վէմ ես, եւ այդ վէմի վրայ պիտի կառուցեմ իմ Եկեղեցին» (Մատթ.16, 18)։ Պետրոսը եւ տասնմէկ առաքեալները, ինչպէս նաև նրանց յաջորդները եղան ոչ միայն այս շինուածքի հմաքերը, այլեւ պարտականութիւն ունեցան շարունակելու Նոր Ուխտի աւետարանացումը՝ յուշելով հաւատացեալներին հաւատքի կարեւորութիւնը, ինամելով եւ ծառայելով նրանց հոգիների վրկութեան գործին։ Առաքեալների շուրջ կագմուած հասարակութիւնը, որը սկիզբ առաւ երուսալէմում, ապա տարածուեց ամբողջ աշխարհում, եղաւ թթիմորը Ընդհանրական Եկեղեցու։

Կորնթացիներին ուղղած առաջին թուղթի մէջ Պօղոս առաքեալն ասում է. «Գալուզ ինձ, ես առի Տիրոջից ինչ որ իմ հերթին աւանդեցի ձեզ» (Կորնթ.Ա.11, 23-26)։ Պօղոսը, որ հալածում էր Յիսուսին հաւատացողներին, գալիս է ապացուցելու նրանց հաւատքի արժէքն ու կարեւորութիւնը իրենց փրկութեան համար, խրախուսելով նրանց հաւատալ, այնպէս, ինչպէս ինչքը՝ Պօղոսը հաւատաց Քրիստոսի խօսքին։ Ճշմարիտ է, որ Եկեղեցին հիմնուեց Պետրոս առաքեալի անուանումով՝ որպէս իր եղբայրների մէջ առաջին պատասխանատուն, սակայն Եկեղեցին հաստատուեց վերջին ընթրիքի պահին, երբ Յիսուսը հացը կտրեց ու բաժանեց իր աշակերտներին, ասելով. «Առէ՛ք կերէ՛ք...», ապա բաժակը բարձրացրեց ու ասաց. «Այս բաժակը Նոր Ուխտն է իմ արիւնով, արէ՛ք այս իմ յիշատակի համար» (Կորնթ.Ա.11, 25)։ Իսկ «Լոյս Աշխարհի» (Lumen Gentium) կոնդաւկի մէջ կարդում ենք. «Քրիստոսը հաստատեց այս նոր դաշինքը, այսինքն՝ Նոր Ուխտի կանչելով հրեայ եւ բոլոր ազգերի ժողովուրդներին, որ հիմնուեն ոչ մարմնեղէն միութեան մէջ, այլ հոգւով կազմեն Աստծու ժողովուրդը» («Լոյս Աշխարհի», Բ. 9)։ Ուստի, եթէ մենք հաւատանք, կը դառնանք Աստծու ժողովուրդ։ Քրիստոսին հաւատացողներ «Վերածնոււէ՛ք ոչ թէ ապականութեան ենթակայ սերմից, այլ՝ անապականից՝ Աստծու կենդանի եւ մշտնջենական խօսքով» (Պետ.1, 23)։ Ահա մի քանի տողերի մէջ համառօտուած Նոր Կտակարանի Նոր Ուխտի՝ Միածին Որդու արիւնով հաստատուած Ուխտի բացայայտ ճշմարտութիւնը։

Ինչո՞վ է տարբերում Նոր Ուխտը Հնից

Հին Կտակարանի մէջ հաւատքի եւ հաւատարմութեան կանչողը Հայր Աստուածն է, որ միջամտում է մարդու կեանքի մէջ, հրահրում է, ուղղում եւ առաջնորդում իր ժողովրդին օրէնքի հիման վրայ։ Ընտրեալ ժո-

զովուրդը հետեւում է Աստծոյ ձայնին, լսում նրա հրամանները, բայց երբեմն սայթաքում է ու հետ վերադառնում Աստծուց իրեն տուած օրէնքին:

Նոր Ուխտի Կտակարանը Որդին է, որ Հօր նման ընթանում է իր մեսիական ժողովրդի հետ, սովորեցնում, հրաւիրում է հաւատքի եւ վկայութեան, բացատրում է եւ զգուշացնում, սակայն արժանապատութիւնն ու ազատութիւնը պայման են Աստծու որդիների համար: Աստծու Որդիին նոր Օրէնքը հետեւորդների սիրոյ օրէնքն է, որ Յովաննէսի Աւետարանի մէջ ենք գտնում: Յիսուսն ասում է իր հետեւորդներին. «Նոր պատուիրան եմ տալիս ձեզ, որ սիրէք միմեանց. ինչպէս ես ձեզ սիրեցի, դուք էլ միմեանց սիրեցէք: Եթէ դուք միմեանց սիրէք, դրանով բոլորը պիտի իմանան, որ դուք իմ աշակերտներն էք» (Յովէ.13, 34-35): Այս է նոր պահանջը. Աստծուն հաւատալ սիրոյ օրէնքի հովանու տակ: Ընտրեալ նոր ուխտի ժողովուրդը պարտական է ընդունել Քրիստոսի Նոր Պատուէրը՝ աշակերտների նման եւ երկիւղածութեամբ լսել հետեւեալը. «Գնացէ՛ք, ուրեմն աշակերտ դարձրէ՛ք բոլոր ազգերին, նրանց մկրտեցէ՛ք Հօր եւ Որդու եւ Սուրբ Հոգու անունով: Ուսուցէ՛ք նրանց պահել այն բոլորը, ինչ որ ձեզ պատուիրեցի: Եւ ահա ես ձեզ հետ եմ բոլոր օրերում՝ մինչեւ աշխարհի վախճանը» (Մատթ.28, 19-20):

Ուստի, Հին եւ Նոր Կտակարանների տարբերութիւնը պարզ է. առաջինը Օրէնքի եւ երկրորդը սիրոյ ու չնորհքի Կտակարան է: Եթէ սիրոյ եւ չնորհքի զաւակներն ենք, ապա պարտական ենք վկայել մեր կեանքով, բարի օրինակով, բարեպաշտութեամբ եւ հեզութեամբ, փնտուելով այն, ինչ որ մեզ միացնում է Աստծուն՝ որպէս ընտրեալ ժողովուրդ, ու հեռանալ մարդկային բոլոր սայթաքումներից, որ մեզ կարող են իրենից բաժանել: Միշտ յիշենք հետեւեալ ճշմարտութիւնը. «Աստծու նուրիեալները իրար են մօտեցնում հաւատացեալներին, իսկ կորստեան որդիները բաժանում են նրանց»:

Վասն Կրօնից եւ Հայրենեաց

Բազում ազգեր ցանկացան ու դեռ ցանկանում են ունենալ այն իւրայտառուկ տեղն ու դիրքը, որ ունի հայ եկեղեցին ընդհանրական եկեղեցու մէջ: Ամբողջ հայ եկեղեցու պատմութիւնը եզակի կոչումի մի վկայարան է, որ ցոլացնում է մեր իսկական քրիստոնեայ ինքնութիւնը՝ որպէս Աստծոյ նոր ընտրեալ ժողովուրդ՝ Հին Կտակարանի հրեայ ժողովրդի փոխարէն: Այս ինքնութեան ամենացայտուն օրինակն են դարերի ընթացքում մեր կրած անվերջանալի հալածանքների շղթան եւ մեր անթիւ նահատակ-

Ների հոյլերը, որոնք իրենց արեան գեղումով վկայեցին յաչս աշխարհի իրենց փարումը եւ հաւատարմութիւնը Քրիստոսին՝ աւետելով Նրա Սուրբ անունը համայն մարդկութեան:

Մեր Հայ եկեղեցու պատմութեան ոսկեմատեանի էջերում միայն մեր հոգեւորական հայրերի անունները չեն, ինչպէս Ս. Սահակ, Ս. Մեսրոպ, Ս. Ներսէս եւ միւս հսկաները: Զկան միայն փայլուն շրջանի հոգեւոր ապրումները, այլ կան դարերի ընթացքում յանուն Քրիստոսի դափնեպսակը շահածներ ու նահատակներ: Կան Վարդանանք, Ապրիլեան միիլիոնաւոր Նահատակները, կան աքառիրեալներ, խոստովանողներ եւ լուլթեան մէջ վասն Քրիստոսի մարտիրոսներ:

Հայ ժողովուրդը չդադարեց բարձրաձայնել իր քրիստոնէական համոզումները՝ խաչը ունենալով որպէս զինանշան եւ ասելով «Հազար անգամ չարչարանքն ու խաչը, քան մէկ անգամ Քրիստոսին դաւաճանելը»:

Ինչպէս անցեալի առաքեալները, այնպէս էլ այսօր հայ ազգը, ի հետուկս անհաւատութեան շրջանի ճնշումների, Աստծու Սուրբ անունը վառ պահեց իր սրտի ու հոգու մէջ: Խորապէս արմատացած քրիստոնէական հաւատքը փառահեղ արտայայտութիւններով եւ քաջարի ապրումներով յաղթահարեց սրին ու սպառնալիքներին:

Այս հերոսների շարքում կարող ենք թուել՝ երանելի կոմիտաս վարդապետին, Մալոյեան եպիսկոպոսին, Դանիէլ Վարուժանին, Պետրոս Դուրեանին եւ շատ ու շատ անյայտ, բայց պարզ հաւատացեալների, որոնք ոչ ամաչեցին եւ ոչ էլ վախեցան բացականչելու իրենց քրիստոնէական հաւատքը, ընդհակառակը, նրանք արիաբար երգեցին Աստծոյ փառքը, գրեցին Աստծոյ Սուրբ անունը ոչ միայն իրենց սրտերում ու հոգիներում, այլ նաև իրենց գրական աշխատութիւններում: Այս անձանց յաջորդները մենք ենք՝ կանչուած ապրելու եւ վկայելու մեր քրիստոնէական հաւատքը:

Եթէ անցեալում ոսկեղարեան հոգեւոր գրականութիւն ունեցող հայ ժողովրդի ժառանգները կարողացան տոկալ հեթանոսներին, ապրել եւ վկայել քրիստոնէական հաւատքը, եթէ անցեալի դժուար, սեւ ու հալածանքի օրերին հայ եկեղեցին՝ կղեր ու ժողովուրդ, կարողացան պահել իրենց ինքնութիւնն արեան գնով ու նրան վկայել, առաւել եւս այս օրերին, երբ մեր եկեղեցին վայելում է կատարեալ ազատութիւն, աւելի հետ պէտք է լինի մեզ ապրել մեր հաւատքը, համարձակ եւ ազատ արտայայտութեամբ վկայել եւ աւետարանել՝ հետեւելով մեր նախահայրերի օրինակին, չտարուել խաբուսիկ ու աշխարհամդիտ հոսանքներից, որոնք փայլուն ապակիներով փորձում են գողանալ մեր սրտի ու հոգու գոհարները:

Այսօր, մինչ մենք մեր հայրենի հողի վրայ վայելում ենք կրօնական ազատութիւնը, դժբախտաբար, նոյն այս հողի վրայ Քրիստոսի անունը շահարկող սուտ քարոզիչներ են վխտում, որոնք ամէն միջոց օգտագործում են՝ մեր հոգեւոր զաւակներին եւս կորստեան ճանապարհի մատնելու: Հետեւաբար, ընտրութիւնը մերն է դարձեալ, ինչպէս ասացի իմ առաջին հովուական նամակիս մէջ: Եկեղեցին մեզ կանչում է հաւատքի եւ վկայութեան: Թող որ մեր օրինակը շողայ աշխարհի դիմաց: Կղե՛ր ու ժողովուրդ, բոլորս մի սիրտ եւ մէկ հոգի աշխատե՞նք Քրիստոսի փառքի եւ մեր հոգիների փրկութեան համար:

Վստահելով Աստծու շնորհին եւ ողորմութեանը, Աստուածամօր անհուն սիրուն եւ բարեխօսութեանը, խոնարհաբար հայցում եմ Առաքելական օրհնութիւնը մեզ եւ համայն հայ հաւատացեալներին:

Գիւմրի, Փետրուար 14/2013

Տէր ՌԱ.ՖԱ.ՅԵԼ Արքեպա. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐքԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արհի. Հ. Յովհաննէս Եպս. Թէյրուղեան՝ առաջնորդ Փարիզի Սուրբ Իսաչ թեմի

Շաբաթ, 2 փետրուար 2013,
կէսօրուան ժամը 12-ին Սուրբ
Աթոռը տեղեկացուց թէ Բենե-
դիկտոս ԺԶ. Սրբազան Քահա-
նայապետը արհի. Հայր Յովհան-
նէս Եպս. Թէյրուղեանը անուա-
նած է Փարիզի Սուրբ Խաչ Հայ
կաթողիկէ թեմին առաջնորդ:

Արհիապատիւ Հայր Յովհան-
նէս Եպս. Թէյրուղեան ծնած է
Հալէպ՝ 6 մայիս 1941-ին: Զմմա-
ռու պատրիարքական միաբա-
նութեան փոքր նորընծայարան
մտած է 9 հոկտեմբեր 1953-ին:

1960-ի հոկտեմբերին դրկուած
է Հռոմի Լեռնեան քահանայա-
պետական Հայ վարժարան: Հռո-
մի մէջ ան յաճախած է Գրիգոր-
եան Համալսարանը եւ տիրացած
է իմաստափութեան եւ աստ-
ուածաբանութեան վկայական-
ներուն:

24 Դեկտեմբեր 1965-ին, քահա-
նայ ձեռնադրուած է ձեռամբ եր-
ջանկայիշատակ Գրիգոր Պետրոս
ԺԵ. Աղաճանեան Կաթողիկոս
Պատրիարքին:

1968-ին, Պատրիարքական թե-
մին մէջ ստանձնած է նոր Հաս-
տատուած ծովեղերեայ ժողովր-

դապետութեան հոգ հոգւոցը: Ապա փոխ-տնօրէնի պաշտօնը կը վարէ Մեսրոպեան վարժարանին մէջ. միեւնոյն ատեն Զմմառու վանքին մէջ ներքին մատակարարի եւ վարչական պաշտօններ կը ստանձնէ:

1979-ին, Թէյրուղեան գերապայծառը յաջողութեամբ կ'աւարտէ Հնկերային Ծառայութեան մասնագիտութիւնը, Պէյրութի Սուրբ Յովսէփ համալսարանին մէջ: Ան բարձր ուսման վկայական (Maitrise) կը ստանայ նոյն ճիւղին մէջ, հանդիսանալով Հնկերային Ծառայութեան մասնագիտութեան մէջ Լիբանանի առաջին վկայեալը:

1978-էն 1981, Պուրճ Համուտի Սուրբ Փրկիչ եկեղեցւոյ փոխ-ժողովրդապետ է: Ապա կ'անցնի մէկ տարի Վենեգուելլա, ուր կը հոգայ տեղւոյն նոր ժողովրդապետութեան պէտքերը:

1982 հոկտեմբերին մինչեւ օգոստոս 1984, Զմմառու պատրիարքական միաբանութեան նորընծայարանին փոխ վերակացու եւ վարչական կը նշանակուի:

1984-էն մինչեւ 1992, Պուրճ Համուտի Սուրբ Փրկիչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետ կ'անուանէ զինք երջանկայիշատակ Յովհաննէս Պետրոս ԺՀ. Գասպարեան Կաթողիկոս Պատրիարքը:

1992-էն 1998, վերակացու է Զմմառու միաբանութեան ընծայարանին եւ փոխ-մեծաւոր Զմմառու վանքին:

1998-էն 2001, կ'ըլլայ փոխ-մեծաւոր եւ ընդհանուր մատակարար Զմմառու պատրիարքական միաբանութեան:

25 մարտ 2001-ին, եպիսկոպոս կը ձեռնադրուի եւ կը ստանձնէ Պատրիարքական թեմի օգնական եպիսկոպոսի պաշտօնը: Ան նաեւ պատրիարքութեան եպիսկոպոսաց Սիւնհոդոսին ընդհանուր քարտուղար եւ ատեանի անդամ է: Ան նախագահն է նաեւ Քրիստոնէականի պատրիարքական յանձնախումբին: Կը վարէ պատրիարքական թեմին «Աւետարեր» շաբաթաթերթին հրատարակութիւնը:

Գոհաբանական երեկոյ՝ արիի. հայր Յովհաննէս եպս. Թէյրուղեանի մեկնումին առթիւ

Շաբաթ, 16 փետրուար 2013, երեկոյեան ժամը 6.30-ին, Պուրճ Համուտի «Սուրբ Փրկիչ» եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ գոհաբանական երեկոյ արհի. հայր Յովհաննէս եպս. Թէյրուղեանի մեկնումին առթիւ:

Նախագահութեամբ Տանն կիլիկոյ Կաթողիկէ Հայոց Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին, հանդիսաւոր սուրբ Պատարագ մատոյց արհի. հայր Յովհաննէս եպս. Թէյրուղեան՝ նորընտիր առաջնորդը

Ֆրանսայի կաթողիկէ հայոց թեմին: Արարողութեան ներկայ գտնուեցան Հիւսիսային Ամերիկայի վաստակաւոր առաջնորդ՝ արհի. հայր Մանուէլ եպս. Պաթագեան, Զմմառու միաբանութեան պատրիարքական փոխանորդ՝ գերպծ. հայր Գաբրիէլ թ.ծ.փ. Մուլրատեան, Պէլրութի պատրիարքական թեմին ժողովրդապետները, հոգեւոր հայրերը, քահանաները եւ Զմմառու սաները: Ներկայ գտնուեցան նաեւ պաշտօնական, հասարակական եւ միութենական անձնաւորութիւններ, հաւատացեալ ժողովուրդի կողքին:

Յընթացս սուրբ Պատարագին, արհի. հայր Յովհաննէս եպս. Թէլրուզ-եան փոխանցեց հետեւեալ հրաժեշտի պատգամը:

«Սիրեցեալ քոյրեր եւ եղբայրներ,

Սուրբ Պատարագը կը մատուցանեմ ձեր ընտանիքներուն եւ բոլորիս սրբութեան դիտաւորութեան:

72 տարեկանիս ուրախութեամբ եւ խոնարհութեամբ կ'ընդառաջեմ Քրիստոսի փափաքին, համաձայն Սրբ. Քահանայապետին այն արտայայտութեան թէ «Ես Տիրոջ ծառան եմ, թո՛ղ ամէն բան ըլլայ ինծի կամքիդ համաձայն»: Յառաջացած տարիքս եւ նոր առաքելավայրս նկատի ունենալով, ես զիս կը յանձնեմ Գերագոյն Քահանային, որ ըսաւ. «Դուք չէք որ ընտրեցիք զիս, այլ ես ձեզ ընտրեցի եւ հաստատեցի, որպէսզի երթաք եւ պտուղ տաք եւ ձեր պտուղը մնայ, եւ ինչ որ խնդրէք Հօրմէն իմ անունովս՝ տայ ձեզի» (Յովհ 15, 16):

Սիրելի՛ Քահանայ եղբայրներ, Եւրոպա կ'երթամ եւ ինծի հետ կը տանիմ իւրաքանչիւրիդ սրտիս մէջ տպաւորած ուրախ ու ցաւալի յիշատակները: Կը վստահեցնեմ ձեզ թէ միշտ ջանացի եւ պիտի շարունակեմ զօրավիդ կանգնիլ իւրաքանչիւրիդ դառն ըոպէներուն ու ամոքել երբեմնի արդար արցունքը: Բոլորիդ կը մաղթեմ Քրիստոսի խաղաղութիւնը եւ անսակարկ հաւատարմութիւն մը Քահանայութեան հանդէպ, որուն համար նուիրած ենք մեր կեանքը: Զկայ աւելի վսեմ ու նուիրական կոչում ու սէր քան «իր կեանքը զոհել բարեկամներուն» (Յովհ 15, 13), նաեւ Եկեղեցւոյ եւ Ազգին համար: Եղբայրական թելադրանքս է ձեզի. «Մեր հաւատացեալները թանկագին քանքարներ են մեր ձեռքերուն մէջ: Առանց անոնց գործօն ներկայութեան՝ մեր գոյութեան կոչումը իմաստ չունի: Շրջապատուեցէ՛ք ձեր ժողովուրդով: Այցելեցէ՛ք ընտանիքները: Մանօթացէ՛ք ծնողներուն, երիտասարդներուն ու յատկապէս մանուկներուն: Ասոնք Եկեղեցւոյ ապագան են: Մօտ եղէ՛ք հիւսնդներուն, ծերերուն ու կարօտեալներուն: Ասոնք Քրիստոսի սիրեցեալներն են»: Շնորհակալ եմ ինծի հանդէպ ձեր ունեցած եղբայրական զգացումներուն ու ապրումներուն համար: Ձեր ներողամը-տութիւնը կը հայցեմ եթէ որեւէ կերպով վշտացուցած եմ ձեզ: Մնանք միշտ միացած քահանայական աղօթքով:

44 տարիներու ընթացքին, ջերմ սիրով սիրեցի ձեզ, սիրելիներս, աշխա-

տեցայ ձեզի հետ՝ ծնողներ, երիտասարդ-երիտասարդուհիներ, պատանիներ, մանուկներ, Բլբուներ, սկառատներ, երգչախումբի անդամներ, Տիկնանց Միութիւն, Բարեսիրական Միութիւն, միութենականներ, կուսակցականներ եւ պաշտօնեայ գործակիցներ: Զանացի ըլլալ ձեզմէ մէկը պզտիկ՝ պզտիկներուն հետ, մեծ՝ մեծերուն հետ: Շնորհակալութիւն ձեզի, որ երկար տարիներ միասին աշխատեցանք, միասին բաժնեցինք պատերազմի մահաստուեր օրերուն տագնապներն ու վախերը, ինչպէս նաեւ միասին ժպիտը վերադարձուցինք կարօտեալներուն եւ գաղթականներուն, անոնցմէ ստանալով սրտի արդար գոհունակութիւն ու երջանկութիւն: Ժամ՞ն է որ ներողութիւն խնդրեմ ձեզմէ գործած սխալներուս, ձեզի պատճառած նեղութիւններուն ու զլացած ծառայութիւններուս համար: Նշան իմ անկեղծ սիրոյս ընդունեցիք ինծմէ եղբայրական համբոյր մը ջերմ: Կը խոստանամ ամէն օր սուրբ Պատարագի ընթացքին եւ աղօթք-ներուս մէջ յիշել ձեզ, ձեր ընտանիքներուն բոլոր անդամները: Կը խնդրեմ ձեզմէ որ դուք ես ինծի համար աղօթք, որ բարի Յիսուսը, կեանքի մնացած տարիներուս, ինծի հետ վարուի մեծ ողորմութեամբ եւ գթութեամբ, եւ ինչպէս միշտ, ըլլայ լոյսս ու առաջնորդս, որպէսզի կարենամ լաւագոյնս տալ ինծի յանձնուած հոգիներուն ու միասին ընթանանք Հաւատքի եւ Սրբութեան ուղեւորութեան ճամբուն վրայ:

Որդիական երախտագիտութիւնս կը յայտնեմ Արծիւեան Զմմառեան Միաբանութեան, ուր վայելեցի Զմմառու Տիրամօր մայրական խանդադատանքն ու սէրը, եւ սնանեցայ սրբակեաց Զմմառեան հայրերուն առաքելական նուիրումով Եկեղեցւոյ ու Ազգին. ծնողքիս՝ որոնցմէ ժառանգեցի բարեպաշտութեան ու ծառայութեան հոգին. Սրբազն Քահանայապետին, Ամեն. Հոգեւոր Տիրոջ եւ Սիւնհողոսական Հայրերուն՝ անձիս հանդէպ իրենց ունեցած վստահութեան համար: Անտարակոյս գոհաբանական աղօթքս կ'երթայ սուրբ խորանին վրայ բազմած Քրիստոսի, որ չնայեցաւ տկարութեանս ու խեղճութեանս, այլ շռայլեց իր առատ չնորհները կեանքիս անկիւնադարձերուն, վերջինը՝ անուանումս որպէս առաջնորդ Ֆրանսայի թեմին: Օրհնեալ ըլլայ միշտ Աստուծոյ սուրբ կամքը»:

Սուրբ Պատարագի վերջին օրհնութենէն ետք, ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը այս առիթով գնահատական խօսք մը ուղղեց Թէյրուղեան գերապայծառին, յիշելով անոր երկար տարիներու առաքելութիւնը հաւատարմութեամբ, սիրով եւ ծառայութեան ոգիով: Ան ըսաւ. «Աստուծած որկած էր իր անդրանիկ զաւակը աշխարհ, որպէսզի մարդոց հաղորդէ Աստուծոյ սէրը (...): Աստուծած իր աշակերտները ընտրեց որպէսզի այս սէրը փոխանցէ աշխարհին: Ամէն քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ մէջ իր առաքելութիւնը ունի, իր կոչումը ունի, իր ձեւը ունի, իր կարգը ունի (...): Երբ Աստուծած Թէյրուղեան գերապայծառին նայեցաւ, ինքն ալ փոխադարձեց նայուած-

քը Աստուծոյ եւ ընդունեցաւ Աստուծոյ սէրը (...): Եւ հաւատաց Աստուծոյ սիրոյն:

«Հաւատարմութեամբ համապատասխանել Աստուծոյ սիրոյն (...): Աստուած այսօր կը կոչէ մեր գերապայծառը դէպի նոր առաքելութիւն, որպէսզի իր միջոցաւ Աստուած շարունակէ իր սէրը տարածել»:

Հոգեւոր Տէրը նաեւ քաջալերեց նոր կոչումները Եկեղեցւոյ մէջ: Ան ապահովցուց իր արօթքները գերապայծառ տիրոջ եւ վստահեցուց թէ Թէյրուգեան եպիսկոպոսը բարձր պատասխանատուութեամբ պիտի ստանձնէ նոր պաշտօնը, որպէս առաջնորդ Փարիզի Սուրբ Խաչ հայ կաթողիկէ թեմին, իրեն մաղթելով յաջողութիւն եւ բարի առաքելութիւն:

Այնուհետեւ հայր Սարգիս վրդ. Դաւիթեան Հոգեւոր Տէրոջ եւ պատրիարքական թեմին անունով Թէյրուգեան եպիսկոպոսին նուիրեց սկիհմը՝ որպէս յուշանուէր:

Աւարտին, ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը, Թէյրուգեան եպիսկոպոսը եւ թեմին կղերը թափօրով ուղղուեցան դէպի ժողովրդապետութեան հիւրասրահը, ուր ընդունեցին ողջերթի մաղթանքները եւ նոր պաշտօնին համար շնորհաւորութիւնները: Ապա ՀԿՄ.ի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Փարիզի նոր առաջնորդին մասին տեսանիւթի ներկայացում եւ հիւրասիրութիւն:

Ցիշենք, որ շաբաթ կէսօրին, Զմմառու վանքին մէջ տեղի ունեցաւ աղապի պատիւ Թէյրուգեան եպիսկոպոսին:

Արիի. հայր Յովիաննէս եպս. Թէյրուգեանի գահակալութիւնը Փարիզի մէջ

Կիրակի, 7 ապրիլ 2013-ին, Փարիզի Սուրբ Խաչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ Բենեղիկտոս Ժ. Արքազան Քահանայապետին կողմէ նշանակուած Ֆրանսայի հայ կաթողիկէ թեմի առաջնորդ արհիապատիւ հայր Ցովհաննէս եպիսկոպոս Թէյրուգեանի գահակալութեան հանդիսաւոր արարողութիւնը: Գահակալութիւնը կատարուեցաւ ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքի հովանաւորութեամբ: Արհիապատիւ հայ Մանուէլ եպիսկոպոս Պաթագեան կը ներկայացնէր Հոգեւոր Տէրը: Արարողութեան նախագահեց վսեմաշուրք ծիրանաւոր՝ Անորէ Վէնթրուա Փարիզի առաջնորդ կարդինալը: Արարողութեան մասնակցեցան պապական նուիրակը եւ Ֆրանսայի հայ կաթողիկէ թեմի վաստակաւոր առաջնորդ՝ արհիապատիւ հայր Գրիգոր եպիսկոպոս Կապրոյեանը:

Եկեղեցական թափօրին մասնակցեցան նաեւ աշխարհի գանազան կող-

մերէն եկած հայ եւ օտար եկեղեցականներ, ինչպէս նաև Ֆրանսայի քոյր Եկեղեցիներու կղերը։ Հովուական Գաւազանի տուչութենէն առաջ, որ գահակալութեան արարողութեան կեղրոնը կը կազմէ, ողջոյնի խօսք ըսաւ արհիապատիւ հայր Գրիգոր եպիսկոպոս Կապրոյեանը։ Ան բարի գալուստ մաղթեց ներկաներուն, ապա հակիրճ կերպով ներկայացուց հայ կաթողիկէ համայնքը եւ չորդհաւորեց նորանշանակ առաջնորդին անուանումը Ֆրանսայի հայ կաթողիկէ թեմին համար։ Արհիապատիւ Լուի- ֆի Վէնթրուա կարդաց Քահանայապետական Կոնդակը, ուր նշուած էր հրաժարեալ Քահանայապետի՝ Բենեդիկտոս ԺԶ. Սրբազն Պապին Եղ- բայրական ողջոյնները, քաջալերանքը եւ ուրախութիւնը նորանշանակ Առաջնորդին հանդէպ։ Գերապայծառ հայր Գաբրիէլ թ. ծ. վարդապետ Մուրատեան կարդաց ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ նամակը, ուր ան կը փոխանցէր հայրական ողջոյնները եւ կը դրուատէր անոր քահանայական առաքինութիւնները։

Ապա Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ ներկայացուցիչ՝ վաստակաւոր հայր Մանուէլ եպիսկոպոս Պաթագեանի ձեռամբ կատարուեցաւ եպիսկո- պոսական Գաւազանի տուչութիւնը արհիապատիւ Յովհաննէս եպիսկո- պոս Թէյրուգեանին։ Տուչութեան յաջորդեց ներկաներուն ջերմ ծափահա- րութիւնը որպէս ուրախութեան վկայութիւն։ Ապա Վսեմաշուք Ծիրանա- ւոր՝ Անտրէ Վէնթրուա կարդինալը իր եղբայրական եւ ջերմիկ խօսքը ըսաւ, ուր ան նշեց հայ կաթողիկէ համայնքին գործունէութիւնը Ֆրան-

սայի մէջ, չնորհակալութիւն յայտնելով արհիապատիւ հայր Գրիգոր եպիսկոպոս Ղապրոյեանին եւ բարի գալուստ ու յարատեւ գործունէութիւն մաղթելով նորանշանակ Առաջնորդին:

Այս արարողութեան յաջորդեց սուրբ Պատարագը, զոր մատոյց արհիապատիւ Թէյրուգեան եպիսկոպոսը առընթերակայութեամբ հայր Գրիգոր եպս. Կապրոյեանի եւ Տէր Գրիգոր եպս. Գուսանի:

Այս արարողութեան պատուոյ հիւրերն էին նախկին մեծայարդ նախարար Տէր եւ Տիկին Փաթրիք Տեվեճեան, Հայաստանի Հանրապետութեան մեծայարդ դեսպան Տիւր Զիթեչեան եւ տիկինը, Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչ Տէր եւ Տիկին Ռուլանտ Տիւպերդրանտ, Ուգրանական Եկեղեցւոյ Առաջնորդ՝ Պորիս Կուծիաք եպիսկոպոսը եւ Մարոնի Եկեղեցւոյ Առաջնորդ՝ Նասր Ժեմայէլ եպիսկոպոսը, Արեւելեան Եկեղեցիներու փոխ ներկայացուցիչ արհիապատիւ Տէր Գլու Պրեսօլէն եւ Էօվր տ'Օրիանի ատենապեար Փասկալ Կոլնիշ եպիսկոպոսը:

Պատարագի ընթացին, Կորնթացիներու ընթերցուածը կարդաց Փրանսերէնով Ֆրանսայի Աւետարանական Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչը. իսկ Աւետարանի ընթերցումը երգեց Հոգեշնորհ Նորվան Արքեպիսկոպոս Զաքարեան, իսկ աւետարանի Փրանսերէն ընթերցումը կարդաց արհիապատիւ Տոմինիք Լօպրէն Եպիսկոպոսը:

Արարողութենէն ետք նորանշանակ Առաջնորդը ժողովուրդին չնորհաւորութիւնները ընդունելէն ետք, միասին ուղղուեցան դէպի «Maison de la Chimie» ճաշարան, ուր սեղան սարքուած էր ի պատիւ Առաջնորդին եւ հիւրերուն ու հաւատացեալներուն:

Մօտ երեք հարիւր հոգի ներկայ էին սեղանատան մէջ: Բացման Խօսքը կատարեց Գերյարգելի հայր Գէորգ ծ.վ. Ասատուրեան: Ան իբրեւ Զմմառուու Պատրիարքական Միաբանութեան անդամ իր խօսքին մէջ անդրադաւ Գերապայծառին գործունէութեան մասին քահանայական առաքելութիւններուն մէջ, ինչպէս Պուլրճ Համուտի Սուրբ Փրկիչ Եկեղեցւոյ մէջ պատերազմի դժուարին օրերուն: Իբրեւ օրինակելի վարդապետ, ապա եպիսկոպոս, ան եղաւ միշտ յուսատու եւ անշահախնդիր ծառայող ժողովուրդին: Ապա խօսք առաւ Սուրբ Խաչ Եկեղեցւոյ փոխ ատենապետ՝ Պր. Ստեփան Ստեփանեան, որ անդրադաւ վաստակաւոր հայր Գրիգոր Եպիսկոպոս Կապրոյեանի հոգեմտաւոր գործունէութեան մասին եւ բարի գալուստ մաղթեց նոր Առաջնորդին: Ապա խօսք առաւ նախկին նախարար եւ հայ կաթողիկէ համայնքի զաւակ պարոն Փաթրիք Տեվէճեան. ան գնահատեց Եկեղեցիներու սերտ յարաբերութիւնը եւ անդրադաւ արեւելքէն արեւմուտք գաղթող եւ հաստատուող քրիստոնեայ տարրին: Խօսք առաւ նաեւ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ ատենապետը, որ դրուատեց հայ քոյր Եկեղեցիներու գործունէութիւնը: Խուսկ խօսք առաւ «Alliance Arménienne»ի ատեպապետ՝ տիար Վահէ Կապրաշ, որ անդրա-

դարձաւ Արհիապատիւ Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Կապրոյանի ազգօգուտ գործունէութեան մասին, մասնաւորաբար Հայաստանի աղէտեալ գօտիի ժողովուրդին համար:

Խօսք առին նաեւ արհիապատիւ Փասքալ Կոլնիշ եւ Գլու Պրեսոլէ եպիսկոպոսները, որոնք անդրադարձան թէ ինչպէս չնորհիւ արհիապատիւ Գրիգոր Արքեպիսկոպոսին մօտէն ծանօթացած են հայ կաթողիկէ Եկեղեցւոյ եւ Հայաստանի մէջ գտնուող հայութեան:

Ի վերջոյ՝ խօսք առաւ վաստակաւոր առաջնորդ Ֆրանսայի հայ կաթողիկէ թեմին արհիապատիւ հայր Գրիգոր Եպիսկոպոս Կապրոյեանը: Ան պատմեց իր երեսուն եւ վեց տարուայ առաքելութեան մասին, իր կատարած համեստ գործունէութիւնը՝ Աստուծոյ ողորմութեան եւ առատաձեռնութեան արդիւնք նկատեց եւ բեղուն գործունէութիւն մաղթեց նոր Առաջնորդին: Վերջին խօսքը վերապահուած էր արհիապատիւ հայր Յովհաննէս եպիսկոպոս Թէյրուզեանին: Ան փառք տուաւ Աստուծոյ իրեն հանդէպ ցուցաբերած ողորմածութեան համար որով ինքզինք յանձնած էր իր առաքելութեան սկիզբէն ի վեր: Յիշեց Զմմառու Տիրամայրը, որ մայրական գուրգուրանքով պահպանած եւ ուղղած էր զինք հարթելով ամէն խոչընդու որուն հանդիպած է իր գործունէութեան ընթացքին:

Տէր Ղազար սրկ. Պետրոսեանի քահանայական ձեռնադրութիւնը

Շաբաթ, 23 մարտ 2013, Երեկոյ-
եան ժամը 5-ին, սուրբ Գրիգոր Լու-
սաւորիչ - սուրբ Եղիշա աթոռանիստ
Եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ Զմմա-
ռու միաբան տէր Ղազար սրկ. Պետ-
րոսեանի քահանայական ձեռնադ-
րութիւնը՝ ձեռամբ ամենապատիւ
Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողի-
կոս Պատրիարքին:

Այս առիթով, ամենապատիւ Հո-
գեւոր Տէրը ժողովուրդին եւ նորօծ
քահանային փոխանցեց հետեւեալ
հայրապետական պատգամը:

«Արիիապատիւ Գերապայծառ Տէր,
Գերապայծառ, Գերյարգելի, Գերա-
պատիւ եւ Արժանապատիւ հայրեր,

Յարգոյապատիւ սարկաւագներ,

Առաքինազարդ քոյրեր,

Պետրոսեան ընտանիքի հարազատ-
ներ,

Պատուարժան հաւատացեալներ,

եւ յատուկեն խօսք Ենզի է սիրելի Տէր Ղազար,

Մնձ ուրախութիւն մըն է այսօր որ Աստուած մեզի կը շնորհէ քահանա-
յութեան կոչելով նոր առաքեալ մը՝ յանձին Տէր Ղազար Պետրոսեանի,
Զմմառեան միաբան:

Արդարեւ, Զմմառու Պատրիարքական Միարանութիւնը, որ աստուածա-
յին նախախնամութեամբ հիմնուեցաւ մօտ 260 տարի առաջ հայ կաթողիկէ
Պատրիարքներու նախաձեռնութեամբ, կէտ նպատակ ունի առաժեալներ
պատրաստել մեր հովուական կարիքները հոգալու համար, ապահովելով

առաքելամեր սակաւաթիւ կդերականերով օժտուած թեմերու, ինչպէս նաև եւ մանաւանդ՝ նորանոր առաքելավայրերուն մէջ հիմնելու նոր ժողովրդապետութիւններ եւ այլ եկեղեցական կառոյցներ:

Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս մեր աղօքները միշտ կը լսէ եւ ամէն ատեն անձնուէր եւ քաջ երիտասարդներ կ'ընտրէ եւ կը կոչէ շարունակելու համար հայ ժողովուրդին ի նպաստ Սւետարանումի գործը, որուն հիմը դրաւ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչը Դ. դարուն սկիզբը, եւ որ կը շարունակուի անընդհատ մինչեւ մեր օրերը: Յիրաւի, քահանայական կոչումը յատուկ կոչ մըն է Յիսուսի կողմէ եւ ո՛չ մարդկային փափաք մը կամ ծրագիրի մը արդիւնքը:

Սյա իմաստով, իր նշանաւոր «Թուղթ Ընդհանրական»ին մէջ, մեր մեծ Հայրապետը, Սուրբ Ներսէս Շնորհալին, իր խօսքը կ'ուղղէ քահանաներուն ըսելով՝ «Սյա ալ իմացէ՛ք, ձեր քահանայութեան անուանակոչումը մարդոցմէ չէ, ոչ ալ մարդու միջոցաւ, այլ՝ անէկ որ կոչուեցաւ Քահանայ, այսինքն Քրիստոս: Ան ձեզի տուաւ իր անուան կոչումը, միաժամանակ ձեզի յանձնարեց իր գործը, որ է հովուել իր ժողովուրդը՝ միշտ քարի գործեր սորվեցնելով եւ քարի օրինակ հանդիսանալով բոլորին»:

Տէր Ղազա՛ր, յիշէ՛ որ քահանային առաջնահերթ պարտականութիւնն է Յիսուսին գրառաս սէրը նանչչնել ամէն մարդու, մանաւանդ անոնց որոնք սիրոյ մեծ կարիք ունին, ինչպէս աղքատները, լուսածները եւ տառապեալները, որպէսզի ամէն մարդ Յիսուսի սիրոյն մօսենայ եւ գիտնայ որ իրմով հոգացող վարդապետ մը ունի, եւ անոր սիրտը ուրախանայ:

Մի՛ մոռնար նաեւ, որ ժողովուրդին համար, քահանան Յիսուսին ներկայացուցիչն է: Ասոր համար, պէտք է աշխատիս տեսանելի պատկերը դառնալ քարի եւ ողորմած Յիսուսի անտեսանելի ներկայութեան, ինչպէս մեզի օրի-

Աակը տուին Արսի ժողովրդապետը եւ ուրիշ բազմաթիւ սուրբ առաքեալներ։ Աւետարանիչը կը պատմէ թէ՛ օր մը, մէկ քանի հերանուներ Փիլիպպոս առաքեալին ըստին. «Տէ՛ր, կը փափաքինք Յիսուսը տեսնել» (Յովհ. 12,21): Այս նոյն փափաքը, թիշ թէ շատ, իր սրտին մէջ ունի ամէն անձ, որ կը դիմէ քահանային՝ անոր միջոցաւ Յիսուսին խօսքը լսելու՝ նշանաբար թիւնը նանչնալու փափանվ, կամ զինք հասկցող մէկը գտնելու համար։

Երբ ժողովուրդը չի տեսներ Յիսուսին պատկերը քահանային մօտ, անոր վրայ իր վստահութիւնը կը կորսնցնէ եւ կը սկսի փնտուել Եկեղեցին դուրս ուրիշ առաջնորդներ եւ հետեւիլ ուրիշ սկզբունքներու, որոնք աշխարհիկ լուծումներ կը հրամցնեն մարդոց, եւ որոնք չեն ուղղեր դէպի նշանաբար թիւն եւ սրտի խաղաղութիւն, այլ՝ կ'ուղղեն սխալ միջոցներու, Քրիստոսն հեռու։

Վերջերս, Նորին Սրբութիւն Ֆրանչիսկոս նորընտիր Սրբ. Քահանայապետը շեշտեց այն կէտին վրայ, որ իշխանութիւնը, յատկապէս Եկեղեցւոյ մէջ, ծառայութիւն պէտք է ըլլայ, մանաւանդ տկարներուն հանդէպ։ Արդէն, Յիսուս իր աշակերտներուն պատուիրած էր, ըսելով. «Ով որ մեծն է՛ թող ըլլայ ամենն պատիկին պէս եւ առաջնորդը՝ ամենուն ծառան» (Ղկ 22, 26), որովհետեւ անոնք առաջին տեղերը կը փնտուին։

Քահանան պէտք է ժումկալ եւ սակաւապետ կեանք ունենայ, անջատուած մարդկային երեւոյթներէն եւ հանգստաւէտ կեանքէ, Աստուծոյ առաջին տեղը տալու համար իր առօրեային մէջ։ Երբ ներկայ Սրբազն Պապը կ'ըսէ. «Կը փափաքիմ որ Եկեղեցին աղքատ ըլլայ՝ աղքատներուն ծառայելու համար», կ'ուզէ ըսել աղքատ ըլլալ դրամով եւ հանգստաւէտ միջոցներով, որպէսզի հարուստ ըլլանք Յիսուսի հանդէպ մեր հաւատքով։

Քահանայական միասնականութեան ոգին անհրաժեշտ է յաջող առաքե-

լութեան համար՝ քահանաներու սիրով եւ համագործակցութեամբ իրարու եւ անոնց Առաջնորդին հետ։ Հոն է որ քահանան իր քահանայական եղբայրական միութիւնը կ'ապրի, որ ուրախութիւն կը պատճառէ, համագործակցութիւնը աւելի հեշտ կը դարձնէ, եւ բարի օրինակ կը հանդիսանայ հաւատաց- եալներուն։

Քահանան աղօթքի մարդ պէտք է ըլլայ, այսինքն պարտի նախ Յիսուսին դիմել որեւէ գործ մը կատարելէ առաջ, որպէսզի այդ գործը օրինուած եւ արդիւնաբեր ըլլայ, եւ կատարուի Աստուծոյ կամքին համաձայն եւ միմիայն Անոր փառքին համար։ Քահանան որ իր օրը աղօթքով կը սկսի եւ Յիսուսին հետ ամփոփումի զահ մը կ'անցնէ, կը յաջողի գործին նախնարութիւնները աւելի լաւ դասաւորել։ Ան շուտով կ'անդրադառնայ, որ կարգ մը անհրաժեշտ համարուած գործեր՝ այդքան ալ օգտակար չեն եկեղեցական գործին համար։ Այսպէս, քահանան ժամանակ կը խնայէ՝ իր ժողովուրդին բազմաթիւ ծառա- յութիւններով պարապելու համար։

Քահանային կարեւորագոյն մտահոգութիւններէն մին պիտի ըլլայ կո- չումներուն հարցը, որովհետեւ մեր Եկեղեցին հովուական կարիքները այդ- քան շատ են, որ ներկայ քահանաները ամբաւարար են ընդառաջելու մեր հա- ւատացեալներու բոլոր կարիքներուն։ Ընտանիքներէն կը խնդրեմ ըսելով՝ աղօթեցէք եւ ձեր զաւակներուն սորվեցուցէք յանախ աղօթել կոչումներուն համար, քանի Յիսուս կը պատուիրէ ըսելով։ «Աղաքցէք հունաֆի Տիրոջ, որ մշակներ դրկէ իր հունաֆին համար» (Մտք 9, 38):

Զերմագին մաղթանքներս կը յայտնեմ Զմմառեան Պատրիարքական Միա- րանութեան՝ Զմմառու Վանիքի մեծաւոր Գերապայծառին, յարգոյ վարչու- թեան եւ բոլոր Զմմառեան միաբաններուն, որոնք կը գործեն աշխարհի չորս կողմը։ Տիրոջմէ կը հայցեմ, որ օրինէ այս աստուածահանոյ Միաբանու- թիւնը, զայն նոխացնէ նորանոր անդամներով, եւ զանոնք օժտէ յարանուն եռանդով ու նուիրումով։

Նոյնպէս, կը շնորհաւորեմ Պետրոսեան ընտանիքը եւ բոլոր ընտանիքնե- րը, որոնք իրենց զաւակները ուրախութեամբ Աստուծոյ կը նուիրեն՝ Յիսու- սի Խօսքը բարողելու համար։ Անոնք Աստուծմէ յատուկ օրինութիւն պիտի ընդունիին։

Սիրելիներ, խօսի կը փակեմ ձեզմէ խնդրելով, որ ձեր աղօթքներուն մէջ յիշէք նաև ձեր առաջնորդները ու զօրավիգ կանգնիք ձեր հոգեւոր հովիւնե- րուն, եւ յատուկէն՝ Տէր Ղազարին, որպէսզի արդիւնաշատ առաքելութիւն կատարեն Յիսուսի սրտին համաձայն։

Տէր Ղազա՛ր, քո՞ն Երանելի Կոմիտաս քահանան եւ Երանելի Իգնատիոս Մալոյեան նահատակները, ինչպէս նաև մեր բոլոր սուրբերը, բարեխօս ըլ- լան քեզի համար Աստուծոյ առջեւ եւ քեզ սրբութեան առաջնորդնեն. Ամէն»։

Հայր Նազար Վրդ. Պետրոսեանի անդրանիկ քարոզը

Աւետում

(Ղուկ 1, 26-38)

Ողջոյն Զեզ՝ ‘Նորբնափիք Սրբազան Քահանայապետ
Ողջոյն Զեզ՝ ‘Ամենապատիւ եւ Գերեքշանիկ Հոգեւոր Տէր
Ողջոյն Զեզ՝ ‘Արհիապատիւ Գերապայծառ Տիարք
Ողջոյն Զեզ՝ ‘Գերապայծառ Մեծաւոր Հայր
Ողջոյն Զեզ՝ ‘Գերյարգելի եւ Գերապատիւ Վարդապետներ
Ողջոյն Զեզ՝ ‘Առաքինազարդ Քոյքեր
Ողջոյն Զեզ՝ ‘Սիրելի Ժառանգաւորներ
Ողջոյն Զեզ՝ ‘Սիրելի Ծնողին

Ողջոյն Զեզ՝ ‘Սիրելի հաւատացեալ հայորդիներ
Այս գեղեցիկ «Ողջոյն Քեզ»ով էր որ Գարբիել հրեշտակը մեզի աւետեց սիրելի Մարիամին «Աստուածամայր ըլլալու» ուրախ լուրը:

«Ողջոյն» կամ «Ողջ լեր» բառը եզրաբանականորեն կը սերի յունարէն. «Խայրէ» բառէն, որ կը նշանակէ. «Ուրախացիր»: Ի՞նչ գեղեցիկ բառ. «Ուրախացիր Մարիամ, շնորհեներով լեցուն, Տէրը քեզի հետ է»:

Կը Փոխանցեմ ձեզի սիրելի՝ հաւատացեալներ, Տիրամօր ողջոյնը, Տիրամօր հենազանդ ոգին, Տիրամօր ամբողջական նուիրումը Աստուծոյ փրկչագործական ծրագրին: Մարիամ, դարձաւ Մայրը իր Արաքշին եւ զաւակը իր Որդույն: Իր անարատ յրութիւնը Մայրը կը պարուի իր Որդույն եւ Քրիստոս ալ իր Մօր կը պարուի իր մարդերութիւնը: Տիեզերական եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ, Մարիամ դարձաւ առաջին լուսաւոր Ճառագայթումը Քրիստոսի Սուրբ Մարմնին, երբ ան իր ամբողջական «այո» ըսաւ, ընթառացելով Աստուծոյ Սուրբ կանչին.

«Ես Տիրոց աղախինն եմ, քող ամէն բան ըլլայ ինձի քու խօսիդ համաձայն» (Ղուկ 1:38):

Սուրբ Կոյս Մարիամ իր կեանքի բոլոր հանգրուաններուն ընթացքին ո՛չ քէ միայն իր սիրելի Միածնին օրինակը հանդիսացաւ, այլ նաև Քրիստոսի վատահութիւնը շահեցաւ որպէս կատարեալ մարդ եւ կատարեալ Աստուծուն:

Մարիամ դարձաւ համայն մարդկութեան եւ յատկապէս վարդապետներուն ուղեցոյցը՝ հենազանդելու Աստուծոյ սուրբ կանչին եւ հաստատ քայլերով ընթանալու Անոր խորհրդաւոր եւ իմաստուն նանապարհին:

Մարիամի հենազանդութիւնն ու ամբողջական նուիրումը, փայլեցաւ գիսաւոր Աստղի նման, կը փայլի եւ միշտ պիտի փայլի կոչումներու պատմութեան սուրբ էջերուն մէջ:

Խաչին վրայ Քրիստոս, իր ամենասիրելի Մայրը՝ Մարիամ, իր ամենասիրելի աշակերտին յանձնելով, համայն մարդկութեան նուիրեց ո՛չ միայն իր Սուրբ Մայրը, այլ նաև անոր մայրական Սիրտն ու Սէրը համայն մարդկութեան եւ յատկապէս Քրիստոսի Առաքեալներուն:

Քրիստոս Մարիամի մէջ ամբողջութիւն է եւ Մարիամն ալ Քրիստոսի մէջ: Զենք կրնար Քրիստոսի մասին խօսիլ առանց Տիրամայրը յիշելու եւ փոխադարձարար: Որովհետեւ Քրիստոնեութիւնը ո՞չ միայն Տիրամօր հետ ծնաւ, այլ իրմով ծնաւ:

Այսպէսով սկսաւ Հօր Աստուծոյ փրկչագործական սուրբ եւ Խորհրդաւոր ծրագիրը:

Ողջո՞յն ձեզ, Գերապայծառ, Գերյարգելի, Գերապատի Մեծաւորմերս ու Տեսուչներս: Հ. Նետնդ, Հ. Վարդան, Հ. Գեորգ, Գերապայծառ Խազումեան, Հ. Նարեկ, Գերյարգելի Հ. Գեորգ ծ.վ. Եղիայեան, Գերյարգելի Հ. Եղիա ծ.վ. Եղիայեան, Հ. Պերճ, Գերապայծառ Միքայէլ Մուլատեան, Բարի Հայրիկ (Հ. Ցովսէկի Քէլէֆեան), Հ. Գարբիկ եւ Հ. Բարսեղ:

Ողջո՞յն ձեզ՝ հանգուցեալ Հ. Ցովհաննէս ծ.վ. Թաշինեան, Հ. Ցովհաննէս վրդ. Օրջանեան, մեծ հայրս որուն անունը կը կրեմ եւ միւս մեծ հայրս ու մեծ մայրս (մինչեւ հիմա կը յիշեմ իր բաղցը եւ հոգելից աղօթքները, յատկապէս իր նշանաւոր խօսքը «Տղաս այդ օրերը պիտի տեսնեն»):

Ողջո՞յն ձեզ Անարատ Յորութեան Հայ քոյրեր, յատկապէս սիրելի Քոյր ժընըվիեւ (որովհետեւ ան մօտէն կը զրադէր ինձմով եւ իմ ներութեանս ժամանակ միշտ բաղցը խօսքերով զիս կ'ամոքէր):

Ողջո՞յն ձեզ տառապեալներ, հիւանդներ, բանտարկեալներ, նահատակներ եւ սիրելի հաւատացեալ հայորդիներ: Ձեզմէ իւրաքանչիւրը իմ սրտիս մէջ յատուկ տեղ մը ունի, որովհետեւ Ուսուցիչին Քրիստոսի օրինակին հետեւելով, կանչուած եմ ծառայելու եւ աւետարաննելու Յարուցեալ Քրիստոսը՝ խօսքով եւ գործով:

Այսպէս՝ որքին հայր ըլլալու, աղքատը կերակրելու, հիւանդը դարմանելու եւ տառապեալին կողին կենալու:

Ամենաբարին Աստուած ինձի ձիք եւ տաղանդ տուաւ, որպէսզի զանոնիք իր մեծագոյն փառքին համար օգտագործեմ եւ բազմապատկեմ, իր Սուրբ Օրինութեամբ եւ օժանդակութեամբ:

Սիրելի՛ երիտասարդ ու երիտասարդուիններ, խօսք ձեզի է: Եթէ դուք ալ կանչուիք, մի՛ վախնաք ընդառաջելու եւ Սուրբ Կոյս Աստուածածնին նման «այս» ըստէ: Այն ատեն ձեր երկու ձեռքերէն բոնած, Տիրամայրն ու Քրիստոս ձեզի պիտի ընկերակցին մինչեւ ձեր երկրային նամբորդութեան վերջին հանգրուած ապա ձեզ յաւիտենական երջանկութեան պիտի արժանացնեն:

Ձեզմէ իւրաքանչիւրէն ներողութիւն կը խնդրեմ, կը ինձդեմ ձեզմէ որ դուք ալ ինձի համար աղօթէք, որպէսզի ես ալ կարենամ հաւատարիմ մնալ Քրիստոսին Սուրբ եւ Վեհ Քահանայութեան, որովհետեւ ո՞չ միայն կանչեց այլ նաև զիս հաստատեց եւ օծեց:

«Եթէ սխալիմ, սրբագրեցէ՛ք զիս», ինչպէս ըսաւ երանելի Յովհաննէս Պօղոս Բ. Քահանայապետը:

Ընորհաւորական նամակ՝ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն

Ուրբաթ, 4 յունուար 2013-ին, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ Հայոց ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքը շնորհաւորական նամակ մը ստացաւ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն, սուրբ Մննդեան, Աստուածայայտնութեան եւ Ամանորի տօներուն առժիւ:

Նամակին մէջ, Գարեգին Բ. վեհափառը իր շնորհաւորութիւններն ու բարի մաղթանքները կը փոխանցէ Հոգեւոր Տիրոջ, յուսալով որ Աստուծոյ խաղաղութեան չնորհները սփռուին ամբողջ աշխարհի ծագերուն եւ խաղաղ ու արդար լուծումներ յառաջանան շրջանի տագնապներուն ու դժուարութիւններուն, մանաւանդ սուրբահայութեան պարագային: Վեհափառը կը հայցէ, որ ամենախնամ Տէրը զօրավիր կանգնի եւ իր սուրբ աջ հոգանիին տակ պահէ եւ հզօրացնէ հայ կաթողիկէ նուրիապետութիւնը, շնորհելով Եկեղեցւոյ հոգեւոր դասին քաջառողջ արեւշատութիւն եւ մշտանորոգ յաջողութիւններ:

**Հարցազրոյց՝ ամենապատիւ
Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարքին հետ
(Յունուար 2013)**

Եկեղեցիներու Միութեան համար աղօթքի շաբթուան առժիւ, լիբանանեան «Թէլէլիւմիէր» հեռուստակայանի թղթակիցը՝ Լիա Մաամար հարցազրոյց մը ունեցաւ ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ Հայոց կաթողիկոս պատրիարքին հետ:

Միութեան շաբթուան ընթացքին հայ կաթողիկէ Եկեղեցւոյ առածքայլերուն եւ այլ համայնքներու հետ աղօթքներուն մասին պատասխանեց ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը յայտնելով թէ Լիբանանի մէջ կը մասնակցինք միութեան շաբթուայ բոլոր աղօթքներուն. ամէն օր աղօթք կը բարձրացնենք առ Աստուած որպէսպի միութիւնը հաստատուի, ինչպէս որ Յիսուս խնդրած էր իր Հօրմէն: «Թող ամէնքը մէկ ըլլան, Հայր, ինչպէս որ ես քու մէջդ եմ եւ դուն իմ մէջս, բող անոնք ալ մեր մէջ ըլլան, որպէսպի աշխարհը հաւատայ որ դուն դրկեցիր զիս», ըստ ան:

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը պատասխանելով Եկեղեցիներու միջեւ երկխօսութեան մասին, զայն բաժնեց երկու մասերու:

Առաջինը՝ «առօրեայ երկխօսութիւնը», ամէն օր քրիստոնեաները

կ'ապրին զայն եւ ազդու է:

Իսկ երկրորդը՝ «Աստուածաբանական Երկխօսութիւնը», որ Տիեզերական Եկեղեցին կը կատարէ Վատիկանի մէջ, ուղղափառ Եկեղեցւոյ եւ աւետարանականներուն հետ: Հայ Եկեղեցին գործօն մասնակցութիւն ունի սոյն երկխօսութեան հաւաքներուն:

Ամենապատիւ հոգեւոր Տէրը խօսեցաւ նաեւ հայ կղերին եւ անոնց գործունէութեան մասին զանազան մարզերու մէջ՝ թուելով զանազան յանձնախումբերը, հայող՝ դաստիարակութեան, ընտանիքի, երիտասարդներու, հաղորդակցութեան միջոցներու եւ համամիութենական նիւթերուն...

Մեր վարժարաններուն մէջ եւս աղօթքներ կը բարձրացնենք, որպէսզի Տէրը անսայա անմեղ մանուկներուն եւ ընդառաջէ անոնց կոչին, ըստ ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը, անդրադառնալով երիտասարդներուն եւ անոնց գերին Եկեղեցւոյ ու ընկերութեան մէջ: Անոնք Եկեղեցւոյ ապագան են. ասոր համար մեծ կարեւորութիւն կը տրուի անոնց դաստիարակութեան:

Կարեւոր է նաեւ աշխարհականներու դերը Եկեղեցւոյ մէջ, ըստ ան, կարեւոր նկատելով նաեւ կղերին «Համագործակցութիւնը» աշխարհականներուն հետ:

Ամենապատիւ հոգեւոր Տէրը խօսեցաւ մշակութային զանազան ձեռնարկներու մասին, ինչպէս՝ հայ տպագրութեան 500 ամեակի նշումը, շեշտը դնելով Բենեդիկտոս Ժ. Սրբազան Քահանայապետի Զմմառու վանք այցելութեան ընթացքին Յակոբ Մեղապարտի յուշակոթողին բացման վրայ: Այս պատմական դէպքը մեծ պարզեւ է հայ ժողովուրդին: Հոգեւոր Տէրը անդրադառաւ նաեւ Զմմառու բազմադարեան վանքի մշակութային արժէքին, յիշելով նաեւ Հայաստանի նախագահին այցը Զմմառու վանք, անցեալ նոյեմբերին:

Հուսկ, ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը շնորհակալութիւն յայտնեց Թէլիլիւմիէր հեռուստակայանի տնօրէնութեան եւ անձնակազմին անոնց յոյժ կարեւոր աշխատանքին համար:

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ շնորհաւորական ուղերձը Ղաթողիկէ Եկեղեցւոյ նորընտիր Պապին

Երկուշաբթի, 21 յունուար 2013-ին, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Բատրիարքը շնորհաւորական ուղերձ մը յղեց Ղաթողիկէ Եկեղեցւոյ նորընտիր Պապ

Իսհակ Սետրաքին, իր ընտրութեան առթիւ: Նամակին մէջ, ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը կը յայտնէ իր եղբայրական ուրախութիւնը եւ յաջողութիւն կը մաղթէ Աղեքսանդրիոյ իսհակ Սետրաք նորընտիր Պապին իր առաքելութեան մէջ, ի սպաս Եղիպտոսի Եկեղեցւոյ եւ ժողովուրդի ընդհանուր բարիքին:

Հոգեւոր Տիրոջ շնորհաւորագիրը Երուսաղէմի Նորընտիր Պատրիարք՝ Նուրիան արք. Մանուկեանին (26 Յունուար 2013)

**Ամենապատիւ Տէր Նուրհան Արքեպիսկոպոս Մանուկեան
Նորընտիր Պատրիարք Երուսաղէմի
Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռոյն
Երուսաղէմ**

Ամենապատիւ Եղբայր ի Քրիստոս,

Մեծ ուրախութեամբ իմացանք Զեր ընտրութիւնը 14 Յունուարին որպէս 97-րդ Պատրիարք Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռին: Այս մեծ ու պատասխանատու պաշտօնը, որ Զեզի կը վստահուի Զեր միաբանակից Եղբայրներուն կողմէ, կը յայտնաբերէ Զեր արժանիքներն ու կարողութիւնը վերահասու կերպով ղեկավարելու Երուսաղէմի պատկառելի եւ պատմական Աթոռը:

Մեր եւ համայն Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ անունով պարտք եւ ուրախութիւն կը համարինք աղօթքով միանալու Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան Զեր Եղբայրակից անդամներուն, բարձրացնելու համար մեր աղերսները առ Տէրն Ամենակալ, հայցելով որ Ան իր հովանին անպակաս ընէ Զեր անձին եւ առաքելութեան վրայէն, հաստատ պահէ Երուսաղէմի Աթոռն ու Միաբանութիւնը, եւ քաջութիւններչնչէ Զեր հովուած հաւատացեալներուն, որպէսզի յուսահատ չհեռանան Սուրբ Տեղեաց այս օրհնեալ հողերէն, հակառակ բազմապիսի դժուարութիւններուն, որոնց ենթարկուած են շրջանային ցաւալի վերիվայրումներուն հետեւանքով:

Կը խնդրենք մեր Երուսաղէմի եւ Յորդանանի Վիճակաւոր՝ Գերապայծառ Յովսէփի թ.ծ. վրդ. Քէլէկեանէն, որ մեր բարեմաղթութիւնները հաղորդէ Զեզի, սպասելով որ բարեպատեհ առիթն ունենանք Զեզի այցելելու եւ մեր Եղբայրական ողջոյններն ու խնդակցութիւնները անձամբ Զեզի ներկայացնելու:

Հնդունեցէք, Ամենապատիւ Տէր, մեր եղբայրական սիրոյ եւ միասնականութեան անկեղծ զգացումները:

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ
Կաթողիկէ Հայոց

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ շնորհաւորական ուղերձը Գաղտէական Եկեղեցւոյ նորընտիր Պատրիարքին

Երկուշաբթի, 4 փետրուար 2013-ին, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքը շնորհաւորական ուղերձ մը յոեց Գաղտէացի նորընտիր Պատրիարք Լուիս Ռուֆայիլ Սագոյին, իր ընտրութեան առթիւ: Նամակին մէջ, ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը կը յայտնէ իր եղբայրական ուրախութիւնը եւ յաջողութիւն կը մաղթէ Լուիս Ռուֆայիլ Սագօ նորընտիր պատրիարքին իր առաքելութեան մէջ, Գաղտէական Եկեղեցւոյ բարորութեան եւ դիմագրաւելու համար քրիստոնեաներու արտագաղթը իրաքէն:

Հոգեւոր Տիրոջ նամակը Բենեդիկտոս Ժ2. Սրբազն Քահանայապետին (12 Փետրուար 2013)

**Նորին Սրբութիւն
ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ Ժ2.**

Սրբազն Հայոց,

Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ արքեպիսկոպոսներուն, եպիսկոպոսներուն, քահանաներուն, սարկաւագներուն, կրօնաւորուհիներուն, աշխարհականներուն եւ իմ անունովս, սրտանց որդիական շնորհակալութիւն կը յայտնենք Զերդ Սրբազնութեան, Զեր կատարած սուրբ Պետրոսի յաջորդի պաշտօնին համար ի նպաստ մեր Եկեղեցւոյ:

Կը փափաքիմ հոս վեր առնել Զեր պատմական այցելութիւնը՝ մեր Կաթողիկոսական Աթոռը, Զմմառու Տիրամօր վանքին մէջ, անցեալ սեպ-

տեմբեր 15-ին, Լիբանան կատարած Զեր հովուական այցելութեան ընթացքին, 14-էն 16 սեպտեմբեր 2012:

Սրբազան Հայր, Սուրբ Պետրոսի յաջորդի գերագոյն պաշտօնը ընդունելով 78 տարեկանին, մեզի վերյիշեցուցիք թէ պէտք է միշտ պատրաստ ըլլալ ամէն պահու ԱՅՈ՛ ըսելու Տիրոջ կոչին:

Իսկ սոյն պաշտօնէն հրաժարելու Զեր որոշումը՝ Փիզիքական տկարութեան պատճառով, մեզի ցոյց տուաւ կարեւորութիւնը Աստուծոյ կամքը զատորոշելու եւ համապատասխանելու անոր:

Սրբազան Հայր,

Ութ տարուայ պտղաբեր Զեր քահանայապետութեան ընթացքին, մեզ առաջնորդեցիք դէպի լուծումներ որոնելու ճամբան՝ Եկեղեցւոյ կեանքը յուզող բոլոր պարագաներուն մէջ, ըլլայ համամիութենական մարզին մէջ՝ անկլիդան բազմաթիւ հասարակութիւններու դարձով դէպի Եկեղեցւոյ ծոցը, ըլլայ լուսաւորելու համար գիտութիւնը հաւատքի լոյսով եւ համբերութիւնն ու աւետարանական իմաստութիւնը ի գործ դնելու՝ դարմանելու համար բարոյական խնդիրները, որոնք որոմ կը ցանեն անպատրաստ անձերու հոգիներուն մէջ:

Սրբազան Հայր,

Այս համեստ բառերով, իմ երախտագիտութեան զգացումները կ'արտայայտեմ Զեր օրինակելի վկայութեան, Զեր ներթափանցող խօսքերուն, ինչպէս նաև Զեր լուսաւոր հոգեւոր խորհրդածութիւններուն համար:

Սրբազան Հայր,

Կը փափաքիմ վստահեցնել Զեր անձին՝ իմ եւ համայն Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ աղօթքները, Զեզմէ խոնարհաբար հայցելով աղօթք՝ յատուկէն ի նպաստ քահանայական եւ կրօնաւորական կոչումներուն, Հայ Եկեղեցւոյ համար, ուր անոնց անհուն կարիքը կայ:

Սրբազան Հայր,

Այս բոլորին եւ շատ ուրիշ բարիքներու համար, մեծապէս շնորհակալ ենք:

Միշտ Զերդի Քրիստոս:

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.

Կաթողիկոս Պատրիարք

Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ շնորհաւորական նամակը Հայաստանի նախագահին (19 Փետրուար 2013)

Մեծայարդ Տիար Սերժ Սարգսեան

Վերընտրեալ նախագահ Հայաստանի Հանրապետութեան

Վսեմաշուք Պարոն Նախագահ,

Հոգեկան գոհունակութեամբ տեղեկացանք 18 Փետրուար 2013-ին կայցած նախագահական ընտրութիւններուն խաղաղ ու ժողովրդավար պայմաններու տակ աւարտին: Որքան Զեր վերընտրութիւնը, առաւել եւս հայրենաբնակ մեր ժողովուրդը արժանի են ամենաջերմ շնորհաւորութիւններուն: Դուք՝ Զեր արձանագրած փառաւոր յաղթանակին, իսկ ժողովուրդը՝ իր ցուցաբերած օրինապահ, կարգապահ, քաղաքակրթավարի, մասսայական եւ քաղաքացիական գիտակցութեամբ մասնակցութեան համար քուէարկութեան: Այս իրողութիւնը կարեւոր բարենիշ մընէ Հայաստանին համար յաչս միջազգային ընտանիքին, որ վստահ ենք մօտէն հետեւեցաւ ընտրական գործընթացի բոլոր հանգրուաններուն:

Սիրելի Պարոն Նախագահ,

Վստահ ենք որ քուէարկողներու մեծամասնութեան գուէներուն Զեր անձին վրայ կերպոնացումը պատահական չեղաւ: Այլ արդիւնքն էր որքան անոնց վստահութեան, նոյնքան անոնց ակնկալութիւններուն Դէղի ԱՊԱՀՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ճանապարհին վրայ, որով պիտի յատկանշուի Զեր յառաջիկայ հինգ տարիներու պաշտօնաշրջանը: Այդ ճանապարհին վրայ եւ այդ ճանապարհը յատկանշելու կոչուած՝ ոչ միայն հայրենաբնակ ժողովուրդին, այլ համայն Հայութեան ազգային եւ հայրենական կեանքի բոլոր մարզերէն ներս ակնկալութիւններն ու սպասելիքները իրագործելու Զեր առաքելութեան մէջ պիտի վայելէք անձնապէս Մեր, Մեր Եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ գործող կառոյցներուն եւ հաստատութիւններուն, ինչպէս նաեւ Մեր համայն ժողովուրդին զօրակցութիւնը: Արդարեւ, իբրեւ նախագահը համայն Հայութեան, վստահ ենք որ Դուք յաջողութեամբ պիտի իրագործէք Հայաստան-Սփյուռք-Արցախ եռամիասնութեամբ սահմանուած համազգային առաջադրանքները, որոնք պիտի առաջնորդեն դէպի ապահով, բարգաւաճ եւ հզօր Հայաստան:

Մենք, Զմմառու հրաշագործ Տիրամօր բարեխօսութեամբ, պիտի աղօթենք Զեր առաքելութեան յաջողութեամբ պսակումին համար:

Հայրապետական օրհնութեամբ՝

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.

Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

Գերապ. հայր Գաբրիէլ թ.ծ.վ. Մուրատեան՝ Պատրիարքական թեմի Փոխանորդ (1 Մարտ 2013)

**Գերապ. Հայր Գաբրիէլ թ.ծ.վ. Մուրատեան
Պատրիարքական փոխանորդ Ձմմառու Միաբանութեան
Մեծաւոր Ձմմառու Տիրամօր վանքին**

Յարգելի Գերապայծառ,

Նկատի ունենալով որ Պատրիարքական թեմը թափուր մնաց ընդհանուր փոխանորդէն, Արհ. Յովհաննէս Եպս. Թէյրուզեանի անուանումով Առաջնորդ Ֆրանսայի թեմի, եւ նկատի ունենալով որ Արեւելեան Եկեղեցիներու Կանոնագիրքը (Կանոն թիւ 245) կը պահանջէ որ ամէն թեմին մէջ հաստատուի թեմին ընդհանուր փոխանորդ մը (Protosyncelle), եւ գնահատելով քու մէջդ հովուական փորձառութիւնը եւ համագործակցութեան ոգին, առյ գրութեամբ քեզ կ'անուանեմ Պատրիարքական Պէյրութի թեմի Ընդհանուր Փոխանորդ, ըստ Արեւելեան Եկեղեցիներու Կանոնագիրքի թիւ 245-251 կանոններուն:

Թո՛ղ Ձմմառու Տիրամայրը քեզի պաշտպան ըլլայ եւ քեզ լուսաւորէ իր մայրական հոգածութեամբ, որպէսզի կարենաս լաւագոյն կերպով կատարել նշեալ կարեւոր պաշտօնը: Թո՛ղ Երանելի իգնատիոս Մալոյեան բարեխօս ըլլայ քեզի համար Ամենակալն Աստուծոյ մօտ:

Հայրական օրհնութեամբ՝

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.
Կաքողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաքողիկէ Հայոց

Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մնայուն սիւնհոդոսը Հռոմի մէջ

Երեքշաբթի 5 մարտէն մինչեւ հինգշաբթի 7 մարտ 2013, Հռոմի Ք. Լեւոնեան հայ վարժարանին մէջ տեղի ունեցաւ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մնայուն սիւնհոդոսը, նախագահութեամբ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին եւ մասնակցութեամբ արհապատիւ տիարք Գրիգոր Եպս. Կապրոյեանի, Վարդան Եպս. Պօղոսեանի, Յովհաննէս Եպս. Թէյրուզեանի եւ Գրիգոր Օգոստինոս Եպս. Գուսանի: Ժողովական հայրերը քննարկեցին Եկեղեցին յուզող հրատապ, կազմակերպչական եւ տնտեսական հարցեր:

Սուրբ Աթոռի պետական քարտուղար՝ կարդինալ Թարչիվիո Պերթոնէ շնորհակալական նամակ Հոգած Տիրության համար Հոգած Տիրության (Մարտ 2013)

**Սուրբ Աթոռի պետական քարտուղար՝ կարդինալ Թարչիվիո Պերթոնէ
շնորհակալական նամակ մը յղած է Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Տէր
Ներսէս Պետրոս Ժմբ. Կաթողիկոս Պատրիարքին, առ ի պատասխան Հոգե-
ւոր Տիրոջ յղած գոհաբանական նամակին Բենեղիկոս ԺԶ. վաստակա-
ւոր Սրբազն Քահանայապետին Հրաժարման առթիւ:**

**Նամակին մէջ, կարդինալ Պերթոնէ Բենեղիկոս ԺԶ. վաստակաւոր
Սրբազն Քահանայապետին անունով կ'ողջունէ Հայ կաթողիկէ Եկեղե-
ցին, յայտնելով Սրբազն Հօր խորին ուրախութիւնն ու երախտագիտու-
թիւնը Հոգեւոր Տիրոջ յայտնած ջերմ եւ անկեղծ բարեմաղթութիւննե-
րուն եւ զգացումներուն համար: Ան կը յիշեցնէ, թէ Սրբազն Հայրը կը
հրաւիրէ աղօթելու իր յաջորդին եւ ընդհանրական Եկեղեցւոյ համար եւ
կը փոխանցէ Բենեղիկոս ԺԶ.ի յատուկ առաքելական օրհնութիւնը Հայ
կաթողիկէ Եկեղեցւոյ բոլոր արքեպիսկոպոսներուն, եպիսկոպոսներուն,
քահանաներուն, կրօնաւորներուն եւ աշխարհականներուն:**

Ծաղկագարդի սուրբ Պատարագ Պատրիարքարանի Աւետման Եկեղեցւոյ մէջ

**Կիրակի 24 մարտ, առաւտօնեան ժամը 10.30-ին Հայրապետական սուրբ
Պատարագ մատոյց եւ քարոզեց Արհի. Հայր Մանուէլ Եպիսկոպոս Պա-
թագեան, վաստակաւոր առաջնորդը Հիւսիսային Ամերիկայի, առընթե-
րակայութեամբ տեղւոյն ժողովրդապետ Հայր Վարդան վրդ. Գաղանձեա-
նին եւ փոխ ժողովրդապետ տէր Կարապետ Թաղէսուեանին:**

**Երգեցողութիւնը կատարեց Կիլիկիա երգչախումբը, իսկ երիտասարդ-
ները եւ ՀԿՄ.ի պատանիները սպասաւորեցին սուրբ խորանին:**

**Պատարագին մասնակցեցաւ բազմութիւն մը Հաւատացեալներու:
Արարողութեան աւարտին օրհնուեցան ձիթենիի ճիւղերը եւ մեծ թափօր
կազմուեցաւ Արհի. Պաթագեանի հանդիսադրութեամբ եւ մանուկներու
մասնակցութեամբ: Թափօրի աւարտին կատարուեցաւ անդաստան:**

**Արհիապատիւ Հայր Մանուէլ իր քարոզին մէջ նշեց, որ Քրիստոսի գա-
լուսար Երուսաղէմ անցեալի պատմութիւն չէ: Ան տեւապէս կու գայ այ-
ցելելու մեզի զանազան կերպերով եւ կը բախէ դռները մեր սրտերուն.
անիկա կ'ուզէ իշխել՝ բայց ոչ աշխարհին վրայ, այլ մեր հոգիներուն մէջ,
ոչ տիրապետելու, այլ մեզ առաջնորդելու համար ճշմարտութեան ու սի-**

ըոյ ճամբուն վրայ, որ կը տանի երկնքի թագաւորութեան։ Ան քաջալերեց հաւատացեալները, որ միշտ դիմաւորեն Քրիստոսը, որ կու գայ մեր թաղերուն մէջ, մեր տուներուն մէջ, ընտանիքներուն մէջ եւ մեր կեանքին մէջ։

Վաստակաւոր առաջնորդ գերապայծառը, որ օգնական եպիսկոպոս ալ եղած էր Պատրիարքական թեմին, վերադառնալով իրենիններուն մէջ, իր հայրական ներկայութեամբ մեծ ուրախութիւն եւ հոգեւոր հրճուանք ստեղծեց։

Սրբոյ Կուսին Աւետման տօնը հայ կաթողիկէ պատրիարքարանին մէջ

Աւետման տօնին առթիւ, երկուշաբթի, 25 մարտ 2013-ի երեկոյեան ժամը 7-ին, Աշրաֆիէի Սրբոյ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ մէջ, Ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Կաթողիկոս Պատրիարքը հանդիսաւոր սուրբ Պատարագ մատոյց առընթերակայութեամբ հայր Բարսեղ վրդ. Պաղտասարեանի եւ հայր Սեպուհ վրդ. Կարապետեանի։ Սուրբ Պատարագին մասնակցեցաւ եկեղեցւոյ ժողովրդա-

պես հայր Վարդան վրդ. Գազանձեան, ներկայութեամբ՝ ժողովրդապետութեան խորհուրդի ներկայացուցիչներուն, սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ սկառատախումբին, Աշրաֆիէի ՀԿՄ Պատանեկան խումբին, Սուրբ Խաչի պատանեկանի ներկայացուցիչներուն եւ շեփորախումբին, եկեղեցւոյ Տիկնանց միութեան եւ մեծ թիւով հաւատացեաներու։ Սուրբ Պատարագին երգեցողութիւնը կատարեց եկեղեցւոյ «Կիլիկիա» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ հայր Ղազար վրդ։ Պետրոսեանի։

Յընթացս սուրբ Պատարագին տուած պատգամին մէջ, Ամենապատիւ չոգեւոր Տէրը ըսաւ. «Աւետման դէպքը կը նոյնանայ Յիսուսի մարդերութեան խորհուրդին հետ։ Ամենակալն Աստուած կ'ընտրէ դեռատի աղջիկ մը, Մարիամ անունով, որպէսզի դառնայ գլխաւոր դերակատարը մարդկութիւնը մեղքի վիհեն դուրս հանելու եւ մեզի նորոգուած կեանք մը շնորհելու համար Յիսուսի մեր փրկչին միջոցաւ։ Եթէ փափաքինք Աստուծոյ կամքը միշտ կատարել, նոյնիսկ դժուարութիւններով հանդերձ, ինչպէս մեզի բարի օրինակը տուալ մեր երկնաւոր Մայրը Մարիամ, եւ եթէ հաւատարիմ ըլլանի մեր այս առաջադրանքներուն, այն ատեն Աստուած մեզ իբր իր զաւակները պիտի նկատէ։ Եւ ո՞վ պիտի չուզէ Աստուծոյ նման Ամենակարող, Ամենագետ եւ Ամենաբարի հայր մը ունենալ։ Միայն իմաստուն մարդիկը ամէն բան կը զնիեն եւ կ'ընտրեն Աստուծոյ նամբան, մեզի բարի օրինակ հանդիսանալով։ Անոնք կը հասնին երկնքի արքայութեան եւ կը միանան սուրբերուն հետ,

գլխաւորութեամբ Սուրբ Աստուածածնին, յաւիտենապէս փառաբանելու համար Աստուած եւ երջանիկ ըլլալու ամէն»:

Եկեղեցւոյ ժողովրդապետ գերապատիւ հայր Վարդան վրդ. Գազաննեան գոհարանութեան եւ շնորհակալութեան խօսք մը ուղղեց Ամենակալ Հօր Աստուծոյ, «որ մեզի շնորհեց 2013-ի Աւետման տօնը միասին տօնելու պարգեւը. միասին հաւաքուած մեր Եկեղեցւոյ Հօր՝ Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոց շուրջ: Բոլորին մէկիկ մէկիկ կ'երթայ իմ գնահատական խօսքս եւ կը յանձնեմ բոլորը Աստուածամօր: Ինքը մեր բոլորիս մայրն է, ինչպէս կը կարդաք նաև մեր վկայութեամբ մեր ժողովրդապետութեան «Ուխտաւոր» պարբերաթերթին մէջ» ըսաւ հայր Վարդան եւ շարունակեց.

«Այսօրուան յատուկ շնորհակալութիւններս եւ շնորհաւորութիւնները բոլորիս կ'երթայ նորօծ Քահանայ գերապատիւ հայր Ղազար Վարդապետ Պետրոսեանին, որ իր կարճ կեցութեան ընթացքին բարեկամը դարձաւ յատկապէս մեր Կիլիկիա երգչախումբին, եւ պատրաստեց զայն այօրուան հանդիսութեան: Յատուկ շնորհակալութիւն՝ Զմէառու Միարանութեան Վարչութեան, յատկապէս վանքի մեծաւոր Գերապայծառ հայր Գաբրիէլիին՝ Պատրիարքական Փոխանորդին, որուն միջոցաւ նաեւ վարչական հայրերուն, յատկապէս տեսուչ հօր՝ հայր Բարսեղին եւ հայր Մաշտոցին եւ մեր մեծ եւ փոքր նորընծաներուն, իրենց մասնակցութեան համար: Այս պարագային, յատուկ եւ սրտագին մեր բոլորին շնորհաւորութիւնները նաեւ Գերապատիւ Տէր Աւետիք վարդապետ Յովհաննէսեանին, որ կը տօնէ այսօր իր անուանակո-

չուրիւնը: Շնորհակալութիւն ժողովրդապետ հայրերուն եւ բոլոր քահանաներուն իրենց մասնակցութեան համար մեր ուրախութեան:

Յատուկ շնորհակալութիւն կը յայտնեմ մեր եկեղեցւոյ նորոգութիւնները կատարող պրի. Աւետիս Արքահամեանին, որ իր ժրաշան աշխատանքով կառողացաւ վերջացնել պատերուն ծեփը, որ դժուարին գործ էր:

Շնորհակալութիւն նուիրատութերուն, որոնց անունը պիտի յայտարարենի յաջորդ՝ «Ուխտաւոր»-ով:

Շնորհակալութիւն նաև Քարիդաս Ժէիթառուիին եւ ՀԿՄ պատամեկան Զալքայի շնորհախումբին, որ այսօր խանդավառեց մեր երեկոն»:

Յաւարա սուլը Պատարագին, տեղի ունեցաւ Սրբոյ Կուսին Աւետման ժողովրդապետութեան ընթրիքը ՀԿՄ սրահին մէջ:

Ռաֆայէլ արք. Մինասեան կը ներկայացնէ Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը նախագահ Սերժ Սարգսեանի երդման (26 մարտ 2013)

**Ազնուափայլ տիկին Հրանուշ Ցակոբեան
Հ.Հ. Սփիւռքի նախարար**

Երեք օր առաջ ստացանք Զեր նամակը, որուն մէջ մեզ կը հրաւիրէք մասնակցելու Ապրիլ 9-ին կայանալիք Հ.Հ. վսեմաշուք նախագահի երդման արարողութեան:

Դժբախտաբար, պիտի չկարենանք անձամբ մասնակցիլ վերոյիշեալ պատմական արարողութեան, որուն, սակայն, մեզ կրնայ ներկայացնել, եթէ բրոթոքոլային օրէնքը կը թոյլատէ, Արհապատիւ Գերպ. Ռափայէլ Արքեպիսկոպոս Մինասեանը, Հայաստանի եւ Արեւելեան Եւրոպայի մեր Առաջնորդը, որ Զեզի ծանօթ է: Զեզմէ կը խնդրենք որ բարեհաճիք Արհապատիւ Գերապայծառին հաղորդել Զեր պատասխանը:

Այս Աւագ Շաբթուան ընթացքին, մեր աղօթքը կը բարձրացնենք առ Ամենակալն Աստուած, որպէսզի շնորհէ յաջողութիւն եւ բարգաւաճում մեր սիրելի Մայր Հայրենիքին, մաղթելով Զեզի ամէն բարիք Քրիստոսի Սուրբ Յարութեան տօնին առիթով:

Հայրական Օրհնութեամբ՝

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.
Կաքողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաքողիկէ Հայոց

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը ընդունեց Անթիլիասի Կաթողիկոսարանի ներկայացուցիչներ

Ուրբաթ, 12 Ապրիլ 2013, առաւօտեան ժամը 10-ին, Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը ընդունեց գերաշնորհ Նարեկ Եպիսկոպոս Ալեքմէզեանը եւ

Պր. Խաչիկ Տէտէեանը, որոնք Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ փոխանցեցին Արամ Ա. Վեհափառին նամակը առընչուած Հայոց Յեղասպանութեան 98-րդ տարելիցին: Այսուհետեւ տեղի ունեցաւ կարծիքներու փոխանակում Հայոց Յեղասպանութեան յիշատակի ոգեկոչման նախապատրաստական աշխատանքներուն կապակցութեամբ:

Կիւլպենկեան հիմնարկի ներկայացուցիչը այցելեց Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարան

Ուրբաթ, 12 Ապրիլ 2013, առաւօտեան ժամը 11:30-ին, Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը ընդունեց Կիւլպենկեան Հիմնարկի հայկական բաժանմունքի անօրէն՝ Պր. Ռազմիկ Փանոսեանը: Հանդիպումին ներկայ էին գերյարգելի հայր Գէորգ ծ.վ. Եղիայեան, հայր Վարդան վրդ. Գազանճեան եւ Պր. Կրէկուար Գալուստ: Բարիգալուստի խօսքերէն ետք, պարոն Փանոս-

եան դիտել տուաւ որ իր Լիզպոնի գրասենեակէն դուրս ելլելով ուզած է տեղւոյն վրայ տեսնել այն իրականութիւնները, որոնց հետ պատմականօրէն կը գործակցէր այս հիմնարկը:

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը անդրադարձաւ Կիւլպենկեան Հիմնարկին հետ հայ կաթողիկէ հաստատութիւններու երկարամեայ յարաբերութիւններուն եւ յիշատակեց «Կիւլպենկեան»ի աջակցութեան չնորհիւ հայ կաթողիկէ հաստատութիւններուն կողմէ իրագործուած բազմաթիւ ծրագիրներ:

Այնուհետեւ զրոյցը շօշափեց հայկական վարժարաններուն դիմագրաւած դժուարութիւնները եւ զանոնք դիմագրաւելու հնարաւոր միջոցներ:

Պարոն Փանոսեան յայտնեց թէ ճգնաժամային վիճակներուն դիմաց ինք որոնումի մէջ է հաստատ եւ երկարատեւ լուծումներու, ապա աւելցուց թէ կը փափաքի նոր գործելակերպ որդեգրել, եւ առաւելաբար կեղրոնանալ յատուկ ծրագիրներու վրայ:

Այցելութեան ընթացքին պարոն Փանոսեան Հոգեւոր Տիրոջ նուիրեց Հայաստանի մասին Գլու Մութափեանին պատկերազարդ աշխատասիրութեան երկու հատորները:

Հուսկ, Հոգեւոր Տէրը յայտնեց որ Կիւլպենկեան Հիմնարկին աջակցութիւնը Հայ Դպրոցին կրնայ միայն նպաստել նոր սերունդներու հայեցի դաստիարակութեան:

Ապա, վարդապետներուն եւ պարոն Գալուստին ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանին հիւրը այցելութիւն մը կատարեց Մեսրոպեան Վարժարան, ուր հանդիպեցաւ աշակերտութեան:

Յաւակցական նամակներ՝ Միացեալ Նահանգներու եւ Իրանի դեսպաններուն

Զորեքաբթի, 17 ապրիլ 2013-ին, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքը ցաւակցական նամակ մը յղեց Լիբանանի մօտ Միացեալ Նահանգներու դեսպան՝ Մորա Քոնէլլիին, Պոսթընի ահաբեկչական յարձակումի զոհերուն համար, ինչպէս նաեւ ցաւակցական նամակ մը յղեց Լիբանանի մօտ իրանի դեսպան՝ Ղատանֆար Ապատիին, իրանի հարաւ արեւելան շրջանին մէջ պատահած երկրաշարժի զոհերուն համար:

Հայրապետական Գիր Օրինութեան Առ Սիրեցեալ Դուստր Մեր ԱշՆՈՒԱՓԱՅԼ ՏԻԿԻՆ ՌԻԹ-Ա ՄԵԼԵՔԵԱՆ

Պոլիսէն, ուր ծնած եւ հայեցի ուսումնառութեան ու դաստիարակութեան գուգահեռ, ստացած էք գեղարուեստական կրթութիւն, մինչեւ Հոռոմ՝ երբեք չէք կորսնցուցած ձեր ազգային ու քրիստոնէական ինքնութեան յատկանիշները, չէք կորսնցուցած մանաւանդ ձեր արմատներէն բխած արժէքներն ու արժանիքները, որոնց գլխաւորը կը հանդիսանայ ազգային ջիղը։ Այս իրողութիւնը շատ բնական է անշուշտ, երբ նկատի ունենանք այն միջավայրը ուր հասակ նետած էք Պոլսոյ մէջ։ Միջավայր մը՝ ուր ձեր վրայ իրենց հայաբոյր դրոշմը ձգած են ձեր հօրաքրոջ՝ հանրայայտ սովորանո-երգիչ Թագուհի Մելեքեանը, «Պարտէզ Թէրթ»ին շուրջ համախմբուած Ատրինէ Տատրեանին եւ Բագրատ Թէւեանին նման գրողներ ու մտաւորականներ եւ Պոլսոյ Եսայեան հայ աղջկանց միակ վարժարանը։

Զեր ուսումնառութեան աւարտին, այսպիսի հայկական դաստիարակութեամբ օժտուած է, որ ժամանած էք Հոռոմ եւ Նախախնամութեան տնօրինումով 1975-ին պաշտօնապէս ընդունուած Վատիկանի Զայնասփիւոի մեծ ընտանիքէն ներս, իրբեւ խօսնակ։ Բնականաբար, պատահական չի կրնար ըլլալ ձեր 37 ամեայ անընդմէջ ծառայութիւնը Վատիկանի Ռատիկայանին նման կարեւոր հաստատութենէ մը ներս, որ ծանօթ է իր պատասխանատուներուն խստապահանջութեամբ եւ բժախնդրութեամբ։ Շնորհիւ ձեր ցուցաբերած շրջահայեցութեան, հաւատարմութեան, աշխատասիրութեան, քրիստոնեավայել ու հայավայել բարեմասնութիւններուն, դուք արժանացած էք Վատիկանի Ռատիկայանի պատասխանատուներուն, ինչպէս նաև Հոռոմի մեր հայ կաթողիկէ հոգեւոր եւ աշխարհական շրջանակի անդամներու միրոյն, յարգանքին ու գնահատանքին։

Ահա, այդ սիրոյն, յարգանքին ու գնահատանքին իրբեւ շօշափելի արտայատութիւնն, ձեզի կը շնորհէնք

ՍՈՒՐԲ ՄԵԽՐՈՊ ՄԱՇՏՈՅԻ ՇՔԱՆՃԱՆԸ

Եւ այս շքանշանին, որուն արժանի դարձուցաք էք դուք զձեզ, կը միացնենք Մեր աղօթքը առ Աստուած, որպէսզի Զմմառու Տիրամօր բարեխոսութեամբ իր հովանին անպակաս ընդ ձեր եւ ձեր ընտանիքի անդամներուն եւ բոլոր հարազատներուն վրայէն։

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.

Կարողիկոս Պատրիհարք

Տաճան Կիլիկիոյ Կարողիկէ Հայոց

Տուեալ ի կաթողիկոսական Աթոռոյս ի Զմմառ

Ցիններորդում աւուր յամսեանն Մարտի յամի Տեառն 2013

Ի չորեքտասաներորդում ամի Հայրապետութեան Մերոյ

Օրինութեան Գիր՝ հայր Եղիա ծ.վ. Գիրէջեանի քահանայութեան յիսնամեակին առթիւ (30 Նոյեմբեր 2012)

**Գերյարգելի Հայր Եղիա ծ.վ. Գիրէջեան
Ժողովրդապետ Կաթողիկէ Հայոց
Թորոնթօ, Գանատա**

Գերյարգելի եւ շատ սիրելի վարդապետ,

Քահանայի մը համար, քահանայութեան յիսուն տարիները կը ներկայացնեն իր կեանքին ամէնէն թանկագին մէկ շերտը, ամբողջովին նուիրուած Աստուծոյ եւ հոգիներու ծառայութեան, եւ ապրած հոգեւոր եռանդի ու զոհաբերումի ոգիով, որուն համար պատշաճ է գոհաբանական եւ երախտագիտական աղօթք բարձրացնել առ Ամենակալն Աստուծուած, «տուիչն ամենայն բարեաց»:

Այդ յիսուն տարիները, սիրելի Վարդապետ, քեզի համար սկիզբ առին, երբ երիտասարդ քահանայ՝ ստանձնեցիր քու ծառայութիւնդ Զմմառեան Միաբանութեան մէջ իրը օգնական ընծայարանի տեսուչին: Որմէ ետք, դուն առաքուեցար Գանատա, դառնալու համար ուահվիրան այդ համայնքին ստեղծումի եւ կազմակերպումի գործին, եւ յարատեւ ջանքերդ ու անխոնջ եռանդդ պսակուեցան Թորոնթոյի շքեղ եկեղեցիի մը շինութեամբ, որ այսօր պարծանքի եւ ուրախութեան պատճառ է համայն գանատահայ գաղութին եւ յատկապէս՝ Հայ Կաթողիկէ համայնքին համար:

Տեղեակ ենք, որ քու երկարամեայ անսակարկ սպասարկութիւնդ այդ հասարակութեան մեծապէս գնահատուած է, ոչ միայն մեր համայնքի զաւակներուն մօտ, այլ նաեւ Հայ գաղութին բոլոր անդամներուն կողմէ: Այդ հետեւանքն է քու լայնամտութեանդ եւ սրտիդ բացուածութեան, որոնք ուշ կամ կանուխ իրենց պատշները կու տան, եւ որուն այնքան կարիքն ունի մեր ժողովուրդը՝ փոխադարձ սիրոյ եւ հասկացողութեան յարաբերութիւնները ամրացնելու համար:

Այս ոսկեղէն Քահանայական Յորելեանդ հրճուանքով կը լեցնէ քու հաւատացեալներուդ եւ հոգեկից եղբայրներուդ սիրտը, որոնց թարգմանն ըլլալով կը մաղթենք քեզի առաւել բեղմնաւոր առաքելութիւն,

Հրաւիրելով քու անձիդ եւ գործունէութեանդ վրայ երկնային լիառատ շնորհքները եւ հայելով Զմմառու քաղցր Տիրամօր բարեխօսութիւնը:
Հայրական օրհնութեամբ՝

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.
Կաքողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաքողիկէ Հայոց

Տուեալ ի Կաթողիկոսական Աթոռոյն ի Զմմառ
Յաւուր Երեսուներորդի յամսեանն Նոյեմբերի յամի Տեառն 2012 թուին
ի չորեքտասասներորդում ամի Հայրապետութեան Սերոյ

Մեծարում Տիար Սարգիս Նաճարեանի

Նախագահութեամբ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին, շաբաթ, 26 յունուար 2013, երեկոյեան ժամը 7-ին, Պէյրութի «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ - Սուրբ Եղիա» աթոռանիստ Եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ Նորին Սրբութիւն Բենեղիկտոս ԺԶ. Սրբազն Քահանայապետին կողմէ՝ լրագրող, խմբագիր, Հարպարակագիր եւ հասարակական գործիչ Պրն. Սարգիս Նաճարեանին շնորհուած «Մեծն Սուրբ Գրիգորի Ասպետոյի կարգի քահանայապետական բարձր շքանշանի տուչութեան հանդիսաւոր արարողութիւնը, առընթերակայութեամբ Հայր Սեպուհ Վրդ. Կարապետեանի եւ տէր Ռաֆֆի քհնյ. Յովհաննէսեանի: Արարողապետն էր Հայր Մաշտոց Վրդ. Զահմէրեան:

Քահանայապետական շքանշանը տիար Սարգիս Նաճարեանին շնորհուած էր առ ի գնահատանք անոր Երկարամեայ նուիրեալ ծառայութեան եւ հաւատարմութեան Եկեղեցւոյ:

Հանդիսութեան ներկայ էին արհի. Հայր Մանուէլ Եպս. Պաթագեան, արհի. Հայր Յովհաննէս Եպս. Թէյրուղիկեան, տեղւոյն ժողովրդապետ գերյ. Հայր Գէորգ ծ.վ. Եղիայեան, գերյ. Հայր Անդրանիկ ծ.վ. Կուանեան, գերյ. Հայր Եղիա ծ.վ. Եղիայեան, գերյ. Հայր Յովսէփ ծ.վ. Թոփալեան, Հայր Սարգիս Վրդ. Դաւիթիւն, Հայր Մեսրոպ Վրդ. Թոփալեան, Հայր Մովսէս Վրդ. Տօնանեան, Հայր Վարդան Վրդ. Գագանձեան, տէր Աւետիք Վրդ. Յովհաննէսեան, Անարատ Յղութեան Հայ քոյրերը, մեծարեալին կողակիցը՝ տիկին Զուարթ Նաճարեան եւ հարազատները, ինչպէս նաև Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանութեան առաջին քարտուղար Ալիքաքեան,

Նախկին նախարար Մեթր Ժագ Զուհատարեան, նախկին երեսփոխան Տք. Եղիկ Ճէրէճեան, պաշտօնական անձնաւորութիւններ, հայկական միութիւններու ներկայացուցիչներ, լիբանանահայ մամուլի ներկայացուցիչներ՝ գլխաւորութեամբ Լիբանանի Խմբագիրներու Սենտիքայի նախադահ Տիար Էլիաս Առունի, մտաւորականներ, հայ կաթողիկէ համայնքային հաստատութիւններու ներկայացուցիչներ եւ մեծարեալին բազմաթիւ բարեկամներ:

Արարողութիւնը սկսաւ երգչախումբի «Հրաշափառ»ով, որմէ ետք ժոէլ Ղապրօ Նախարեան ընթերցեց յատուկ աղօթք մը: Ապա, հայր Սեպուհ վրդ. Կարապետեան կարդաց օրուան Աւետարանը: Այսուհետեւ ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը փոխանցեց իր պատգամը, որուն մէջ վեր առաւ մեծարեալին յատկութիւններու իրբեւ մտաւորական եւ բարձր գնահատեց մասնաւորաբար անոր նուիրումի ողին, հաւատարմութիւնն ու ծառայութիւնը Եկեղեցւոյ, համայնքին, ազգին, քրիստոնէական, ազգային եւ մշակութային արժէքներուն: Նշելէ ետք որ մեծարեալը նախապէս, 16 յուլիս 2004-ին պարգեւատրուած է Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքութեան «Սուրբ Սեսրոպ» շքանշանով եւ արժանացած է բազմաթիւ այլ գնահատականներու, Հոգեւոր Տէրը ըսաւ թէ Սրբազան Քահանայապետը առ ի գնահատանք Սարգիս Նախարեանի Եկեղեցասէր ու ազգանուէր արժանիքներուն եւ ծառայասիրութեան զինք կը պարգեւատրէ Մեծն Սուրբ Գրիգորի Ասպետի Կարգի Շքանշանով: Եւ վերջապէս, Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը մաղթեց որ Սարգիս Նախարեանին բարի օրինակը ունենայ իր հետեւորդները:

Ցես Վատիկանի մէջ, 24 նոյեմբեր 2012-ին տրուած Քահանայապետական Կոնդոկի ընթերցման Հայր Մաշտոցին կողմէ, զոր ներկաները ունկնդրեցին յոտնկայս, տեղի ունեցաւ Շքանշանի տուչութիւնը ձեռամբ ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ եւ ներկաներու ծափողջոյններուն ներքեւ:

Աջահամբոյլէն ետք արտասանած շնորհակալութեան խօսքին մէջ, պարգեւատրեալը ըսաւ թէ մատուցուած ծառայութեան մը պարգեւած հոգեկան բաւարարութիւնը մեծ վարձատրութիւն մը ըլլալով հանդերձ, անցողակի զգացում մըն է, իսկ շքանշանը յուշարար մըն է որ զայն ստացողին տեւապէս կը յիշեցնէ ինքզինք այլ գնահատանքին արժանի պահելու պարտաւորութիւնը: Ապա ան յայտնեց որ իր կեանքի ամբողջ տեւողութեան ջանացած է հաւատարիմ մնալ պատանի տարիքին կատարած սկառատական երդումին՝ ըլլալ խոնարհ ու համեստ եւ ծառայել Աստուծոյ, Եկեղեցւոյ, Ազգին ու Հայրենիքին: Ապա ան շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր անոնց որոնք քաջալերեցին զինք, օգնեցին ու վստահեցան իրեն եւ գնահատեցին իր գործունէութիւնը: Ցուգումով յիշելէ ետք ծնողները եւ իր դաստիարակները, ան շնորհակալութիւն յայտնեց յատկապէս Բենեդիկտոս Ժ. Սրբազան Քահանայապետին, Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ

Եւ հայ կաթողիկէ նուիրապետութեան բոլոր այն անդամներուն գորս ճանչնալու եւ որոնց հետ գործակցելու բախտը ունեցած է: Հսելէ ետք որ իր անուանակոչութեան առիթով ցարդ իր ստացած նուէրներուն մեծագոյնն է որ Սուրբ Սարգիս կը պարզեւէ իրեն, Սարգիս Նաճարեան վստահեցուց թէ շքանշանը պարտաւորեցնող է շարունակելու եկեղեցասէր հայ մարդէ մը ակնկալուած ծառայութիւնը:

Այնուհետեւ, ընտանիքին խօսքը արտասանեց մեծարեալի որդին՝ Միհրան Նաճարեան, որ վեր առաւ մեծարեալին համեստ, խոնարհ, զգայուն եւ հոգատար ընտանիքի հօր արժանիքները: Իր խօսքի աւարտին, Միհրան ներկայացուց մեծարեալին 7 եւ 5 տարեկան երկու թոռները՝ Փաթիլ եւ Սարգիս, որոնք փոխան իրենց մեծ հօր մատուցուած ծաղկեփունջի, հիացուցին ներկաները դաշնակի վրայ իրենց նուագած եղանակներով:

Արարողութենէն ետք, ներկաները շնորհաւորեցին մեծարեալը եկեղեցւոյ սրահին մէջ տեղի ունեցած ընդունելութեան մը ընթացքին:

Նշենք, որ այս առիթով լրյա տեսաւ յատուկ գրքոյկ մը, որ կը պարունակէ օրուան արարողակարգը, Պրես. Սարգիս Նաճարեանի համառօտ կենսագրութիւնը, վկայութիւններ եւ պատմական պահերու լուսանկարներ:

Հայրապետական պատգամ քահանայապետական շքանշանի տուչութեան առթիւ (26 Յունուար 2013)

Արհիապատիւ Գերապայծառ Տիարք,

Յարգոյ ներկայացուցիչ Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանութեան, Գերյարդելի, Գերապատիւ, Արժանապատիւ հայրեր եւ Յարգոյապատիւ Սարկաւագներ, Առաքինափայլ Քոյլեր,

Լիբանանեան եւ ազգային անձնաւորութիւններ, եւ յատուկէն՝ մամլոյ ներկայացուցիչներ,

Պատուարժան Նաճարեան ընտանիքի հարազատներ եւ պատուական հիւրեր,

Սրտի մեծ գոհունակութեամբ եւ հայրական զգացումներով կ'ողջունենք ձեզ բոլորդ, որ խնդութեամբ եկած էք շնորհաւորելու Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ արժանաւոր զաւակ՝ Տիար Սարգիս Անմահունի Նաճարեանի մեծարումը, Մեծն Սուրբ Գրիգորի Կապետի Քահանայապետական Կարգի շքանշանով, շնորհուած թենեղիկտոս Ժ. Սրբազն Քահանայապետին կողմէ:

Մեր խօսքը յատուկէն ձեզի է Մեծայարդ Տիար Սարգիս Նաճարեան:

Տիա՛ր Նաճարեան, ձեր մեծարումը Մեծն Սուրբ Գրիգորի Ասպետի կարգով, կը մղէ բոլորս սեւեռելու մեր աչքերը այն արժէքներուն վրայ, որոնց դուք ծառայեցիք եւ անընդհատ կերպով կը շարունակէք ծառայել: Յատկապէս գնահատելի է ձեր նուիրումի ոգին, որ կ'արտացոլայ ձեր ընձեռած բազմաթիւ եւ այլազան աշխատանքներուն ընդմէջէն:

Դո՛ւք, պարոն Սարգիս, քրիստոնէական եւ ազգային արժէքներով զրահուած, հաւատարիմ մտաւորականի տիպարը եղած էք՝ նախանձախնդրութեամբ արժեւորելով եւ պաշտպանելով հայ մշակոյթն ու հայ միտքը, թէ՛ լիբանանահայ իրականութեան մէջ եւ թէ՛ Մայր Հայրենիքի, ինչպէս նաեւ Սփիւռքի զանազան գաղութներուն մօտ:

Հոս կ'արժէ անդրադառնալ ձեր տարիներու կազմաւորման մասին, որ ձեզ հասցուց այս մակարդակին՝ որպէս գնահատուած լրագրող, հրապարակագիր եւ հասարակական գործիչ, նախ՝ ձեր հօրենական տան եւ ապա՝ ձեր Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ ծոցին մէջ:

Կարելի չէ նաեւ չյիշել, որ դուք ձեր հոգեմտաւոր պաշարը զարդացուցած էք առաջնորդութեամբ ականաւոր հայ անձնաւորութիւններու, նախ՝ ձեզ հայրենասէր հօր, ապա կրթական մշակ, դասախոս, հրապարակագիր, պատմաբան եւ Հայ Դատի մեծ պաշտպան Վազգէն Այգունիի, քրիստոնէականի դաստիարակ՝ Մեսրոպ եպս. Թերգեանի եւ Վարդան եպս. Թէքէեանի, թարգմանիչ՝ Մահակ վարդապետ Քէշիշեանի, առանց մոռնալու գրականագէտ, բանաստեղծ եւ խմբագիր՝ Հրաչ Քաջարենցի եւ վերջապէս՝ ծիսագէտ, բանասէր եւ հրապարակագիր՝ Հայր Անդրանիկ ծայրագոյն վարդապետ Կուանեանի:

Վերոյիշեալ հայրենասիրական բարեմասնութիւնները նկատի ունենալով է, որ Մենք ձեզ պարզեւատրեցինք Պատրիարքական Սուրբ Մեսրոպի շքանշանով, 16 Յուլիս 2004-ին, որպէս կենդանի օրինակ նորահաս սերունդներուն: Իբրեւ մշակութային եւ հասարակական գործիչ ձեր երկար ուղեւորութեան ընթացքին, դուք արժանացաք նաեւ ուրիշ բազմաթիւ պատուանշաններու:

Նորին Սրբութիւն Բենեղիկտոս Ժ. Սրբազան Քահանայապետը, գիտակցելով ձեր Եկեղեցական ու ազգանուէր արժանիքներուն եւ ձեր անձնուիրումի ողիին՝ հանդէպ Հայ ազգին եւ ձեր համայնքին, ձեզ կը պարգեւատրէ Մեծն Սուրբ Գրիգորի Ասպետի Քահանայապետական Կարգով, որ Սուրբ Աթոռի հնագոյն Կարգերէն մին է: Այս Կարգը հաստատուած է 1 Մեպտեմբեր 1831-ին, Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մեծ բարերար՝ Երջանկայիշատակ Գրիգոր Ժ. Սրբազան Քահանայապետին կողմէ:

Թո՛ղ ձեր բարի օրինակը պատճառ դառնայ արժանաւոր նորանոր անձնուէր հոգիներ յարուցանելու ի խնդիր Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ եւ Հայ Ազգին ծառայութեան:

Այս բերկրայի առիթով, սրտանց մեր չնորհաւորութիւնները կը յայտնենք ձեզի, Շքանշանակիր Տիար Սարգիս Նաճարեան, Հայցելով ձեր անձին, ձեր ազնուափայլ կողակիցին, ինչպէս նաեւ ձեր ընտանիքին բոլոր անդամներուն վրայ աստուածային լիառատ օրհնութիւնները:

+ Ներսէս Պետրոս ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

Հայրապետական պատգամ Պր. Անթուան Շատէրի պարգեւատրումին առթիւ

Ստորեւ՝ Ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին Հայրապետական պատգամը Բենեղիկոս ԺԶ. Արքազան Քահանայապետին կողմէ, Պրն. Անթուան Շատէրի չնորհուած Մեծն Սուրբ Գրիգորի Ասպետի քահանայապետական կարգի շքանշանի տուչութեան առթիւ, 1 փետրուար 2013-ին:

Très cher Mr. Antoine Chader,

J'ai la joie de vous accueillir ce soir dans le salon du Patriarcat avec les membres et amis de votre vénérable famille, pour célébrer un événement particulier et cher à vous et à tous les présents, qui est de vous remettre la Décoration Pontificale de l'Ordre Equestre de Saint Grégoire le Grand.

Mr. Antoine, vous avez reçu une éducation fondièrement chrétienne au sein de votre famille. Votre père, de vénérée mémoire, fut aussi un homme remarquable sur le plan politique de l'Etat libanais. Il fut élu député et nommé ministre. Il fut aussi membre co-fondateur du parti des Phalanges avec le Président Pierre Gemayel. Vous avez donc bénéficié, depuis votre jeune âge, d'un bagage chrétien et civique. Vous-même avez été élu au Parlement libanais dans les années 1991-1992.

Comme avocat à la Cour, vous avez joui de la confiance du monde des finances. C'est ainsi, que plusieurs sociétés bancaires vous ont choisi, tout à tour, comme membre de leur Conseil d'Administration,

puis Président Directeur Général, et enfin, Président de l'Association des Banques du Liban.

Sur le plan politique, vous avez rempli plusieurs charges dans le Parti Kataëb depuis plus d'un demi-siècle, et précisément à partir de 1959, comme simple membre, puis comme Chef du Service des Etudiants, ensuite comme Chef régional de Rmeil, puis membre du Bureau Politique, et enfin, comme Secrétaire Général du Parti, et cela jusqu'en 2001.

Mr Antoine, l'on peut dire que grâce à votre compétence et à votre affable personnalité, vous avez été apprécié dans les différents domaines où vous vous êtes lancé, surtout dans le monde des finances et de la politique.

Actuellement, vous assumez diverses responsabilités au sein de la Communauté arménienne catholique. Vous êtes un membre régulier des Conseils économiques du Patriarcat et de l'Eparchie patriarchale. Vous êtes aussi membre actif de plusieurs autres commissions de l'Eparchie patriarchale, et vous remplissez avec fidélité et dévouement maints services comme conseiller juridique pour différents besoins communautaires.

Votre réputation de personne intègre secondé de vos bons principes chrétiens et de votre profond attachement à l'Eglise et à votre Communauté vous ont valu le respect et l'estime aussi bien du clergé que des laïcs de notre communauté, ainsi que d'autres communautés libanaises. Que votre bon exemple soit suivi par d'autres personnes, surtout parmi les jeunes de la nouvelle génération, et en premier lieu, par votre cher fils Joseph, à qui je souhaite tout le succès.

Chers parents et amis de la famille Chader ici présents, nous célébrons cette année l'Année de la Foi, proclamée par S.S. le Pape Benoît XVI en octobre dernier, dans le contexte de la Promotion de la Nouvelle Evangélisation. Ceci devrait nous remplir d'une espérance à toute épreuve. Mais cela devrait être aussi un stimulant pour renouveler chaque jour notre foi dans le Christ, cette foi que nous, arméniens, avons reçue de notre grand Saint Patron Grégoire, surnommé l'Illuminateur, pour avoir illuminé le cœur et l'esprit du peuple arménien par la lumière de l'Evangile au début du 4e siècle.

Cette foi a suscité au cours de notre histoire d'éminents patriarches et moines, qui ont composé des hymnes merveilleuses, ainsi que de grands théologiens et écrivains, qui ont approfondi cette foi et ont enrichi par leurs écrits la littérature religieuse arménienne. Cette foi chrétienne a surtout fortifié des personnes au point de donner le

témoignage suprême de leur vie, c'est-à-dire qu'elles ont choisi le martyre plutôt que de renier leur foi en Christ et en l'Evangile.

Mr Antoine, l'Eglise, qui encourage ses fils pour leur engagement chrétien, voudrait vous exprimer aujourd'hui sa maternelle appréciation en vous octroyant le titre honorifique pontifical de Chevalier de l'Ordre Equestre de St. Grégoire le Grand.

En effet, Sa Sainteté le Pape Benoît XVI, venu à connaissance de votre dévouement sincère, de votre esprit chrétien et des innombrables services rendus à votre Communauté et à l'Etat libanais, a bien voulu vous octroyer ce titre honorifique Pontifical, que j'aurai la joie de vous remettre tout à l'heure, et qui est l'un des plus anciens Ordres du Saint Siège. Il a été institué le 1er septembre 1831 par un grand bienfaiteur de l'Eglise arménienne catholique, le Pape Grégoire XVI, d'heureuse mémoire. Cet Ordre Pontifical est conféré directement par le Saint Père et est accompagné d'un Document Pontifical.

Meilleures félicitations, Mr Antoine, ainsi qu'à votre chère épouse Claudette et à votre cher fils Joseph, et un grand bienvenu à tous les parents et amis de votre famille ici-présents. Que Dieu vous comble tous de joie, d'espérance et de paix.

+ Nersès Bedros XIX

Catholicos Patriarche des Arméniens Catholiques de Cilicie.

Վարուժ Ներկիզեանի Պարգևատրում Մեծն Սուրբ Գրիգորի Ասպետի շքանշանով

Կիրակի, 31 Մարտ 2013, երեկոյեան ժամը 8-ին, Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ - Սուրբ Եղիա Հայ կաթողիկէ աթոռանիստ Եկեղեցւոյ մէջ, ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքը Տիար Վարուժ Ներկիզեանը պարգեւատրեց «Մեծն Սուրբ Գրիգորի Ասպետ»ի կարգով, որ իրեն չնորհուած էր վաստակաւոր քահանայապետ Բենեդիկտոս ԺԶ.ի կողմէ, 2012-ի նոյեմբերի 24-ին, եւ փոխանցուած Վատիկանի Պետական քարտուղար՝ կարգինալ Թարչիզիօ Պերթոնէի միջոցաւ:

Մեծն Սուրբ Գրիգորի Ասպետի կարգը, որ հաստատուած է համանուն քահանայապետին կողմէ 1831-ին, կը չնորհուի անոր որ Եկեղեցւոյ ի նպաստ կատարած է բացառիկ ծառայութիւններ: Պարգեւատրեալին կը տրուին յատուկ առանձնաշնորհումներ, լատ Վատիկանի դիւանագիտական արարողակարգին:

Մէկ ժամ տեւած արարողութեան մասնակցեցան Ներկիզեան ընտանիքը, ազգականներ, լիբանանեան եւ հայ հասարակութիւնը ներկայացնող անձնաւորութիւններ, հոգեւորականներ եւ մեծ թիւով բարեկամներ:

ՆՍՕՏՏ Գարեգին Բ. վեհափառը ողջոյնի գիրով մը փոխանցած էր իր մաղթանքները, զոր ընթերցեց գերաշնորհ Կորիւն սրբազն Պապեան։ Ներկայ էր նաեւ Լիբանանի բարեջան առաջնորդ գերաշնորհ Գեղամ սրբազն Խաչերեան։ Հայ Աւետարանական Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչն էր վերապատուելի դոկտ. Փոլ Հայտոսթեան։ Ներկայ էին հրաժարեալ կառավարութեան նախարարներ Վրէժ Սապունճեան եւ Սալիմ Ժրէյադի։

Եկեղեցական արարողութեան կը նախագահէր ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը, առընթերակայութեամբ երկու քահանաներու։ Արարողապետն էր տեղւոյն օգնական ժողովրդապետ Տէր Ռաֆֆի քահանայ Յովհաննէսեան։ Պատրիարքական «Կոռունկ» երգչախումբը կը ղեկավարէր դոկտ. Եղուարդ Թորիկեան։

Արարողութիւնը սկիզբ առաւ պատրիարքական թափօրով եւ Հրաշափառով, որմէ ետք ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը արտասանեց օրուան յատուկ աղօթքը։ Սուրբ Աւետարանի ընթերցումը կատարեց նորօծ վարդապետ՝ հայր Ղազար Պետրոսեանը։ Ապա, Տիկին Ճոյ Ներկիզեան կարդաց խնդրանքներ առ Աստուած։

Այնուհետեւ կարդացուեցան Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Հայրապետին եւ Հայաստանի արտագին գործերու նախարար Եղուարդ Նալպանտեանի շնորհաւորագրերը։ Զոյդ պատգամները կարդաց աթոռանիստ եկեղեցւոյ աւագ ժողովրդապետ գերյարգելի հայր Գէորգ ծ. վ. Եղիայեան։ Հուսկ, խօսք առաւ ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը.-

Արիհապատիւ Գերապայծառ Տէր, Հոգենորի Սրբազն Հայրեր, Վերապատուելի, Գերյարգելի, Գերապատիւ, Արժանապատիւ հայրեր, եւ Յարգոյապատիւ սարկաւագներ, Լիբանանեան պիտուկան եւ ազգային անձնաւորութիւններ եւ մամլոյ ներկայացուցիչներ,

Պատուարժան Ներկիզեան ընտանիքի հարազատներ եւ պատուական հիւրեր,

Այսօր ուրախութեամբ համախմբուած ենք մեծարելու համար անձ մը, որ հաւաքանենութենէն ներս ունի իր իւրայատուկ դրոշմը եւ ներդրումը։

Այդ անձնաւորութիւնը՝ տիար Վարուժ Ներկիզեանը խորհրդանիշն է աշխատասիրութեան, որ հակառակ ընտանեկան յանախ նեղ պայմաններուն, ընտանիքի անդամներուն հետ միասին, եւ նիգերու մէկտեղումով յաջողեցաւ յաղթահարել բոլոր տեսակի դժուարութիւնները։ Ան համալսարանական բարձրագոյն ուսումի, ինքնազարգացումի եւ հետեւղական նիգերու շնորհիւ նուանեց բարձր դիրքեր, ի մասնաւորի դրամատնային աշխարհին մէջ։

Վարուժ Ներկիզեան ամբողջական իմաստով հայ հայր մը եղած է, որուն համար մարտահրաւէր է, համրնքաց իր ազնուափայլ տիկնոց Նիրվայի հետ, պահպանել իր գաւակներուն հայեցի դիմագիծը եւ ազգային, մարդկային ու հոգեւոր պատկանելիութիւնն ու արժեքները:

Իր երեք գաւակները՝ Սրամը, Հայկը եւ Ալեքսը, իրենց հօրը եւ մօրը շունչով դաստիարակուած, արդէն իսկ կը պատրաստուին անոնց ազգանուէր ու համայնքասէր ուղիին հետևելու:

Նինարար իր շրջագայութեան մէջ, տիար Ներկիզեան Շարժայի մէջ շինած է Հայաստանի դեսպանատուն, աշխատած է հայութիւնը համախմբել, գաղութը կազմակերպել եւ ան մեծապէս մտահոգուած է գալիք սերունդով։ Հոգեւոր արժեքներով առաջնորդուելով, կառուցած է եկեղեցի մը եւ օգտակար դարձած է կարիքաւորներուն, ինչպէս նաև ան յաջողած է հիմնել լիրանանեան-ֆրանքոփոն վարժարան մը։

Հայ աշակերտը Վարուժ Ներկիզեանին համար շունչ եւ եռանդ տուող ազդակ է։ Հայ աշակերտը իր հոգեկան գոհունակութեան աղբիւրն է եւ ապագայի նշոյլներ փոխանցող ցուցանիշը։ Ասոր ապացոյցը՝ Հայ Կաթողիկէ Մեսրոպեան բարձրագոյն վարժարանին հետ իր ունեցած բազմամեայ գործակցութիւնն է, ե՛ւ նիւթական է ե՛ւ բարոյական։

Այս յարաբերութիւնը սկիզբ առաւ իր հօր յիշատակին հաստատուած «Արքահամ Ներկիզեան» գրադարանի ստեղծումով, ապա իր մօր նուիրուած «Ալիս Ներկիզեան» մանկամասուրի կայացումով։ Զոյգ նախաձեռնութիւններուն մէջ ակնյայտ է ծնողք մեծարելու երեւոյքը, քանի զոյգ կառույցներն ալ չեն կրեր Վարուժին անունը, եւ այս միջոցառումով մեր մեծարեալը թէ՛ կը յաւերժացնէ իր ծնողներուն անունները եւ թէ՛ հրապարակաւ կը յայտնէ իր ծնողին նկատմամբ իր երախտագիտութիւնը։ Այստեղ նիւթը չէ որ կը տիրէ։ Հոս տիրողը՝ դաստիարակութիւնն է, սիրոյ զգացումի արտայայտութիւնն է, եւ ծնողին նկատմամբ յարգանք մատուցելն է։

Բարերարին համար շբանշանները պարզապէս խթան հանդիսացած են, յաւելիալ թափով եւ պատասխանատուութեամբ շարունակելու երթը։ Հայատանի եւ Թրանսայի իշխանութիւններուն, Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքանին, Մեծի Տաճի Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ այլ կառույցներու կողմէ տրուած շբանշանները ենթակային համար դարձան պարզապէս իր գործունեութեան հաստատագիրներ եւ ո՛չ մէկ ձեւով պատճան դարձան, որ ենթական ունենայ գերակայութեան զգացումն ու մօտեցումը։

Պէտք է հաստատեմ, որ Վարուժ Ներկիզեանը Մեսրոպեանի նորօրեայ շրջանի կնքահայրն է, որ իր մնայուն բարերարութեամբ, բարոյական գօրակցութեամբ եւ գործակցութեամբ նեցուկ կը կանգնի վարժարանին։ Այս ծիրին մէջ վերջին ցայտուն օրինակը անցնող տարուան ընթացքին, Տուպայի մէջ կայացած՝ Մեսրոպեանին նուիրուած նաշկերոյքն էր։

Այո՞, Վարուժ Ներկիզեանը մեր իրականութեան մէջ տիպար է, եւ զինք

պարգեւատրել՝ կը նշանակէ գնահատել բարին ու մարդկայինը, հոգեւորն ու ազգայինը: Այսօր, Ներկիգեանին ընդմէջէն, իւրաքանչիւր ծառայակը հայ պարգեւատրուած է:

Նորին Սրբութիւն Բենեդիկտոս ժ. Սրբազն Քահանայապետին կողմէ, մեր առաջարկութեամբ տրուելիք Մեծն Սուրբ Գրիգորի Ասպետի Բահանայապետական շքանշանը թող սկիզբը հանդիսանայ նորանոր նուանումներու եւ իրագործումներու՝ յաւելեալ կորովով շարունակելու հոգեւոր, ազգային եւ մարդկային նուիրական առաքելութիւնը:

Վարձէը կատար մեծ բարերարին եւ նուիրեալին:

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ խօսքէն ետք, հայր Հրայր վ. Զահթէրեան կարդաց շքանշանի տուչութեան կոնդակը, որմէ ետք ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը պատուեց Վարուժ Ներկիգեանը անոր կուրծքին վրայ զետեղելով Մեծն Սուրբ Գրիգորի նշանը, որով պարոն Ներկիգեան դարձաւ Ասպետ յիշեալ կարգին:

Այնուհետեւ, արտասանուած բոլոր խօսքերը վեր առին պարգեւատրեալին արժանիքները, եւ անոր արդէն ծանօթ ծառայասէր հայու հոգին:

Հուսկ խօսք առաւ պարգեւատրեալ տիար Վարուժ Ներկիգեան եւ մեծ յուզումով նշեց թէ այնքան պատիւի արժանացած ու շքանշաններ ստացած է, սակայն այս մէկը իր սրտին խօսող յատուկ յարգանք կը վայելէ: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց Ամենակալ Աստուծոյ, Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ եւ անոր միջոցաւ հրաժարեալ Սրբազն Քահանայապետին, որոնք զինք արժանի նկատեցին այս պարգեւատրման:

Այս առթիւ պատրաստուած էին յատուկ գրքոյներ, որոնք կը պարունակէին արարողակարգը, հայերէն եւ Փրանսերէն, ինչպէս նաև պարգեւատրեալին կենսագրականը: Այս կենսագրականէն կը յայտնուի թէ Վարուժ Ներկիգիան ծնած է Պէյրութ 1953-ին, իր ուսումը կատարած է Լիբանանի Յիսուսեան հայրերու Ժամհուրիա մէջ, ապա Աէն Ժողէֆ համալսարանին մէջ ստացած է տնտեսագիտութեան բարձրագոյն վկայականը: 1992-ին նշանակուած է Պանք օֆ Շարժայի տնօրէն: 2008-ին Լիբանանի մէջ հաստատած է իմիրեյց Լեպանոն Պանքը, որուն նախագահի եւ ընդհանուր տնօրէնի պաշտօնը կը վարէ այսօր: Ամուսնացած է Նիրվա Պիլորեանի հետ եւ հայր է երեք զաւակներու՝ Արամ, Հայկ եւ Ալեքս:

Ցես արարողութեան, «Յենիսիա» պանթոկին մէջ տեղի ունեցած շքեղ ընթրիքին ընթացքին խօսք առնելով մեծարեալի անդրանիկ որդին՝ Արամ յայտնեց որ իր հօր ամենաազնիւ յատկութիւններէն մէկը՝ տան մէջ գործակցութեան եւ խմբային աշխատանքի հոգին է:

Խօսք առաւ նաեւ պարգեւատրեալ Վարուժին մանկութենէն ի վեր մտերիմ բարեկամը՝ պարոն Գրիգոր Թերզեան, որ յիշեց սկաուտական

նշաններու պատկերին ընդմէջէն Ներկիզեանի սկառուտական խոստումին հաւատարիմ խմբապետական հոգին: Պր. Թերզեան նշեց նաեւ Վարուժին մօր՝ տիկին Ալիսին մեծ դերն ու կարեւոր մասնակցութիւնը զաւկի կեանքին բոլոր նախաձեռնութիւններուն: «Պատուուած ենք բոլորս, ըստ Թերզեան, այս շքանշանով, որ վարձատրութիւն մըն է ամբողջ օրինակելլ կեանքի մը՝ ի սպաս բարի եւ գեղեցիկ ծրագիրներու»:

Երեկոյեան անակնկալի բաժինը վերապահած էր Մեսրոպեան վարժարանի տնօրէն պարոն Կրէկուար Գալուստ, որ իր երախտագիտական խօսքին ու չնորհակալ զգացումներուն որպէս ապացոյց պարզեւատրեալին նուիրեց Մեծն Սուլրբ Գրիգորի կարգի շքանշանին կապուած յատուկ սուրբ, որ ան պիտի կրէ որպէս խորհրդանշան՝ պաշտպանելու համար Եկեղեցին եւ կարիքաւորը: Այս առմիւ Գերյ. հայր Գէորգ ծ.վ. Եղիայեան արաբերէնով իր խօսքին մէջ անդրադարձաւ իր անձնական ծանօթութեան պարոն Վարուժ Ներկիզեանի հետ, գնահատելով անոր կորովն ու խանդը յաջողելու կեանքի ասպարէզին մէջ: Հայր Եղիայեան նաեւ նշեց անոր քրիստոնեայ եւ հայեցի դիմագիծը: Վերջապէս ան մաղթեց, որ պարոն Վարուժան նուիրումի օրինակ դառնայ բոլորին համար, ինդրելով Աստուծմէ որ անոր չնորհէ առողջութիւն եւ ալ աւելի յաջողութիւն իր ընտանեկան եւ հասարակական կեանքէն ներս:

**ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ -
ԳՐԱԿԱՆ**

«ՀԱԻԱՏԱՄՔ»Ի ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԿԸ ՀԱԻԱՏԱՄ ... (Գ)

«Ի ՄԻ ՏԵՐ»

Ցիսուս՝ մեր Տէրն է: Այսպէս կը դաւանինք Հաւատամքի ընթացքին:

Տիրութիւնը, Տէր ըլլալ՝ թէ՛ պատուոյ տիտղոս մըն է, թէ՛ իշխանութեան կամ սեփականութեան ճանաչում: Տէր է այն որ կ'իշխէ անձերու, ժողովուրդներու վրայ, կամ սեփականատէր է հողերու, երկրի մը, կամ այլ ինչքերու:

Գերագոյն եւ բացարձակ Տէրը ամէն բանի՝ չի կրնար մարդ մը ըլլալ, յայտնի է: Կրնայ ըլլալ միայն այն՝ որ մարդոցմէ եւ առհասարակ բոլոր արարածներէն վեր է:

Աւետարանի մէջ յաճախ կը տեսնենք որ «Տէր» տիտղոսը կը արուի Քրիստոսի՝ շատ մը անձերու կողմէ: Կրնայ պարզ քաղաքավարական ձեւ մը ըլլալ խօսակիցի մը ուղղուած: Բայց Առաքեալներու համար քաղաքավարական արտայայտութենէ շատ աւելի մեծ ու բարձր բառ մը կը նշանակէ: Այդ բատին մէջ անոնք կը զետեղեն այն ամէն ինչ որ կը բացարձի իրենց հաւատքը Յիսուսի հանդէպ, միացած իրենց անսահման սիրոյն եւ վստահութեան: Երբ, յարութենէն ետք, Յիսուս կ'երենայ անոնց, առաջին ճանչողը Յովհաննէսը, կը բացադանչէ: «Տէրն է», փոխանակ անոր անունը տալու: Հոգեգալստեան օրը, Պետրոս կը կանգնի ժողովուրդին դիմաց եւ կը յայտարարէ: «Թող ամբողջ իսրայէլը գիտնայ ստուգութեամբ թէ Աստուած Տէր եւ Փրկիչ կարգեց այն Յիսուսը զոր դուք խաչեցիք» (Պործք., 2.36): Պողոսին համար Յիսուս Տէրն է ողջերու եւ մեռեալներու:

Ուրեմն այս տիտղոսը, «Տէր», մարդկային չափանիշէ վեր է եւ կը ստանայ աստուածային տարողութիւն: Հին Կտակարանի մէջ նոյնիսկ, զԱստուած անուանելու համար, անոր կու տային ըլլայ «Եահվէ, Եհովա» անունը թէ «Տէր» տիտղոսը:

Այս համոզումը մեր հաւատքին էական մէկ մասն է. պայման Քրիստոսի փրկագործութիւը ճանչնալու եւ անոր պտուղը վայելելու: Ս. Պօղոս, արդարեւ, չի վարանիր հոչակելու: «Եթէ դաւանիս քու բերնովդ թէ Յի-

սուս Տէ՛ր է իրապէս, եւ հաստատ կերպով հաւատաս թէ Աստուած յարոյց զայն մեռեներէն՝ այն ատեն պիտի փրկուիս» (Հռոմ. 10.9):

Յարուցեալ Քրիստոսը, ուրեմն, բացարձակ Տէ՛ր է մարդկութեան եւ անոր կապուած է մեր հոգեփրկութիւնը. «Յիսուսի անունին, կ'ըսէ դարձեալ Ս. Պօղոս, թող ծունկի իյնայ ամէն արարած, երկնքի մէջ, երկրի վրայ եւ երկրի տակ եւ ամէն լեզու թող խոստովանի թէ Տէ՛ր է Յիսուս Քրիստոս»:

Յիսուս մեր Տէ՛րն է: Ի՞նչ ուրախալի եւ յուսադրիչ իրողութիւն, որ պէտք է լեցնէ մեր բոլորին սրտերը, եւ ուղղէ մեզ՝ ու մեր ամբողջ կեանքին ընթացքին: Մեր բոլո՛ր քայլերը:

Մեզի համար չի կրնար այլեւս գոյութիւն ունենալ ուրիշ տէր: Տէ՛րերու մէջ, տէրերու կարգին այլ Տէ՛ր մը չէ անիկա. այլ միա՛կ ու բացարձակ Տէ՛րն է:

Քրիստոնեայ մը կրնայ եւ պէտք է զննէ եւ հաստատէ իր հաւատքին մաքրութիւնն ու գօրութիւնը՝ քննելով իր սրտին խորը, տեսներու համար թէ այլ տէրեր կա՞ն արդեօք որ ի՛շմեն իր վրայ, տէրեր՝ որոնք աշխարհի մարդոց համար աւելի յարգելի ու սիրելի են քան Քրիստոս, մեծ ու փոքր տէրեր, որ կրնան գրաւել մարդոց սիրտն ու հոգին, եւ ստրուկ դարձնել զայն. դրամ, տիրապետութիւն, փառք կամ պարզապէս հաճոյք, նորածելութիւն, հանրային կարծիք:

Քրիստոսի անձն ու դիմագիծը երբեք անտարբեր չեն թողած մարդիկը, անոր գոյութենէն ի վեր իբր մարդ: Ո՛չ միայն Քրիստոնեաները, այլ նաև անհաւատն ու անսատուածը հարց տուած են թէ ո՞վ է այս մարդը, որ այնքա՞ն ազդած է մարդկային պատմութեան վրայ, այնքա՞ն բազմութիւններ տարած է իր ետեւէն, այնքա՞ն հակասութիւններու առիթ տուած է մարդոց: Անկասկած անիկա պատմութեան ամէնէն վիճաբանուած բայց նաև ամէնէն քաշողական դէմքը եղած է, եւ է՛ մինչեւ այսօր:

Ի՞նչ է, որ դարձուցած է զայն այնքան հետաքրիական անձ մը: Անտարակո՛յս՝ անոր կեանքի մաքրութիւնը, գաղափարներու պայծառութիւնը, բարոյականի ազնուութիւնն ու բարձրութիւնը, խօսքի ազատութիւնը, ճշմարտին ու բարիին համար մղած պայքար...

Շատերուն համար սակայն անիկա մե՛ծ, բացառիկ մարդ մըն է պարզապէս, որու վեհաշունչ պատգամին եւ եղակի դէմքին առջեւ հիացմունքէ կը տարուին:

Բայց Քրիստոնեայ հաւատքը չի կրնար գոհանալ այս գնահատանքի ու սքանչացումի զգացումներով. շա՛տ աւելին կը պահանջէ. համոզում եւ դաւանութիւն Քրիստոսի անձին ու պատգամին եղակի ու անօրինակ հանգամանքին. անիկա Աստուծոյ Որդին է, Տէ՛րն է, Փրկի՛չն է, թագաւորն է, լոյսը, կեանքը, ճանապարհը եւ ճշմարտութիւնը, որ կը լուսաւորէ ու կ'ուղղէ ամէն մարդ որ աշխարհ կու դայ եւ կը հասցնէ զայն իր

կեանքի վախճանին՝ յաւերժական երջանկութեան:

Ուստի, Քրիստոս կատարելութեան օրինակ մը չէ լոկ, որու վրայ կը հիանանք եւ որու կը ջանանք նմանիլ, այլ եւ մանաւանդ այն՝ որ մարդը մեղքէն ու մահէն ձերբազատելէն ետք կարողութիւն ունի զայն նոր մարդ դարձնելու, զաւակ Աստուծոյ եւ եղբայր բոլոր մարդոց, որոնց հետ պէտք է աշխատի աշխարհի դիմագիծը փոխելու եւ երջանկութեան ճամբան ցոյց տալու անոր:

* * *

«ՄԱՐՄԱՑԱԲ... Ի ՍՐԲՈՅ ԿՈՒՍԵՆ... ՀՈԳԻՈՎՆ ՍՐԲՈՎ»

Աստուած գոյութիւն ունի՝ յաւիտենապէս: Յիսուս, մարդացած Աստուածը՝ ո՛չ: Ան ծնունդ առաւ, ուստի գոյութիւն ունենալ սկսաւ, իբր մարդ՝ այն պահէն ուր Մարիամ կոյսը յդացաւ զայն, Սուրբ Հոգիին զօրութեամբ:

Ասոր համար է որ կ'ըսենք «կատարելապէս», Հաւատամքին մէջ, «մարմնացաւ, մարդացաւ», ըսելէ առաջ թէ «ծնաւ կատարելապէս ի Մարիամայ Սրբոյ Կուսէն, Հոգւովն Սրբով»:

Երբ կ'ըսենք «կատարելապէս», կ'ուզենք հասկնալ եւ հասկցնել թէ Յիսուսի մարդեղութիւնը երեւութեական բան մը չէր, ինչպէս կը համարձակէին ըսել կարդ մը հերետիկոսներ, այլ իրական եւ ստոյգ եղելութիւն. Յիսուս, իրապէ՛ս մարդ եղաւ, ինք որ Աստուած էր եւ Աստուած կը մնայ յաւիտենապէս:

Ամենասուրբ Երրորդութեան եղկարորդ անձը, որ Յովհաննէս Աւետարանիին կողմէ կը կոչուի՝ Բանն Աստուծոյ, այսինքն Աստուծոյ Խօսքը, այս երկրորդ անձը՝ որ է Աստուծոյ Որդին կամ Որդին Աստուած, ի յաւիտենից գոյութիւն ունէր եւ յաւիտենապէս գոյութիւն պիտի ունենայ: Այդպէս կը կարդանք Յովհաննու առաջին գլխուն սկիզբը. «Ի սկզբանն էր բան, եւ բանն էր առ Աստուած, եւ Աստուած էր բանն»: Եւ քիչ անդին կը կարդանք. «Եւ բանն մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեզ»: Որ կը նշանակէ՝ Որդին Աստուած, ուզեց մեզի նման ըլլալ, մեր մօտ իջնել եւ մեզի հետ բնակիլ, բաժնել մեր բնութեան բոլոր յատկանիշներն ու պայմանները, մեզի նման մարդկային բոլոր կարիքներուն ենթարկուիլ, անօթութիւն, ծարաւ, յոգնութիւն, մտահոգութիւն, հոգեւոր եւ մարմնաւոր ցաւ ու տառապանք, նոյնիսկ փորձութիւն, եւ վերջապէս՝ մահ, որ վախճան կը դնէ մեր մարդկային երկրաւոր գոյութեան: Մէկ բանի չէր կրնար ենթարկուիլ եւ չենթարկուեցաւ. մեղքը, որ էապէս հակառակ ու անհաշտ է ուժային բնութիւն ունեցող էակի մը հետ: Մեղքը, բայց ոչ փորձութիւնը, որ խոնարհեցում մըն էր իրեն համար, սակայն ոչ անընդունելի, քանի որ

ապահով էր որ պիտի վերջանար իր յաղթանակով, ինչպէս կը կարդանք Աւետարանին մէջ:

Մարդ ըլլալու համար, Որդին Աստուծոյ հարկ սեպեց անցնիլ մարդկային ծնունդի պայմաններէն, այսինքն մարմին առնել կնոջ մը արգանդին մէջ, եւ այդ կինը անծանօթ աղջիկ մըն էր՝ Պաղեստինին Նազարէթ քաղաքէն: Սակայն մարդկային այս սովորական պայմաններուն մէջ կար ուրիշ պարագայ մը, եղակի ու աննախընթաց, որ կրնար իրականանալ միմիայն աստուծային զօրութեան միջամտութեամբ, եւ այդ էր՝ Քրիստոսի յղացումը Մարիամի արգանդին մէջ, առանց իսկական հօր մը միջամտութեան, որովհետեւ Մարիամ, ըստ Աստուծոյ ծրագրին, կոյս էր եւ կոյս մնաց: Անիկա, ինչպէս կը կարդանք Աւետարանին մէջ, «յղացեալ գտնուեցաւ Սուրբ Հոգիէն»: Մարդկօրէն անիմանալի եւ անբացատրելի այս իրողութիւնը իր միակ բացատրութիւնը կը գտնէ հաւատքի մէջ. հաւատալ, թէ Աստուծ կարող է ամէն բանի, հետեւաբար եւ նաեւ՝ բնութեան օրէնքներէն դուրս գործել, կամ անոնց ընթացքը առկախել առժամաբար: Այն որ երկինքն ու երկիրը ստեղծած է, կարող է ստուգապէս մարդու մը ստեղծումը գոյացնել՝ առանց ի գործ դնելու այն օրէնքները, որոնց կը հետեւի բնութիւնը, որոնց հեղինակը ի՞նքն է: Ուստի, Յիսուսի յղացումը Սուրբ Հոգիի զօրութեամբ՝ առաջին նշանը կը հանդիսանայ Յիսուսի անձին ու կեանքին խորհուրդին:

Յիսուսի ծնունդը սովորական ծնունդ մը չըլլալով, Եկեղեցին եւ մեր հաւատքը զայն կը կոչեն՝ մարդեղութեան խորհուրդ: Միայն Յիսուսի համար կը գործածուի այս կոչումը:

Պէտք է լաւ ըմբռնենք այս ճշմարտութիւնը, երբ կ'ըսենք թէ Յիսուս Աստուծ եւ մարդ է: Այս չի նշանակեր թէ Յիսուս կէս Աստուծ եւ կէս մարդ է, կամ իր մէջ խառնուրդ մը կայ աստուածութեան եւ մարդկութեան: Այլ՝ անիկա մէ՛կ անձ է, Յիսուս Քրիստոս, միակ Որդին Աստուծոյ, որ երկու բնութիւն ունի, աստուածայինն ու մարդկայինը, այսինքն Աստուած է յաւիտենապէս, եւ մարդ՝ մարդեղացումի պահէն սկսեալ: Այս ճշմարտութիւնը հաւատքի այն մասն է, որ պաշտօնապէս սահմանուեցաւ եւ հոչակուեցաւ Քաղկեդոնի Ս. ժողովի ընթացքին (451 թուականին), ուր ըսուեցաւ թէ Որդին Աստուծոյ, իր վրայ առաւ մարդկային իրաւ բնութիւնն ու գոյութիւնը՝ առանց կորսնցնելու կամ նուազեցնելու իր մէջ աստուածային բնութիւնը: Այնպէս որ իր մարդկային բնութիւնը իրական մարդու բնութիւն էր, ասոր բոլո՞ր բաղկացուցիչ տարրերով. միտք, կամք, խիղճ, ազատութիւն, ուրախութիւն, տիրութիւն, սէր. այս բոլորը երեւութական բաներ չեն իր մէջ, այլ այն՝ ինչ որ մեզմէ ամէն մէկը ունի եւ կը կիրարէ: Ոչ աստուածութիւնը կը ճզմէ մարդկութիւնը, ո՛չ մարդկութիւնը որեւէ ձեռով կամ չափով կը պակսեցնէ աստուածութիւնը:

Յիսուս, մարդ ըլլալով, ցուցուց մեզի թէ որքան սիրով ինզինք կը նուի-

ոէ ուրիշներու, ոչ խօսքով միայն՝ այլ մանաւանդ իր կեանքով, զոր պսակեց գերագոյն զոհաբերումով՝ խաչին վրայ մեռնելով, անըմբոնելի ապացոյցը տալով իր սիրոյն:

Յիսուս, անխոնջ պայքարեցաւ չարի դէմ, կեղծիքին դէմ, տառապանքին դէմ, մահուան դէմ, բայց մանաւանդ մեղքին դէմ, որ գերագոյն չարիքն է: Ան սորվեցուց մարդոց՝ ծառայել եւ ոչ թէ իշխանութիւն փնտուել, ներել եւ ոչ թէ չարը չարով փոխարինել: Յոյց տուաւ ինքզինքը՝ իբր ազատ ամէն նախապաշարումէ, եւ նոյնիսկ քարացած օրինապահութենէ, ստիպելով նոյնիսկ իր հակառակորդները յայտարարելու՝ թէ «այս մարդը կը խօսի եւ կը սորվեցնէ ուղիղ կերպով եւ հեղինակութեամբ»: Ձինք ներշնչողը միայն ու միայն սէրն էր, սէր՝ որ կը ներէ, կը զոհուի, կը ծառայէ, կը միխթարէ եւ կը քաջալերէ մարդը որ կ'ուզէ Աստուծոյ ճամբով քալել: Այս է մարդացած Աստուածը, զոր կը դաւանենք ամէն օր երբ կ'ըսենք. «Հաւատամք ի մի Տէր, որ մարմնացաւ, մարդացաւ ի Սրբոյ Կուսէն, Հոգւովն Սրբով»:

* * *

«Զարչարեալ խաչեալ թաղեալ» «ՎԱՍՆ ՄԵՐՈՅ ՓՐԿՈՒԹԵԱԼ»

«Հաւատամք»ով մեր հաւատքը հոչակելով, Քրիստոսի ծնունդէն կը ցատկինք գրեթէ անմիջապէս անոր խաչելութեան եւ մահուան, եւ ապա կը հասնինք յարութեան: Գրեթէ ոչ մի ակնարկ անոր կատարած գործին, հրաշքներուն, քարոզներուն: Այս երեք բեւեռներն են Յիսուսի կեանքին՝ որ մեր հաւատքին ծուծն են ու սիւները, որոնց շուրջ կը դառնան միւս ըուրո՞ց ճշմարտութիւնները. մարդեղութիւն, փրկագործութիւն, յարութիւն:

«Զարչարեալ, խաչեալ...» մենք կը հոչակենք բարձրածայն՝ մեր Աստուծոյն խոնարհեցումը, տառապանքը՝ իբր չական մաս մեր հաւատքին: Ով որ չի հաւատար թէ Քրիստոս չարչարուած է ու խաչին վրայ մեռած՝ չի կրնար քրիստոնեայ հոչակուիլ: Ուրիշ կրօնքի մը հետեւորդները գուցէ ամշնային եւ ուզէին ծածկել այսպիսի նուաստացնող պարագայ մը իրենց չաստուածներուն կեանքին մէջ, իսկ մենք՝ Ս. Պողոսին հետ կը պարծենանք անով: Ինչ որ ուրիշները ամօթ մը, անէծք մը պիտի նկատէին՝ մենք կը նկատենք պարծանք եւ օրհնութիւն:

Յիսուս, սակայն, չփնտուեց, չցանկացաւ խաչը. ընդգրկեց զայն յօժարութեամբ՝ իբր անհրաժեշտ պայման մեր փրկութեան: Յիսուս տառապանքը չիրեց, չէր կրնար սիրել. մեզի նման մարդ եղաւ, ուստի սոսկաց ցաւին, չարչարանքին դիմաց: Գելժսեմանիի պարտէզին մէջ, իր հոգեվարքին ամէնէն սոսկալի պահուն, ոեւէ մահկանացուի նման վախի ու սար-

սակի զգացումէ տարուեցաւ, նոյնիսկ թախանձեց իր հայրը, որ դառն բաժակը տառապանքի՝ հեռացնէ իրմէ: Սակայն հոգիներու սէրը, որ զինք մղած էր մարդ ըլլալու, տուաւ նաեւ ուժը յօժարելու Աստուծոյ ծրագրին. «Ո՛չ իմ կամքս՝ այլ քո՛ւկդ ըլլայ»:

Փրկագործութեան ծրագիրն էր որ պէտք է իրագործուէր եւ հարկ էր անցնիլ այն ճամբէն, որ հոն կը տանի. տանջանք, նախատինք, արեան քրտինք, խաչի պատիժ՝ որ կը հաւասարէր կախաղանի եւ մահ:

Այս բոլորը՝ հեթանոսներու համար յիմարութիւն էր եւ հրեաներու համար՝ գայթակղութիւն, ինչպէս կը յայտարարէ Պօղոս Առաքեալ: Զէ՞ր կրնար Աստուած այնպէս ընել, որ առանց այս չարչարանքներուն, մարդկութիւնը փրկուէր: Կարող էր եւ չուզէց... կամ կ'ուզէր բայց կարո՞ղ չէր: Աշխարհի սկիզբէն ի վեր՝ փլիխոփաններ ու գիտնականներ, քրիստոնեայ թէ անհաւատ, փորձած են ճեղքել գաղտնիքը ցաւի խորհուրդին: Զո՞ւր յոգնութիւն, աւելորդ ջանքեր: Խորհուրդը պիի մնայ խորհուրդ քանի ո՛չ մի մարդկային իմացականութիւն կարող է բացատրել այս: Ինչպէս որ չէ կրցած բացատրել բնութեան անթիւ այլ երեւոյթները որոնք մարդը ափիբերան կը թողուն:

Քրիստոս չի փորձեր արդարացնել ցաւը եւ մահը: Կը պայքարի անոնց դէմ, ընդհակառակը: Պիտի յաղթէ՞ անոնց, օր մը: Անտարակոյս, բայց ոչ մեր երեւակայած ճեւով, ոչ ալ մեր սպասած ժամանակ: Աստուծոյ ժամը եւ կերպը նոյնը չեն քան մարդոցը:

Առանց տառապանքը սիրելու, Յիսուս ըսաւ թէ տառապիլն ու նոյնիսկ մեռնիլը կրնան լաւ բան ըլլալ, որովհետեւ խաչ, տառապանք, սէր, ուրախութիւն բառերը՝ նոյն իմաստը չունին յաճախ Աստուծոյ եւ մեզի համար:

Այս ճեւով ըմբռնուած՝ ցաւը, տառապանքը կը դադրին գուտ ժխտական երեւոյթներ ըլլալէ եւ կը դառնան անհրաժեշտ ուղին՝ հասնելու նպատակի մը, որ Յիսուսի պարագային՝ մեր փրկութիւնն ու երջանկութիւնն է: Այս ճշմարտութիւնը օրինակով մը պատկերացնելու համար ան ըսաւ. «Եթէ ցորենի հատիկը հողին մէջ չիյնայ ու չմեռնի՝ ի՞նք միայն կ'ապրի, իսկ եթէ մեռնի՝ շատ պտուղ կու տայ»: Յիսուսի մահուան առատ պտուղը՝ աշխարհի փրկութիւնն է:

Ուստի իրեն օրինակով, իրեն հետ, եւ իրեն մէջ՝ մեր ցաւերն ու տառապանքներն ալ կը դառնան անհրաժեշտ միջոցներ՝ փառքի եւ երջանկութեան հասնելու համար:

Ամէն քրիստոնեայ պատրաստ է Քրիստոսի նմանիլ անոր չարչարանքին մէջ՝ յաւիտենապէս անոր նման ըլլալու համար անոր փառքին մէջ: Պէտք է ուստի հրաժարի ինք իր անձէն, խաչն առնէ ուսին եւ հետեւի անոր:

Ապրիլ՝ Աստուծոյ համար, սիրել է եւ սիրել՝ կը նշանակէ ինքիրմէ

դուրս ելլել, մոռնալ ինքզինքը, զոհել ինքզինքը, ուրիշի սիրոյն համար։ Մահը նոյնիսկ, որ անէացում է, կեանքի ժխտում է, սիրոյ գագաթնակէտն է, կեանքի աղբիւր։ Յիսուս երբ ըստ ։ «Հաւագոյն փաստը սիրոյն՝ իր կեանքը տալ է», խօսքով չդոհացաւ, կեանքի նուիրումով հաստատեց եւ նուիրագործեց իր սիրոյ պատուէրը։

Մարդուս համար խորհուրդ կը մնան միշտ ցաւը, տառապանքը եւ մահը։ Բայց երբ Քրիստոսի մտքով կ'ըմբռնենք զանոնք, երբ անոր սրտով կը զգանք սէրը, որ կը պսակէ զանոնք, անոնք կը կորսնցնեն իրենց դառնութիւնը, կը դադրին անհեթեթ իրողութիւնները երեւնալէ, այլ կը ծառայեն՝ աւելի մաքրելու եւ զտելու սէրը, զայն աստուածացնելու աստիճան։

ՄԱՆՈՒԵԼ ԵՊՍ. ՊԱԹ-ՎԳԵԱՆ

(Շարունակելի)

Պատմաքննական-ծիսագիտական ակնարկ

ՄԻՒՌՈՆ ԵՒ ՄԻՒՌՈՆՕՐՀՆԵՔ

Միւռոնը, ընդհանրապէս, եւ միւռոնօրհնէքը, մասնաւորապէս, իրարուկ կը զօդեն հայադրոշմ մեր դարերն ու դէպքերը, հայապատում արժէքներն ու փառքերը, հայակնիք անձերն ու դէմքերը, հայօծեալ մարմիններն ու հոգիները:

Ստուգիւ, որքան ալ «Մեռոնօրհնէքը ինքնին Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ հազուադէպ տօնակատարութիւններէն մէկն է», շատ ուղիղ է գիտնալ, թէ միւռոնը եւ միւռոնօրհնէքն ունին բոլոր Քրիստոնեայ Եկեղեցիները, որով չեն ուրոյն սեպհականութիւն հայերուս։ Սակայն մենք ենք, որ մեծահանդէս պատրաստութեամբ ու վեհաշուք արարողակարգով կը բաղադրենք եւ կ'օրհնենք միւռոնը։

Այս ձեւով, ինչպէս մերինը, անոնցն ալ կը դառնայ «սրբալոյ» եւ «շնորհաբա՛շխ»՝ որով խորթ մեկնաբանութիւններով եւ նորօրեայ վերլուծումներով շխաթարենք ճշմարտութիւնը. բայց մանաւանդ չիւրացնենք եւ չազգայնացնենք, ինչ որ կը պատկանի բոլոր քրիստոնեաներուն, յատկապէս երբ գիտենք պատմական իրողութիւնը, թէ Սուրբ Գիրքն

յունականին միջոցաւ մեզի հասած են միւռոնն ու միւռոնօրհնէքը:

Արդէն, «միւռոն» կամ «մեռոն» բառը հայացումն է յունարէն «myron»ին, որ նախապէս կը նշանակէր «հեղուկ անուշահոտութիւն», «հոտաւէտ իւղ», իսկ յետնաբար ստացաւ այսօրուան իմաստը՝ «օծման սուրբ իւղ», «իւղ օծութեան, միւռոն»։ «Միւռոն» գրական կիրառուած ձեւն է այսօր, թէեւ մեր մատենագիրներուն քով կը գտնենք «մեռոն»ը, ինչպէս նաեւ «միւռոն»ը։

Միիթարեան Երից Վարդապետաց-ը ճիշդ կը սահմանէ. «Բառ յունարէն տցոն, որ թարգմանի իւղ անոյշ, եւ առանձինն է սուրբ իւղն օծութեան ի դրոշմել զմկրտեալս, յօծանել զքահանայս, եւ զսուրբ սեղանն եւ զսուրբ սպասս»։ Իսկ «իւղ» բառայօդուածին տակ՝ անոնց ՆԲՀՀ-ին մէջ կը կարդանք այս ուղիդ բացարութիւնը. «Իւղ կամ իւղ անոյշ, տցոն, ըստ յն. ասի մի՛ոն, որ եւ ի մեզ՝ միւռոն, մեռոն։ Այն է իւղ օծման անուշահոտ ի պէսպէս ծաղկանց եւ ի խնկենեաց՝ հանդերձ այլ եւ այլ խառնուածովք եւ հանդերձանօք ըստ օրինի իւղագործաց»։

«Միւռոն», անկասկած, ոսկեդարեան գրաբար չէ։ Անոր չենք հանդիպիր Ս. Գիրքին մէջ եւ ոչ ալ դասական հեղինակներուն քով։ Իսկ Նոր Կտակարանին մէջ յունարէն բառը հայացուած է միշտ «իւղ» բառով։ Վաղ միջնադարեան գործածութիւն է «միւռոն»ը։ Ասկէ գոյացած են բառակերտումներ, ինչպէս՝ միւռոնել, միւռոնակիր, միւռոնատուփ, կամ՝ մեռոնել, մեռոնակիր, մեռոնատուփ։

«Միւռոն» կամ «մեռոն» բառին առաջին կիրարկողն եղած է Ստեփանոս Սիւնեցի (660/670-735/6) եւ ո՛չ Յովհաննէս Օձնեցի (650-729), ինչպէս որ ընդունուած էր ցայսօր։

Բիւղանդիոնի մէջ՝ 712-ին Ստեփանոս Սիւնեցի թարգմանած է Դիոնիսիոս Արխապագացիին անունով հասած երկերէն «Յաղագս եկեղեցական եւ երկնային քահանայութեանց» աշխատութիւնը։ Անոր մէջ ստէպ գործածուած նախադասութիւններէն հետեւեալները կը հանդիսանան առաջինները հայ մատենագրութեան մէջ. «Աստուածագործական մեռոնիւ կնքեալ զայրն», «մեռոնին կատարողականն օծումն անուշահոտ առնէ զկատարեալնե» «նուիրագործութիւն միուռնին», «խորհուրդ կատարութեան միուռնին»։

Իսկ իրաւացիօրէն իմաստասէր յորջորջեալ կաթողիկոսը, համարեա առաջին անգամ ըլլալով՝ «միւռոն» բառով կը բացատրէ «անուշահոտ իւղը»։ Օձնեցիին գործածութեան նմոյշներ են՝ «զսուրբ միւռոնն, այսինքն՝ զիւղն անուշահոտութեան», «օծանել զնա միւռոնովն սուրբ», «օծանելն զքարիսն աստուածայնովն մեռոնաւ»։

Ընդհանրապէս, ինչպէս վերը յիշուեցաւ, քրիստոնէական օծումը եւ օծման իւղին գործածութիւնը կու գան Հին Կտակարանէն։ Բայց նաեւ միւս կրօններն ալ ունէին զանոնք իբր խորհրդանիշ ցնծութեան, տօ-

Նախմբումի, եւ, անտարակոյս, իբր արտայայտութիւն յարգանքի ու մեծարանքի: Իբր կարեւոր արարք խորհրդապաշտութեան՝ յատկապէս կ'օծէին մեռեալները:

Յամենայնդէպս, օծումը եւ օծման իւղին գործածութիւնը կը կազմեն բացայայտումը մեծութեան, նուիրականութեան, սրբութեան: Այս իմաստով, օծման կիրարկումը եւ օծեալին բարձրութիւնը կը հասնին իրենց գենիթին կամ լրումին Աստուածամարդուն մէջ:

Արդարեւ, Յիսուս Քրիստոսի կեանքին երեք գլխաւոր հանգրուաններուն կը յիշուի օծումը: Նորածին Փրկիչը, կեանքին սկիզբը, կը հոչակուի աւետաբեր հրեշտակներէն “օծեալ Տէր”: Քարոզիչ Փրկիչը, կեանքին ընթացքին, “անուշաբոյր իւղ” ով կ’օծուի զղացող կնոջմէն: Թաղուած Փրկիչը, կեանքին աւարտին, օծելու փութացին իւղաբեր Կիները (Միթթարեան Երից Վարդապետացը նաեւ կը դնէ “ըստ յն. միւռոնաբեր”, որ կը նշանակէ “բերող զիւղս անոյշս եւ զիւունկու՝ յօծանել զմարմինն տէրունական”):

Այսպէս, Յիսուս Քրիստոս, Աստուածամարդը, Հինկտակարանեան Աւետարանիշին՝ Եսայի մարգարէին իրեն մասին տուած նախատեսութիւնը իւրացնելով՝ կը յայտարարէ հանրօրէն ու համարձակապէս.” Տիրոջ Հոգին իմ վրաս է, որովհետեւ օծեց զիս”:

Օծեալը, Աստուածամարդկային Հիմնադիրն Եկեղեցիին կեփայեան Վէմին վրայ, իր առաքեալներուն եւ աշակերտներուն տուաւ իշխանութիւնն օծելու եւ օծելով՝ զօրացնելու, կազդուրելու եւ բուժելու հաւատացեալ տկարներն ու հիւանդները: Ասկէ, անկասկած, առաքելական հրահանգը՝ խնդրելու եւ կանչելու “եկեղեցւոյ երէցները”, որ դան, աղօթեն հիւանդին վրայ եւ “զինքն օծեն Տիրոջ անունով”:

Սուրբգրային օծման օրինակն ու հրահանգն անցան նորահիմ մեր Եկեղեցիին, որուն առաջին նուիրապետը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, գործածեց “իւղն օծութեան”, ինչպէս Ագաթանգեղոս կը պատմագրէ: Ս. Յովհաննէս Դամասկացիին հանաձայն՝ Հաւատքի մեր Հայրը առած է միւռոնը Կեսարիոյ Ղեւոնդ Մետրապոլիտէն:

Մեր մատենագիրները կը խօսին օծման կամ օծութեան մասին: Օրինակի համար՝ Կորիսն ունի այս հետաքրքրական նկարագրութիւնը.” Ի կատարել ամսեանն Նաւասարդի, որպէս եւ զօր ծննդեանն երանելոյն յիշէն, յերկրորդ ժամու աւուրճ՝ ի պաշտաման անուշահոտ իւղոյն հանդերձ աստուածահաճոյ աղօթիւք՝ ծերունոյն ի Քրիստոս աւանդել”:

Տիմոթէոսին ղրկուած նամակներուն Ոսկեբերանի Մեկնութեան հայթարգմանիչը կը յայտարարէ, թէ “այնու իւղով անուշայցեմք”:

Ագաթանգեղոս կը յիշէ “իւղն օծութեան, զոր արկանէր Գրիգորիոս ի վերայ մարդկան, շրջան առեալ ի մէջ գետոյն շուրջ զմարդկաւն խաղյու”:

Մեր մատենագրութեան մէջ մինչեւ Հ. դար կը գործածուէին այս առումները՝ “իւղ անուշահոտութեան”, “հոտաւէտ իւղ”, “օծման սուրբ իւղ”, “իւղ օծութեան”, “իւղ անոյշ”, “սուրբ իւղն օծութեան”, “իւղ սրբութեան”, “իւղ օծման”, “իւղ մկրտութեան”:

Ինչպէս յիշուեցաւ քիչ առաջ, Հ. դարուն սկիզբը սկսաւ “միւռոն” եւ “մեռոն” բառերուն կիրարկումը, որ չուտով ընդհանրացաւ: Զօրաւոր սկզբնաւորութիւնը, բայց յատկապէս ընդհանրացումը, ինչպէս նաեւ միւռոնօրհնէքը կապուած են եռապայծառ Յովհաննէս Օձնեցի Կաթողիկոսին գահակալութեան հետ (718-729):

Արդարեւ, միւռոնին ու միւռոնօրհնէքին մասին առաջին պաշտօնական եւ ընդարձակ տեղեկութիւններն ու սահմանումները կը գտնուին իմաստասէր Հայրապետին “Կանոններ” ուն մէջ, որոնք դրուեցան 720-ին գումարուած Դուինի Ե. ժողովին մէջ:

Կանոններուն թիւ 9, 10 եւ 11 համարները կը բովանդակեն յստակ սահմանումներ, ինչպէս նաեւ անշեղօրէն կը պահանջեն անոնց գործադրումը: Այս երեք օրէնքներուն մէջ յանուանէ առաջին անգամ կը խօսուի երեք Ս. իւղերուն մասին:

Ասոնք կանոնադրութիւններ էին, որոնք պարտուապատշաճը սահմանեցին, բայց նաեւ ասոնք ուղիղ հետեւանքներ էին օրինական թերացումներու եւ ծխական շեղումներու: Մասնագէտին եզրայանգումը դիպուկ է, երբ իրաւացիօրէն կը ծանուցանէ, թէ “Օձնեցին այս կանոնները դրած է նկատի առնելով Ս. իւղի գործածութեան մէջ տիրող անկանոնութիւններն ու գեղծումները”:

Թիւ 9 կանոնին համաձայն՝ “Հայրապետը”, այսինքն՝ Կաթողիկոսը տարին մէկ անգամ պիտի կատարէ միւռոնօրհնէքը, եւ այն՝ Աւագ Հինգշաբթի օրը: Օրհնուածը պիտի բաժնէ եպիսկոպոսներուն, որոնցմէ քահանաները պիտի ստանան Ս. Միւռոնը՝ “Սեղան, եկեղեցի, խաչ օծելու եւ մկրտուածները դրոշմելու համար”:

Թիւ 10 կանոնին համաձայն՝ “մկրտութեան ձէթը” կամ “երախայութեան ձէթը” իւղին կապակցութեամբ՝ քահանան պիտի օրհնէ միայն հարկաւորը՝ մէկ երեխայ օծելու համար: Այսինքն՝ օրհնուածը պէտքին բաւելու չափ ըլլալու է լոկ, քանի նախ՝ օրհնուածը սպառելու է: Երկրորդ՝ օրհնուածը կրկին անգամ օրհնելու չէ: Երրորդ՝ օրհնուածով օծելու է մկրտուածները եւ գործածելու չէ երկրորդ օծման համար:

Թիւ 11 կանոնին համաձայն՝ “հիւանդաց իւղն” կամ “հիւանդաց ձէթը” քահանան պիտի օրհնէ յատուկ աղօթքով եւ միայն այնքան, որքան պահանջք կայ կամ հարկաւոր է:

Ինչպէս վերոնշեալ կանոնադրութիւններէն առաջ կային “իսաոնաբնդոր եւ եղծագործ” (Օձնեցի) սովորութիւններ, այսպէս ալ անոնցմէ ետք չդիպեցաւ հետապնդուած կանոնապահութիւնը, ցանկացուած միաձե-

ՀՈՒՅԹԻՒՆԸ:

Եւ այն՝ ի հեծուկս այն իրողութեան, որ 768-ի Պարտաւի ժողովը իր թիւ 5 կանոնին մէջ սահմանեց, որ “եպիսկոպոսունք մի իշխեսցեն օրհնել, կամ յաւելուած առնել եւ տալ քահանայից. այլ ամ յամէ ի հայրապետանոցէն ըստ կանոնական հրամանի սրբոց հարցն”։ Այսինքն՝ “եպիսկոպոսները չհամարձակուին միւռոն օրհնել կամ միւռոնին մէջ բան մը աւելացնել, այլ՝ ստանան միմիայն Հայրապետից սուրբ Հայրերի կանոնական հրամանի համաձայն” (Մելիք-Թանգեան):

Փ. դարուն ընդօրինակուած երկաթագիր մեծ Մաշտոց է Ս. Ղազարի թիւ 320 գրչագիրը, որուն թիւ 30 կանոնին վերտառութիւնն այս է՝ “Կանոն խորհրդածութեան սուրբ իւղոյն զոր միւռոն կոչեն”։ Զայն պատրաստողներուն եւ օգտագործողներուն համար յստակ էր, որ սուրբ իւղը, միւռոնը, կու գար մեր մեծ Հայրապետէն եւ կարելի չը բան մը “գրել”, աւելցնել, “զի մի անհնազանդ գտանիցիմք Սուրբ Լուսաւորչի Աթոռոյն”։

Հոս կ'արժէ անդրադառնալ մէկ կարեւոր իրողութեան, որ համարեա եզական է իր տարողութեամբ։ Ս. Գրիգոր Նարեկացի 1002-ին իր աւարտագրած “Մատեան ողբերգութեան՝ Նարեկ”-ին ԶԳ Բան-ին այս վերտառութիւնը դրած է։ “Աղօթք թարգմանօրէն վասն սրբալոյս իւղոյն Միւռոնի”։

Հստ իս, պատահական չէ այս նարեկեան գրութիւնը. նոյնպէս՝ խորագիրը: Մանաւանդ երբ հարցը դիտենք միւռոնին եւ միւռոնօրհնէքին կապակցութեամբ այն ժամանակաշրջաններուն առկայ “խառնաբնդոր եւ եղծագործ” սովորութիւնները ու տեսանկիւններն ։

Կանոններուն կարգապահութեան ի խնդիր ու ծիսական բարեկարգութեան մտահոգութեամբ համակուած՝ Նարեկավանքին Հսկողը հեղինակեց քսանչորս բաժիններէ բաղկացած այս յոյժ երկարաշունչ Բան-ը…։

Անկասկած, որ իր սրտին ու մտքին խօսող նիւթն էր, բայց նաեւ կ'ուզէր անոր նուիրականութիւնը հասկցնել իրեններուն, երբ արդէն Բան-ին սկիզբը կը յայտարարէ, թէ միւռոնը կը նկատէ իբր “գանձ անվաճառ եւ հարստութիւն անփոխադրելի”։

Նարեկացի քերթողն է, ճարտասանը, աստուածաբանը, իմաստասէրը, որ ստէպ ամէնէն ծայրայեղ շեշտաւորումներով կը ստեղծաբանէ, կը ճառէ, կը վարդապետէ, կը փիլիսոփայէ իր խորագրեալ նիւթին հասցէին։

Բայց նախ եւ առաջ, Հսկողը հոս մեծ աստուածաշնչագէտն է, սուրբ-գրային մեկնաբանը, որ մէկտեղելով՝ կը վերծանէ համարեա բոլոր տեղիքները առընչութեամբ իր նիւթին՝ պարզապէս զայն հոչակելու, պանծացնելու եւ անոր կենսականութիւնը հասկցնելու։

Նարեկացի, կարծէք, որքան գիտակից էր եղած զեղծումներուն, այնքան աւելի գիտակցօրէն կ'ուզէր, մէկ կողմէ, օգտակար եւ աջակից դառնալ անոնց բարձումին համար տարուած աշխատանքներուն, միւս կողմէ,

միւռոնին վեհապանծութիւնը բացայալու ու փաստել, բնականաբար, իր կերպով եւ իր ոճով, որ միշտ նարեկացիական է....:

Սակայն, Հսկողը, որ կը սորվեցնէ, թէ “մեր մէջ հեղուած այս լուսաւոր օծութիւնը ... հիներէն մեզի աւանդուած է”, նաեւ գիտակից էր իր անկարողութեան.”Բայց ես ի՞նչպէս կրնամ ճառել, զայն բովանդակապէս հասկնալու յաւակնութեամբ, մանաւանդ այս խորհուրդին մասին, զոր հրեշտակներն անդամ չեն կրնար խօսքով բացատրել, նոյնիսկ մասամբ, թողո՛ւնք իսկութիւնը”:

Իր կարգին, անկանոնապահ սովորութիւններուն դէմ պայքարեցաւ մեծ իրաւաբան՝ Միմիթար Գօշ (1130-/40-1213), որուն հաւաստումներէն կը նկատենք զանոնք, թէ արքեպիսկոպոսներ կ'օրհնէին “ձէթ կնքոյ”, կամ մետրապոլիտներ կ'օրհնէին “ձէթ կնքոյ վասն յաւելուածին արկանելոյ յառաքելական ձիթոյն, զոր պահէ եկեղեցի յաւելուածով”:

Նոյն համբաւաւոր օրէնսդէտը կը խօսի նաեւ եպիսկոպոսներու եւ կաթողիկոսներու մասին, որոնք կ'օրհնեն “իւղ օրհնութեան”, իսկ Հայրապետին առընչութեամբ՝ կը տեղեկացնէ “ինքնակամ օրհնել զիւղն օծութեան”:

Սարգիս Շնորհալի (ԺԲ. դար), ըսելէն յետոյ, թէ Առաքեալներէն բազմաթիւ իւղեր տրուեցան Եկեղեցին, կը թուէ չորս գլխաւորները՝ Աւազանի իւղ, զոր կ'անուանենք Սուլը Միւռոն, Երախայից իւղ, Հիւանդաց իւղ եւ Վախճանելոց իւղ:

Իւղերուն այս բազմազանութիւնը չենք գտներ ուրիշ մատենագրի մը քով, մանաւանդ թէ “խառնաբնդոր եւ եղծագործ” սովորութիւններուն վերջ դնելու նպատակով, ինչպէս նաեւ Եկեղեցական ու ծիսական բարեկարգութեան համար՝ որոշում առնուեցաւ միացնել բոլորը “միայն մէկ իւղի մէջ, որ մեռոն անունով ծանօթ է”:

Հոյ յատկանշական կը դառնայ Ս. Սահակ Պարթեւ Կաթողիկոսին վերաբրուած կանոններէն այս սահմանումը.”Եւ յամենայն տեղեաց մերոյ իշխանութեան, յամենայն ամի՞, զՄըրբոյ Զատկի զիւղ մկրտութեան հարկաւորութեամբ բերցեն առ մեզ քահանայիք, եւ աստ ի մէնջ ընկալցին օրհնութիւն իւղոյն. եւ անձամբ մի՞ օրհնեսցեն ի տունս իւրեանց, որպէս սովորեցին ոմանք ի տգիտութենէ. վասն զի ո՛չ է իշխանութիւնն այդ քահանայից, այլ եպիսկոպոսաց գործ է”:

“իւղ մկրտութեան” ըսելով՝ կը մատնանշէ միւռոնը, որուն օրհնութիւնը “եպիսկոպոսաց գործ է”, աւելի յստակօրէն բանաձեւուած՝ “որի օրհնելը կաթուղիկոսի իրաւունքն է” (Մելիք-Թանգեան):

Բարեկարգութեան գծով՝ իր կարեւոր նպաստը բերաւ Կիլիկիոյ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Մայր Մաշտոցը, “որ գաղափարուած է կոստանդին կաթողիկոսի հրամանով, 1311-էն առաջ, Տարսոնի Ներսէս Արքեպիսկոպոսին ձեռքով գրուած օրինակէն”:

Միւռոնօրհնէքին կանոնը ունի այս բացայատիչ խորագրութիւնը.” Կասն թափօրի Սրբալոյս Մեռօնի արարողութիւն ըստ ծիսի Հայաստանեացս Եկեղեցւոյ, ըզգուշութեամբ հաւաքեալ եւ կարգադրեալ բանասիրաց, առ ի զարդ եւ ի փառս սրբոյ Միւռնի գլխոյ Եկեղեցեաց սրբոյ գահին Կիլիկիոյ”:

Հոս ալ, յորջորջեալ “կաթողիկոսական կանոններ” էն կ’իմացուի, թէ Հայրապետին վերապահուած ծիսակատարութիւններէն էր միւռոնին օրհնութիւնը:

Իր կարճատեւ գահակալութեան ի հեծուկս՝ ծիսադաւանական բարենորդութիւններով զբաղող Կիրակոս Ա. Վիրապեցի Կաթողիկոսը (1441-1443), որ իր նշանաւոր կոնդակին մէջ կը սորպեցնէ, թէ նախ՝ “Որդին Աստուծոյ… ետ առաքելոց եւ հաւատացելոց որդիս Աստուծոյ լինել աւազանաւ ի Քրիստոսի կողի ջրէն եւ ի Հոգւոյն Աստուծոյ արբալոյս մ’եռոնաւն. զի մեռոնն Քրիստոս է”, երկրորդ՝ “այս երիւքս աստուածացուցանէ զմեզ Քրիստոս, ձիթով սրբալոյս իւղոյն մեռոնին, յորմէ ծնանիմք Հոգւով Սրբով Աստուծոյ որդիք. եւ ցորենոյ հացիւ պատարագին, որ է մարմին Քրիստոսի Աստուծոյ ճաշակելով յԱստուած միանամք եւ աստուածանամք, եւ գինեաւ, որ է արիւն Քրիստոսի, արբեալ զմայլիմք եւ մտանեմք յուրախութիւն Տեհան մերոյ եւ Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի”, իր հրամայականով կը մատնանշէ մէկ շեղում մը.” Մի՛ ոք իշխնեցէ յայսմհետէ աստուածավաճառութիւն առնել, այսինքն՝ զմեռոնն կամ զբահանայութիւնն վաճառել, զի չկայ հրաման յԱստուծոյ”:

Ցայժմ կատարուած զանազան մէջբերումներէն յստակացաւ այն կանոնը կամ սովորութիւնը, որուն համաձայն՝ միւռոնին օրհնութիւնը կ’իշնայ միայն Կաթողիկոսին:

Հոս յայտնելու եմ, թէ բնականաբար այս կանոնադրութիւնը կամ աւանդութիւնն ունեցած ըլլալու էր իր Եկեղեցական սկզբնաւորութիւնը կամ օրինական ծագումը, որ ցայտօր համարեա աննկատ մնացած է ծիսագէտներէն:

Ա. Վլթանէս, Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչին անդրանիկ որդին եւ յաջորդը (328-341), պաշտօնական հարցագիրով “ի խնդիր ուղիղ բարեպաշտութեան ճշմարիտ կանոնադրութեան Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ եւ կարեւոր կարգաց Աստուծոյ” դիմած էր Երուսաղէմի Պատրիարքին, որ Մակար Ա. Արքեպիսկոպոսն էր:

Մասնայատուկ ժողով մը գումարելէն յետոյ, Մակար Պատրիարքը շարագրեց “Վասն կանոնադրութեան Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ կարգաց, զոր չէ արժան ընդ սահման եւ ընդ հրաման անցանել” խորագրեալ համառօտ գրութիւնը, որ կը բովանդակէ ինն հարցումներուն ինն պատասխանները:

Չորրորդ հարցումին ու պատասխանին ամբողջ բնագիրը կը մէջբերեմ հոս՝ իր հնութեան նուիրականութեան համար եւ իր կանոնագիտական ու

ծիսապատմական կարեւորութեան տեսանկիւնէն.”Եւ ո՞րպէս հրամայեցի բաւականանալ իւրաքանչիւր յեղեալն կարգի:

Արդ, միաբանութեամբ ժառանգաւորաց՝ եպիսկոպոսաց եւ քահանայից եւ սարկաւագաց, ես Մակարիոս, արքեպիսկոպոս սուրբ քաղաքին Երուսաղէմի, աւանդեմ զկանոնադրութիւնս զայս ձեզ, ուսեալ յառաքելոցն պատմութեանց. եւ աւանդութեամբ հարցն առ մեզ հաստատեալ հիմնանայ:

Զի զուրբ մկրտութեանն ձեռնադրութիւնն, որպէս յառաջագոյն ասացաք, եպիսկոպոսաց եւ քահանայից միայն է կատարել: Եւ զիւղ սրբութեան՝ եպիսկոպոսապետն օրհնեցիք. եւ վասն հեռաւորութեան եւ կարեւոր պիտոյից, հրամանաւ արքեպիսկոպոսին երկու եւ երեք միաբանեալ եպիսկոպոսք. եւ սարկաւագունք՝ սպասաւորք սրբութեանն: Եւ զիւղն օծման մեռելոցն եւ հիւանդացն եւ մկրտելոցն առանձնակ օրհնեսցեն քահանային եւ եպիսկոպոսքն:

Զայս սահնանեցին սուրբ հարքն մեր, եւ մի՛ ոք իշխեցէ փոխել զուղիղ եղեալ սահման, զի մի զնոցին կապանք նզովիցն ընկալեալ որոշեսցի յԱստուծոյ”:

Այսպէս, դարերուն հնաւանդ սովորութիւնները եւ կանոններն ակնարկելով եւ հաստատելով՝ Մկրտիչ Ա. Վանեցի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին (1892-1907) կանոնադրութեան թիւ 1130 համարին մէջ կը կարդանք հետեւեալը. ”Հայոց Եկեղեցու վաղեմի օրէնքների հիման վրայ, էջմիածնի Պատրիարքը ինչպէս Ծայրագոյն Կաթողիկոս Հայոց Ազգի, միայն ինքն իրաւունք ունի սուրբ մեռոնն օրհնելու այս դաւանութեան բոլոր Եկեղեցիների համար”:

Նոյնպէս, դարաւոր հինաւուրց աւանդները եւ օրէնքներն ժառանգեց եւ կիրառեց մեր Եկեղեցին, որուն Հայ Կաթողիկէ Վերանորոգ Պատրիարքութեան առաջին Գահակալին մինչեւ ներկայ Կաթողիկոս-Պատրիարքը, Ս. Միւռոնին օրհնութիւնը կը մնայ անբոնաբարելի իրաւունքը Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Հովուապետին:

Միւռոնին եւ միւռոնօրհնէքին ժառանգումն ու կիրառումը վաւերացնող երկու սահմանումները կը մէջբերեմ “Գործք եւ վճիռք Ազգային Ախնհողութ Հայոց” հաստափոր հատորէն:

“Վասն Մկրտութեան” գլխուն մէջ, թիւ 387 համարին վերջաւորութեան կը կարդանք. ”Մակայն չէ պարտ զայս իւղ օրհնել քահանայից՝ քանիցս անգամ թէ մկրտութիւնս կատարել հասանիցէ: Եւ թէպէտ զօրհնութիւն իւղոյս կարող են կատարել վիճակաւոր եպիսկոպոսունք, սակայն ըստ սովորութեան հաստատելոյ առ մեզ վասն այլոց իւղոց, եթէ՛ սրբոյ միւռոնի եւ եթէ՛ իւղոյն հիւանդաց, նաեւ օրհնութիւն այս իւղոյ առանձինն սեահական լիցի իրաւանց Պատրիարքին”:

Իսկ “Վասն Դրոշմի” գլխուն մէջ, թիւ 395 համարը կը սկսի այս հե-

տաքրոքրական ու պատմաքննական բացայայտութեամբ.”Նիւթ այսր խորհրդոյ է միւռոնն, որ ի ձիթոյ եւ ի բալասանէ կազմեալ կայ, եւ յայլոց բազմաց մեծագին եւ անուշահոտ դեղոց, որք հանդիսական ծիսիւ պատրաստեալ խառնեալ լինին ըստ օրինակի որ ի Մաշտոց սահմանեալ է:

Ծանօթ է ամենեցուն զի պարտ է օրհնել զմիւռոնն: Օրհնութիւնս այս, որպէս յամենայն Արեւելս՝ նոյնպէս եւ առ մեզ պահեալ է Պատրիարքին, թէպէտ ճանաչիցեմք, եթէ այն՝ որպէս ի հնագոյն օրինակաց յայտ է, գործ Եպիսկոպոսացն իցէ”:

Միւռոնօրհնէքին իրաւասու Հայրապետը կը կատարէր արարողութիւնը Աւագ Հինգչաբթին: Այս էր վաղեմի ժամանակէն եկած սովորութիւնը բոլոր քրիստոնեայ եկեղեցիներուն, որ, սակայն, միշտ ալ չէր յարգուեր: Միւռոնին օրհնութեան կը համընթանար Ս. Պատարագը:

Վերոնշեալ Սիակի Մաշտոցը, որ գրուեցաւ Կոստանդին Կեսարացի Կաթողիկոսին (1307-1322) համար, ունի այս յատակ պատուէրը.”Յաւուր Մեծի Հինգչաբթոջն ի ժամ Սուրբ Պատարագին, զսուրբ մեռոնն թափեն յաման արծաթի եւ խառնեն ի հին մեռոնէն ի ներս եւ ծածկեն Պատարագի ծածկութիւք եօթն շարով, եւ դնի ի սարկաւագարանն հետ ընծայից մարմնոյ եւ արեան Տեառն, եւ կատարի Սուրբ Պատարագին խորհուրդն մինչեւ յՈՐք զքրովբէիցն”:

Իսկ իջմիածնի Մաշտոցին մէջ կը կարդանք այս հրահանգը, որ արդէն կը բացայայտէ միւռոնօրհնէքին տարբեր օր ընտրելու կարելիութիւնը.”Նախ ժողովեսցեն զծաղկունս, որպէս յայտ է ի ցուցակին, եւ եփեալ զնոսա, առցեն զնիւթս նոցին, եւ դիցեն ի սարկաւագարանն ի կողմն հիւսիսոյ ընդ յիշատակի մարմնոյ եւ արեան Տեառն:

Եւ իւզս ձիթենւոյ ըստ բաւականին լցեալ յանօթս, եւ դիցեն յաւագ խորանն քառասուն աւուրբ յառաջ, եւ ծածկեսցեն եօթն շարով: Եւ յաւուր Մեծի Հինգչաբթոջ, եւ կամ յաւուր Պենտեկոստէի, եւ կամ յաւուրս ինչ պատշաճաւորս”:

Ստոյգ է, որ Կիլիկեան Կաթողիկոսութեան մէջ երկար ժամանակ Աւագ Հինգչաբթի օրը կը կատարուէր Միւռոնօրհնէքը: Նոյնիսկ, յիշատակարանի մը համաձայն, Յովհաննէս Դ. Անթէպցի Կաթողիկոսը (1602-1621) իրը Պատրիարք կամ Հովուապետ երուսաղէմի՛ Աւագ Հինգչաբթի օրը, 1614-ին օրհնեց միւռոնը Ս. Քաղաքին Հայոց Յակոբավանքին մէջ:

“Բայց կ'երեւի, մեր եկեղեցւոյ մէջ Աւագ Հինգչաբթի օրուան յատուկ արդէն ծանր պաշտամունքին միացնել նաեւ Մեռոնօրհնէքը, չափազանց յոդնեցուցիչ ըլլարուն, զատած են զայն եւ թողած ուրիշ յարմարագոյն տօներու կամ Կիրակիներու” (Բ.Ա.Կ.):

Յարմարագոյն տօները կամ Կիրակիները, ընդհանրապէս, յոբելեաններն են, ինչպէս 2001 թուականի 17-րդ դարադարձը Հայաստանի մէջ քրիստոնէութեան պետական կրօնին հռչակման: Այլապէս, հայերս սովո-

ըութիւնն ունինք եօթ տարին անգամ կատարել միւռոնօրհնէքը, իսկ յոյներուն քով՝ ամէն տաս տարի՝ անգամ մը:

Յամենայնդէպս, նշելու եմ, որ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցին “Հայր Մաշտոցը” իր “Կանոն օրհնութեան Սրբոյ Միւռոնի” գլխակարգութիւնը կը սկսի “յաւուր Մեծի Հինգչաբաթու” բառերով։ Օրուան խորհուրդը, այն է Ս. Հաղորդութեան հաստատումը, ներկայացնող սուրբքրային ընթերցումներն են Պօղոսի 1 Կոր. 11, 23-31 եւ Մատթէոսի 26, 17-29 հատուածները, որոնք կը կարդացուին Ս. Պատարագին ատեն իբր Ընթերցուած եւ Աւետարան։

Գալով Միւռոնօրհնէքի Կանոնին՝ բացայատ է, որ սկիզբն ու հին ատեն օրհնութիւնը շատ պարզ էր, այսինքն՝ կը բաղկանար քահանայական աղօթքէն ու տեառնագումէն։

Ինձի ծանօթ Միւռոնօրհնէքին հնագոյն Կանոնը հաւանօրէն կու գայ Ժ. դարէն, զոր կը գտնենք Միխիթարեաններու Մայրավանքին ձեռագրատան թիւ 320 գրչագիր Մաշտոցին մէջ։ “Կանոն խորհրդածութեան սուրբ իւղոյն զոր միւռոն կոչեն”։

Ստուգապէ^o կրնանք յանդիլ այս եզրակացութեան, թէ Միւռոնօրհնէքին Կանոնը վերջնականօրէն կազմուած է 1002-էն ետք, քանի անոր օրհնութեան երկար աղօթքը իմաստագեղ համադրում-քաղուածք է Ս. Գրիգոր Նարեկացիին “Մատեան ողբերգութեան՝ Նարեկ”-ին ՂԳ Բան-էն…։ Նաեւ կրնայ ըլլալ շատ աւելի ուշ ժամանակի մը բնագրային յաւելուած։

Մաշտոցներուն բծախնդիր բաղդատութիւնը պիտի տայ վերջնական լուծումը այս հարցին, ինչպէս նաեւ բնագրային, հեղինակային, տեղագրական ու ժամանակագրային բաց մնացած կէտերուն։

Այսօր, համարեա Հարց չկայ նկատմամբ միւռոնին բաղադրութեան եւ միւռոնօրհնէքին պատրաստութեան։ Անոր անհրաժեշտ նիւթերը կը կազմեն ձիթենիին իւղը կամ ձէթն ու բալասանը։ Հայերս հետեւած ենք յոյներուն։

Արեւելեան Եկեղեցիները, յատկապէս յոյներն ու հայերը, ունեցան եւ ունին ոչ թէ պարզ, այլ բաղադրեալ պատրաստութեան կերպը։ Այսինքն՝ միւռոնը կը բաղադրուի եւ կը պատրաստուի 40-է աւելի նիւթերէ։

Տակաւին ուսումնասիրելու եւ ճշգելու է, թէ հայերս ե՞րբ սկսած ենք միւռոնին համար բազմազան նիւթերուն բաղադրութիւնը, քանի մեր քով, ինչպէս տեսանք, մէկէ աւելի իւղեր կային օծութեան համար եւ ասոնք ունէին տարբեր կերպեր օրհնութեան ու գործածութեան։

Սիսի Մաշտոցը կը յիշէ 42 բուրումնաւէտ նիւթերու անուններ, մինչ իջմիածնի Մաշտոցին տուած ցանկին մէջ կը թուենք 45 անուշաբոյր բաղկացուցիչ նիւթեր օրհնուելիք միւռոնին համար։ Հետաքրքրական է անդրադառնալ, թէ սա վերջինը կը նշէ, որ “եթէ յայս նիւթոցս մին եւ կամ երկու եւ երեք պակաս լիցի, մի՛ արգելցես զՄեռոնի օրհնելն”։

Միւռոնօրհնէքին թուականէն ամիսներ առաջ կամ “ի (40) աւուր յառաջ զնիւթն պատրաստել Սուրբ Մեռոնին, եւ ապա զՍուրբ Մեռոնն օրհնել”:

Գիտնալու է, նիւթերուն մէկ մասը անկէ առաջ պատրաստուելու եւ եփուելու է, իսկ մնացեալը առանց եփելու պիտի խառնուի եփուածին հետ:

Անթիլիասական միւռոնօրհնէքը, որ ընդհանրապէս շարունակումն է կիլիկեան աւանդութեան, կը նկարագրուի այս տողերով.”Այս նախապատրաստական աշխատանքներէն յետոյ, պատրաստուած Միւռոնի նիւթը, օրհնութեան թուականէն քառասուն օր առաջ, բուն Կաթոսյին մէջ, կը դրուի մայր տաճարի աւագ խորանին ձախակողմը՝ բեմին վրայ, եւ կը ծածկուի նրբահիւս եօթը քողերով:

Ամբողջ քառասուն օրեր, Երեկոյեան ժամերգութենէն յետոյ, տեղի կ'ունենայ կանոնական աղօթք եւ աւետարանական ընթերցում՝ Միւռոնի նիւթին վրայ”:

Որոշ տարբերակներով ու յապաւումներով՝ միւռոնօրհնէքին համարեա նոյն աւանդութիւնն ունի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցին, որ, իբր Տանն կիլիկիոյ Նուիրապետութիւն, ամբողջին մէջ՝ կը շարունակէ պահել կիլիկեան նոյն սովորութիւնները:

Այս պատմաքննական ու ծխագիտական համառօտ ակնարկը կ'աւարտեմ արտագրելով մեր վերջին Միւռոնօրհնէքին համար պատրաստուած աշխարհաբար “Կանոն օրհնութեան Սրբոյ Միւռոնի” գրքոյին ներածականը, որ ընդհանուր տողերուն մէջ կու տայ մեր Ս. Եկեղեցիին հայեցողութիւնն ու հասկացողութիւնը նկատմամբ Սրբալոյաին եւ Շնորհաբաշխին:

“Միւռոն բառը անուշաբոյր իւղ կը նշանակէ: Նախապէս հեթանոս ագգերը զայն կը գործածէին իրենց մարմինը օծելու, որովհետեւ օծեալը՝ աստուածներուն հաճելի կը համարուէր: Նոյն համոզումը հրեայ ժողովուրդին մէջ ալ գոյութիւն ունէր, որուն արձագանդը կը գտնենք Ս. Գիրքին մէջ:

Ցիառու, Աստուծոյ Որդին, մարդանալով՝ Քրիստոս կամ Մեսիա կոչուեցաւ, որ կը նշանակէ Աստուծոյ Օծեալը: Ձէթով օծելու աւանդութիւնը առաքեալներուն ճամբով մուտք գործեց նաեւ Ս. Եկեղեցիին մէջ, եւ ան օրհնուած ձէթով (միւռոնով) կ'օծէ իր մկրտեալները, իր ձեռնադրեալները, իր մահամերձ հիւանդները, սրբատեղիները, Ս. Պատարագի խորհուրդին հետ առընչուող Եկեղեցական սպասները:

Միւռոնը բաղկացած է գլխաւորապէս ձիթենիի ձէթէ եւ բալասանէ, որոնց կը միախառնեն մեծագին եւ անուշաբոյր խունկերու, փայտերու, բոյսերու եւ այլ բազմատեսակ հիւթեր:

Միւռոնի պատրաստութիւնը երկար եւ նուրբ աշխատանք կը պահան-

ջէ, որուն միջոցին՝ չոր հունտերը, արմատները, համեմները, խնկեղէնները հարկ է սանդահարել, մանրել, փոշիացնել, ապա բոլորը եռացնել կաթսայի մէջ, պաղեցնել, նուրբ կտաւով մաղել եւ վերջապէս միւռոնի յատուկ կաթսային մէջ պահել, մինչեւ անոր հանդիսաւոր օրհնութեան ժամը: Աւանդութիւն է հին միւռոնէն մաս մը նորին մէջ խառնել, անոր շարունականութիւնը պահպանելու համար:

Միւռոնօրհնէքը Հայ Եկեղեցին բացառիկ հանդիսաւորութեամբ կը տօնակատարէ: Ան վերապահուած է միայն Կաթողիկոսին, մասնակցութեամբ աշխարհի չորս կողմերէն փութացած եպիսկոպոսներու, քահանաներու դասուն եւ հաւատացեալ ժողովուրդին մատակարարութեան:

Կաթողիկոսի ձեռքով հանդիսաւորապէս օրհնուած միւռոնը ապա կը բաշխուի անոր իշխանութեան պատկանող բոլոր թեմերուն, Եկեղեցիներուն եւ հաւատացեալ ժողովուրդին մատակարարութեան:

Այսպէս՝ միւռոնը իբր խորհրդանիշ կը ծառայէ Եկեղեցական կապին եւ հաւատացեալներու հոգեւոր միութեան՝ նախ իրարու միջեւ, ապա Կաթողիկոսին շուրջ, Ս. Հոգիին հովանաւորութեան տակ:

Միւռոնի հանդիսաւոր օրհնութեան զօրութեամբ՝ ձիթէնիին պարզ իւղին մէջ Ս. Հոգին կ'իջնէ եւ միւռոնին կը հաղորդէ կարողութիւնը քրիստոնեային կեանքէն սատանան արտաքսելու, չարը վանելու, հաւատացեալին հոգին ու մարմինը պաշտպանելու»:

ՄԵՄՐՈՊ ՀԱՅՈՒՆԻ

Սուրբ Պետրոսի գահը չի կրնար փոխել Յիսուսնան միաբանին զգացումները

Ի լուր հայ ժողովուրդի իր բնօրբանէն տեղահանութեան, բռնագաղթին, չարչարանքներուն, գողգոթային, մէկ խօսքով՝ օսմանեան պետութեան կողմէ ծրագրուած ու գործադրուած հայասպանութեան, 28 Յուլիս 1915-ին միջազգային ընտանիքին ու անոր յաճախ նենգաբարոյ ղեկավարներուն ուղղած իր ցնցիչ կոչերէն մէջ՝ Բենեդիկտոս ԺԵ. Կրջանկայիշատակ Քահանայապետը ըսած է.՝ «Ազգերը չեն մեռնիր: Հարստահարուած եւ ստրկացուած՝ թէեւ կը տանին իրենց պարտադրուած լուծը, բայց ատեկա իրենց մէջ կը պատրաստէ փոխվրէժը»:

Բենեդիկտոս ԺԶ. Քաստակաւոր Քահանայապետի յաջորդի՝ Ֆրանչիսկոս Պապին գահակալութեան մեծաշուրջ արարողութեան մասնակից 132 օտար պատուիրակութիւններու եւ 31 Պետութեանց ղեկավարներու շարքին՝ Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Մերժ Սարգսեանի, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Բ.ի, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսի ներկայացուցչին եւ ասոնց գլխաւորած պատուիրակութիւններուն Վատիկան ներկայութիւնը, ինչպէս նաև Վատիկանի Սբ. Պետրոսի հրապարակին վրայ հաւաքուած բազմահարիւր հազարաւոր ժողովուրդին վերեւ ծածանող բազմաթիւ երկիրներու դրօշակներու շարքին ծփացող հայկական եռագոյնը հանդիսացան Բենեդիկտոս ԺԵ.ի կողմէ շուրջ դար մը առաջ կատարուած պատմական հաւաստիացումին ճշմարտացիութեան Վատիկանի երկնամերձ գմբեթներէն հնչող

արձագանգը:

Երեքշաբթի, 19 Մարտ 2013-ին, շուրջ դար մը առաջ ցեղասպանուած ժողովուրդի նախագահին եւ հոգեւոր պետերուն ներկայութիւնը Վատիկան՝ աշխարհի ղեկավարներու կողքին, հայկական եռագոյնին ծածանումը Վատիկանի երկնակամարին ներքեւ, Նախ. Սերժ Սարգսեանի եւ Ֆրանչիսկոս Պապին միջեւ տեղի ունեցած չնորհաւորական ջերմ ձեռքսեղմումը, որ սոսկ փրոքուրդին պարտադրանքով կատարուած ձեւակերպութիւն մը չէր, այլ կ'արտայայտէր քրիստոնէութիւնը որպէս պետական կրօն ընդունող աշխարհի առաջին ժողովուրդին ուրախութիւնը՝ ի լուր հայ ժողովուրդի մէկ բարեկամին Արք. Պետրոսի Աթոռին 266-րդ գահակալ ընտրութեան՝ հանդիսացան ապացոյցը մոռացութեան եւ ժամանակին վրայ թրքական պետութեան կողմէ գրուած գրաւի պարտութեան եւ «Հարստահարուած ու ստրկացուած Ազգի փոխ-վրէժին»։ Փոխվրէժ մը՝ առանց արիւնահեղութեան, այլ տեղահանուած ու կոտորուած Ազգի փառաւոր յարութեամբ, վերածնունդով, աշխարհասփիւռ կառոյցներով, անկախ պետականութեամբ, արձանագրած նուածումներով ու յաղթանակներով եւ իր պահանջատիրութեամբ միջազգային բեմին վրայ բարձրածակատ ծառացումով ցեղասպան տէրութեան ժառանգորդներուն դիմաց։ Այս բոլորը, բնականաբար, փոխ-վրէժի լրումը չեն։ Այդ փոխ-վրէժը իր լրումին հասցնելու հայ ժողովուրդի պատրաստուածութեան ու վճռականութեան ապացոյցը՝ փոխ-վրէժի լրումին հասցնող ճանապարհը դեռ երկար ըլլալով։

Այս ինչ որ 19 Մարտ 2013-ին եւ անոր յաջորդող օրերուն տեսան ու լսեցին Վատիկան համախմբուած քրիստոնեայ աշխարհի եւ այլակրօն երկիրներու քաղաքական եւ հոգեւոր պետերը՝ իր վրայ կեղրոնացուց եւ դեռ երկար ժամանակ պիտի շարունակէ կեղրոնացնել միջազգային բեմին լուսարձակները։ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ հետ ամբողջ քրիստոնէութիւնը եւ համայն աշխարհ պիտի շարունակեն խորագննել նորընտրեալ Պապին խօսքերն ու արարքները, որոնք կը կրեն յիսուսեան միաբանի դրոշմը։

Վստահ ենք որ Կարդինալ Խորիս Մարիօ Պերկոլիոյի Պապ ընտրութեան, անձին, կենսագրութեան, վարքին եւ հուսկ գահակալութեան արարողութիւններուն մասին միջազգային զանգուածային լրատուամիջոցներուն միջոցաւ աշխարհին փոխանցուած, մանաւանդ նախքան Պապ ընտրութիւնը՝ իբրեւ Պուէնոս Ալբէսի Արքեպիսկոպոս ունեցած հայանպաստ ելոյթներուն եւ հայ ժողովուրդին հանդէպ ցուցաբերած համակրութիւնը արտայայտող արարքներու վերյիշեցումին լարուած ուշադրութեամբ հետեւեցաւ նաեւ թուրքիան, որ վստահաբար անհանգստանալու նոր պատճառ մը տեսաւ անոնց մէջ։

Արդարեւ, Հռոմի Պապին նման աշխարհի ամէնէն ազդեցիկ հեղինա-

կութիւններէն մէկուն ճշմարտախօսութեան եւ արդարամտութեան մասին արուած վկայութիւնները բնականաբար չեն կրնար չանհանգստացնել Թուրքիոյ նման այլատեաց, պատմական ճշմարտութիւնները ուրացող, արդարութեան հակադրուող, մարդու եւ ժողովուրդներու իրաւունքները ոտնահարող եւ սեփական ժողովուրդն իսկ ճնշող ու ազատազրկող պետութեան մը զեկավարները, որոնք հարազատ ժառանգորդներն են հայ ժողովուրդը բնաջնջել փորձած օսմաննեան ոճրագործներուն, որովհետեւ Ճշմարտութեան եւ Արդարութեան հետամուտ մարդը, առաւել եւս յիսուսեան քահանան, չի՛ կրնար հայասէր չըլլալ:

Այն ինչ որ ըսուեցաւ ու գրուեցաւ Ֆրանչիսկոս Սրբազան Քահանայապետի հայասիրութեան մասին՝ թերեւս անակնկալ մը եղաւ ոմանց համար կամ անտարբերութեամբ դիմաւորուեցաւ ուրիշներու կողմէ, սակայն չզարմացուց Յիսուսեան միաբաններուն կողմէ տարագիր հայ ժողովուրդին մատուցուած ծառայութիւններուն ընդհանրապէս, եւ մասնաւորաբար Միաբանութեան Լիբանանի եւ Սուրբիոյ մէջ ծաւալած հայանպաստ գործունէութեան գիտակ մարդիկը, որովհետեւ Ֆրանչիսկոս Ա. Պապը իբրև հոգեւորական կազմաւորուած է Յիսուսեան Միաբանութեան յարկին տակ: Միաբանութիւն մը, որուն անդամներէն շատերը քաջ ծանօթ են հայոց պատմութեան, մշակոյթին, ծէսին եւ կիլիկեան ոստաններէն մինչեւ Սուրբիոյ անապատները եւ Միջերկրականի ափերը երկարող Խաչի ճանապարհին: Այս մօտիկութիւնը չէր կրնար հայասէր չդարձնել յիսուսեանները, որովհետեւ հայասէր ըլլալ կը նշանակէ գնահատել մարդկային, հոգեւոր, մշակութային ու բարոյական արժէքները, հայապաշտպան ըլլալ կը նշանակէ հետամուտ ըլլալ Ճշմարտութեան եւ Արդարութեան: Իսկ յիսուսեանները ծանօթ են որպէս Ճշմարտութեան, Արդարութեան եւ Խաղաղութեան առաքեալներ: Անոնք ՃՇՄԱՐԻՏ ՔՐԻՍՏՈՆԵՒԹԵԱՆ պաշտպանութեան բանակը եւ ՃՇՄԱՐԻՏ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԻ հարազատ տիպարն են:

Հայ ժողովուրդի գողգոթային վկայ յիսուսեանները իրենց շարքերուն մէջ ընդգրկած են Հայր Փասքալ Ծուլիկեանին, Հայր Յովհաննէս Մսըրեանին (Հրմնադիր եւ վարիչ Պէլլութի Սէն Ժողկֆ Համալսարանի Հայագիտական Ամբիոնին, ուրկից շրջանաւարտ է լիբանանահայ մտաւորականներու ամբողջ հոյլ մը), Հայր Սահակ Քէշիշեանին, Հայր Ճապուրեանին նման բազմաթիւ նույիրեալ ու մտաւորական միաբաններ: Յիսուսեան Միաբանութեան ներկայ Ընդհանուր Մեծաւորին՝ սպանացի Հայր Ատոլֆօ Նիգոլասին նախորդը, հոլանտացի Հայր Փիթըր Հանց Քոլֆենպախ եղած է ոչ միայն հայախօս, այլ հայագէտ, գրաբարագէտ, հայ ծէսին ու մշակոյթին քաջածանօթ, մատուցած է հայածէս պատարագ: Աւելի քան 15.000 անդամ հաշուող այս միաբանութիւնը ստեղծած էր Mission d'Arménie-ն, որուն նպատակն էր օգնել հայ տարագիր սերունդ-

Ներու հոգե-մտաւոր դաստիարակութեան եւ որուն իրենց ուսումնառութիւնն ու հայեցի դաստիարակութիւնը կը պարտին օսմանեան եաթաղանէն ճողովրած մնացորդացի զաւակներ յատկապէս Սուրբոյ եւ Լիբանանի մէջ, ուր հայկական վարժարաններ հիմնած էր ան (Այս վարժարաններէն վերջինը՝ Աշրաֆիէի Սք. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ճեմարանն էր): Լիբանանի ափերը «նետուած» տարագիր հայութեան առաջին սերունդը եւ անոր ժառանգործները երախտագիտութեամբ միայն կրնան յիշել Հայր Անդուան Փուատրպարին անունը. Քրանսացի յիսուսեան այս առաքեալը 1922-ին Լիբանան դրկուած էր զբաղելու համար հայ գաղթականներով. ան ծառայեց յատկապէս Պուրճ Համուտի, Հաճընի, Խալիլ Պատառիի եւ Աշրաֆիէի մէջ ստեղծուած հայկական «քէմբ» երուն մէջ, ջանալով հնարաւորին չափ թեթեւցնել գաղթականաց տառապանքը եւ ապագայի հանդէպ յոյս եւ հաւատք ներշնչել անոնց: Սք. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ճեմարանի նախկին սաները հայ ծէսին եւ Եկմալեան Պատարագի երգասացութեան իրենց սէրը կը պարտին Հայր Գոկոյին, ծայր աստիճան խոնարհ, բայց գիտնական այս յիսուսեան վարդապետին որ երգեհոնով Եկմալեան Պատարագը եւ հայկական շարականները կ'ուսուցանէր վարժարանի աշակերտութեան: Աշխարհի համարեա բոլոր կողմէրը հաստատուած Յիսուսեան միաբանութեան բարձրագոյն կրթօճախներէն եւ ընդհանրապէս կրթական հաստատութիւններէն (որոնց թիւը թերեւս հարիւրը կ'անցնի) տողանցած են տարբեր երկիրներու ղեկավարներու սերունդներ: Կը բաւէ նշել որ Լիբանանի պետական մարդոց եւ քաղաքական գործիչներուն մեծ մասը (իսլամ եւ քրիստոնեայ) յիսուսեան վարժարաններու եւ համալսարաններու շրջանաւարտներ են:

Յիսուսեան Միաբանութիւնը կը նկատուի տիեզերական եկեղեցւոյ ամէնէն կարգապահ բանակը, իսկ անոր ընդհանուր մեծաւորը՝ Վատիկանի «Սեւ Պապը» (իմա՝ սեւազգեստ)՝ կաթողիկէ տիեզերական եկեղեցիէն ներս Միաբանութեան վայելած հեղինակութեան եւ ունեցած ազդեցութեան պատճառով: Պատահական չէ անշուշտ որ Վատիկանի պաշտօնական բանբերը՝ Հայր Ֆետերիքօ Լումպարտի յիսուսեան է:

Կարդինալ Խորիս Պերկոլիոյ արժանթինցի է, Հայոց Յեղասպանութիւնը ճանչցած երկիրներէն մէկուն քաղաքացին: Պապ ընտրուելէն առաջ, ան եղած է Պուէնոս Այրէսի Արքեպիսկոպոսը եւ այս հանգամանքով ալ սերտ շփման մէջ եղած է Լատին Ամերիկայի հայկական շրջանակներուն, մասնաւորաբար Հայ Եկեղեցւոյ առաջնորդներուն հետ: Ծանօթ է Հայոց Յեղասպանութեան 91-րդ տարելիցին առիթով անոր կատարած կոչը Թուրքիոյ՝ ճանչնալու օսմանեան թուրքիոյ կողմէ ոչ միայն հայ ժողովուրդին, այլ համայն մարդկութեան դէմ գործուած ծանրագոյն ոճրագործութիւնը: Կարդինալ Պերկոլիոյ, որ այժմ ոչ միայն Կաթողիկէ

Եկեղեցւոյ գերագոյն պետն է, այլ Վատիկան պետութեան ղեկավարը, տարբեր առիթներով ալ իր արդարամտութեան ապացոյցը տուած է դատապարտելով Հայոց Յեղասպանութիւնը եւ իր համակրանքը յայտնելով հայ ժողովուրդին: Քաղաքավարութեան կամ ձեւակերպութեան համար չէ որ Հայ Եկեղեցւոյ պետերը Ֆրանչիսկոս Քահանայապետին յղած իրենց չնորհաւորագրերուն մէջ երախտագիտական զգացումներով ողջունեցին անոր ընտրութիւնը: Նշանակալից է նաեւ որ նորընտրեալ Քահանայապետը ընդունեց Հինգշաբթի 21 Մարտին առանձնակի հանդիպում մը ունենալ Լատին Ամերիկայի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ առաջնորդ Վարդան Եպ. Պօղոսեանին հետ՝ որ Արժանթինի հայ համայնքին երախտագիտութիւնը յայտնեց անոր՝ համայնքին հանդէպ ցուցաբերած սրտակցութեան ու հոգատարութեան համար: Այս առթիւ, որպէս Արժանթինի հայութեան երախտագիտութեան շօշափելի արտայայտութիւն, Պօղոսեան Սրբազնը Պապին նուիրեց Յակոբ Մեղապարտի Ուրբաթագիրքի անգլերէն թարգմանութիւնը եւ հայկական տպագրութեան 500 ամեակը նշող յոբելինական մետալը: Հանդիպումի աւարտին իր առաքելական օրհնութիւնը չնորհելով արժանթինահայութեան, Քահանայապետը՝ իրեն յատուկ խոնարհութեամբ յիշեց Պուէնոս Այրէսի Տիրամայր Նարեկի Եկեղեցւոյ ժողովրապետ Հայր Փապլո Հաքիմեանը:

Ահա այսպիսին եղաւ Կարդինալ Պերկոլիոյ, Յիսուսեան միաբանը՝ հայ ժողովուրդին համար: Վստահ ենք որ Սբ. Պետրոսի Գահը չէ որ պիտի փոխէ յիսուսեան առաքեալին համոզումները եւ զգացումները, որքան ալ անոր զբաղեցոնք իրեն յաճախ թելադրեն զգուշաւորութիւն իր ելոյթներուն մէջ: Այսուհետեւ, անոր համոզումներուն ու զգացումներուն արտայայտութիւնը պէտք է փնտուել ոչ այնքան իր հրապարակային ելոյթներուն որքան իր լուսարձակներէ հեռու գործունէութեան մէջ:

Հայ ժողովուրդը, որուն հանդէպ նորընտրեալ Սրբազն Քահանայապետը իր համակրութիւնը զգացուցած է բազմաթիւ առիթներով, իրաւունք ունի ակնկալելու այդ համակրութեան շօշափելի արտայայտութիւնը Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ գերագոյն պետի գործունէութեան մէջ՝ մասնաւորաբար Հայոց Յեղասպանութեան 100-րդ տարեկիցի նախօրեակին: Այս ակնկալութիւնները Անոր յուշելու պարտականութիւնը ունին նախ հայ հոգեւոր պետերը, ապա նաեւ հայկական դիւանագիտութիւնը, մանաւանդ որ հիմա Հայաստան ունի իր լիազօր դեսպանը Վատիկանի մօտ, եւ վերջապէս աշխարհասփիւռ հայկական մամուլն ու լրատուամիջոցները:

ՍԱՐԳԻՍ ՆԱԶԱՐԵԱՆ

Սրբազն Պապին հրաժարականը, որ համայն աշխարհը զարմացուց...

Սրբազն Պապին հրաժարականը խոր գիտակցութեան, քաջութեան եւ մեծութեան պտուղ է: Այդ հրաժարականը յայտարարած միջոցին Պենեղիկոսու Ժ. ըստ. «Աստուծոյ առջեւ քննելէ ետք խիղճս, հասայ այն համոզումին, որ ուժերս, յառաջացած տարիքի բերումով, այլեւս ատակ չեն պատշաճ կերպով կատարելու ինծի յանձնուած պաշտօնը: Գիտակից եմ, որ այս պաշտօնը իր հոգեւոր բնոյթով, պէտք է կատարուի ո՛չ միայն գործերով եւ խօսքերով, այլ ոչ նուազ նաեւ՝ չարչարուելով եւ աղօթելով: Աւետարանը հոչակելու համար անհրաժեշտ է նաեւ կենսունակութիւնը, ըլլա՞յ մարմնի, ըլլա՞յ հոգիի, լաւ մատակարարելու համար ինծի վստահուած պաշտօնը»:

Պենետիկոսու Ժ. քահանայապետը այս յուզումնալից խօսքերը անակնկալորէն յայտարարեց կարգ մը կարտինալներու առջեւ՝ տալով իր հրաժարականը Սուրբ Պետրոսի Մայր Աթոռուէն՝ ամբողջ աշխարհին եւ յատկապէս Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ հաւատացեալներուն: Ս. Պապը իր պաշտօնէն պիտի հրաժարի փետրուար 28-ին՝ ժամը 20:00-ին: Այս թուականէն ետք պիտի կատարուին քահանայապետի ընարութեան պատրաստութիւնները:

Այս հրաժարականը բարդոյթներ կը յառաջացնէ: Բայց յստակ է այն, որ Եկեղեցւոյ կանոնը կը բացատրէ: «Եթէ քահանայապետ մը գիտակցի իր անկարողութեան՝ Փիզիքապէս, հոգեպէս եւ բարոյապէս կատարելու իրեն վստահուած պաշտօնին պարտականութիւնները, ըստ կանոնին, կրնայ հրաժարիլ»:

Պատմութեան ընթացքին հրաժարած են Բենեղիկոսու Թ. (1045), Զէլէսթին Ե. (1294), Գրիգոր ԺԲ. (1415) քահանայապետերը: Եղած են նաեւ պարագաներ, երբ քահանայապետեր ուզած եւ փորձած են հրաժարիլ, ինչպէս Պիտո ԺԲ.ը, որ յստակօրէն յայտարարած էր, թէ եթէ գերի իյնար նացիներու ձեռքը, պիտի հրաժարէր, եւ Յովհաննէս Պօղոս Բ.ը, որ կը տառապէր զանազան հիւանդութիւններէ, զանազան առիթներով արտայայտուած էր հրաժարելու մտադրութեան մասին:

Բայց եւ այնպէս այս երկուքը մնացին իրենց պաշտօնին վրայ:

ԲԵՆԵԴԻԿԱՊՈՍ ԺԶ. քահանայապետը կը հրաժարի իր պաշտօնէն անձնական եւ ֆիզիքական պատճառներով։ Ան քաջութիւնը ունեցաւ ինքզինք քննելու պաշտօնի եւ անձի երկու նժարներուն մէջ։ Երբ անկարող է իր պաշտօնը կատարելու, պէտք չէ իր պաշտօնին կառչած մ՞սայ։ Եկեղեցւոյ դրութիւնը չի նմանիր քաղաքականութեան, ուր քաղաքագէտներ չեն կրնար զանազանել պաշտօնը անձէն եւ յանուն իրենց անձնական համոզումին կը մնան իրենց պաշտօնին վրայ, թէ կուր աւերներ գործելով եւ վնասներ հասցնելով երկրին ու ժողովուրդին։

ԵԿԵՂԵԿԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԸ ՆՈՒՐԻՐԱԿԱՆ Է: Ասոր համար երբ անձը անատակ է ստանձնած պաշտօնը լիուլի կատարելու, կրնայ աղաւաղել զայն։ Ահաւասիկ ԲԵՆԵԴԻԿԱՊՈՍ քահանայապետը՝ գիտակից իր պաշտօնին նուիրականութեան եւ մարմնական կարողութեան՝ անձնական անատակութեան պատճառով կը հրաժարի իր պաշտօնէն։ Քաջութիւն կը պահանջէ այս որոշումին յանգիլը. միայն հոգիի եւ մտքի վեհանձնութիւն ունեցող անձեր առանց վարանելու կը դիմեն այսպիսի քայլի մը։ Ան կը ներկայացնէ իր հրաժարականը՝ թողելով իր յաջորդին այն նուիրական պաշտօնը, որ աստուածատուր է։ Պէտք է վեհանձնութիւն նկատենք ԲԵՆԵԴԻԿԱՊՈՍ ԺԶ. քահանայապետին առած քայլը, որ օրինակ պէտք է հանդիսանայ այսօր իսկ մեր ազգին, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ մէջ անատակօրէն իրենց պաշտօնները կատարող կրօնականներուն։ Անոնք պէտք է Աստուծոյ փառքը ամէն բանէ վեր դասեն։ Թող բարձրեալն Աստուած լուսաւորէ եւ ուղղէ մեր քաղաքագէտներուն միտքերը, որպէսզի բարձրանան իրենց եսէն, փառքէն եւ աթոռապաշտութենէն, գերադասեն հայրենիքին եւ ազգին շահերը իրենց սին շահերէն եւ փուճ քմահաճոյքէն։

ԳԷՈՐԳ Ծ. ՎՐԴ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ

Յեղասպանութեան 100-րդ տարելիցի սեմին

Հայոց ցեղասպանութեան առաջին ամեակներէն սկսեալ, ամէն տարի ամենուրեք, հայ եկեղեցւոյ գլխաւորութեամբ պատշաճ հանդիսութեամբ կը նշուի հայ ժողովուրդի պատմութեան այդ ամենամռայլ եւ ողբերգա-կան էջը :

Զարդերէն տակաւին նոր մագապուրծ եւ օտար ափերու վրայ օթեւան գտած հայ ժողովուրդը իր վերակենդանացման իղձին անսալով կը վերա-շնէ իր բոյնը, կը կառուցէ եկեղեցին ու ապա վարդարանը՝ նորահաս սե-րունդներուն ջանբեկու համար լեզուն, հաւատքն ու մշակոյթը:

Մարդասիրական հաստատութիւնները, որոնք օգնած ու պահած էին տարագրեալ հայ ժողովուրդը մասնաւորաբար Միջին Արեւելքի մէջ, կը փոխարինուին հայկական կազմակերպութիւններով, որոնց մտահոգու-թիւնը օտար բարեգործական առաքելութիւններու գործը շարունակելէ աւելի՝ կ'ըլլայ հայ ժողովուրդին հոգեւոր ու մտաւոր կարիքը ապահովել:

1939 թուականին Հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի շրջաբակին մէջ կը կանգնեցուի Հայոց Յեղասպանութիւնը խորհրդանշող առաջին կոթողը : 1965-ին խորհրդային Հայաստանի մէջ կը կառուցուի Ծիծեոնակարերդի համալիրը, ուր երկնաձիգ աղօթքի նման կը բարձրանայ Սեւ թուականին նուիրուած կոթողը ուր անշէջ կրակը վառ կը պահէ Յեղասպանութեան յիշատակը:

Հայ ժողովուրդը վերապրեցաւ Մեծ Կոտորածէն ու անոր զոհը գացող հայրենակիցներուն յիշատակը վառ պահելու համար համակերպեցաւ զի-րենք ընդունող երկիրներու կեանքինեւ ապա շարունակեց բեղմնաւորել, իր մասնակցութիւնը բերել հոգեմտաւորապէս: Հայը քարէն հաց վաստա-կելու մտայնութեամբ գործեց, ինչպէս լուսահոգի Պօղոս Արիս վարդա-պետը յայտնած էր Մարոնի համայնքի հովուապետին, եւ իր արդար ճակ-տի քրտինքով ապահովեց ապագայ սերունդներուն գոյատեւումը:

Հայը չմեռաւ, այլ նահատակուեցաւ ու նահատակուածներու թափած անմեղ արեան շնորհիւ է, որ վերնձիւղեցաւ մեր ազգը եւ իր արժանապա-տիւ տեղը գրաւեց միջազգային հանրութեան մէջ : Ահա թէ ինչու յետ այ-սու անոնց հոգիներուն համար՝ միայն հոգեհանգստեան արարողութիւն

չէ որ կը մատուցենք, այլ մեր աղօթքը կը բարձրացնենք առ Աստուած հայցելով մէկ ու կէս միլիոն սուրբերու բարեխօսութիւնը:

Համաշխարհայնացման այս օրերուն, երբ ամէն բան նիւթականացած է եւ մարդու աշխարհընկալումը խաթարուած, անհրաժեշտ է քրիստոնեայ հայուն տալ ճիշդ հայեցի ու քրիստոնէական դաստիարակութիւն, որպէսզի ան չկորչի կեանքի այս խելայեղ յորձանքին մէջ եւ ցեղասպանութիւնը շարունակուի աննշմարելի ընթացքով:

Ապրիլ 24-ի առթիւ հայ ժողովուրդը ինքզինք պէտք է վերաքննէ, իր ինքնութիւնը վերատեսութեան ենթարկէ, որպէսզի ինքնագիտակցութեամբ ապրի իր նախնիքներուն ուղիով, հաւատքով ու արժանիքներով :

24 Ապրիլ մեզի համար սոսկ սուգի ու ողբի օր մը չէ այլեւս, այլ ապրելու եւ գոյատեւելու: Ան յաւերժութեան եւ յոյսի խորհրդանիշն է, որովհետեւ ոսոխը չկրցաւ իրագործել իր դժոխային ծրագիրը եւ չկրցաւ աշխարհի երեսէն բնաջնջել հայ ցեղն ու հայրենիքը :

Եկէք անսանք մեր բիւրաւոր նահատակներու կոչին՝ որ սթալինեան հալածանքներու նահատակ Եղիշէ Զարենցի բերնով կ'ըսէ մեզի: «Ով հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկութիւնը քո հաւաքական ուժին մէջ է» : Մեր միութեամբ կը յաղթահարենք ամէն խոչընդու, որ կը յայտնուի հայուակատագրին առջեւ: Այս հաւատքով յաղթեցինք դարաբաղեան գոյապաքարը, միութեամբ ու համերաշխութեամբ պիտի շարունակենք ապրիլ մեր պապերուն հաւատքը կրօնին, յոյսը ապագային ու սէրը մէկս միւսին հանդէպ:

ԳԷՈՐԳ Ծ. ՎՐԴ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Հայոց Յեղասպանութեան 98-ամեակի ոգեկոչման Հսկումի Երեկոյ՝ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանին Մէջ

Կիրակի, 21 Ապրիլ 2013, Երեկոյեան ժամը 8-ին, հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի Արարատեան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հսկումի երեկոյ՝ նուիրուած Հայոց Յեղասպանութեան նահատակներու յիշատակին, նախագահութեամբ ամենասպատիւ տէր Ներսէս Պետրոս Ժմբառու ժմբառու կաթողիկէ Հայոց Կաթողիկոս Պատրիարքին: Հսկումին ներկայ գտնուեցան Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանը, Յեղասպանութեան 100-րդ տարելիցի յանձնախումբի ներկայացուցիչներ, պետական ու քաղաքական անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաև Հայ եւ օտար Հոգեւորականներ:

Լիբանանի եւ Հայաստանի քայլերգներու ունկնդրութենէն ետք, բացման խօսքը Հայերէնով արտասանեց ՀԿՀՄ.Էն՝ Լիսի Տէօքմէճեան, որ յայտնեց թէ այդ դժոխային դէպերէն շուրջ 100 տարի ետք, անընկճելի կամքով կը քայլենք Հատուցման պահանջատիրութեան ճամբէն, մերժելով թրքական տարաբնոյթ խաբերայութիւնները եւ դիւանագիտական նենգ նկրտումները: Իսկ արաբերէնով բացման խօսքը արտասանեց Ռիթա Քուրումլեան, որ շեշտեց յատկապէս թէ Հայկական Հարցը միայն Հայերուն չի պատկանիր, այլ անիկա համայն մարդկութեան դատն է:

«Բլբուլ» մանկապատանեկան երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Մանուէլ Քէշիշեանի, մեկնաբանեց փունջ մը Հայրենասիրական երգեր, որուն յաջորդեց մի քանի պարմանուհիներու կատարած Հայկական պարը:

Ապա ցուցադրուեցաւ Հայոց Յեղասպանութեան մասին՝ «Յետ ցեղապանութեան ժամանակաշրջանը» վաւերագրական տեսանիւթը 1915-էն մինչեւ օրս, պատրաստութեամբ Սուլր Գրիգոր Նարեկացի կեղրոնին:

Միհրան Նաճարեան փոխանցեց օրուան պատգամը, որուն խօսքը ամբողջութեամբ կու տանք ստորեւ:

«Ամենապատիւ եւ Գերերշանիկ Հոգեւոր Տէր,
Յարգելի ներկաներ,

Հայոց Յեղասպանութեան 98 տարիներէ ի վեր ամենամեայ նշումը սովորամոլ աւանդութիւն մը չէ, այլ վկայութիւնը մեր հաւաքական յիշողութեան

յաղթանակին:

Ցեղասպանին ցոյց տալով որ հայ ժողովուրդը օժտուած է վերապելու գերբնական ուժով մը՝ որով կրնայ յաղթահարել իրեն դեմ ի գործ դրուած անմարդկային ամէն արարք, յուսախար ընելով «Թանգարանի համար միայն մէկ հայ ողջ պահել» երազող ցեղասպան Թալաարները եւ բոլոր անոնք որոնք Հիրերի նման կը կարծէին որ ժամանակը կը մաշեցնէ նաև Հայ ժողովուրդին յիշողութիւնը, Հայ ժողովուրդը այսօր կու գայ վկայութիւնը տալու ժամանակին ու մոռացութեան վրայ թթվական պետութեան կողմէ դրուած գրաւի պարտութեան եւ ուրեմն ցեղասպանուած հայ ժողովուրդի առաջին յաղթանակին: Յաղթանակ մը՝ որ սահմանուած է Ցեղասպանութեան 100-րդ տարեկանը հայկական պահանջատիրութեան համար շրջադարձային դարձնելու:

Մէկուկս միլիոն անմեղ զոհերու յիշատակին առջեւ խոնարհելու եւ նահատակաց Կտակին մեր հաւատարմութեան ուխտը վերանորոգելու սրբազն պարտականութեան գիտակցութիւնը երբեք չէ պակսած շուրջ դար մը ամբողջ իրարու յաջորդած աշխարհասփիւռ սերունդներուն մօտ: Վերջին յիսնամեակին, այդ գիտակցութիւնը իմաստաւորուեցաւ այսուհետեւ Արդարութեան եւ Իրաւունքի պահանջով միշագգային հրապարակ իշնելու, թեմ բարձրանալու եւ հանրային կարծիք ձեւատրելու յանձնառութեամբ: Յանձնառութիւն մը՝ որ աննախընթաց զօրաշարժի ենթարկեց վերջին երկու տասնամեակին թիկունքը անկախ հայկական պետականութեան տուած համայն Հայութիւնը:

Արդարեւ, Թուրքիոյ՝ արիւնարրու Սուլթաններու հակահայ մոլուցքը գերազանցող հանրապետական վարչիններուն՝ Թալաարին, Էնվէրին ու անոնց միջ ու փոքր մեղասկիցներուն կողմէ ծրագրուած ու գործադրուած ցեղասպանութեան ահասարսուու հանգրուաններու ու գազանարարոյ արարքներու մասին հայկական եւ օտար փաստագրութիւնները իրարայաջորդ սերունդներուն մօտ զօրացուցին վրիժառութեան ու պահանջատիրութեան յանձնառութիւնը:

Հայոց Ցեղասպանութեան մէկ ու կէս միլիոն նահատակներուն արեան պատգամէն թելադրուած այդ հաւաքական յանձնառութիւնը՝ աւելի քան երբեք այսօր,

100-րդ տարեկանի նախօրեակին, մեզմէ իւրաքանչիւրէս կը պահանջէ՝

– Նախ հաւատարմութիւն մեր արմատներուն ու ինքնութեան,

– ապա այդ հաւատարմութեամբ զօրացած՝ Ցեղասպանութեան միշագգային նանաշման հետապնդում

– եւ վերջապէս, անտեղիտալի պայքար ի խնդիր Արդարութեան եւ մեր անտեսուած, բայց անժամանցելի ու անսակարկելի իրաւունքներու վերականգնումին:

Ուրեմն, նախ հաւատարմութիւն այն քրիստոնէական ու ազգային արժէքներուն ու արժանիքներուն, որոնք երաշխիքը եղան Հայութեան յաղթական

գոյերթին: Աւելի քան երբեք այսօր հրատիրուած ենք այդ հաւատարմութեան վկայութիւնը տալու ամէն բանէ առաջ կառչելով մեր՝ Հայու ինքնութեան հիմնասիւներուն՝ լեզուին, մշակոյթին, Լուսաւորչեան Հաւատքին, աւանդութիւններուն, մեր այդ կառչումին փաստը տալու համար մեր նորահաս սերունդներուն դաստիարակութիւնը ընտանիքն ներս եւ ընտանիքն հետ վստահելով հայկական միջավայրին՝ Հայ' Դպրոցին: Հակառակը ընել ինքնասպանութեան համագօր պիտի ըլլար, ինչպէս ըսած է մեծանուն հայ հոգեւրականը՝ Կոգեան իր Ապրիլ Քսանչորսեան նաոերէն մէկուն մէջ:

Թոյլ տուեկ ինձի հոս անձնական վկայութիւն մը կատարելու: Այսօր ելոյթ ունենալու հրաւերը ստանալէ ետք, երբ գրիչը ձեռք առի մտորումներս արձանագրելու համար, իինդ տարեկան տղաս՝ համակարգիչն դիմաց նստած գրիչ գործածելու անսովոր երեւոյթին ի տես' հարցուց թէ ի՞նչ կը գրեմ: Ի՞նչ կրնայի ըսել մանուկի մը որ տակաւին միայն առասպելներ ու հեֆիաթներ գիտեր: Հազիւ ԱՊՐԻԼ 24 քառը արտասանած, օգնութեան հասաւ 7 տարեկան աղջիկս, եւ եղրօր պատմեց այն ինչ որ հայերէնի ուսուցչուին օր մը առաջ պատմած էր Ապրիլ 24-ի մասին: Թուրք... ջարդ... տեղա-հանութիւն... աքսոր... Տէր Զօր... Փետայի... Հայաստան... Հայութիւն: Երեւոյթը եկաւ հաստատելու որ միայն հայ ընտանիքն եւ հայ դպրոցն ներս է որ կը սկսի ապագայ պահանջատէր սերունդին կազմաւորումը: Միայն Հայ տան եւ Հայ դպրոցին մէջ է որ ապագայ սերունդը կը սորվի Կիլիկիան եւ Զարթիր Լաօն: Այսօրուան նման Ապրիլ 24-եան ձեռնարկներու նամրով է որ անոր կը փոխանցուի պատմական յիշողութիւնը եւ պահանջատիրական ոգին:

Սիա թէ ինչու հայ ընտանիքը եւ հայ դպրոցը ուազմագիտական կարեւութիւն ունին մեր պահանջատիրութեան համար: Հոն է որ հայ մանուկը կը սորվի ոչ միայն հայկական երգ ու պար, հայերէն կարդալ ու գրել, այլ հայօրէն մտածել:

Իբրև Ցեղասպանուած ժողովուրդի կենդանի վկան եւ անոր իրաւունքներուն ժառանգորդը, այսօր, Սփիլուքը՝ թիկունքը տուած հայկական պետութեան, հայկական եռագյնը ձեռին, կանգնած է թրքական պետութեան ժխտողականութեան պատը նարենատելու, Ցեղասպանութեան միջազգային նանաշման գործընթացը լրումին հասցնելու եւ վերջապէս հատուցման իր պահանջին միջազգային գօրակցութիւն ապահովելու մարտահրաւերին դէմ յանդիման:

Մարտադաշտը՝ աշխարհն է իր թափանցիկ եւ անթափանց կառոյցներով, իսկ մարտամիջոցները՝ ժամանակակից արհեստագիտութեան ընձեռած հաղորդամիջոցներն են՝ բջիջայինը, համացանցը, Փէյսուրքը, թուիրքը, եռութիուպը, պլոկները, որոնք ամրոխներ կը շարժեն, «արարական գարուններ» ու փոքրիկներ կը յառաջացնեն:

Այս մարտին մէջ յառաջապահ դերակատարութիւն ունենալու կոչուած է

նոր սերունդը, Հայ ընտանիքին, Հայ դպրոցին, Հայ եկեղեցւոյ, հայկական միութեան ու Սկումբին մէջ կազմաւորուած սերունդը, որուն համար գաղտնիք չունին ժամանակակից մարտամիջոցերը։ Այսօր ամէն հայ պատանի եւ երիտասարդ, իր տան մէջ նստած անգամ կրնայ եւ պէտք է իր մասնակցութիւնը բերէ համազգային առաջադրանքներու հետապնդումին համաշխարհային մարտադաշտին վրայ։

Նոր սերունդը կոչուած է դառնալու Հայութեան պահանջատիրական պայժարին յառաջապահը՝ քարոզութեան ու հաղորդակցութեան արդիագոյն միջոցներու օգտագործումով։ Ան կոչուած է ապացուցանելու որ ժամանակը ոչ թէ բուլացուցած է մեր պահանջատիրութիւնը, այլ՝ աւելի ուժեղացուցած է զայն։

Այս իրողութիւնը բոլոր միջոցներով, բայց մանաւանդ միասնական շարժերով ապացուցանելու պարտաւորութիւնը ունի այսօր մեր ժողովուրդը։ Այդ շարժերու յառաջապահ դիրքերուն վրայ գտնուելու կոչուած է մեր երիտասարդութիւնը՝ զինուած պայժարի ու ննչումի ժամանակակից միջոցներով։

Ապրելու վրայ ենք դարաշրջանի մը մէջ, ուր դեռ երեկ անհնարին բուացող զարգացումները այսօր հնարաւոր դարձած են։

Պէտք է հաւատալ որ Հայութեան համար եւս անկարելի բան չկայ ու պիտի չըլլայ այլեւս։

Այնքան ատեն որ կայ իր արմատներուն կառչած եւ իր պահանջատիրութեան շահը անմատ պահող իրաւագրկուած ժողովուրդ մը, որ աշխարհին կը յիշեցմէ թէ 20-րդ դարավակիզին իր դէմ գործադրուած ցեղասպանութիւնը Լեփսիուսներու ու Մորկընք-առուներու կողմէ հնարաւած հեֆիաթ մը չէ, այլ պատմական իրականութիւն մը, այնքան ատեն որ այս գիւղ-աշխարհին մէջ կան հայեր՝ որոնք քով-քովի գալով եւ թիկունք թիկունքի տուած ամենուրեք կը ստեղծեն փոքր Հայաստաններ, ինչպէս կ'ըսէ Սարոյեան, այնքան ատեն որ կայ նախայարձակ քշնամին նահանջի մատնելու կարող հայկական յաղթական բանակ մը, այնքան ատեն որ կան Թրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետին պէս համաշխարհային առաջնորդներ՝ որոնք կոչ կ'ընեն Թուրքիոյ նանչնալու 1915-ին Հայոց Ցեղասպանութիւնը նաեւ որպէս համայն մարդկութեան դէմ կատարուած ոճիր, Հայութիւնը կը հաւատայ որ անպայման պիտի գայ այսօր դեռ եւս անկարելի երեւցածը հնարաւոր դարձնող օրը, նման Քրիստոսի հրաշափառ Յարութեան։»

Ապա նոր Համագրումով ներկայացուած «Կռունկ» երգով պարեցին Լուսին Մազմանեան եւ Փաթիլ Գանտահարեան։

Արաբերէնով խօսք առաւ Սուլրի յոյն կաթողիկէ մելքիդներու առաջնորդ՝ Արհի. Հ. Ժորժ Եպս. Պագունի որ առաքելութիւն մը վարած է 2004-ին դէպի Հայաստան՝ Երեւանի եւ Գիւմրիի մէջ։ Ան խօսակցական արաբե-

ըէնով արտասանած իր խօսքին մէջ յայտնեց, որ հայոց այս ողբերգական էջը սակաւ կը յիշուի լիբանանեան եւ մանաւանդ Լիբանանի եկեղեցական առօրեային մէջ։ Ան յիշեց, որ ինչպիսի մէծ յուզումով այցելած է Հայոց եղասպանութեան թանգարան-հիմնարկը։

«Անմեղներու սպանութիւնը մեծագոյն ոճիրներէն է», ըստ ան եւ աւելցուց։

«Իբրեւ եկեղեցի, մենք նախ մեծ կարեւորութիւն պարտինք տալ այս նահատակութեան եւ հայոց վկայութեան»։ Ապա ան ըստ որ լիբանանեան ընկերութիւնն ալ պարտի բան մը ընել այս ուղղութեամբ՝ պաշտպանելու համար Հայ դատը։ Ան առաջարկեց կառուցել Յեղասպանութեան թանգարան մը Լիբանանի մէջ։

Փակման խօսքեր արտասանեցին էլիզապեթ Խազում (արաբերէնով) եւ Սագօ Հալլան (Հայերէնով), որոնք երիտասարդ սերունդին ձայնով խոստացան հաւատարիմ եւ յանձնառու մնալ Նահատակաց կտակին։ Այնուհետեւ անոնք խնդրեցին ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ Հայրական խօսքն ու օրհնութիւնը իրենց եւ բոլոր հայ երիտասարդներուն համար։

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը իր փակման խօսքին մէջ յիշեց քրիստոնեային հաւատքը եւ մարտիրոսներուն ու նահատակներուն տուած բարի օրինակը։ Ան իբրեւ գերագոյն օրինակ բերաւ Մեծ Եղեռնի զոհերը, որոնք հաւատարիմ մնացին Աւետարանին եւ «այնքա՞ն հիանալի կերպով անոնք իրենց հաւատքը փաստեցին իրենց գերագոյն վկայութեամբ»։

Ապա ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը «Հոգւոցն հանգուցելոց» աղօթքով ու «Հայր մեր»ով փակեց հսկումի պահը եւ օրհնեց մեծաթիւ ժողովուրդը։

Ապրիլեան Նահատակներու յիշատակին նուիրուած սուրբ Պատարագ Փարիզի Նոթր Տամ Աթոռանիստ եկեղեցւոյ մէջ

Կիրակի 21 Ապրիլ 2013-ին, Փարիզի «Notre-Dame» աթոռանիստ եկեղեցւոյ մէջ, տեղի ունեցաւ Ապրիլեան Նահատակաց ոգեկոչման արարողութիւնը հանդիսաւոր սուրբ Պատարագով, նախագահութեամբ Փարիզի հայ կաթողիկէ թեմի առաջնորդ՝ արհիապատիւ Յովհաննէս եպս. Թէյրուգեանի, ընկերակցութեամբ գերապայծառներ՝ արհ. Գրիգոր եպս. Կապրոյեանի եւ արհ. Մանուէլ եպս. Պաթագեանի։ Առընթերականերն

էին՝ Լիոնի եւ Սէն Շամոնի ժողովրդապետ՝ հայր Անդրանիկ վրդ. Աղամեան եւ Փարիզի ժողովրդապետ՝ հայր Գէորգ վրդ. Ասատուրեան:

Սուրբ Պատարագը սկսաւ Հրաշափառով եւ թափօրը սկիզբ առաւ սուրբ Խաչով ու սարկաւագներով դէպի աւագ խորանը, ուր կը գտնուէին հայ կաթողիկէ կղերը, հայ առաքելական Եկեղեցւոյ առաջնորդ՝ Նորվան Զաքարեան Սրբազնը, Ֆրանսահայ աւետարանական համայնքին նախագահը Ժոէլ Միքայէլեան, Փարիզի կարդինալի օգնական Ժէրոմ Պօեպիսը, Ուկրանացիներու առաջնորդը, Մարոնիներուն առաջնորդին ներկայացուցիչը, Ֆրանսայի մէջ գտնուող արեւելեան համայնքներու պատասխանատու՝ Գլու Պրէսոլէֆ գերապայծառը, «Եսորե ճ'Օրին»ի նախագահ՝ Բասգալ Կոլիշ գերապայծառը եւ Լատին վարդապետներ։ Սրբազն երգեցողութիւնը կատարեցին Փարիզի եւ Արնուվիլի երգչախումբերու անդամները եւ իրենց միացած՝ Փարիզի գանազան հայկական երգչախումբերու գրեթէ 150 անդամներ, ղեկավարութեամբ՝ Պրն Անթուան Քէշիշեանի։

Այս առթիւ, Թէյրուգեան գերապայծառը աւագ խորանէն արտասանեց իր ճառը խօսելով Մեծ Եղեռնի նահատակներուն մասին, չնորհակալութիւն յայտնելով բոլոր ներկաներուն, մասնաւորաբար Հայաստանի եւ Լիբանանի դեսպաններուն, Հայաստանի մօտ Մալթայի դեսպան Ժան Միշել Ուղուրլեանին, Ղարաբաղի ներկայացուցիչին, Նախարար հայ կաթողիկէ Բաթրիք Տեվեծեանին, ինչպէս նաև կազմակերպութիւններու եւ կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներուն։

Օրուայ ընթերցուածը Փրանսերէն լեզուով կարդաց պատուելի Միքայէլեան, խակ հայերէնով Աւետարանը երգեց Նորվան Սրբազնը, որմէ ետք խօսք առաւ Կարդինալի օգնական եպիսկոպոս Ժէրոմ Պօ, որ խօսեցաւ հայ նահատակներու մասին՝ դրուատելով հայ ազգը, որ տարիներու ընթացքին իր կեանքը եւ արիւնը տուաւ Աստուծոյ։

Պատարագի աւարտին խորան բարձրացան Նորվան Սրբազնը եւ Պօ գերապայծառը շրջապատելու Թէյրուգեան, Ղապրոյեան եւ Պաթաքեան գերապայծառները։ Ձեռաց խաչը եւ եպիսկոպոսական գաւազանը տրուեցան Նորվան Սրբազնին որպէսզի Պահպանիչի աղօթքը կատարէ, որմէ ետք բոլոր եպիսկոպոսները վերջին օրհնութիւնը չնորհեցին հաւատացեալներուն։

Պատարագի վերջաւորութեան, մինչ երգչախումբը կ'երգէր «Այսօր Յարեաւ»ը, կղերին թափօրը կ'ուղղուէր դէպի աւանդատուն Թէյրուգեան գերապայծառի ժողովուրդին առած օրհնութիւններով։

Ապրիլեան Նահատակաց հոգեհանգստեան սուրբ Պատարագ Պէյրութի մէջ

Հովանաւորութեամբ հայ կաթողիկէ Պատրիարքարանին եւ մասնակցութեամբ հայ կաթողիկէ ժողովրդապետութիւններուն եւ վարժարաններուն, չորեքշաբթի, 24 ապրիլ 2013-ին՝ կէսօրէ ետք ժամը 5-ին, Աշրաֆիէի սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Ճեմարանի (Ժամհուր, Աշրաֆիէ) շրջաբակին մէջ Ապրիլեան նահատակներու յիշատակին տեղի ունեցաւ Հոգեհանգստեան սուրբ Պատարագ, նախագահութեամբ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին, առընթերակայութեամբ հայր Ղազար Վրդ. Պետրոսեանի եւ տէր Աւետիք Վրդ. Յովհաննէսեանի: Հոգեհանգստեան արարողութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին նաեւ Հայաստանի հանրապետութեան ղետպանը, Պէյրութի պատրիարքական թեմի կղերը, լիբանանահայ պետական երեսփոխաններ, բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ եւ հաւատացեալներ:

Յաւարտ սուրբ Պատարագին, Զմմառու միաբան հայր Մաշտոց Վրդ. Զահիմէրեան փոխանցեց հետեւեալ պատգամը:

«Ամենապատիւ եւ Գերեցանիկ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաքողիկոս Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ Կաքողիկէ Հայոց,

Արհիապատիւ Գերապայծառ Տիարք,

Գերյարգելի, Գերապատիւ Վարդապետներ,

Արժանապատիւ Տէր Հայրեր,

Առաքինազարդ Բոյթեր,

Բարեշնորհ Սարկաւագներ ու ժառանգաւորներ,

Մեծայարգ պետական ներկայացուցիչներ,

Վսեմաշուրժ դեսպան Հայաստանի Հանրապետութեան

Յարգարժան ազգային ու կուսակցական ներկայացուցիչներ,

Յարգարժան ու պատուարժան հայորդիներ,

Անգամ մը եւս հաւաքուած ենք ոգեկոչելու 20-րդ դարու առաջին ցեղապանութեան զոհերուն յիշատակը: Այսօր, կրկին անգամ հայութիւնը, Լիբանանին մայր հայրենիք եւ ի սփիւս աշխարհի, կու գայ իր ձայնը բարձրացնելու բոլորին դիմաց ու իր շարքերը միացուցած «Ո՛չ» կը բացագանչէ՝

«Ո՛չ» անոր որ կ'ուրանայ ու կը ժխտէ պատմական նշմարտութիւնները:

«Ո՛չ» անոր որ չուզեր նանշնալ իր անցեալը:

«Ո՛չ» նաև այն բոլոր բայլերուն, որոնք կրնան թուլացնել մեր պահանջատիրութիւնը:

Հայոց ցեղասպանութեան 98-րդ յիշատակի օրն է: Ասիկա կը նշանակէ թէ 97 տարիէ ի վեր ամէն տարի պահանջատէր հայ ժողովուրդը հաւաքուած է, սուրբ Պատարագ մատուցած է, հանգուցեալ հոգիներուն հանգիստին համար աղօթած է, ցոյցեր կատարած է, դասախիօսութիւններ կազմակերպած է, վիճաբանութիւններ ունեցած է... եւ երթը կը շարունակուի այսօր դէպի 100 ամեակ:

Սակայն, բոյլ տուէք ինձի որ յետադարձ ակնարկ մը նետեմ, նախորդ սերունդներու հերոսական աշխատանքին վրայ՝ որուն հիման վրայ է որ պէտք է ծրագրենք ապագայի աշխատանքային ուղիները:

Իրաւամբ, հերոսական էր ցեղասպանութենէն նողոպրած մնացորդացին աշխատանքը, որով ամէնէն դժնիակ պայմաններու տակ, շրջանցելով ամէն տեսակ խոչընդոտ, հազարումէկ զրկանքներու գնով, տարագիր հայու

խլեակները համախմբուեցան, կառուցեցին Հայ եկեղեցիներ, հայ վարժարաններ, հայկական ակումբներ, մշակոյթային կեդրուններ, հրատարակեցին քերքեր եւ հիմնեցին քարեսմական, մշակոյթային միութիւններ։ Մէկ խօսքով, ապահովեցին Ազգին վերականգնումը եւ ստեղծեցին անոր գոյատեւումին համար անհրաժեշտ պայմանները։

Այսպէս ըրին ոչ միայն Լիքանանի, այլ ամբողջ սփիւրքի մէջ, մինչ մեր հայրենաքնակ ժողովուրդը՝ սովետական բոնապետութեան պայմաններուն տակ ապրելով հանդիրձ, բազմատեսակ զրկանքներու գնով՝ մշակոյթային, գիտական եւ ընդհանրապէս ստեղծագործական նուանումներ արձանագրեց։

Այսօր, ամենայն հպարտութեամբ փառք կու տանք մեր նախնեաց, որոնք հարթեցին մեր գոյապայքարի նանապարհը։

Այսօր, այդ նանապարհին վրայ կանգնած ենք մենք՝ նոր սերունդը որ այնքան տարուած իր ամենօրեայ մտահոգութիւններով, մերք իր մէջ կը բոցավոխ պահանջատիրութեան կրակը, ու մերք փախուստ տալով այս անմար կրակէն, դարձնալ ինքզինք կը միրճէ ամենօրեայ կեանքի մտմտուքներուն մէջ։ Ի՞նչ ապագայ ունինք հոս Լիքանանի մէջ, կ'ըսեն շատեր, իսկ ուրիշներ, իրենց յոռեսես մտայնութեամբ կ'աւելցնեն, թէ ի՞նչ ապագայ կրնայ փոքրիկ հայութիւնը ունենալ ամբողջ Միջին Արեւելքի մէջ։

Պահ մը այսպէս կը մտածեմ, կը խոկամ, դէպի Քրիստոս կ'ուղիեմ իմ նայուածքս, եւ խաչին վրայ կը տեսնեմ Այն՝ որ խաղաղութիւն խոստացաւ մեզի, «իմ խաղաղութիւնս կու տամ ձեզի» ըսաւ Ան, սակայն ո՛չ այս աշխարհիս վրայ, այլ՝ յաւիտենականութեան մէջ, ուր ոչ լաց կայ եւ ոչ իսկ ակռաներու

կրնտում: Խաչին վրայ տեսայ արիւնով մկրտուած Քրիստոսը որպէսզի կարենար շախջախել թշնամի սատանան: Հայ ժողովուրդի պատմութիւնը նման է այս իրականութեան, որովհետեւ գաւակներն ենք Քրիստոսի, Աստուծոյ: Մեր պատմութեան ընթացքին ունեցած ենք մեծ թագաւորութիւններ, ունեցած ենք սբանչելի հարստութիւններ, զինուրականներ՝ որոնք քաջարար ինկած են պատերազմի դաշտերուն վրայ, մղած ենք հերոսամարտեր: Ունեցած ենք նաև ողբերգական պահեր, որոնց գագարնակետը կը հանդիսանայ 20րդ դարու առաջին ցեղասպանութիւնը՝ որուն նահատակներուն թիւը կը կարծենք թէ մէկ ու կէս միլիոնն է, սակայն թոյլ տուէք ինծի որ ըսեմ թէ անոնց թիւը 2 միլիոնի հասած ըլլալու է: Պահ մը մ'տածենք թէ որքա՛ն հայութիւն կը բնակեր օսմանեան պետութեան սահմաններէն ներս: Զայն բնաշնչել ծրագրեց օսմանեան թուրք կառավարութիւնը, որովհետեւ վախցաւ հայութենեն, վախցաւ հայ երեսփոխաններէն, հայ քաղաքական միտքէն, ստեղծագործադանդէն, շինարար բազուկէն:

Մեր նահատակները այսօր կը վայելեն երկնքի յաւիտենականութիւնը, անոնք՝ որոնք ինկան յանուն հաւատի եւ հայրենիքի, ամոնք՝ որոնք չմերժեցին Քրիստոսն ու հայրենիքը, չգոհեցին զանոնք ի շահ իրենց աշխարհային հանգիստ կեանքին:

Սյոօր, սիրելի հայորդիններ, ցեղասպանութեան 98-րդ տարելիցին եւ 100-րդ տարուան սեմին, ի՞նչ պահանջուած է մեզմէ որպէս փոքրիկ հասարակութիւն կիրանանի մէջ, ինչպէս նաև որպէս ամբողջական հայութիւն աշխարհի տարածքին:

Նախ, որպէս լիրանանահայութիւն, մենք որ սկիզբ տուած ենք հայկական պահանջատիրական շարժումներուն ի սփիւս աշխարհի, այսօր, աւելի կագմակերպուելու ենք, շանք խնայելու չենք, որպէսզի հայկական դատի հետապնդման գաղափարը միշտ կրակու մնայ բոլոր երիտասարդներու մտքերուն մէջ, որպէսզի անոնք չմոռնան իրենց պատմութիւնը, եւ միասնականութեամբ ապրին, միասին շարունակն պահանջել մեր իրաւունքները, հատուցում ու ամբողջական Հայաստան, եւ անոր կորդին ամբողջական հայութիւն, պայքարելով համաշխարհային բոլոր գաղափարախօսութիւններուն դէմ, որոնք կը ծոված մեր ազգը: Սյոօր, եկէ՛ք միասին լսենք Տէր Զօրի անապատի հողին տակ հանգչող նահատակներուն կանչը. անոնք մեզմէ կը պահանջեն տէր դառնալ իրենց երազներուն, հայ ազգի միասնականութեան, միասին կիրտելու ապագան: Թուրքը զանազանութիւն չդրաւ իր զոհերուն միշեւ. ուրիշն ուշադի՛ր հայ ազգի գաւակներ, այն ինչ որ թուրքը չի յաջողեցաւ իր եաթաղանով ընել, մենք մեր մարդկային տկարութեան պատճառով իրարու հանդէպ ատելութիւն ցանող հատիկներ չըլլանք: Անոնք չինկան որպէսզի հայութիւնը այսօր կտոր կտոր խումբերու բաժնուած ըլլայ արարական աշխարհէն մինչեւ Մայր Հայրենիք: Արարական աշխարհի աշունն ու քայքայումը թող մեզ ալ չբանդէ: Հետեւաբար, հեռու մնանք օտարներուն հանդէպ կոյր

վստահութիւն ունենալէ: Ժամն է այլեւս որ Հայը ամէն բանէ առաջ վստահի իր հայ եղրօր: Հայը գործէ իր հայ եղրօր հետ: Հայը իր ազգային ու եկեղեցական շահերը գերադասէ ամէն տեսակ դրամական եւ անձնական շահերէ: Այն ինչ որ Աստուած մեզի պարգևած է զայն օգտագործենի նաեւ մեր հասարակութեան բարիքին համար: Յարգանի ու պատիւ մեր մեծ ծնողներուն որոնի կարողացան մինչեւ այսօր կանգուն պահել հայ ընտանիքը՝ հակառակ կեանիքի ամենադաժան պայմաններուն: Աղքատութիւն, քշուառութիւն, պատերազմ եւ ուրիշ զանազան դժբախտութիւններ չկարողացան արմատախիլ ընել հայկական հասարակութիւններու հարստութիւնները՝ մոռացութեան մատնելով հայկական արժեքները:

Այսօր, անգամ մը եւս հաւաքուած ենի որպէս մէ՛կ ազգ եւ մէ՛կ իրականութիւն, պատասխանառուներ, հաւատացեալ ժողովուրդ ինչպէս նաեւ երիտասարդութիւն, աղօթք եւ խունկ բարձրացնելու առ Աստուած, ինչպէս նաեւ անգամ մը եւս յիշեցնելու ամրող աշխարհին, հզօրին եւ տկարին, թէ հայութիւնը կը շարունակէ իր դատին պաշտպանութեան գործընթացը միացած ժայերով, եւ երբը դէպի 100 ամեակ: Ամեակները մեր սրտերուն եւ մեր մտքերուն մէջ չեն կրնար ջնջել այն ինչ որ օսմանեան պետութիւնը գործեց 1915 թուականին եւ կը շարունակէ մինչեւ այսօր իր ցեղասպան ձեռքերով վնաս հասցնել հայութեան՝ օգտագործելով Սուրիոյ մէջ տիրող պատերազմը: Եթէ անցեալ տարիներուն կը զգուշացնէին մեր արար եղբայրակիցները, եւ անոնց կ'ըսէինք զգուշացէ՛ք, օսմանական մարդասպան գաղափարախօսութիւնը տակաւին բարմ է այսօրուայ թուրք պետականներուն մօս, այսօր անոնց չենք կրնար խրատել քանի որ արդէն իսկ շա՛տ ուշ է: Տակաւին մի քանի շաբաթներ առաջ իմացանի թէ մի քանի հայեպահայեր իրենց կեանիք տուած են բրժական ուտեստեղէնի մէջ զետեղուած թոյնի պատճառաւ: Ըսէ՛ք ինծի, ո՞ր նահատակութեան ցանկերուն վրայ աւելցնենի անոնց անունները: Կողմնակի՞ց թէ ընդդիմադի՞ր, եւ կամ մէկ ու կէս միլիոն առաւել Հրանդ Տինի, առաւել 98 ամեակի սեմին ինկած երիտասարդները: Ըսէ՛ք ինծի, սիրելիներ, մենիք որպէս կրիտականներ, ինչպէ՞ս միխթարենի անոնց ծնողներ ու հարազատները, երբ մեր հաւատացեալ ժողովուրդն շա՛տ շատեր չեն վարանի համտեսելու բրժական արտադրութիւնը, եւ ուրիշներ իրենց վայելիք փետունու անոր ծովեցերեայ բնութեան մէջ: Զեմ հպարտանար անձագիրիս վրայ կրել բրժական արիւնու կնիքը եթէ ոչ իմ ժողովուրդիս ծառայելու նպատակով: Դուք ալ սիրելիներ, մի՛ հպարտանար բրժական շին հագուստներ հագնելով, ու անոնց թունաւոր անուշեղէններու համով ձեր շրթներուն վրայ: Այլ հպարտացէ՛ք ձեր հայկական անձնագրով, հպարտացէ՛ք Մայր Հայրենիքով՝ ազատ ու անկախ Հայաստանով, հայկական պետականութեամբ, հպարտացէ՛ք մեր պատմութեամբ, հպարտացէ՛ք մեր մշակոյթով, հպարտացէ՛ք մեր այսօրուայ իրականութեամբ՝ իր դրական եւ ժխտական կողմերով հանդերձ:

Ի վերջոյ, նահատակներուն կանչը Տէր Զօրի անապատներէն, քող ամէն օր հնչէ մեր ականջներուն մէջ, հայեր միացէ՛ք, միացէ՛ք հայեր, արար աշխարհ հայ դատը պէտք ունի մէկ ձայնի՝ արդար հատուցում:

Ուստի, ուխտենք քալել դէպի յաղթանակ, դէպի մայր հայրենիք, դէպի Արցախ, որպէսզի միասնաբար գետեղնենք ընդմիշտ հայկական դրօշը՝ կարմիր կապոյտն ու ծիրանագոյնը Մասիփ գագաթին»:

Պատարագէն ետք ներկաները, ընկերակցութեամբ Հ.Մ.Լ.Մ.ի շեփութախումբին, թափօրով ուղղուեցան դէպի Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի բակը, ուր Ապրիլեան նահատակներու յուշակոթողին շուրջ տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն նախագահութեամբ ամենապատիւ եւ գերերջանիկ Տէր Ներսէս Պետրոս Ժթ Կաթողիկոս Պատրիարքին:

Հուսկ, տեղի ունեցաւ ծաղկեպսակներու զետեղում:

Ապրիլեան նահատակներու յիշատակը՝ Հռոմի Սուրբ Նիկողայոս հայոց եկեղեցւոյ մէջ

Զորեքշաբթի 24 Ապրիլ 2013, երեկոյեան ժամը 5: 30-ին, Հռոմի Քահանայապետական Լեւոնեան Հայ վարժարանէն ներս, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս տեղի ունեցաւ ոգեկոչում ու հանգստեան պաշտօն՝ Ապրիլեան աւելի քան մէկ ու կէս միլիոն նահատակներու հոգիներուն համար, որոնք 98 տարիներ առաջ, ցեղասպանութեան ենթարկուեցան Օսմանեան

Կայսրութեան կողմէ:

Այս յուգիչ, սակայն միսիթարիչ ոգեկոչման արարողութեան ներկայ էին Արեւելեան Եկեղեցիներու ժողովի ենթաքարտուղարը՝ Գերյարդելի Հայր Մառլիցի Մալվեսդիդի, Արեւելեան ու Պատրիարքական Եկեղեցիներու ներկայացուցիչները Սուրբ Աթոռի մօտ, Հոգեշնորհ Հայր Գառնիկ Միսիթարեան՝ ժողովրդապետ Հոռմի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ, Հայաստանի Հանրապետութեան լիազօր դեսպանը Խտալիոյ մօտ՝ Սարգիս Ղազարեան, Հայաստանի Հանրապետութեան լիազօր դեսպանը Սուրբ Աթոռի մօտ՝ Միքայէլ Մինասեան, Լիբանանի Հանրապետութեան դեսպանը Խտալիոյ մօտ՝ Շարպէլ Սթֆէն, Լիբանանի Հանրապետութեան դեսպանը Սուրբ Աթոռի մօտ՝ Ժորժ Խուրի, ինչպէս նաև Անարատ Յղութեան Հայ Քոյրելը, Հոռմի վարժարաններու տեսուչներն ու համալրաններու տնօրիչները, հայ, խորացի եւ արաք հաւատացեալներու խուռներամ բազմութիւն մը:

Այս սրբազան արարողութիւնը սկիզբ առաւ սուրբ եւ անմահ Պատարագով, զոր մատոյց Քահանայապետական Լեւոնեան Հայ վարժարանի տեսուչ՝ Գերյ. Հայր Գէորգ ծ. Վրդ. Նորատունկեան:

Յընթացս սուրբ Պատարագին, մեծաւոր գերյարդելին արտասանած իր քարոզը սկսաւ նկարագրելով այսօրը որպէս յիշատակի եւ յուշի օր, ու շարունակեց ըսելով թէ այսօր աշխարհի չորս ծագերուն տեղի կ'ունենան դասախոսութիւններ եւ հանդիպումներ, սակայն աշխարհի մուլթ քաղաքական անկիւններու մէջ վիճակներ կը ձգուին թէ ինչպէս կարելի է յետաձել եւ կամ երկարաձգել այս աղէտին ճանաչումը: Մենք այստեղ որ

Հաւաքուած ենք, ըսաւ տեսուչ հայրը, մեր նպատակը չէ այս բոլոր հարցերը լուծել, այլ՝ Աստուծոյ աղօթել որովհետեւ ինքն է միակ ճշմարիտն ու ճշմարտութիւնը ճանչցողը, սակայն այս մէկը արգելք չէ որպէսզի հարց տանք թէ ո՞ւր է մարդուս խիղճը եւ թէ միեւնոյն ժամանակ յիշել Աստուծոյ ձայնը երբ Կայէնին ըսաւ թէ ո՞ւր է քու եղբայրդ: Մարդս կը շարունակէ ծառեր ցանել որպէսզի անոնց ետին պահութիւնն սակայն այսօր վաւեր չէ «չեմ գիտեր» եւ կամ «ինք ըրաւ» պատասխանը: Պարզապէս լաւ զոհ նուիրելը տրամաբանական պատճառ չի հանդիսանար նախանձը գոհացնել՝ սպաննելով աշխարհի կէսը: Այսօր սպանութիւնը շատ մը իմաստները զգեցած է. օրինակ, երբ մանուկ մը կը սպաննուի կը կոչուի ոճիր, սակայն երբ վիժուալ կը կատարուի՝ կը նկատուի որպէս մարդկային իրաւունք: Մենք յաճախ, աւելցուց գերյարգելին, զգայուն ենք անասուններու հանդէպ, սակայն երկրորդական՝ մարդկային արժէքներու հանդէպ: Այսօր սրբավայրերն ու եկեղեցիները քիչեր են որոնք կ'այցելեն, որովհետեւ մարդ արարածը կը փորձէ փախչիլ դէմ հանդիման գտնուելէ իր Տիրոջ հետ, ինչ որ վաւեր է նաեւ բոլոր նահատակներուն, որոնք կը նկատուին մէկական սուրբ խորաններ ու սրբավայրեր՝ որոնց դիմաց պէտք ենք ծնրադրել ու յարդանք ցուցաբերել: Այսօր, շարունակեց տեսուչ գերյարգելին, այս մարդեղացած սուրբ խորաններն են, որոնք մեզ յոյս կը ներշնչեն ապագայի մարդկային սրբութեան եւ արժէքի վերահաստատմանը համար:

Մեծաւոր հայրը իր խօսքը աւարտեց, աղօթելով առ բարձրեալն Աստուծուած որպէսզի դատապարտէ ՄԵՂՔԸ, սակայն իր անչափ ողորմութեամ-

ԲՐ՝ ՈՂՈՐՄԻ մեղաւորը:

Յետ Սուրբ Հաղորդութեան բաշխմանը, ներկայ ժողովուրդին բաժնուեցան մոմեր, ու մեծ թափօրով բոլորը ուղղուեցան դուրսը գտնուող խաչքարին առջեւ, ուր նախ գործադրուեցաւ մշակութային փոքրիկ յայտագիր մը՝ մեկնած ու ներշնչուած օրուան շունչն, որուն յաջորդեց հայր Գառնիկ Միխիթարեանի սրտի խօսքը եւ ծաղկեպսակի զետեղումն ետք՝ վարժարանին նորընծաներու կողմէ կատարուեցաւ Հայկական քայլերգն ու Երանելի Մալոյեանի նուիրուած երգը:

Այս բոլորէն ետք, մեծաւոր գերյարգելին բոլոր ներկաները հրաւիրեց վարժարանին քառանկիւնը որպէսզի բաժնեկից դառնան հայկական ընտանեկան հացին ու հոգեճաշին.

Ապրիլեան նահատակաց հոգեհանգստեան սուրբ Պատարագ Մոնրէալի մէջ

Կիրակի, 28 ապրիլ 2013-ին, Մոնրէալի «Սուրբ Յովսէփ» պազիլիքային մէջ տեղի ունեցաւ Ապրիլեան նահատակաց հոգեհանգստեան սուրբ Պատարագ, հանդիսադրութեամբ Մոնրէալի հայ կաթողիկէ «Տիրամօր Նարեկի» եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝ հայր Գէորգ ծ. վրդ. Զապարեանի եւ մասնակցութեամբ համայնքի զաւակներուն:

**ԹԵՍԱԿԱՆ
ԼՈՒՐԵՐ**

Սարկաւագի ձեռնադրութիւն Իրանի մէջ

Հինգչաբթի, 10 յունուար 2013-ի երեկոյեան ժամը 5-ին, Թեհրանի Սուլք Գրիգոր Լուսաւորչին նույիրուած հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ, Իրանի հայ կաթողիկէ թեմի առաջնորդ՝ արհիապատիւ հայր Նշան արք. Քարաքեհէեան սարկաւագ ձեռնադրեց կիսասարկաւագ՝ Պեռնարտո Տէ Նարտոն, որ ստացաւ Տէր Սիմոն անունը:

Նախապէս, երեքչաբթի օրը, գերապայծառը կիսասարկաւագի կարգը չնորհած էր ժառանգաւոր Պեռնարտո Տէ Նարտոյին:

Սարկաւագական ձեռնադրութեան արարողութիւնը տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր կերպով, հայածէս ձայնաւոր սուրբ Պատարագի ընթացքին, որուն ներկայ էին Իրանի մօս Պապական նույիրակի ներկայացուցիչը, կաթողիկէ, առաքելական եւ աւետարանական եկեղեցիներու հոգեւոր պետեր, առաջնորդներ, քահանաներ եւ սարկաւագներ, լատին, գաղտէացի եւ հայ կրօնաւորներ ու կրօնաւորուհիներ, հաստատութիւններու եւ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ եւ մեծ թիւով հաւատացեալներ:

Յաւարտ սուրբ Պատարագին եւ ձեռնադրութեան արարողութեան, ներկաները իրենց չնորհաւորութիւնները եւ բարեմաղթութիւնները յայտնեցին նորօծ սարկաւագին եւ առաջնորդին, ինչպէս նաև տեղի ունեցաւ կոկիկ հիւրասիրութիւն մը եկեղեցւոյ դահլիճին մէջ:

Աղօթքի Երեկոյ՝ Հաւատքի Տարուան առթիւ

Ուրբաթ, 11 յունուար 2013-ին, նախագահութեամբ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքին, նախաձեռնութեամբ Պէյրութի հայ կաթողիկէ թեմի քահանայից խորհուրդին եւ մասնակցութեամբ թեմի հոգեւոր հայրերուն եւ հաւատացեալներուն, տեղի ունեցաւ Հաւատքի Տարուան առթիւ (11 հոկտեմբեր 2012-էն մինչեւ 24 նոյեմբեր 2013) Աղօթքի Երեկոյ մը, Պուրճ Համուտի հայ կաթողիկէ «Սուլք Փրկիչ» եկեղեցւոյ մէջ, երեկոյեան ժամը 7.30-ին:

Բարի գալուստի խօսքը արտասանեց հայր Սարգիս վրդ. Դաւիթեան ապա տեսանիւթ մը ներկայացուեցաւ Հաւատքի Տարուան բացման հանդիսաւոր արարողութեան մասին, որ տեղի ունեցած էր հոկտեմբեր 2012-

ին, Հաւատքի մէջ: Հաւատքի Տարիի յատուկ խորհրդանշիչն մասին վերլուծական բացատրութենէն ետք, յայտագիրը ընդգրկեց Հոգեւոր երգեր (կատարողութեամբ՝ Բլոուլ մանկապատանեկան եւ Կիլիկիա երգչախումբերուն), հաւատքի աղօթքներ եւ կեանքի տպաւորիչ վկայութիւններ՝ հայր Մեսրոպ վրդ. Թոփալեանի եւ Այտա Քէշիշեանի կողմէ: Այնուհետեւ, Բենեղիկտոս ԺԶ. Սրբազն Քահանայապետի՝ «Դուռն Հաւատոյ» առաքելական յորդորագիրէն (Հոչակուած՝ 2012-ին, Հաւատքի Տարուան սկիզբը) հատուածներ ընթերցուեցան, ապա ներկայացուեցաւ յատուկ տեսաերիզ մը այս առթիւ: Աւարտին, ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը խորհրդածութիւն մը կատարեց քրիստոնէական հաւատքի խորին նշանակութեան եւ արտակարգ հզօրութեան մասին, կոչ ուղղելով բոլորին աղօթելու եւ ամրապնդելու Քրիստոսի հաւատքը մանաւանդ հայազգի զաւակներուն մօտ:

Հաւատքի հանգանակի խմբային դաւանումով եւ հայրապետական օրհնութեամբ փակուեցաւ Աղօթքի երեկոն, որ պատշաճ շուքով կազմակերպուած էր հայ կաթողիկէ Պատրիարքութեան թեմական եւ լրատուական գրասենեակներու աշխատակիցներուն:

Արիհապատիւ Միքայէլ Եպս. Մուրատեանի քահանայական ձեռնադրութեան 25 ամեակին առթիւ հանդիսաւոր արարողութիւն

Հիւսիսային Ամերիկայի Հայ կաթողիկէ թեմի առաջնորդանիստ Կլենտէյի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, կիրակի, 13 յունուար 2012-ին մատուցուեցաւ հանդիսաւոր սուրբ Պատարագ, նորանշանակ առաջնորդ Միքայէլ Եպս. Մուրատեանի քահանայական ձեռնադրութեան 25 ամեակին առիթով: Ներկայ գտնուեցան Հայաստանի գլխաւոր հիւսատոսը, հայ առաքելական եկեղեցւոյ զոյգ առաջնորդները, Ամերիկայի հայ աւետարանական եկեղեցւոյ եւ Լոս Անձելքահ հայկական քաղաքական, քարեսիրական, մշակութային կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ եւ խուռներամ ժողովուրդ:

Պատարագի ընթացքին Միւռու վրդ. Ազնիկեան եւ Միքայէլ քհնյ. Կիւրեղեան փոխանցեցին առաջնորդներ Մուշեղ արք. Մարտիրոսեանի եւ Յովնան արք. Տէրտէրեանի շնորհաւորանքները:

Քարոզեց եւ Մկրտութեան ու Դրոշմի աստուածային պատգամներու՝ Հաւատքի, Յոյսի եւ Սիրոյ վրայ հիմնուած պատգամը տուաւ յոբելեար սրբազանը:

Յաւարտ սուրբ Պատարագին, եկեղեցւոյ «Գույումնեան» սրահին մէջ, Տիկնանց միութեան կազմակերպած ընդունելութենէն ու հայր Գրիգոր Շահինեանի բարի գալուստի խօսքէն ետք ներկայացուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը՝ մասնակցութեամբ մայր եւ դուստր Քերքոնեաններու ու «Այտղնեան» երգչախումբին, ղեկավարութեամբ մայէսթրօԿրեկ Սարոյեանի:

Հանդիսավարը՝ Անթուան Գարամանլեան ներկայացուց Յոբելեար Սրբազնին ամփոփ կենսագրականը, իսկ սրտի խօսքերով հանդէս եկան եկեղեցւոյ գործունեայ անդամներէն Սահակ Սերայտարեան եւ դոկտ. Յովհաննէս Ահմարանեան:

Հուսկ, չնորհակալութեան խօսքով հանդէս եկաւ Միքայէլ եպս. Սուրատեան:

Վարդանանց տօնահանդէս ՀԿՄ.ի «Յովիաննէս Պողոսեան» թատերասրահին մէջ

Զորեքշաբթի, 6 փետրուար 2013, երեկոյեան ժամը 8:30-ին, հովանաւորութեամբ Տաճն Կիլիկոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքին, նախագահութեամբ արհի. Յովհաննէս եպս. Թէյրուղեանի եւ կազմակերպութեամբ Պուրճ Համուտի հայ կաթողիկէ «Սուրբ Փրկիչ» եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան միութիւններուն, «Յովհաննէս Պողոսեան» թատերասրահին մէջ տեղի ունեցաւ Վարդանանց ճակատամարտին նուիրուած տօնահանդէս: Ներկայ գտնուեցան արհի. հայր Մանուէլ եպս. Պաթագեան, Զմմառու միաբանութեան ընդհանուր փոխանորդ՝ գերյ. Հայր Գաբրիէլ թ.ծ.վ. Սուրատեան, պատրիարքական թեմի ժողովրդապետներ, հոգեւորականներ, Զմմառու սաներ եւ մեծ թիւով հայորդիներ:

Հանդիսութեան բացման խօսքը արտասանեց Եղիկ Պետրոսեան, որ անդրադարձաւ քրիստոնէական եւ հայրենասիրական արժէքներուն:

Հայր Մաշտոց վրդ. Զահթէրեան փոխանցեց օրուան պատգամը, որուն մէջ յայտնեց թէ «Երբեք պարտաւորուած չենք եղած ու պիտի չըլլանք մեր կրօնը ուրանալու՝ բոլոր պայմաններուն ու պարագաներուն տակ, ի հարկին նահատակներ տալու գնով: Վարդանանց ճակատամարտէն անցած է 1562 տարի, եւ այսօր Վարդանանքը լոկ յիշատակի առիթ չէ, այլ՝ տօնախմբութիւն, որովհետեւ անոնց թափած արիւնը հանդիսացաւ սուրբ Աւետարանի ցորենի հատիկը եւ ոռոգեց հայ ազգին յաւերժութեան ծառը»:

Հանդիսութիւնը ընդգրկեց գեղարուեստական յայտագիր, մասնակցութեամբ «Բլուլ» մանկապատանեկան եւ «Արծիւեան» երգչախումբերուն, Մեսրոպեան վարժարանի «Շուշի» պարախումբին, որոնք ելոյթունեցան տարբեր ներկայացումներով:

Յայտագիրի աւարտին, արհի. հայր Յովհաննէս եպս. Թէյրուզեան՝ ներշնչուած Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց խորհուրդներէն հաստատեց կրօնական եւ ազգային արժէքներու շուրջ համախմբուելու հրամայականութիւնը, վառ պահելու համար կտակը ի սպաս հայ ազգի եւ Եկեղեցւոյ յարատեւ բարգաւաճման:

Հաւատքի Տարուան առթիւ հանդիսաւոր արարողութիւն Գահիրէի հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ

Շաբաթ, 16 փետրուար 2013-ին, երեկոյեան ժամը 6.30-ին, Գահիրէի հայ կաթողիկէ «Յիսուս Մանուկի Սուրբ Թերեզա» եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր արարողութիւն Հաւատքի Տարուան առթիւ, մասնակցութեամբ տեղական քրիստոնեայ համայնքապետերու, առաքելական հասարակութիւններու եւ հաւատացեալ ժողովուրդին: Այս առթիւ, Աղեքսանդրիոյ հայ կաթողիկէ թեմի առաջնորդ արհի. տէր Օգոստինոս եպս. Գուսան փոխանցեց օրուան պատգամը եւ բոլորին բաժնուեցաւ գերապայծառ տիրոջ «Աւելցուր մեր հաւատքը» տիտղոսով հովուական նամակը, Հաւատքի Տարուան առթիւ, զոր հոչակեց Բենեղիկտոս Ժ. Սրբացան Քահանայապետը, 11 հոկտեմբեր 2012-ին:

Պատգամին մէջ, արհիապատիւ Գուսան կը յայտնէ թէ «Հաւատքը, յուսացուած բարիքներուն զրաւականն է եւ անտեսանելի իրականութիւններուն ապացոյցը» (Եփր. 11, 1): Ապա ան կ'անդրադառնայ Հաւատքի Տարուան հոչակումի պատճառներուն եւ հիմնական նպատակին, նշելով որ այս տարուան նպատակն է վերագտնել Հաւատքի ուղին, Քրիստոսի հետ հանդիպելու եւ խորանալու քրիստոնէական հաւատքին մէջ: Ան նաեւ կը յայտնէ թէ Հաւատքը իմաստ կու տայ իւրաքանչիւրի կեանքին, առիթ կ'ընծայէ հանդիպելու Քրիստոսի հետ եւ երկխօսութեան մէջ մտնելու Աստուծոյ եւ այլ մարդոց հետ:

Վերջապէս, գերապայծառ Գուսան կը նշէ թէ Հաւատքը դուռը կը բանայ դէպի Աստուած, դէպի առաջ երթալու եւ յոյսին հասնելու: Հաւատքը սուրբ Հոգւոյն պարգեւն է ամէն անհատի, որ կընդունի Քրիստոս Քրկչին խորհուրդը եւ կ'ընդառաջէ անոր կոչին:

Հայր Եղիա վ. Դերձակեանի «Կեանքի Ճանապարհին Վրայ» արաբերէն նորատիա գորին ներկայացում

Հինգշաբթի, 28 փետրուար 2013, երեկոյեան ժամը 7-ին, ծխոնիի հայ կաթողիկէ սուրբ Աստուածածնայ Եկեղեցւոյ մէջ, տեղի ունեցաւ հայր Եղիա վրդ. Դերձակեանի արաբերէն լեզուով գրած՝ «Կեանքի Ճանապարհին Վրայ» գիրքի ներկայացումը ներկայութեամբ հոգեւոր հայրերու, Զմմառու միաբանութեան ժառանգաւորներու, հայր Եղիայի ծնողքին, պարագաներուն եւ «Tele Lumiere» հեռուստաընկերութեան:

Հանդիսութեան ներկայացումը կատարեց Տէր Ղազար սրկ. Պետրոս-եան, որմէ ետք ան ներկայացուց փունչ մը հոգեւոր եւ ժողովրդական երգեր:

Ապա բեմ բարձրացաւ պր. Հապիպ Եռունէս, որ գիրքին մասին վկայութիւն մը կատարեց, որուն յաջորդեց հեղինակին սրտի խօսքը: Արարողութիւնը վերջ գտաւ գիրքերու ստորագրութեամբ հայր Եղիային կողմէ:

Պոլսահայ «Ակոս» շաբաթաթերթի խմբագիրին այցելութիւնը Զմմառու վանք

Շաբաթ 2 Մարտ 2013-ին, Զմմառու վանք այցելեց Պոլսահայ «Ակոս» շաբաթաթերթի՝ Հայկական բաժնին խմբագիր Պրն. Սարգիս Սերոբեան, ընկերակցութեամբ Լիբանանահայ մամուլի վաստակաւոր գործիչներ՝ Պրն. Սարգիս Նաճարեանին եւ Պրն. Ժիրայր Դանիէլեանին: Հիւրերը հերթաբար այցելեցին վանքին թանգարանը, մատենադարանը եւ միջօրէին՝ ճաշի հիւրերն եղան:

Հիւսիսային Ամերիկայի Տիրամայր Նարեկի թեմի առաջնորդ Հայր Միքայէլ Եպս. Մուրատեանի Յարութեան պատգամը

Օրհնեալ է Ի՞ո յարութիւնդ Աստուած, որ ըգմահ մահու ծանուցեր Իոյին կամաւոր մահուամբդ. Քո յարութեանդ փառք վայելէ Երկայնամիտ Տէր (Համբարձի Յարութեան ԲԿ):

Գերյարգելի եւ գերապատիւ վարդապետներ,

Առաքինազարդ Իոյրեր,

Յոյժ սիրելի հաւատացեալներ,

Ծոմի, պահքի եւ լոռութեան քառասուն օրերէն ետք, Աւագ Շաբթուան չարչաբնաց, Գողգոթայի նանապարհի տառապանմէն, խաչի վրայ անարդ մահէն եւ վկիմափոր գերեզմանի խաւարէն ետք՝ Եկեղեցին, միացած իւղաբեր կանանց, աւետարի հրեշտակներուն, հրետագին կը գոչէ. «Օրհնեալ է յարութիւնդ, ո՞վ Աստուած, որ կամաւոր մահուամբդ՝ մահուան անզօր ըլլալը յայտնեցիր. Յարութեանդ փառք կը վայելէ, համբերատար Տէր»:

Նազովեցի Յիսուս Քրիստոսվ իրենց լրումին հասան օրէնքն ու մարգարէներուն կանխասացումները: Խաչը՝ Յարուցեալ Քրիստոսվ, դադրեցաւ ըլլալէ անարգութեան նշան եւ դարձաւ նշան յաղութեան: Յիսուս՝ մեր սիրոյն համար հենազանդելով Հօր Աստուծոյ կամքին, ինքոյնիք բոլորանուէր զոհելով խաչի վրայ, յեղաշրջեց մարդկութեան պատմութիւնը, պարտութեան մատնեց մահուան խայթոցը եւ անմահութեան կնիքով դրոշմեց բոլոր անոնք՝ որոնք հաւատենով իրեն միացան:

Այս է Զատկական մեծ խորհութդը զոր Եկեղեցին ցնծութեամբ կը տօնէ՝ Յարուցեալ Քրիստոսը ամբողջ մարդկութեան կը պարգետ յաւիտենական կեանքը: Յարուցեալ Քրիստոսը՝ Աստուծորդին, ամէն անհատի կարողութիւն կը պարգետ ըլլալու որդեգիրն Աստուծոյ եւ մասնակցելու աստուածային կեանքին:

Աւետարանիշները կը վկայեն թէ յարութենէն ետք, Յիսուս բազմիցս երեւցաւ եւ հանդիպեցաւ իւղաբեր կանանց, տասներկու առաքեալներուն եւ իր աշակերտներուն, որոնք երեք տարիներ շարունակ հետեւած էին իրեն ու ծառայած: Այս բոլոր հանդիպումները պարուրուած են միահամուռ եւ բնորշչիչ յատկանիշով մը՝ որ է յարուցեալ Տէրը տեսնելու գերմարդկային երշանկութիւնը: Երշանկութիւն մը՝ որ կեանքի իւրայատուկ ուղեգիծ է բոլոր անոնց համար, որոնք կ'ապրին Քրիստոսի յարութեան հաւատենով: «Տէրը տեսնելով, աշակերտները ուրախութեամբ լիցուեցան» (Յովի. 20, 20). «Անոնք երկրպագութիւն ըրին առջեւը եւ ուրախութեամբ համակուած՝ վերադարձան Երուսաղէմ» (Ղուկ. 24, 52):

Ճշմարիտ հաւատացեալը այն անձն է, որ լիովին կը փարի յարուցեալ Քրիստոսին եւ Անոր վրայ կը հիմնէ ամբողջ իր գոյութիւնն ու կեանքը: Ճշմարիտ հաւատացեալը չի բաւականանար միայն իր հաւատեն մասին առողջ եւ խոր համոզումներ ունենալով, այլ, ան մանաւանդ երշանկութեամբ կ'ապրի իր հաւատէք, գիտակցութիւնն ունենալով որ իր փրկութիւնը արդիւնքն է Աստուծոյ սիրոյն եւ զօրութեան, ա'յն աստուածային սէրեն ու զօրութիւնը, որոնք յայտնուեցան Քրիստոսի մահուան եւ յատկապէս հրաշափառ յարութեան ժամանակ:

Սուրբ Զատիկը ծիսական տարիին նպատակակէտն է, որ ուրախութեան կը վերածէ Աւագ Շաբթուան տրտմութիւնն ու թախիծը: Յարութեան տօնը՝ զոր ամէն տարի Եկեղեցին եւ հաւատացեալները ուրախութեամբ կը նշեն,

Աախերգանքն ու Աախապատրաստութիւնն է յաւիտենական կեանքի երշանկութեան, խոստացուած՝ բոլոր հաւատացեալներուն: Քրիստոս յարութիւն առաւ մեզի համար, մենք ալ յարութիւն կ'առնենք Քրիստոսով:

Ի խորց սրտի կը մաղթեմ բոլորիդ որ յարուցեալ Քրիստոսի Հոգիով ապրիֆ այս զատկական սուրբ տօնք: Մեր պապենական հաւատքին սիրու ու կեդրոնն հանդիսացող Յիսուսի յարութիւնը պարգետէ բոլորիդ խաղաղութիւն, յոյս եւ երշանկութիւն:

**Քրիստոս Յարեաւ ի Մեռելոց
Օրհնեալ է Յարութիւնն Քրիստոսի**

ՄԻՔԱՅԵԼ ԵՊՈ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Առաջնորդ Հիւսիսային Ամերիկայի
Տիրամայր Նարեկի Հայ Կաթողիկէ Թեմին

Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի Աւետման Եկեղեցւոյ Վերանորոգութիւն

2012-ի նոյեմբերին, Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի Աւետման ժողովրդապետական եկեղեցւոյ աջ պատերուն վրայ յայտնուած խոնաւութեան նշաններու դարմանումի գործերը յայտնաբերեցին աւելի խոր եւ վտանգաւոր երեւոյթ մը, որ կը վերաբերի պատերու հիւսուածքին, եւ հետեւանքն է սիւներուն մէջ գործածուած կիրէ նիւթին տկարութեան: Այսուու ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ օրհնութեամբ ժողովրդապետ Հայր Վարդան վրդ Գաղանճեան սկսաւ աշխատանքներուն, խորհուրդը Հարցնելով համայնքիս ճարտարապետներէն ոմանց:

Ուստի ծեփահան եղան մատրան կողմնակի պատերը եւ սիւները: Ապա ամրացուեցան կրաղիւսով եւ կաւով եւ պնդուեցան օժանդակ փոքր եւ մեծ քարերով: Ապա նաեւ առ այժմ սիւներուն տրուեցան նոր չափեր աւելի փոքր, լայնցնելու համար նստարաններուն միջնեւ եղած անցքը:

Այս աշխատանքներուն պիտի յաջորդեն այլ բարենորոգութիւններ աւելի կոկիկ եւ ամփոփ հայադրոշմ եկեղեցիի մը հեռանկարով մօտ ապագային:

Ժողովրդապետ Հայրը ըսաւ. «Հաւատքի տարւոյն ընթացքին այս նորոգութիւնը շօշափելի օրինակը թող ըլլայ եւ արտացոլացումը ներքին նորոգութեան եւ աւելի հասուն հաւատքի վկայութեան ժողովրդապետութենէն ներս»: Ապա Հայր Վարդան հրաւիրեց կայքէջին միջոցաւ մեր ընթերցողները, մասնակցելու Աւետման տօնին սուրբ Պատարագին, երկուշաբթի 25 մարտ 2013 երեկոյեան ժամը 7-ին: Պատարագը պիտի մատուցա-

Նէ ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը:

Յիշենք, որ 1934 Ապրիլ 28-ին կատարուեցաւ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի մատրան օրհնութիւնը, ձեռամբ Ամենապատիւ Աւետիս Պետրոս ՃԴ. Արքիարեան Կաթողիկոս Պատրիարքին եւ մատուռը նուիրուեցաւ Սրբոյ Կուսին Աւետման խորհուրդին:

2014-ին ժողովրդապետութիւնը կը պատրաստուի մեծ հանդիսութեամբ տօնակատարելու եկեղեցւոյ 80 ամեակը:

Սրբադասման հարցերու Պատրիարքական Յանձնախումբի Նախագահ՝ Հայր Գէորգ ծ.վ. Եղիայեանի կոչը

1915-ի 8եղասպանութեան 100-րդ տարելիցին սեմին բարոյական պարտականութիւնը ունինք յիշելու մեր մէկ ու կէս միլիոն նահատակները եւ յատկապէս մեր կղերական առաջնորդները՝ եպիսկոպոսներ, վարդապետներ, մայրապետներ, որոնք 1915-ի դժոխային օրերուն ժողովուրդին մէջ հաստատեցին Քրիստոնէական հաւատքը եւ իրենց կեանքը կնքեցին նահատակութեամբ ի սէր Քրիստոսի եւ բարոյական արժէքներուն:

Սնոնց մէջ կը նառագայթի պանծալի դէմքը Երանելի Իգնատիոս Արք. Մալոյեանին, որուն սրբանիարները արդէն տարածուած են մեր հայ կաթողիկէ ժողովրդապետութիւններու եկեղեցիներուն խորաններուն վրայ:

Սոյն գրութեամբ, կու գանք կրկին ու կրկին արծարծելու անոր ջերմեռանդութիւնը մեր հաւատացեալներուն մէջ, որպէսզի Սնոր բարեխօսութիւնը Աստուածային գրառատ սրտէն տեղացնէ շնորհներ՝ ապաշխարութեան եւ հրաշքներ՝ Փիզիքական, հոչակելու համար զինք որպէս Սուրբ տիեզերական Եկեղեցւոյ խորաններուն վրայ:

Այս ուղղութեամբ կը խնդրենք, որ ձեր ժողովրդապետութիւններէն ներս կազմակերպուին բանախօսութիւններ Երանելիին հերոսական առաքինութիւններուն շուրջ, կատարուին իննօրեաններ, յառաջ գան աղօթքի խմբակներ եւ եղայրութիւններ:

Թող մեր նահատակներուն օրինութիւնները պարուին մեր առաքելական կեանքը ի մեծագոյն փառս Աստուածոյ եւ ի պանծացումն մեր հայ կաթողիկէ Եկեղեցւոյ:

**Հայր Գէորգ ծ.վ. Եղիայեան
Սրբացման Յանձնախումբի Նախագահ**

Յ.Գ.-Եթէ մինչեւ օրս հրաշքներ կատարուած են Երանելիին բարեխօսութեամբ հաճեցէք տեղեակ պահել Հ.Կ. Պատրիարքարանը:

Հայածէս սուրբ Պատարագ Պուտաբեշտի մէջ

28 Ապրիլ 2013, Հունգարիոյ մայրաքաղաք՝ Պուտաբեշտի հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ Ապրիլ 24-ի Նահատակաց յիշատակին եւ յատուկ կերպով տեղւոյն կարդինալ Բեղեր էրտէյի խնդրանքով, մատուցուեցաւ հայածէս սուրբ Պատարագ, զոր մատոյց եւ քարոզեց Պէյրութի թեմէն՝ գերապատիւ Տէր Աւետիք վարդապետ Յովհաննէսեան։ Հայածէս սուրբ Պատարագէն ետք կատարուեցաւ հոգեհանգստեան աղօթք նահատակաց յիշատակին։

Յիշենք, որ Պուտաբեշտի հայ կաթողիկէ եկեղեցին ժամանակին յանձնուած էր Վիեննայի Միխթարեան հայրերու հոգածութեան։ Այժմ հայ կաթողիկէ համայնքին անմիջական եկեղեցական պատասխանատուն է տեղւոյն առաջնորդ՝ կարդինալ Բեղեր էրտէօ։

Հալէպի մէջ առեւանգուած Եպիսկոպոսներուն ու քահանաներուն ազատագրման համար աղօթք Աղեքսանդրիոյ մէջ

Կիրակի, 28 Ապրիլ 2013, երեկոյեան ժամը 6.30-ին, Գահիրէի հայ կաթողիկէ Աւետման Տիրամօր նուիրուած եկեղեցւոյ մէջ, տեղի ունեցաւ սուրբ Պատարագ եւ աղօթքի երեկոյ Հալէպի մէջ առեւանգուած եպիսկոպոսներուն ու քահանաներուն ազատագրման համար։ Հալէպի հայ կաթողիկէ վարդապետ՝ Հայր Միքայէլ Վրդ. Քայյալ 9 Փետրուարէն ի վեր առեւանգուած է Սուրբիոյ մէջ։ Աղօթքին ներկայ էին Եղիպտոսի մէջ Հայաստանի դեսպան՝ տոքթ. Արմէն Մելքոնեան եւ հիւպատոս՝ տիար Վարդգէս Օհաննէսեան, ինչպէս նաեւ Սուրբիոյ ու Մալթայի դեսպաններուն ներկայացուցիչները, պետական ու կրօնական անձնաւորութիւններ եւ մեծ թիւով հաւատացեալներ։

Սուրբ գրային ընթերցումներէն ետք արհիապատիւ Գրիգոր Եպիսկոպոս Գուսան իր քարոզին մէջ կեղրոնացաւ «Բարի Հովիւին» վրայ, կոչուղղելով որպէսզի առեւանգուած եկեղեցականները՝ հոգեւոր հովիւները ազատ արձակուին ու դառնան իրենց առաքելութեան եւ իրենց հօտին։ Աներախտագիտութեամբ յիշեց երկու եպիսկոպոսները՝ որոնք 2004-ի մայիս 9-ին մասնակցած էին իր իսկ եպիսկոպոսական օծման արարողութեան, նաեւ անդրադարձաւ անոնց ջերմ ընդունելութեան ամենապատիւ Ներ-

սէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին այցելութեան առթիւ: «Աղօթենք -ըսաւ սրբազնը՝ որ խաղաղութիւնն ու արդարութիւնը վերահաստատուի. կը սպասենք հաւատքով ու մեծ յոյսով»:

Պատարագի աւարտին ներկաներուն բաժնուեցաւ վառած մոմեր որպէսզի զետեղեն Խաղաղութեան Տիրամօր սրբապատկերին առջեւ:

Հալէպի հայ կաթողիկէ արքեպիսկոպոսին ահազանգային կոչը Սուրիոյ իրավիճակին մասին

«Ֆիտէս» լրատու գործակալութեան կատարած մէկ յայտարարութեան մէջ, Հալէպի թեմի հայ կաթողիկէ Առաջնորդը Պետրոս արքեպիսկոպոս Միրիաթեան ըսած է թէ «ամէն օր կը տեղեկանանք Հալէպի մէջ տեղի ունեցող սպանդներու մասին: Մշտատեւ ուումբերու պայթումներ կը լսենք առանց հասկնալու թէ ուրիկէ կու գան ումբակոծումները՝ բանակէ՞ն թէ ահաբեկիչներէն: Տիւ եւ գիշեր կ'ապրինք լարուած, վախի ու սարսափի մէջ: Դժուար է ապրիլ առօրեայ մը ուր տուներու մէջ կը պակսին ըմպելի ջուրն ու վառելանիւթը: Խոռվայոյզ ենք ու չփոթած առօրեայ ահաւոր ու սրտաձմլիկ դէպքերուն ի տես:

Սպանդը որ տեղի ունեցաւ համալսարանին մէջ եւ որուն հետեւանքով կորսնցուցինք կրօնաւորուհի Ռիման, կարծես ըլլար հեռաւոր դէպք մը, շատոնց ի վեր պատահած եղելութիւն մը: Գերապայծառ Պետրոս Միրիաթեանի համաձայն անկարելի է ստուգել արիւնալի ոճիրներու պատասխանատուները եւ այդ պատճառաւ Հալէպի բնակչութեան կեանքի պայմանները մեծապէս դժուարացած են :

«Կը գտնուինք պատերազմի մը մէջ, որպէս թէ ըլլանք խաւարի մէջ, առանց հասկնալու թէ ինչ կ'անցնի - կը դառնայ: Մենք մեզի հարց կու տանք թէ ե՞րբ եւ ի՞նչպէս վերջ պիտի գտնէ ներկայ խռովայոյզ կացութիւնը» ըսած է Հալէպի հայ կաթողիկէ առաջնորդը:

360° ԼՈՒՐԵՐ

Հայկական խաչքարի բացում Խտալիոյ Պարի քաղաքին մէջ

Ուրբաթ, 11 յունուար 2012-ին, Խտալիոյ Պարի քաղաքին մէջ տեղի ունեցաւ հայկական խաչքարի բացման արարողութիւնը, ի յիշատակ քաղաքի՝ հայկական «Նոր Արաքս» հասարակութեան բանաստեղծ գործիչ՝ Հրանդ Նազարեանին: Խաչքարի հեղինակն է՝ Աշոտ Գրիգորեանը. իսկ անոր տեղադրման հովանաւորն է՝ Ռուբէն Տիմուրեանը:

Խաչքարի բացման արարողութեան ներկայ գտնուեցան Պարիի քաղաքապետ՝ Միշել Էմիլեանօ, Խտալիոյ մօտ Հայաստանի հանրապետութեան դեսպանատան խորհրդական՝ Պորիս Սահակեանը, Խտալիոյ հայ համայնքի նախագահ՝ Պայքար Սվագլեանը, Հռոմի հայ առաքելական Եկեղեցւոյ հովիր Գառնիկ Միհիթարեանը եւ Թովմաս Խաչատուրեանը, ինչպէս նաև մեծ թիւով խտալահայ հայորդիներ:

Արտասանուած խօսքերուն մէջ շեշտը գրուեցաւ հինէն հաստատուած հայ-խտալական յարաբերութիւններուն վրայ, մանաւանդ Պարի քաղաքին մէջ, ուր հայ գաղութին եւ հայ ճարտարապետութեան ներդրումը յայտնի է քաղաքի շինութիւններուն ընդմէջէն: Քաղաքապետ՝ Էմիլեանօ ողջունեց հայերու բեղուն գործունէութիւնը Պարիի մէջ կեանքի, արուեստի եւ մշակութային մարգերէն ներս:

Լիբանանի ազգային գրադարանի պաշտօնակազմին այցելութիւնը Զմմառու վանք

Երեքշաբթի, 16 յունուար 2013-ին, առաւտեան ժամը 10-ին, Տիրամայր Զմմառու վանքի նորաբաց մշակութային կեդրոնն ու ձեռագիր եւ հնատիպ մատեաններու ցուցահանդէսը այցելեցին Լիբանանի Ազգային Գրադարանի տնօրէն՝ Պրն. Ժիրայր Խաչերեան եւ 20 պաշտօնեաներ: Անոնք այցելեցին նաև վանքին թանգարանը, մատենադարանն ու գինեմառանը: Այցելութեան աւարտին տեղի ունեցաւ փոքրիկ հիւրասիրութիւն մը վանքի դահլիճին մէջ:

Եկեղեցիներու Միութեան Աղօթքի համար հայածէս սուրբ Պատարագ Ղազիրի մարոնի «Մար Ֆառուգա» Եկեղեցւոյ մէջ

Շաբաթ, 19 յունուար 2013-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, Եկեղեցիներու Միութեան Աղօթքի շաբթուան առիթով, Ղազիրի մարոնի «Մար Ֆառուգա» Եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ Հայածէս սուրբ Պատարագ, զոր մատոյց եւ քարոզեց Հայր Մաշտոց վրու. Զահթէրեան, իսկ երգեցողութիւնը կատարեցին Սուրբ Միքայէլ եւ Երանելի Մալոյեան գոյտ դպրեվանքերու ժառանգաւորները:

Լիբանանի հայ կաթողիկէ վարժարաններու մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի հայերէնի ուսուցման նոր ծրագիրները

30 եւ 31 Յունուար 2013-ին, Հայ կաթողիկէ պատրիարքարանին մէջ տեղի ունեցան Լիբանանի Հայ կաթողիկէ վարժարաններու մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի Հայերէն լեզուի ուսուցիչներու երկու իրարայշորդ հանդիպումներ, հրաւէրովը Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի կեղրոնի Դպրոցական Հայագիտութեան զարգացման գրասենեակին:

Հանդիպումներուն ընթաքցքին քննարկման առարկայ դարձան Հայ

կաթողիկէ վարժարաններուն մէջ այս տարեշրջանի սկիզբէն կիրարկումի մէջ գտնուող հայերէնի ուսուցման նոր ծրագիրներու գործադրութեան հետ կապուած հարցեր, որոնց շրջագիծին մէջ, մասնակից ուսուցիչները ներկայացուցին կիրարկումին հետ կապուած իրենց վկայութիւններն ու շարք մը դիտողութիւններ եւ առաջարկներ՝ ուղղուած ծրագիրներու լրամշակման:

Նշեալ ծրագիրները ստեղծուած էին անցեալ տարուայ ընթացքին՝ Դպրոցական հայագիտութեան զարգացման գրասենեակին նախաձեռնութեամբ։ Գործի ղեկավարութիւնը կատարեց Խաչատուր Աբովեանի անուան Երեւանի պետական մանկավարժական համալսարանի հայոց լեզուի եւ անոր ուսուցման մեթոդիքայի ամպիոնի դասախօս դոկտ. փրոֆ. Ճուլիեթա Կիւլամիրեան, մասնակցութեամբ Հայ կաթողիկէ վարժարաններու մանկավարտէզի եւ նախակրթարանի հայերէնի ուսուցիչներուն։

Հանդիպումներու բացման իր խօսքին մէջ Դպրոցական հայագիտութեան զարգացման գրասենեակի վարիչ Վարդան Թաշճեան վեր բերաւ նշեալ ծրագիրներու կարեւորութիւնը՝ Լիբանանի հայ կաթողիկէ դպրոցներուն մէջ հայերէնի ուսուցման գործի կարգաւորման եւ զարգացման մէջ։ Ան ըստ որ այս ծրագիրները կրնան դառնալ ուղեցոյցներ կամ օժանդակ ձեռնարկներ՝ Հայկական սփիւռքի մէջ հայերէնի դասաւանդմամբ զբաղող մանկավարժներուն համար՝ ընդհանրապէս, կարեւորելով ծրագիրներուն վերաբերեալ այս գործի մասնագէտներուն արձագանդներ՝ հետագայ լրամշակումներուն համար։

Ապա խօսք առաւ Գրիգոր Նարեկացի կեղրոնի տնօրէն հայր Վարդան վրդ. Գագանձեան, որ յատկապէս գնահատեց ներկայ ուսուցիչներու մասնակցութիւնը՝ նշեալ ծրագիրներու ստեղծման աշխատանքներուն, կայցած հանդիպումները համարելով կենդանի օրինակներ՝ Հայ կաթողիկէ կրթական մարմիններու եւ գործող ուսուցիչներու միջեւ գեղեցիկ եւ արդիւնաւէտ գործակցութեան։ Հայր Գագանձեան բարձրօրէն գնահատեց Հայ կաթողիկէ վարժարաններու տնօրէններու նախանձախնդրութիւնը՝ հայերէնի ուսուցիչներու վերապատրաստման եւ լեզուի ուսուցման ծրագիրներու ստեղծման աշխատանքներու յաջողութեան համար, ինչպէս նաև Դոկտ. Կիւլամիրեանի անձնուէր եւ արդիւնաւէտ ղեկավարումը՝ նշեալ աշխատանքներուն։

Հանդիպումներու աշխատանքային մասով, ծրագիրներու կազմութեան խումբի ղեկավար Դոկտ. Ճուլիեթա Կիւլամիրեան, որ յատուկ այս առիթով Երեւանէն հրաւիրուած էր Պէյրութ, լսեց ուսուցիչներու գնահատականները՝ ծրագիրներու մօտ քառամսեայ գործածութեան ընթացքին մասին, առաջարկներ՝ ծրագիրներու լրամշակման ուղղուած եւ բացատրութիւններ տուաւ ներկայացուած շարք մը հարցերու վերաբերեալ։ Հանդիպումներու յաջորդող օրերուն Դոկտ. Կիւլամիրեան այցելեց Լիբա-

Նանի հայ կաթողիկէ վարժարանները, տեղւոյն վրայ շարունակելու համար ուսուցիչներու հետ քննարկումները՝ նշեալ ծրագիրներու գործադրութեան եւ լրամշակման վերաբերեալ:

Արցախեան ազատագրական պայքարի 25 ամեակին առթիւ տօնակատարութիւն Լիբանանի մէջ

Կազմակերպութեամբ ՀՅԴ քարոզչական մարմինին, երկուշաբթի, 4 մարտ 2013-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, «Յովհաննէս Պօղոսեան» թատերասրահին մէջ տեղի ունեցաւ արցախեան ազատագրական պայքարի 25 ամեակի ձեռնարկներուն եզրափակիչ հանդիսութիւնը, ներկայութեամբ Լիբանանի հայոց թեմի առաջնորդ Գեղամ արք. Խաչերեանի, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ Նորայր եպս. Աշրդեանի, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Տէր Ներսէս Պետրոս Ժթ. Կաթողիկոս Պատրիարքի ներկայացուցիչ գերյ. հայր Գէորգ ծ. վրդ. Եղիայեանի, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան փոխվարչապետ Արթուր Աղաբեկեանի, ճարտարարուեստի նախարար Վրէժ Սապունճեանի, պետական երեսփոխաններ Յակոբ Բագրատունիի եւ Արթիւր Նազարեանի, Լիբանանի մէջ Հայաստանի դեսպան Աշոտ Քոչարեանի, Մերձաւոր Արեւելքի մէջ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան ներկայացուցիչ Կարօ Քեպապճեանի, նախկին երեսփոխաններու եւ նախարարներու, Պուրճ Համուտի քաղաքապետ Անդրանիկ Մսրդեանի, պատկան մարմիններու, կուսակցութիւններու եւ միութիւններու ներկայացուցիչներու եւ ժողովային մեծաթիւ բազմութեան:

Լիբանանի եւ Հայաստանի քայլերգները ունկնդրելէ եւ մէկ վայրկեան յոտնկայս Արցախեան ազատագրական պայքարի նահատակներուն յիշատակը յարգելէ ետք, ՀՅԴ քարոզչական մարմինին անունով խօսք առաւ Ռաֆֆի Տեմիրձեան, որ նշեց, թէ Արցախի օրակարգը պէտք է դառնայիւրաքանչիւր հայորդիի առօրեային մէկ մասնիկը:

Ան ըսաւ. «Մեր նահատակները յարգած կ'ըլլանք, երբ կ'ունենանք միեւնոյն տեսլականը, միեւնոյն ոգին, միեւնոյն նուրիրումը եւ աշխատանքը շարունակելու կամեցողութիւնը: Յարգանքը միայն գործով կ'արտայայտուի, մասացեալ միջոցները ձեւական են ու խաբուսիկ»:

Ապա ներկաները դիտեցին քարոզչական մարմինին պատրաստած «Մենք ենք Արցախը» երաժշտախառն տեսերիզը, որմէ ետք ՀՅԴ Լիբանանի Կեղրոնական կոմիտէին անունով խօսք առաւ Յակոբ Հաւաթեան: Ան

ըսաւ, որ Հայ դատի հետապնդման պայքարը եւ արցախեան պահանջատի-
րութիւնը եկան միաւորելու քաղաքական ու գաղափարական ենթահողի
վրայ խարսխուած համազգային գործը, պայքարը, եկան միաւորելու հա-
յութիւնը եւ նոր լիցքաւորում տալու իր իրաւունքներու վերատիրացման
ու երազներու իրականացման համար կատարուելիք սրբազն գործին:

Հաւաթեան յայտնեց, որ յառաջիկայ հանգրուանի մարտահրաւէրներն
են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան միջազգային ճանաչումը,
Արցախի անվանգութիւնը եւ անոր տարածքներուն ամբողջականու-
թեան պահպանումը, հարցին շուրջ հայութեան համախմբումը, բանակ-
ցային հոլովոյթին մէջ շուրջայական սակարկութիւններու բացառումը,
վերաբնակեցման հիմնախնդիրը եւ Արցախի տնտեսութեան հզօրացումը:

Գեղարուեստական յայտագիրի առաջին բաժինով երոյթ ունեցաւ Հա-
մազգայինի «Այգ» երգչախումբն ու ժողովրդային գործիքներու նուազա-
խումբը՝ խմբավարութեամբ Զաքար Քէշիշեանի:

Օրուան պատգամը փոխանցեց Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետու-
թեան փոխվարչապետ Արթուր Աղաբեկեան, որ նախ եւ առաջ կարդաց լի-
բանանահայութեան ուղղուած Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետու-
թեան նախագահ Բակո Սահակեանի ուղերձը, որուն մէջ նշուած է, թէ հա-
յութեան համազգային միասնութեան խորհրդանիշ արցախեան շարժումը
եղած է ամբողջ հայ ժողովուրդին համար շրջադարձային եւ նոր էջ բա-
ցած է ազգի պատմութեան մէջ:

Աղաբեկեան յայտնեց, որ լիբանանահայութեան հետ այս հանդիպումը
հպարտութիւն փոխանցելու առիթ է, նաեւ նոյնինքն լիբանանահայու-
թեամբ հպարտանալու շարժառիթ: Արցախեան ազատագրական պայքա-
րի իրագործումները ներկայացնելէ ետք, Աղաբեկեան ըսաւ. «Ոչ միայն
ունինք ազատ Արցախ, յաղթական Արցախ, այլև՝ զարգացող Արցախ, որ
ունի ինդիրներ, որոնց յաղթահարման միջոցը Հայաստանի Հանրապե-
տութիւն-Արցախ-սփիւռք միասնական գործակցութիւնն է»:

Աղաբեկեան աւելցուց, որ այսօր Արցախի հիմնախնդիրը ազատագր-
ուած տարածքներու վերաբնակեցումն ու վերակառուցումն է, եւ այս
առնչութեամբ լիբանանահայութիւնը ունեցած է գործօն, ազգեցիլ եւ
կազմակերպուած դերակատարութիւն: Աւարտին, Արթուր Աղաբեկեան
կոչ ուղղեց շարունակելու Արցախի նկատմամբ զօրակցութիւնը եւ յաւել-
եալ թափով մասնակից դառնալու Արցախի վերականգնման աշխատանք-
ներուն, որովհետեւ Արցախի բնակչութիւնը առանձին չի կրնար իրակա-
նացնել այդ գժուար աշխատանքը:

Ապա ելոյթ ունեցաւ Արցախի ազատամարտիկ-երգիչ Մակիչ, որ ազգային-հայրենասիրական երգերով ստեղծեց մեծ խանդավառութիւն։ Մակիչին ընկերակցեցաւ Սեղօ Պաղտասարեան, մինչ գեղարուեստական յայտագիրին մէկական երգով իրենց մասնակցութիւնը բերին Լուսին Տեմիրճեանն ու Ալիս իփրաճեան։

Արցախեան ազատագրական պայքարի 25 ամեակի ժողովրդային տօնակատարութիւնը փակուեցաւ Արցախի քայլերգով։

Արեւելքի կաթողիկէ պատրիարքներու ժողով Հռոմի մէջ

Երկուշաբթի, 18 մարտ 2013-ին, Արեւելքի կաթողիկէ պատրիարքները ժողով մը գումարեցին Հռոմի մէջ, Ֆրանչիսկոս Սրբազնան Քահանայապետի գահակալութեան նախօրեակին։ Ժողովին իր մասնակցութիւնը բերաւ նաեւ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ։ Կաթողիկոս Պատրիարքը, մարոնի Պշարա, յոյն ուղղափառ Հահամ, ասորի կաթողիկէ Եռուսէֆ, Աղեքսաղրիոյ կաթողիկէ ղպտի Սահակ եւ գաղտէացի Սագօ պատրիարքներու կողքին։ Ժողովին հաղորդագրութեան մէջ, Հայրապետները շնորհաւորեցին նորընտիր Ֆրանչիսկոս Սրբազնան Քահանայապետը եւ յայտնեցին իրենց զօրակցութիւնը Եկեղեցւոյ նոր առաջնորդին, իր սրբազն առաքելութեան մէջ։ Ժողովական հայրերը քննարկեցին Արեւելքի տագնապալի իրավիճակը եւ կոչ ուղղեցին երկխօսութեան ու հաշտութեան, որպէս միակ ուղին՝ խաղաղ եւ առողջ լուծումներ գտնելու, մանաւանդ Սուրբոյ հիմնախնդիրի պարագային։ Աւարտին, անոնք հրաւիրեցին արաբական աշխարհի բոլոր հաւատացեալները վերապրելու Յարութեան խորհուրդը, որպէսզի խաղաղութիւն եւ համերաշխութիւն տիրէ Արեւելքի խալամ եւ քրիստոնեայ եղբայրակիցներուն միջեւ։

Երուսաղէմի քրիստոնեայ Եկեղեցապետերու Զատկական պատգամը՝ «Յիշել բռնութեան եւ հարստահարումի զոհերը»

Երուսաղէմի եկեղեցապետերը Զատկական իրենց պատգամին մէջ հրաւէր կ'ուղղեն աշխարհի հաւատացեալներուն ուխտագնացութիւն կատարելու Սուրբ Երկիր, այցելելու եկեղեցիները եւ ապրելու տեղացի հաւատացեալներուն հետ։

Սուրբ Երկրի քրիստոնեաները կը շարունակեն ըլլալ Յարուցեալ Քրիստոսի լուսաւոր ջահը, որուն առաջին աշակերտները վկաները եղան թափուր գերեզմանին:

Եկեղեցապետերը իրենց պատգամին մէջ կոչ կ'ուղղեն իշխանութիւններուն եւ բարի կամք ունեցող մարդոց պայքարելու վասն արդարութեան ու խաղաղութեան: Եպիսկոպոսապետերը մասնաւորապէս իրենց աղօթքը կը բարձրացնեն Ամենակալ Տիրոջ Սուրբոյ, Հիքանանի, Պաղեստինի, Իսրայէլի, Իրաքի, Եգիպտոսի ու ամէն այն վայրերուն համար ուր քաղաքական խոռվութիւնները տակաւին կը շարունակուին:

«Կ'աղօթենք բոնութեան եւ հարստահարումի զոհերուն ու բանտարկեալներուն համար» կը գրեն Երուսաղէմի եպիսկոպոսապետերը՝ իրենց զատկական պատգամը եղրափակելով «կը ինդրենք աշխարհի բոլոր հաւատացեալներէն օգնութեան համնի Սուրբ Երկրի բնակիչներուն» կոչով: Եպիսկոպոսապետերը կը մատնանշեն որ Սուրբ Երկրի քրիստոնեաներուն թիւը տարուէ տարի կը նուազի:

Հայոց Ցեղասպանութեան 100-րդ տարելիցի ոգեկոչման Միջին Արեւելեան երկիրներու մարմիններու ներկայացուցիչներու համագումար

Շաբաթ, 6 ապրիլ 2013-ին, Անթիլիասի վանքին մէջ տեղի ունեցաւ Հայոց Ցեղասպանութեան 100-րդ տարելիցի ոգեկոչման Միջին Արեւելեան երկիրներու մարմիններու ներկայացուցիչներու համագումարը, հովանաւորութեամբ Արամ Ա. Կաթողիկոսին եւ կազմակերպութեամբ Հայոց Ցեղասպանութեան Հարիւրամեակի Լիքանանի կեղրոնական մարմնին: Այս առիթով խօսք առաւ Արամ Ա. Վեհափառը, ապա բացման խօսքը փոխանցեց Հայոց Ցեղասպանութեան Հարիւրամեակի Լիքանանի կեղրոնական մարմնի ատենապետ՝ Տիկին Սեղա Խլորշեանին: Համագումարին իրենց միջամտութիւնները ունեցան նաեւ Հայոց Ցեղասպանութեան Հարիւրամեակի Կեղրոնական Ցանձնաժողովի քարտուղար եւ Հայաստանի Պետական Թանգարանի տնօրէն՝ Հայկ Դեմոյեան եւ Լիքանանի մէջ Հայաստանի դեսպան Աշոտ Քոչարեան:

Գերյ. Հայր Գէորգ ծ.վ. Եղիայեան ներկայացուց ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը այս համագումարին: Իսկ հայ կաթողիկէ պատրիարքական յանձնախումբէն անոր մասնակցեցան հայր Վարդան վրդ. Գաղանձեան,

տիարք Ռաֆայէլ Ումուտեան, Սարգիս Նաճարեան եւ տիկ. Զուարթ Նաճարեան:

Հայաստանի նախագահի երդմնակալութեան արարողութիւնը

Երեքշաբթի, 9 ապրիլ 2013-ին, Երեւանի «Կարէն Տէմիրճեան»ի անուան մարզահամերդային համալիրէն ներս կայացած ՀՀ Ազգային ժողովի յա-

տուկ նիստին ընթացքին վսեմաշուք նախագահ Սերժ Սարգսեան ստանձնեց Հայաստանի Հանրապետութեան վերընտրեալ նախագահի պաշտօնը՝ ժողովուրդին արուած հետեւեալ երդումով.- «Ստանձնելով Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահի պաշտօնը՝ երդումով եմ անվերապահօրէն կատարել Սահմանադրութեան պահանջները՝ յարգել մարդու եւ քաղաքացու իրաւունքներն ու ազատութիւնները, ապահովել Հանրապետութեան անկախութիւնը, տարածքային ամբողջականութիւնը եւ անվտանգութիւնը՝ ի փառս Հայաստանի Հանրապետութեան եւ ի բարօրութիւն Հայաստանի Հանրապետութեան ժողովրդի»: Նախագահին երդումէն ետք օրհնութեան խօսք ուղղեց Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. Կաթողիկոս:

Հայաստանի, Վրաստանի եւ Արեւելեան Եւրոպայի թեմի հայ կաթողիկ առաջնորդ արհի. Հայր Ռափայէլ արք. Մինսաւան ներկայացուց Ամե-

Նապատիւ Հոգեւոր Տէրը այս արարողութեան, իսկ Զմմառու միաբանութենէն մասնակցեցաւ վարչական հայր Բարսեղ վրդ. Պաղտասարեան, որպէս ներկայացուցիչ Զմմառու Մեծաւորին:

Փորձագէտներ կը հաստատեն. Թորինոյի Պատանքը իրական է, կեղծուած չէ

«Pravda.ru» կայքէջը կը հաղորդէ, որ Թորինոյի պատանքի՝ կարմիր ճառագայթի օգնութեամբ կատարուած հերթական ուսումնասիրութիւնը ապացուցած է, որ պատանքը միջնադարուն չէ ստեղծուած, այլ իրական հին պատանք մըն է, որմով շատ հաւանաբար ծածկուած եղած է Քրիստոսի դիակը:

Քանի մը դարերու ընթացքին գիտնականները կը վիճէին պատանքի իրական ըլլալուն մասին: Այժմ, կարծես վերջ պիտի տրուի տարակարծութիւններուն:

Իտալական Փատովա քաղաքի համալսարանի փրոֆեսէօր, մեքանիքական եւ ջերմային չափագրման ոլորտի մասնագէտ Ճուլիօ Ֆանթի եւ լրագրող Սաւերիօ Կայլթա ուսումնասիրած են պատանքի մանրաթելերը եւ զանոնք համեմատած կտաներու նմուշներու հետ՝ երեք հազար տարի առաջուրնէ մինչեւ մեր օրերը:

Վերլուծումներուն արդիւնքները ցոյց տուած են, որ պատանքի ստեղծման օրը կը գտնուի երեք հազար տարի առաջուրնէ մինչեւ ՅՔ 400 թուականի միջեւ: Սակայն ուրկէ՞ ատոր վրայ յայտնուած է Քրիստոսի դէմքին հետքերը, փորձագէտները տակաւին չեն կրնար բացատրել այս երեւոյթը:

Կլոր Սեղան՝ «Միջին Արեւելքի Հայագաղութներու ճակատագիրը Այսօր» նիւթով

Հայոց ցեղասպանութեան 98-ամեակի ձեռնարկներուն ծիրին մէջ, կազմակերպութեամբ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան «Խօսնակ» պաշտօնաթերթի խմբագրութեան, ուրբաթ, 26 ապրիլ 2013-ի երեկոյեան ժամը 8-ին տեղի ունեցաւ կլոր սեղան մը միութեան «Ահրամճեան» կեղրոնի սրահին մէջ, ուր քննարկուեցաւ «Միջին Արեւելքի հայագաղութներու ճակատագիրը այսօր» այժմէական նիւթը:

Ձեռնարկին ներկայ էին միութենական պատասխանատուներ, ինչպէս նաև քոյր կազմակերպութիւններու ղեկավարներ եւ հայկական հարցերով մտահոգ բազմատասնեակ մտաւորականներ, տնօրիններ, կրթական մշակներ, արուեստագէտներ եւ «Խօսնակ»ի բարեկամներ:

«Միջին Արեւելքի հայագաղութմներու ճակատագիրը այսօր» նիւթի քննարկման մասնակցելու համար հրաւիրուած էին հայ կաթողիկէ պատրիարքարանէն՝ Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի կեղրոնի տնօրին հայր Վարդան վրդ. Գազանճեան, «Ազդակ»-ի տնօրին եւ գլխաւոր խմբագիր Շահան Գանտահարեան եւ «Քրեպունի» կայքէջի սեփականատէր Ահարոն Շիրտըմեան։ Իսկ ձեռնարկին համադրումը կատարեց «Խօսնակ» պաշտօնաթերթի խմբագիր Համբէկ Մարտիրոսեան։

Քայլերգներէն ետք, խմբագրական կազմի անդամ Անժել Միսիսեան կատարեց երեկոյին բացումը եւ կարեւոր նկատեց օրուան նիւթը՝ անդրադառնարով անոր այժմէականութեան ու մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ վերջին տարիներուն ծայր առած «Արաբական գարնան»՝ աւելցնելով, թէ ան աւելի շատ եղաւ տիսուր աշուն մը, քան թէ ակնկալուած ու ժողովրդավարութիւն խոստացող յուսացուած գարունը։

Իր բացման խօսքէն ետք Միսիսեան հրաւիրեց կլոր սեղանին մասնա-

կիցները, որպէսզի հերթականօրէն քննարկեն 7 հարցումներէ բաղկացած հրատապ նիւթը, սակայն մինչ այդ, ան առաջարկեց ներկաներուն, որպէսզի դիտեն Հալէպի ՀԲԼ Միութեան Շրջանակային յանձնաժողովին կողմէ պատրաստուած «Վերադարձիր Հալէպ» խորագիրով 8 վայրկեաննոց տեսերիզը:

«Խօսնակ»ի խմբագիր Համբիկ Մարտիրոսեան նախքան քննարկումը խնդրեց ներկաներէն, որ մէկ վայրկեան յոտնկայս լուութեամբ յարգուի թուրքի եաթաղանին զոհ գացած հայութեան մէկուկէս միլիոն նահատակներուն, ինչպէս նաեւ վերջին շրջանին Սուրբիոյ մէջ տեղի ունեցող դէպքերուն պատճառով նահատակուած հայ հայրենակիցներուն յիշատակը: Ան իր խօսքին մէջ շեշտեց պատերազմի ու մանաւանդ քաղաքացիական պատերազմի արհաւելիքը՝ աւելցնելով, թէ լիբանանցին շատ լաւ զիտէ թէ ի՞նչ կը նշանակէ պատերազմ, նամանաւանդ քաղաքացիական պատերազմ ու եղբայրասպան կոխւներ:

Դիտելէ եւ ապրելէ ետք տիսուր, բայց տպաւորիչ տեսերիզը, սկիզբ առաւ յայտարարուած կլոր սեղանի յայտագիրը: Օրուան երեք մասնակիցները՝ Շահան Գանտահարեան, Ահարոն Շխրտըմեան եւ հայր Վարդան վրդ: Գազանճեան հերթականօրէն պատասխանեցին կատարուած հարցադրումներուն՝ իւրաքանչիւրը յայտնելով հարցին նկատմամբ իր ունեցած տեսակէտը:

Անոնց յղուեցան հետեւեալ հարցումները.

1.- Վերջին քանի մը տարիներուն ծայր առած «Արաբական գարուն»ը ինչպիսի ժխտական ազդեցութիւն ունեցաւ հայկական գաղութներու եւ մանաւանդ մեր ապագայ համագային ծրագիրներուն վրայ:

2.- Միջին Արեւելքի մէջ կեանքի կոչուած յետեղեռնեան հայագաղութներու կենցաղն ու իրավիճակը (ԼիբԱՆԱՆ, ՍՈՒԻՐԻԱ, ԻՐԱՔ, ԻՐԱՆ, ՅՈՒԴԱՆԱՆ, ԵԳԻՊԵՏ) այսօրուան դրութեամբ ի՞նչ պատկեր կը ներկայացնեն: Կը իսորհիք, թէ հորիզոնի վրայ կայ յոյսի նշոյլ՝ վերադառնալու նախկին իրավիճակին:

3.- Ինչպէս կը գնահատէք վերեւ նշուած գաղութներէն վերջին քանի մը տասնամեակներու ընթացքին դէպի Արեւմուտք կատարուած գաղթերը: Ճի՞շդէ էին այդ շարժումները, թէ՞ սիսալ: Իսկ արդեօք Արեւմուտք հաստատուելով մենք կրնա՞նք պահել մասնաւորաբար լեզու եւ ինքնութիւն՝ այսօրուան համաշխարհայնացման պայմաններուն մէջ:

4.- Գիտենք, թէ «Արաբական գարուն» կոչուած փոթորիկը, լման երկու տարի հարուածելէ ետք Սուրբիան, տակաւին հոն կը տիրէ անորոշութիւն եւ մեր հայահոծ գաղութները՝ Հալէպ, Դամասկոս, Գամիշլի, Լա-

թաքիա եւ Հոմս, կ'ենթարկուին ցնցումներու։ Այսօրուան տիրող կացութեան առջեւ, ինչպիսի՞ առաջարկներ կարելի է ընել՝ սատար հանդիսանալու համար հայագաղութներուն։

5.- Սուրբոյ մէջ կատարուած բոլոր խժդժութեանց պարագային, ինչպէ՞ս կը գնահատէք մեր դարաւոր թշնամիին՝ թուրքին գործօնը։ Ան ի՞նչ կը հետապնդէ այս բոլորին մէջ։

6.- Տարիին շարունակ երգեցինք հայրենիք ու Հայաստան... ու երազեցինք ազատ-անկախ Հայաստան։ Հիմա որ հասած ենք այդ երազին, ի՞նչ յանձնարարական ունիք Միջին Արեւելքի հայութեան։ Համաձա՞յն էք, որ անոնք այլեւս վերջնականօրէն տեղափոխուին Հայաստան, թէ մտածեն դաղթելու համար հեռաւոր ափեր...։

7.- Կը մօտենանք Ցեղասպանութեան 100-ամեակին։ Ի՞նչ կը սպասուի հայաստանամերձ հայագաղութներէն։

Մասնակիցները մանրամասնօրէն թուեցին Միջին Արեւելքի մէջ կատարուող խժդժութեանց ու տեղաշարժերու յայտնի ու անյայտ պատճառոներն ու ծրագիրները, ապագայ Հեռանկարները, գործադրուող նպատակները, ակնկալուած քարիւղային հաշխները։ Այս բոլորին մէջ էականը սակայն մեզի համար, նախ եւ առաջ ճակատագիրն էր հայ զանգուածներուն, որոնք տարիիներու վրայ ապրելէ ետք խաղաղ ու հանգիստ՝ արաբական վերոյիշեալ երկիրներուն մէջ, եւ շարունակաբար բոլոր գաղութներուն մէջ կառուցելէ ետք եկեղեցի, դպրոց, ակումբ, եւ իրագործելէ ետք մշակոյթ ու արուեստ, ահա կ'ենթարկուէին նոր գրկանքներու, նոր տեղահանութեան ու մինչեւ իսկ առեւանգման ու սպանութեան։

Այս բոլորին մէջ անշուշտ, ուշագրաւ էին Սուրբոյ հայաշատ ու ազգային իմաստով մեծ կարեւորութիւն ներկայացնող Հայէպ քաղաքի եւ հոն ապրող բազմահազար հայերուն ճակատագիրը, անոնց հասնելու եւ օժանդակելու աշխարհացրիւ բոլոր հայերուն համահայկական ջանքերն ու ճիգերը։

Մասնակիցները, նկատի առած Միջին Արեւելքի որոշ երկիրներու հայագաղութներու առօրեան, անոնց ապրած անշնչելի եւ անտանելի պայմանները, կարեւորութեամբ անդրադարձան Միջին Արեւելքէն դէպի արեւմուտք մերթ պարտադիր եւ մերթ ալ ազատ պայմաններու տակ կատարուող արտագաղթերուն՝ բաղդատական մը ընելով հայապահպանութեան խիստ կարեւոր հարցին մասին եւ միշտ աւելցնելով, թէ ճիշդ էր, որ արեւմուտքի մէջ հայ զանգուածներուն կը սպասէր կեանքի ապահովութիւն, սակայն միեւնոյն ժամանակ ինքնութեան ու մշակոյթի կորստեան տեսանելի մեծ վտանգ մը։

Այս բոլորին կողքին, մասնակից երեք մտաւորականներուն արտայայտութեանց մէջ ուշագրաւ էր շատ բնականաբար Սուրբոյ տարածքին մէջ

մեր ոխերիմ թշնամիին՝ թուրքին խաղցած տխուր գերը, երբ կը ջանար սատար հանդիսանալ կողմի մը, քաջալերելով ամէն տեսակ արհաւիրք եւ իր յիշաչար կողմնակալութեամբ նպաստելու համար հալէպահայութեան տեղահանութեան ու աքսորին, որուն համար կը ծախսէր մեծաքանակ գումար եւ կը խրախուսէր զանազան երկիրներու արմատական վարձկան զինեալ տարրեր՝ իւղ թափելով այրող կրակին վրայ, մոռցած բարի դրաց-նութիւն, իր նոր օսմանականութեան ծրագիրին ու գաղափարախօսու-թեան գետին ապահովելու սին նկրտումով:

Մասնակիցները դատապարտելէ ետք թրքական տխուր գործօնը, գնա-հատեցին Հայաստան-սփիւռք սերտ գործակցութիւնը, սուրիական տագ-նապի ժամանակ Հայաստանի պետութեան սուրիահայութեան օժանդա-կելու դրական քայլը եւ հայրենիքի մէջ գտնուող մօտաւորապէս վեց հա-զար սուրիահայերէն որոշ մասի մը առուն ու տեղ, աշխատանք ու զբաղում տրամադրելու, եւ հոն ապաստան գտած դպրոցական տարիքի աշակերտ-ներուն դպրոց ու ուսում ջամբելու նպատակին ծառայող ակնկալուած տրամադրութիւնը:

Ինչ կը վերաբերի տագնապահար սուրիահայերուն, այս պարագային գէթ սուրիահայ որոշ քաղաքներու հայ բնակչութեանց դէպի Հայաստան կամ Արցախ մնայուն ու կազմակերպեալ ներգաղթի մը ծրագիրին, անոնք յայտնեցին, թէ կը ցաւին, որ Հայաստան ներկայ շրջափակեալ պայմաննե-րուն մէջ չունի անհրաժեշտ կարելիութիւնը՝ կազմակերպուած ձեւով ազ-գայլներ ընդունելու, միշտ նկատի առած Հայաստանի մէջ տիրող աշ-խատանքի եւ բնակարանի պայմանները:

Ազգային իմաստով խիստ կարեւոր ու այժմէական սոյն նիւթը աւար-տեցաւ Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակին ընդառաջ հայաստանա-մերձ գաղութներուն առնելիք ապագայ քայլերուն շուրջ հարցադրումով։ Մասնակիցները գնահատեցին ցարդ կատարուած միասնական աշխա-տանքը՝ փափաք յայտնելով, որ չարունակուի՛ սկսուած ազգանուէր գոր-ծը, եւ սա ոչ միայն հայաստանամերձ գաղութներու պարագային միայն, այլ բոլոր անկիւններուն մէջ, եւ այլեւս ժամանակն է, որ հայ ժողովուր-դը անցնի աւելի գործնական ու լուրջ քայլերու, պահանջատիրութեան իրաւունքը համադրելու, միջազգային ատեաններու մէջ իրաւական քայ-լերու դիմելու եւ ամբողջական թղթածրարով մը ներկայանալու։

Երեկոն վերջ գտաւ «Խօսնակ» պաշտօնաթերթի խմբագիրին մասնա-կիցներուն՝ Շահան Գանտահարեանին, հայր Վարդան վրդ. Գազանձեա-նին եւ Ահարոն Շխրտըմեանին ու ներկաներուն յայտնած շնորհակալու-թեամբ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԾԷՍԸ ԵԿԵՂԵՑԻՅ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԵԶ
Հայր Անդրամիկ Ժ.Վ. Կռանեան 3

ՎԱՏԻԿԱՆԵԱՆ Բ. ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ
«ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԺՈՂՈՎԸ»
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԾԽԱԿԱՏԱՐՈՒՄԻ ՍԱՍԻՆ

ՊՈՂՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԾԱՌԱՅ ԾԱՌԱՅԻՑ ԱՍՏՈՒԾՈՅ
ԵՒ ՀԱՐՔ ՍՈՒՐԲ ԺՈՂՈՎԸՆ Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՅԱՒՐՃՈՒԹԵԱՆ 9

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄ
13 Մարտ 2013

ԲԵՆԵԴԻԿՈՍ ԺԶ.Ի յաջորդի ընտրութիւնը	54
Սրբազն Քահանայապետին պատգամը 46-րդ Խաղաղութեան Համաշխարհային Օրուան առթիւ	55
Ընկերային Հաղորդամիջոցներու 47-րդ Համաշխարհային Օրուան առթիւ քահանայապետական պատգամի ներկայացում	56
Եղբայրասիրութեան հաւատալը բարեսիրութիւն կը յարուցանէ	56
Յիսուսի Պատանքի ուղիղ եթերով ցուցադրութիւն ճրագալոյցի օրը՝ 30 մարտին	57
ԲԵՆԵԴԻԿՈՍ ԺԶ. Սրբազն Քահանայապետին հրաժարականը	58
ԲԵՆԵԴԻԿՈՍ ԺԶ. Սրբազն Քահանայապետին վերջին հրապարակային Պատարագը	59
ԲԵՆԵԴԻԿՈՍ ԺԶ. Սրբազն Քահանայապետին վերջին հրապարակային ունկնդրութիւնը	61
ԲԵՆԵԴԻԿՈՍ ԺԶ. Սրբազն Հօր քահանայապետութեան շրջանը (2005-2013)	64
Աղօթք՝ Եկեղեցւոյ Եւ նոր Քահանայապետի ընտրութեան համար	67
Քահանայապետի ընտրութեան համար աղերսական սուրբ Պատարագ	67
Ֆրանչիսկոս Ա.՝ Նորընտիր 266-րդ Քահանայապետը	68
Առաջին Յիսուսեան միաբան քահանայապետը	69

Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետի գոհարանական սուլը Պատարագը	70
Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետին նշանը	70
Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետին գահակալութիւնը	71
«Հաստատել Երկխօսութեան կամուրջներ ու կերտել խաղաղ աշխարհ մը» Կ'ըսէ Ֆրանչիսկոս Սրբազն Քահանայապետը	74
Ծաղկազարդի սուլը Պատարագը սուլը Պետրոսի հրապարակին վրա	76
Լատին Ամերիկայի թեմի առաջնորդ՝ Վարդան Եպս. Պօղոսեանի հանդիպումը Ֆրանչիսկոս Քահանայապետին հետ	79
«Խաղաղութիւն Երկրի Վրայ» շոշաբերականի 50 ամեակը	80

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ պատգամը Հաւատքի Տարուան բացման առթիւ	82
Հայրապետական պատգամ Ծաղկազարդի տօնին առթիւ	85
Աւագ Հինգշաբթին Սուլը Խաչ Եկեղեցւոյ Մէջ	89
Յիսուս Քրիստոսի խաչելութեան Եւ թաղման կարգի արարողութիւն	92
Հայրապետական Պատգամ Սուլը Յարութեան տօնին առթիւ	96
Հայրապետական Պատգամ Ցեղասպանութեան 98-րդ տարելիցին առթիւ	99

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹ

ՀԱՒՏՔ ԵՒ ԱՒՏԱՐԱՆԱՑՈՒՄ

103

ՊԱՏՐԻԱՐքԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ 119

Արիի. Հ. Յովիաննէս Եպս. Թէյրուգեան՝ Փարիզի Սուլը Խաչ թեմի առաջնորդ	120
Գոհարանական Երեկոյ՝ առհի. հայր Յովիաննէս Եպս. Թէյրուգեանի մեկնումին առթիւ	121
Արիի. հայր Յովիաննէս Եպս. Թէյրուգեանի գահակալութիւնը Փարիզի մէջ	124

Տէր Ղազար սրկ. Պետրոսեանի քահանայական ձեռնադրութիւնը	128
Հնորհաւորական նամակ՝ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն	134
Հարցազրոյց՝ ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքին հետ	134
Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ շնորհաւորական ուղերձը Ղպտի Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ նորընտիր Պապին	135
Հոգեւոր Տիրոջ շնորհաւորագիրը Երուսաղէմի Նորընտիր Պատրիարք՝ Նուրիան արք. Մանուկեանին	136
Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ շնորհաւորական ուղերձը Գալտէական Եկեղեցւոյ նորընտիր Պատրիարքին	137
Հոգեւոր Տիրոջ նամակը ԲԵՆԵԴԻԿՈՍ Ժ2. Սրբազն Քահանայապետին	137
Ամենապատիւ Հոգեւոր Տիրոջ շնորհաւորական նամակը Հայաստանի նախագահին	139
Գերպ. հայր Գաբրիէլ թ.ձ.վ. Մուրատեան՝ Պատրիարքական թեմի Փոխանորդ	140
Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մնայուն սիւնհոդոսը Հռոմի մէջ	140
Սուրբ Աթոռի պետական քարտուղարի շնորհակալական նամակը Հոգեւոր Տիրոջ	141
Ծաղկազարդի սուրբ Պատարագ Պատրիարքարանի Աւետման Եկեղեցւոյ մէջ	141
Սրբոյ Կուսին Աւետման տօնը հայ կաթողիկէ պատրիարքարանին մէջ	142
Ուֆայէլ արք. Մինասեան կը ներկայացնէ Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը նախագահ Սերժ Սարգսեանի երդման	145
Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը ընդունեց Անթիլիասի Կաթողիկոսարանի ներկայացուցիչներ	146
Կիւլպենկեան հիմնարկի ներկայացուցիչը այցելեց Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարան	146
Ցաւակցական նամակներ՝ Միացեալ Նահանգներու եւ Իրանի դեսպաններուն	147

Հայրապետական Գիր Օրինութեան Առ Սիրեցեալ Դուստր Մեր Աշնութպաշլ Տիկին Ռիթ Մելեքեան	148
Օրինութեան Գիր՝ հայր Եղիա ծ.վ. Գիրէցեանի քահանայութեան յիսնամեակին առթիւ	149
Մեծարում Տիար Սարգիս Նաձարեանի	150
Հայրապետական պատգամ քահանայապետական շքանշանի տուչութեան առթիւ	152
Հայրապետական պատգամ Պր. Անթուան Շատէրի պարգեւատրումին առթիւ	154
Վարուժ Ներկիզեանի Պարգեւատրում Մեծն Սուլբ Գրիգորի Ասպեսի շքանշանով	156
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ	
Կը ՀԱՒՏԱՄ ... (Գ) Մանուկէ Եպս. Պաթագեան	162
ՄԻՒՈՒՆ ԵՒ ՄԻՒՈՒՆՕՐՀՆԵՔ ՄԵՍՐՈՒԹ ՀԱՅՈՒՆԻ	169
Սուլբ Պետրոսի գահը չի կրնար փոխել Յիսուսեան միաբանին զգացումները ՍԱՐԳԻՍ ՆԱՖԱՐԵԱՆ	181
Սրբազան Պապին հրաժարականը, որ համայն աշխարհիր զարմացուց... ԳԵՂՐԳ Ծ. ՎՐԴ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ	186
ԱՊՐԻԼԵԱՆ	
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100-րդ տարելիիի սեմին ԳԵՂՐԳ Ծ. ՎՐԴ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ	190
Հայոց ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 98-ամեակի ոգեկոչման ՀԱԿՈՒՄԻ ԵՐԵԿՈՆ՝ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարամին Մէջ	192
Ապրիլեան Նահատակներու յիշատակին նուիրուած սուլբ Պատարագ Փարիզի Նոթրդ Տամ Աթոռանիստ Եկեղեցւոյ մէջ	196
Ապրիլեան Նահատակաց հոգեհանգստեան սուլբ Պատարագ Պէյրութի մէջ	198
Ապրիլեան նահատակներու յիշատակը՝ Հռոմի Սուլբ Նիկողայոս հայոց Եկեղեցւոյ մէջ	203

Ապրիլեան նահատակաց հոգեհանգստեան սուրբ Պատարագ Մոնրէալի մէջ	206
--	-----

ԹԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ 207

Սարկաւագի ձեռնադրութիւն Իրանի մէջ	208
Աղօթքի Երեկոյ՝ Հաւատքի Տարուան առթիւ	208
Արիհապատիւ Միքայէլ Եպս. Մուրատեանի քահանայական ձեռնադրութեան 25 ամեակին առթիւ հանդիսաւոր արարողութիւն	209
Վարդանանց տօնահանդէս ՀԿՄ.ի «Յովիաննէս Պողոսեան» թատերասրահին մէջ	210
Հաւատքի Տարուան առթիւ հանդիսաւոր արարողութիւն Գահիրէի հայ կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մէջ	211
Հայր Եղիա Վ. Դերձակեանի «Կեանքի ճանապարհին Վրայ» արաբերէն նորատիա գրքին ներկայացում	212
Պոլսահայ «Ակօս» շաբաթաթերթի Խմբագիրին այցելութիւնը Զմնառու վանք	212
Հիւսիսային Ամերիկայի Տիրամայր Նարեկի թեմի առաջնորդին Զատկուան պատգամը Միքայէլ Եպս. Մուրատեան	212
Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի Աւետման Եկեղեցւոյ վերանորոգութիւն	214
Սրբադաման հարցերու Պատրիարքական Յանձնախումբի Նախագահ՝ Հայր Գէորգ ծ.վ. Եղիայեանի կոչը Հայր Գէորգ ծ.վ. Եղիայեան	215
Հայածէս սուրբ Պատարագ Պուտարեշտի մէջ	216
Հալէպի մէջ առեւանգուած Եախսկոպոսներուն ու քահանաներուն ազատագրման համար աղօթք Աղեքսանորիոյ մէջ	216
Հալէպի հայ կաթողիկէ արքեպիսկոպոսին ահազանգային կոչը Սուրիոյ իրավիժակին մասին	217
360° ԼՈՒՐԵՐ 219	
Հայկական խաչքարի բացում Իտալիոյ Պարի քաղաքին մէջ	220

Լիբանանի ազգային գրադարանի պաշտօնակազմին այցելութիւնը Զմնառու վանք	220
Եկեղեցիներու Միութեան Աղօթքի համար հայածս սուրբ Պատարագ Ղազիրի մարոնի «Մար Ֆառա» Եկեղեցոյ մէջ	221
Լիբանանի հայ կաթողիկէ Վարժարաններու մանկապարտէզի Եւ նախակրթարանի հայերէնի ուսուցման նոր ծրագիրները	221
Արցախեան ազատագրական պայքարի 25-ամեակին առթիւ տօնակատարութիւն Լիբանանի մէջ	223
Արեւելքի կաթողիկէ պատրիարքներու ժողով Հռոմի մէջ	225
Երուսաղէմի քրիստոնեայ Եկեղեցապետերու Զատկական պատգամը՝ «Յիշել բռնութեան Եւ հարատահարումի գրիերը»	225
Հայոց Ցեղասպանութեան 100-րդ տարելիցի ոգեկոչման Սիցին Արեւելեան Երկիրներու Մարմիններու Ներկայացուցիչներու համագումար	226
Հայաստանի նախագահի Երդմնակալութեան արարողութիւնը	227
Փորձագէտներ կը հաստատեն. Թորինոյի Պատանքը իրական է, կեղծուած չէ	228
Կլոր Սեղան՝ «Միջին Արեւելքի Հայագաղութեներու ճակատագիրը Այսօր» նիւթով	228

Ի ԻԵ ՏԱՐԵԿԱՆԻ
ՀԱՅՈՒՏԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՒՆ
ԿՈՒՄ ՕՏՈ